
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Stanford University Libraries

3

36105011955502

STANFORD UNIVERSITY LIBRARY

BIBLIOTECA CATALANA.

RECALL DE EXIMPLIS

F

RECULL
de
EXIMPLIS

E MIRACLES, GESTES
E FAULES,
e altres ligendes ordenades per

A-B-C

tretes de un manuscrit en pergami del
començament del segle xv,
ara per primera volta estampades
baix la direccio d'en

Marian Aguilo y Fuster

VOL. I

BARCELONA

ANY M DCCC.LXXXI

VIA:VAL: 090719410

314459

5

BARCELONA

Llibreria d'Alvar Verdaguer, Rambla del Mig, n.º 5.

**En les Estampes de Celestí Verdaguer y de Fidel Giró
de Barcelona.**

PROLECH

L sortir de la estampa en l'any 1881 lo primer volum de aquest RECULL D'EXIMPLIS, sorprenqué a bona part dels llegidors de la *Biblioteca Catalana*, com, al costat d'obres de la anomenada del *Tirant lo Blanch* o de la *Cronica del Rey Don Jaume*, vegés la llum pública una compilació desconeguda de molts, plena d'ignoscentades y de *fatilleries* y ahont aparexen barrejats elements de molt diversos orogens. La delicadesa d'algunes de les narracions y la cruesa o puerilitat de moltes d'altres, feren acudir a determinats llegidors l'idea d'una tría possible, per la quina fossen donats a l'estampa aquells *eximplis* solament que per sa discreció o mérit literari meresquessen tal honor. Y encara devem dir que quant per l'any 1856 va veurer mon Pare (q. c. c. s.) per primera vegada lo Codex d'aquest RECULL, desconegut, y mal conservat, se li acudí també de moment la conveniencia d'escullirlos, si be al ferse cárrech de la antiquíssima popularitat de la major part d'aquestes lligendes en tota la Europa, ja que foren en les primeries de l'Edat Mitjana, l'únich portaveu acceptat pel

poble ab lo quin rebía les poques nocions de cultura que podia saber, arreconada com estava en les biblioteques conventuals tota la literatura clàssica que restava a la cayguda del Imperi, compregué la necessitat de conservar íntegra aquesta compilació, ahont acudíen predicadors y escriptors de la valua de l'Eximenis cercant en sos exemples la millor y mes atractívola persuasió pera sos oyents o llegidors (1).

Nombroses son les fonts d'aquest exemplari, que com a arrels d'un arbre poderós s'extenen a totes les literatures de qui rebé influencia l'Europa en los començos de l'Edat Mitjana. Les lligendes dels Flos Sanctorum y de la Legenda Lombardici, la Disciplina Clericalis de Pero Alfonso, lo Gesta Romanorum, lo Decamerone, etc., etc., tenen ab lo RECULL de que'ns ocupem, comunitat d'origen, essent la base les tradicions cristianes de la primera época de la vida monástica, ab algunes guspíres de les vides dels filòsops y emperadors de l'epoca clàssica y un'altra influencia més remota y curiosa com es l'oriental que ens aportá ab l'Apólech indi, lo model, per dirho axís, dels exemples morals, tan esbandits en la primera época de les literatures novo-llatines. En la llista que incluim dels autors y obres citats en los EXEMPLIS, se podrá veurer palesament lo que vením de dir; si be no's deu pendre la cita com indiscutible, ja que's troba alterada segons sía la versió catalana, castellana o llatina, axís com los textos llatins que aparexen al principi de cada exemple arreglats y canviats del tot al albir del compilador en cada versió.

(1) No's limitá a n'aquella época la influencia dels *exemplis*, que continuen molts d'ells vius en la memoria del poble; en lo llibre *El catecismo en ejemplos* publicat a Barcelona en 1857, se'n poden llegir alguns de dita procedencia.

Les incorreccions y mancaments que en los dits textos llatins s'hi troben, y que no cregué convenient d'alterar lo editor de la obra, denotan la remota época en que s'escrigué y l'escassetat de conexements clàssichs de son compilador, o traductor.

De la llarga galeria d'estaments y classes socials en ell consignades, a qual pertanyia lo compilador d'est llegendari? Hi ha per sospitarho vagament, pero no es cosa d'omplir est prólech de conjectures. Se podria tambe deduir la modesta situació en que s'havia trobat del Miracle 598, (pág. 210 del según volum) hon recomana «*No menys preets vers Deu los estaments dels homens del mon, car en quescun estament te nostre senyor Deus servidors.*»

Les paraules castellanques que's llegexen sovint en la obra, farfen creure en la possibilitat de ésser traduhida d'algun exemplari castellá, si be no'ns fora fácil saber de quin sia. Havem mirat detingudament lo *Libro de Exemplos* por A. B. C. de Clemente Sánchez de Vercial, tant en lo fragment que poseheix la Biblioteca Nacional de Madrid, publicat en 1860 per D. Pascual de Gayangos en la Biblioteca Rivadeneyra (1), com lo adquirit per la Biblioteca Nacional de París que completa lo anterior, del quin publicá lo fragment que manca al primer, Mr. Alfred Morel-Fatio en la Romania, vol. VII (1878), y si be nombrosos exemples explican lo mateix argument, en cambi, ni lo desenrot. lle, ni la sentència llatina que'ls precedeix tenen cap semblança; axó dexant apart lo nombre que en lo codex catalá passa de 700 y no arriba a 400 entre los dos manuscrits castellans de que havem parlat.

Es nostre llibre, un bell Codex en pergamí en foli, de

(1) *Escritores en prosa anteriores al siglo xv*, p. 443-542.

292 fulles numerades, manca la 293, (després de la plana 310 d'aquesta edició), segueix després una fulla sens numerar, faltantne dues més (al final de la plana 312), y n'hi ha altres dues ahont acaba la obra. Es del comensament del sigle xv, de lletra comunament anomenada gòtica, en fascicles de cinch fulls. Les rubriques dels capítols en tinta vermella: les capitals que van al començament de cada una de les seccions d'Eximplis per A. B. C., van il·luminades a b una vinyeta reproduhida en la present edició.

En la fulla que resta, després de la que devia ésser la 293, havem trobat lo fragment que reproduhim a continuació, que no inclogué mon Pare per ésser incomplet, y que no es altra cosa, sino una versió compendiada de la noveleta, *Valter e Griselda* (1), Es com segueix:

.... vant tots quax' per scarn dixli que tes viares de aquesta mia sposa assats es bella e honesta; respos aquella ver es ni pus bella ni pus honesta nos pot trobar e cobeex e sper en Deu que ab aquesta haurets pau e vida bona de una cosa te prech e te amonest que no vuelles punyir aquesta ab aquels agullons que l'altra has punyida com perque aquesta qui es pus iove e pus delicadament nodrida no porie tant sufferir. Com galter guardant la legria de aquesta qui parlava e considerant la constancia de la fembra ben forment offesa mogut

(1) Publicada per mon Pare ab lo títol *Historia de Valter e de la pacient Griselda*, en la «Biblioteca Llemosina» en lletra gòtica, Barcelona 1883.

d amor no podent mes sofferir dix. Griselda mia assats es provada a mi e coneguda la fe tua ni m pens deius lo cel sie qui tens grans spiriments d amor de muller hage hauts com io e aço dient ensemps la sua cara muller d alegre color profusa alegrament ab los seus braços abraça e dixli: tū sola es muller mia e altre non he haud ni haure e aquesta que tu creyes que fos sposa mia ffilla tua es. E aquest que creyes si fos cunyat meu fill teu es ensemps as cobrat que en diuerses temps te pensauas hauer perdut. Sapien aquels qui han cregut lo contrari io no son cruel haverdampnada ma muller mas com a curios la he volguda provar e mos fills e volguts amagar e no matar. Aquestes paraules veent aquella per sobre de gog quax defallent e de sobre de pietat quax fora de seny ab lagremes lexes anar en abraçar de sos infants e en besar en piados plant tots los banya. Ten sempre les matrones qui aqui eren les vestedures que tenie li despullen e ab les mes nobles vestedures acostumades la vestiren e ornaren grans goigs e grans alegries faeren en aquel die solempne pus solempne fo que si fos die de noces apres de molts anys ab gran pau e ab gran concordia visqueren e Galter son sogre lo qual havie mostrat haver menys preu muda en casa sua e lach ab gran reverencia e de puys sa ffilla honradament marida e son ffill lexa succeydor

*

en casa sua alegre de son matrimoni e de sos infants.

Lo llibre, que existeix en la Biblioteca de Barcelona, acaba ab los paragrafs posats en les planes 313 y 314 del segón volum.

Segueix al Exemplari *La vida del glorios martir mossemyer sent Julia* treta del *Llibre de les Ordinacions* de la Confraria de Mercers y Botiguers de la ciutat de Barcelona, vulgarment dita dels Julians; fora verament interessant l'agrupar les vides de Sants que's feren populars en aque. lla época, com la de San Honorat, la de San Segimón Rey de Borgonya, la Vida de San Amador, la de San Antiogu (publicada en la *Biblioteca Popular Catalana* per mon Pare) y algunes d'altres, que's troben consignades ja en los *Flos Sanctorum* en catalá, ja en manuscrits solts o com la de San Segimon, reproduhida en nombrosíssimes edicions.

ANGEL AGUILÓ

Juny de 1904.

AUTORS Y OBRES CITATS EN LOS *EXIMPLIS E MIRACLES*

Anfilochius, § 84

Angeli, § 650.

Beda, *en les gestes (ó Historia) dels angels*, § 25, 272, 333, 510, 564.

Canoniques, § 193.

Cantor de Paris, § 654.

Cassio, § 500, 501.

Cesar, Cesari o Cæsarius, § 7, 9, 10, 21, 23, 31, 32, 40, 41, 60, 62, 63, 69, 78, 98, 100, 101, 102, 104, 121, 130, 132, 133, 134, 135, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 156, 164, 165, 166, 172, 173, 174, 175, 176, 182, 197, 203, 204, 212 a 217, 219, 222, 225, 242, 243, 244, 257, 258, 259, 264, 290, 299, 300, 301, 302, 304, 305, 307, 310, 313, 314, 317, 319, 343, 346, 352, 353, 355, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 430, 431, 432, 438, 459, 487, 492, 505, 506, 525, 548, 550, 552, 559, 560, 561, 562, 575, 586, 600, 602, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 618, 619, 620, 638, 639, 647, 655, 658, 661, 662, 668, 669, 671, 673, 689, 691, 693, 694, 695, 696.

Collacions dels sanets Pares, § III, 588, 599.

Comestor, § 656.

Crisostomus § 482.

Croniques ó Ex cronics, § 79, 187, 199, 445, 488, 523, 529, 580, 627, 686

Croniques de la destrucció de Jherusalem, § 275.

- Croniques dels Emperadors*, § 370, 476.
- Croniques dels papes*, § 43, 530.
- Croniques dels reys de França*, § 308.
- Croniques de Roma*, § 567.
- Damacenus o Pere Damaceno, § 51, 606.
- Damia, Pere Damia o Petrus Damianus, § 3, 30, 87, 96, 97, 205, 227, 246, 248, 249, 252, 298, 444 509, 517, 601, 692.
- Dits o Istoria de Barlam*, § 141, 162, 551, 578, 667.
- Dits dels sancts Pares*, § 12, 18, 20, 37, 38, 127, 188, 224, 236, 339, 341, 572, 704, 705.
- Elinan, Elinandus o Helinandus, § 38, 86, 119, 131, 157, 210, 211, 295, 354, 357, 526, 541, 569, 581.
- Eraclides o Heraclides, § 13, 105, 109, 168, 170, 200, 253, 329, 337, 539, 589.
- Erasianus, § 171.
- Eusebi, § 711.
- Fabius, § 566.
- Fets de sent Gedegulfo*, § 29.
- Fulco, § 178.
- Gesta dels .vij. infants dorments*, § 241
- Gestes de Eustacio Placido*, § 268.
- Gestes de sent Amans*, § 331.
- Gestes de sent Arseni*, § 709.
- Gestes de sent Elexi*, § 527.
- Gestes de sent Gregori*, § 181, 266, 531.
- Gestes de sent Ilari*, § 306.
- Gestes de sent Radimunt archabisbe de Conturberi*, § 702.
- Gestes de Sero filosof* § 629.
- Gregori, § 89, 303.
- Guillem, § 312, 633, 648.
- Historia de Amich y Meliç*, § 48.
- Historia de Nero Lemparador*, § 190, 191, 192.

- Historia de sent Frosey*, § 261.
Historia de sent Leonart, § 384.
Historia de sent Remigi, § 277.
Historia ó ligenda de sent Germa, § 292, 320.
Historia de Titus, § 291.
Historia de sent Julia, § 364.
 Iacobi maioris. *Ex miraculis ejus*, § 323.
 Ignocent lo terc, § 478, 481, 484.
 Isodorus, o Exidoras, § 158, 448.
Isop, § 294, 558.
Istoria dels Dramonos. § 450.
Istoria del rey Alexandre, § 452.
Istoria de sent Basili, § 682.
Istoria de sent Marti, § 345.
Istoria de sent Pau apostol, § 532.
Istoria de sent Siluestre papa. § 634.
Istoria de sent Simon e sent Judes, § 332.
Istoria Ecclesiastica, § 651.
Istoria Triptica, § 44, 45, 160.
 Jacme de Uitriaco o Uitriach. § 1, 17, 34, 35, 70 a 72, 99,
 115, 120, 123, 124, 128, 138, 149, 177, 195, 196, 209,
 221, 231, 234, 260, 269, 279, 280, 309, 340, 358, 421,
 429, 440, 508, 512, 518, 519, 535, 540, 544, 547, 583,
 584, 593, 595, 607, 624, 687, 697, 698, 699, 700, 707.
 Johan Almoyner (*Gestes o ligenda de*), § 250, 254, 255,
 256, 360, 537, 708.
 Johan Anacorita, § 107, 553, 563.
 Johan Ballem, § 220.
 Johan Damia (*istories de*), § 103, 330.
 Josefus, § 81.
 Justino § 473.
Legenda de sent Bernat, § 477.
Legenda de sent Inaci, § 494.

Legenda de sent Pere apostol, § 554, 555, 556.

Legenda, ligenda o historia Lombardica (Ex), § 56 a 58,
61, 73 a 76, 87, 186, 228, 237, 238, 245, 267, 281,
284, 328, 348, 349, 380, 382, 400, 401, 402, 413, 420,
462, 479, 480, 483, 528, 585, 615, 616, 642, 653.

Leo papa, § 636.

Libre del Purgatori de sent Patrici, § 441.

Libre de Dono Timoris, del do de Temor, o de la Paor,
§ 35, 65, 82, 129, 154, 161, 163, 179, 180, 184, 185,
202, 206, 207, 218, 262, 263, 285, 422, 446, 451, 453,
454, 456, 465, 524, 605, 626, 635, 641, 646, 670, 672,
676, 677, 690, 701.

Ligenda de sent Benet, § 270.

Ligenda de sent Domingo, § 239, 240.

Ligenda de sent Gregori, § 235, 296.

Ligenda de sent Macari, § 681.

Ligenda de sent Patrici, § 288.

Ligenda de santa Patronilla, § 338.

Ligenda de sent Thomas archabisbe de Canturberi, § 678,
679.

Maestre Bisbe, § 433.

Miracles de santa Agnes, § 39.

Miracles de sent Costanç, § 142.

Miracles de sent Jacme, § 324.

Miracles de sent Johan baltista e sent Johan euangelista,
§ 347.

Miracles de sent Nicholau, § 226, 490, 491.

Miracles de la verge Maria, § 276, 381, 383, 403, 404,
406, 408, 409, 579, 594.

Miracles de sancta Maria, § 11, 405, 407.

Narrator, § 4, 286, 457, 464, 706.

Nicholau archebisbe de Besançon, § 455, 623.

Orosi, § 481.

Osopi, V. Isop. § 28.

- Pere Alfons o Alfonso, § 50, 52, 198, 201, 447, 467, 469.
 470, 574, 625, 640, 680.
 Pere de Claresvalls, § 247, 514.
 Pere de Cruyençh o Pere de Cruniench, Pere Clunengç o
 Petrus Clunacensis, § 77, 223, 436, 596.
 Rufinus, 118.
 Seneca, § 47, 474.
 Senex Tebeus, § 106.
 Sent Agusti, § 287, 649.
 Sent Ambros, § 415, 416, 442, 577.
 Sent Dionis, § 533, 534.
 Sent Geronim o Jeronim, § 113, 116, 486, 496, 515, 557,
 587, 598, 659, 703.
 Sent Gregori, § 64, 68, 88, 90, 91, 95, 139, 167, 194, 208,
 251, 315, 322, 336, 342, 435, 461, 502, 503, 516, 522,
 576, 590, 592, 604, 621, 622, 630, 660, 712.
 Sent Marçal, § 265.
 Sentonio o Seutonio, § 573, 591.
 Seuer, § 327, 498, 499, 657.
 Severus *Dialogorum*, § 414.
 Sigilbert, § 318.
 Sisigibert, 536.
 Soli, § 228.
 Tulus, § 66, 183.
 Turpi archabisbe de Rems, 271.
 Ualeria o Valeria, § 46, 49, 117, 230, 232, 233.
 Uch de Clunicent, § 326.
 Uch de Florença, § 568.
 Uch de sent Victor, § 325.
 Umbert, § 6, 14.
 Valeri, Valeria, Valerianus o Valerius, § 80, 282, 293, 350,
 356, 418, 443, 460, 475, 565, 570, 582, 603, 631, 685,
Vida dels sancts Pares, o de vitis Patrum. § 2, 16, 19,

22, 24, 26, 27, 59, 67, 108, 110, 125, 126, 140, 155,
 169, 189, 273, 283, 289, 316, 321, 344, 351, 419, 434,
 437, 439, 463, 466, 472, 495, 504, 507, 511, 513, 521,
 538, 542, 543, 546, 549, 571, 617, 628, 632, 643, 644,
 645, 663, 664, 665, 666, 674, 675, 688, 710.

Vida de sent Anthoni, § 5.

Vida de sent Basili, § 54.

Vida de sent Climent, § 122.

Vida de sent Gregori, § 15, 297.

Vida de sent Lop, § 55.

Vida del abat Pastor, § 159.

Vida de Proti et Jacinti martirs, § 274.

Vida de sent Pau primer hermita, § 311.

Ystoria del gran Alexandre, § 42.

RECULL DE EXIMPLIS

E MIRACLES, GESTES E FAULES

e altres ligendes ordenades per A-B-C,

tretes de un manuscrit en pergami

del començament del segle XV,

ara per primera volta

estampades.

☞ Comença lo libre ab los eximplis e
miracles que comencen per A.

A.

I.—Eximpli con moltes vegades se sdeue que per la honesta vida que fan los homens dorde molts peccadors se lexen de fer peccats e vida deshonesta, segons que recompta Jacme de Uitriaco.

¶ ABBAS quantum potest
debet petitiones reuocare.

UN princep de ladres molt rich e poderos robaua tots los camins, degollant e depullant tots quants en les fues mans e poder venien. Sdeuench se que ho sabe un abat de .j. monestir, e cauca en .j. seu palafre per cercar lo princep dels ladres, lo qual abat fo pres pels companyons daquell princep; e quant lo

hagueren pres, menaren lo denant lur senyor. E labat lurs demana on-lo menauen? ne que volien fer dell? E ells li respongueren que li volien tolre lo palastre e despullar les vestedures. E labat lus dix: Los bens de Deu comuns deuen esser: molts dies ha que jom seruesch de aquestes cofes, e si vosaltres mester les hauets prenets les en lo nom de Deu, e seruits vos delles altre tant con jo he fet. E lo princep respos a labat: Huy les vendrem totes per comprar que menjar per a nosaltres. E labat respos al princep dels ladres: Fill, per quet mets en ten gran perill per menjar? vina al meu monestir que jot dare que menjar. E lo princep respos: Jo no poria menjar faues, ne cols, ne beure vin amerat. E ladonchs labat respos al princep e dix: Amich, jot dare de molts e bons pexs freschs, e carn, e bon vin. E lo princep dels ladres sen ana decontinent ab labat al monestir, mes per prouar que faria labat que no per star e romandre ab ell en lo monestir. Ladonchs labat feu li dar una cambra molt ben aparellada en la qual hauia un bell lit, e mana a .j. monge quel seruis e que li donas tot ço que hagues mester. E quescun dia, apres quel princep dels ladres hauia menjat, lo monge quel seruia menjaua pa e aygua per manament del abat son major. E apres alguns dies, lo ladre demana al monge per que fahia ten gran affliccio quescun die? si hauia morts alguns homens, o si hauia jagut carnalment ab alguna fembra mariada o de orde, o si hauia cremada alcuna sgleya,

perque ten gran affliccio fahia? E ladonchs lo monge marauellant se respos al ladre e dix li: Amich, nom ajuste nem acoste a neguna fembra, ne fiu mal ne desplaer a home algun: Donchs, dix lo ladre, per que fas ten gran abstinencia e affliccio? Per tal, dix lo monge, que tenga e haja Deus per amich. E ladonchs lo ladre comença a pensar en si molt fortment, e ach molt gran tristor e dolor en son cor, e dix: Ay quant son jo mesqui qui fiu tants de mals, furté, e mate, e creme sgleyes, e james no dejune .j. dia per tants mals e peccats que he fets. E decontinent lo ladre demana e prega labat del monestir que li donas labit, e labat lo li dona. E feu vida ab molt major abstinencia e affliccio que negu dels altres monges. E axi fo lo princep dels ladres faul per lo bon eximpli del abat.

II. — *Eximpli con lo religios saui ab sauias paraules lunya e tol los peccadors de peccat, segons ques recompta en la vida dels sançts Pares.*

¶ ABBAS discretus peccatores
a peccatis retrahit.

EN lo temps de Ualeriano una puncella, la qual hauia nom Tays, se feu fembra publica, e perço con era molt bella peccauen carnalment molts ab ella. E sdeuench se queu fabe un abat qui hauia nom Panicio, e vestis axi con a hom seglar, e isques del monestir, e vench lla on Tays

Itaua, e donali un diner dargent e dixli: Entrem nos en casa tua, que plaer vull hauer ab tu. E quant foren entrats, Tays dix al abat que pujas en lo lit. E labat demana a Tays si tenia altra casa que fos mes amagada e secreta. E con? respos Tays a labat, e has paor de alcun hom? que aquesta casa affats es amagada, e daci not veu negun, e si Deus tems, en tot loch nos veura. E ladonchs labat dix a Tays: E saps tu que es Deus? E Tays respos: Ben se jo que es Deus, e la gloria gran que dara als beneuenturats, e los turments que hauran los dampnats. E labat respos: Donchs si aço saps tu, per que fas perdre les animes a tants homens? car no ten solament has a donar compte e raho a nostre senyor Deus de la tua anima, mas encare de les animes de tots aquels qui ab tu pecquen. De continent que labat ach dites aquestes paraules que hauets oydes a Tays, ella se agenolla als peus del abat, e plora molt fortment una gran peça. E de continent, de consell del abat, Tays crema tot quant tenia en aquella casa e hauia ajustat e guanyat en aquell peccat; e apres mes se e tancas en una cambra, e stech en ella tancada .iij. ayns. E quant Tays fo entrada en la casa labat tanca la porta e segella la ab lo seu segell, e dix li: Tays, tu no est digne de nomenar Deus, per que aquesta sia la tua oracio: Senyor quim fehiſt hages merce de mi. E en la fi dels .iij. ayns, Tays sabe, per reuelacio que Deus li enuia, que nostre Senyor li hauia perdonats

tots los seus peccats. E passats los .iiij. ayns, e la hagueren treta de aquella casa, dix que dalli auant volia viure en feruey de Deu hauent continuamente memoria dels seus peccats, e axi ho feu. E nostre Senyor li perdona tots los peccats.

III. — *Miracle con la almoyna es sancta cosa e placent a Deu, segons que recompta Pere Damia.*

¶ ABBAS debet esse
eleemosinarius.

UN abat stant .j. dia assegut a taula ques dinaua, tenia denant si una lamprea molt ben aparellada; e abans que la començas a menjar, vench .j. pobre a la porta e demana que li donas de la lamprea per amor de Deu. Ladonchs labat mana donar tota la lamprea entegra al pobre; e decontinent lo pobre pres la lamprea ab lo tallador, e denant tots aquells qui en la casa eren puja sen als cels. Perque es certa cosa que tota almoyna que es donada al pobre es pujada als cels.

IV. — *Eximpli con lo bon prelat de religio deu esser en menjar e en vestir egual dels seus monges o frares, segons que recompta Narrator.*

¶ ABBAS debet esse conformis subditis
in vestibus et victualibus.

UN abat viuia e menjaua molt abastantment e delicada, e vestia se de vestedures molt be-

bles e riques segons lo seu estament. E sdeuench .j. dia que ell feu molt be apparellar de menjar per a ell; e los frares no menjaren sino ben poques viandes. E apres que labat fon dinat ell crida .j. frare ab molt gran endeyn, e per tal con lo frare no respos al abat tentost con ell volguera, labat dix al frare molt fellonament: Germa, no oist con jot cride? E ladonchs lo frare respos al abat e dix li: Uostre germa fon jo, mas la vostra vestedura no es germana de la mia, ne la vostra scudella no es itada vuy germana de la mia. Per la qual cosa labat fo molt confus e trist.

V.—Eximpli con lo qui seruex a Deu a les vegades li coue hauer honestament recreacio e plear, segons ques recompta en la vida de sent Anthoni.

¶ ABBAS interdum debet gaudere cum subditis suis.

UN hom anaua a caça .j. die ab una ballesta, e troba e vee sent Anthoni alegrar se ab una perdiu; e de continent lom comença a murmurar. E quant lom fo prop de sent Anthoni, sent Anthoni li dix: Para la tua ballesta. E depuys sent Anthoni comensa a parlar ab lo ballester de moltes rahons, tant que lo ballester se anujaua. E ladonchs lo ballester dix a sent Anthoni: Senyor, si mes tench parada aquesta ballesta no fera depuys ten fort de tirar, o per ventura se trencara. E sent Anthoni respos al ballester, e dix li axi:

Los qui a Deu feruim , si tota hora enteniem e stauem preses al feu feruey e no reebessem alguna recreacio , enflaquiriem e no podriem durar ne continuar lo treball ; perque es mester que aquell qui a Deu voltra feruir que reebe recreacio e plaer alcunes vegades honestament.

VI. — Eximpli con lo prelat no podra esser elegit per pregaries , segons que recompta Umbert.

¶ ABBAS non debet elegeri
per preces corporales.

UN abat stant a la hora de la sua fin , prega los monges del monestir que elegissen per abat , apres de la sua mort , un nebot feu qui era monge de aquell monestir : e los monges ho faeren axi. E un dia , anant lo nabot del abat , que ja era abat , per la orta del monestir , ell oy en una font que dins la orta hauia , la anima de son oncle cridar molt fortment e spauentable , la qual conjurada dix li : Que era la anima de son oncle , e que sofferia molt gran pena e turment e cremar en aquella font , per tal con ell prega los monges del monestir que elegissen per abat a ell qui era son nebot. E lo nebot dix : Que era que axi se cremava en laygua ? E la anima li respos e dix li : Ue al monestir , e porta lo canalobre de coure , e lança lo dins en aquesta font , e veuras con tost fera regalat e fus. E labat porta decontinent lo candalobre e gita lo dins la font , e decontinent regala

axi con si fos cera que fos mesa en .j. foch. E de continent labat renuncia a labadia , e depuys ja mes no oy la veu de son oncle.

VII. — *Eximpli con lo prelat de religio , dels bens del seu monestir no deu donar a sos propis parents, segons que recompta Cesarius.*

¶ ABBAS bona monasterii non debet amicis carnalibus dare.

UN abat qui fo abat de sent Panteleon , en la ciutat de Colonia , dona a un feu nabot qui era mercader molt gran tresor, lo qual tresor era del monestir, e lo qual lo germa del abat esmerça enfemps ab daltres diners seus en moltes mercaderies. E ja fos quel germa del abat fos ben faui e fuptil en fet de mercaderia , ell perde tots los diners que labat li hauia donats, e encara los seus. E labat dix a son germa: Per que has perdut ço del teu, e ço que jot done, e has aportat a gran defonor tu e mi? E ell li respos : Diligentment fas les mies mercaderies axi con altre mercader, mas no pusch traure guany de aquelles axi con folia. E apres lo mercader, germa del abat, confessas de aquell fet a .j. clergue, lo qual clergue li dix: Ço que ton frare labat te dona era furt , e allo te feu perdre ço del teu que era ben guanyat : per que daço quet ha romas met te en mercadejar , e del guany que faras , fe satisfaccio al monestir, tant tro que tu entengues que hages pagat e sa-

tiffet tot ço quet dona labat ton frare. Lo germa de labat ho feu axi ; mes se a mercadejar , e dalli auant ell guanyaua quescun dia tant , que fo molt rich , e satiffeu al monestir tot ço que labat son frare li hauia donat. De la qual cosa labat marauellant se molt dix li : Con es ten rich en ten poch de temps ? Ell li respos : Mentre jo tengui los diners del teu monestir , james no pogui guanyar ne auensar un diner , ans tots temps fuy pobre ; e tu pequest en darne ço que teu no era , ne hauiés poder de dar ho : e apres que jo restitui ço que meu no era , guanye e auence , e en ten poch de temps con has vist , nostre senyor Deus me dona gracia que fuy ten rich con pots veure.

VIII. — *Eximpli con lo prelat de religio axi en vestir con en calçar deu anar honestament.*

¶ ABBAS in vestibus et calceamentis humilem se debet ostendere.

UN abat del orde de Cistell vench denant Felip rey dels romans sobre alguns negocis del feu monestir , e lo Rey guarda e mira molt labat , e vee les sabates que portaua que eren molt gentilment fetes , e dix li : De on sots , abat ? Senyor , dix labat , jo son abat de la casa pobre. Ben apar , dix lo Rey , en les sabates que calçats , que la vostra casa es pobre , car lo cuyro de les sabates hauets molt car. De la qual cosa labat fo molt enuergonyit e confus.

IX. — *Eximpli e miracle de la gran virtut e poder que caritat ha sobre los diables, segons que recompta Cefarius.*

¶ ABBAS infirmis
multum debet concedere.

UN abat del orde de Cistell mana a un monge del feu monestir, qui era malalt, que menjas carn, lo qual monge obey decontinent lo manament de son major. E dix a labat: Per amor de caritat vos prech que vos que menjets ab mi de la carn: e labat menja de continent de la carn ab lo monge. E quant vench laltre dia labat per la ciutat, troba .j. hom qui tenia lo diable en lo cors; e de continent labat comença a conjurar lo diable, e dix li: Conjur te de part de caritat, per amor de la qual jo mengi ir carn ab un monge del meu monestir, qui es malalt, que tu lexes e isques del tot de aquest cors. E tentost per miracle de nostre senyor Deus lo diable isque del cors de aquell hom, e fugi, car no poch sofferir lo conjurament de caritat.

X. — *Eximpli con lo prelat de religio mes deu usar de simples paraules que de poder e força darmes, segons que recompta Cefarius.*

¶ ABBAS simplex aliquando plus
prodest conuentui quam callidus.

UN abat molt simple ana ab un monge del feu monestir a un caualler qui hauia pre-

ses e tenia per força alguns bens del monestir, lo qual caualler dehia que aquells bens eran seus. E quant labat fo denant lo caualler ell li dix: Tu dius en bona fe e veritat que aquests bens que son teus? E lo caualler, curant molt poch de conerexer bona fe e veritat, dix que aquells bens eren seus. E ladonchs labat dix al caualler: Teus sien, pusque axi ho dius. E decontinent labat e lo monge se partiren del caualler. E quant vench al vespre, lo caualler compta e dix a sa muller les paraules que eren flades entre ell e labat, la qual ab molt gran fellonia li respos, e dix li: Marit, si vos no tornats e restituits al abat ço que li hauets pres e tenits per força, nostre senyor Deus li dara venjança de vos. Per les quals paraules lo caualler fo molt spaordit, e torna al abat los bens que dell tenia, e demanali perdo.

XI. — *Eximpli e miracle con la abadessa deu castigar e en diciplina deu regir les dones del seu monestir que hagen singular deuocio en la verge Maria mare de Deu, segons ques recompta en los miracles de sancta Maria.*

¶ ABBATISSA semper sibi subiectas in disciplina debet regere, et ad virginem Mariam deuotionem habere.

UNA abadessa diligentment regia lo seu monestir, e castigaua quescun die les siues monges que guardassen be la regla que la orde los

manaua. E sdeueuch que per temptacio del diable ella pecca carnalment ab un hom, e semprenya; pero ella no cessaua de castigar e costrenyer les monges, segons de abans hauia acustumat. E quant vench al temps del parir, totes les monges hagueren molt gran plaer quant saber que labadessa era prenys; e faeren ho saber al bisbe de aquella terra, e lo bisbe vench al monestir. E labadessa se vee en molt gran tribulacio e no sabe ques faes; e mes se en una capella apartada en la qual ella quefcun die deya les ores de sancta Maria, e ab gran dolor e contriccio e molt deuotament comença a dir les ores. E quant les hague acabades de dir, agenollas denant la ymatge de sancta Maria, e ab moltes lagremes e contriccio de cor pregua la verge Maria que la desliuras de aquella vergonya e perill en que staua; e en fi de la oracio, de gran tristor que hauia, ella se adormi. E de continent la verge Maria personalment aparech li en visio ab .ij. angels, e molt piadosament dix li: Hoy la tua oracio, e sapies quet guanye del meu Fill perdo del peccat, e desliurar te ara de la prese en que stas. Ladonchs la verge Maria mana als angels que prenguessen la criatura e que la aportassen a .j. hermita qui staua en unes grans muntanyes que eren prop daquell monestir, e mana los que li diguessen de part sua que nodris aquella criatura .vij. anys. E de continent la abadessa se desperta e sentis desliurada del prenyat, e feu laors a nostre senyor

Deus e a la verge Maria. E tentost lo bisbe entra en lo monestir, e feu ajustar totes les altres monges a capitol, e la abadesa volch se asseure en la sua cadira on hauia acostumat de seure. E acostas a ella lo bisbe e comença la a desonrar, e molt desonradament feu la exir de la casa del capitol; e apres mana a dos clergues que guardassen o fessen guardar la abadesa si era prenys. E los clergues vengueren a la abadesa, e quant veeren que no tenia senyal de esser prenys, hagueren molt gran vergonya, e vengueren denant lo bisbe e digueren li que verament la abadesa era acusada falsament, car ella no era prenys. E lo bisbe pensant se que la abadesa hagues donat als clergues algun hauer per tal que callassen, isques de continent del capitol e vench lla on la abadesa era. E quant vee que no tenia senyal de esser prenys e que falsament era acusada, humilias a ella e demana li perdo per les paraules que li hauia dites e per la desonor que feta li hauia. E de continent lo bisbe mana a totes les monges que isquessen del monestir per la falsa acusacio que hauien feta contra la abadesa. E labadesa sabent que les monges deyen veritat, ja fos que la acusaren ab mala intencio, pregaua lo bisbe per elles; e lo bisbe nols volia perdonar. E decontinent labadesa confessa lo seu peccat al bisbe, e compta li largament lo miracle que nostre senyor Deus per prechs de la verge Maria li hauia fet. E lo bisbe stech molt marauellat, e enuia decontinent dos

clergues al hermita, e faberen verament dell con dos angels tal die e tal hora li comenaren aquella criatura, e li digueren de part de sancta Maria que la nodris .vij. anys, de la qual cosa los dos clergues faeren relacio al bisbe, lo qual oynt aço feu laors e gracies a nostre senyor Deus e a la verge Maria. E complits los .vij. anys, lo bisbe enuia per linfant, e feu li mostrar de letres e informar en totes les sciencies: e fo hom de molt gran enteniment e sabent a marauella, en tal manera que apres quel bisbe fo mort, ell fo bisbe de aquell bisbat.

XII. — *Eximpli e miracle de la gran perfeccio de virtut de fortalea que ac una abadesa contra la temptacio de la carn, segons ques recompta en los dits dels sancts Pares.*

¶ ABBATISSA pura et munda debet esse corpore, et tentationibus resistere.

UNA abadesa de molt sancta vida fo temptada .xiiij. anys del spirit de fornicacio, e pregaua quefcun die a nostre senyor Deus que no li leuas ne tolgues aquella temptacio; mas que li donas poder e fortalea que la pogues sofferir e contraftar li. E en la fi dels .xiiij. anys aparech li corporalment lespirit de fornicacio e dix li: Uençist me, fembra sancta. E la abadesa li respos: Not venci jo, mas lo meu senyor Jhesuchrist.

XIII. — *Eximpli de gran penitencia e aspra que feu una puncella molt sancta que hauia nom Alexandria, segons que recompta Heraclides.*

¶ **ABSCONDERE** debet mulier pulcritudinem suam, ne in ea aliquis offendatur.

UNA puncella la qual hauia nom Alexandria se mes e enclos dins en una gran tomba o sepulcre de pedra, e donauen li de menjar et ço que hauia mester per .j. petit forat ; e stech alli .x. anys. E dins aquells .x. anys james no vee hom ne fembra ne mostra la sua cara a negun ; e del forat un poch atras ella comptaua la raho per que fera mesa de dins a aquells qui li ho demanauen, e deya : Un hom reebe una vegada gran scandel en veure a mi , e per tal que no sentristesca am mes star tancada en aquesta tomba tota la mia vida, e per tal que no noga a la mia anima la qual es feta e formada a la semblança de nostre senyor Deus. E quant li demanauen con podia viure tancada en tal stret loch , ella los deya : Jom leu a matines e fas la mia oracio, e acabada la oracio per no star ociosa fil una pessa ; e apres torn fer oracio e contemple en les obres dels patriarches, e dels profetes , e dels sancts apostols, e martirs, e confessors. E apres meng pa e aygua , e quant es vespre do laors e gracies a nostre senyor Deus Jhesuchrist : e axi sper la fi de la mia vida en paciencia.

XIV. — *Eximpli e miracle con es virtuosa cosa e profitosa la absolucio de religio apres la mort, segons que recompta Umbert.*

¶ ABSOLUTIO valet etiam post mortem.

UN monge de un monestir stant en la hora de la sua fin, demana molt cuytadament a labat son majoral que li donas la absolucio que es acustumada de donar als homens dorde; e per tal con labat no era en lo monestir, lo monge fina sens la dita absolucio. E apres stant per soterrar lo, vench labat al monestir, e quant sabe quel monge era finat sens absolucio, agenollas denant laltar major de la sgleya e feu oracio; e decontinent hoy una veu qui li dix: ¶ *Jube domne benedicere*, demanant la dita absolucio. E labat donchs stech molt marauellat, e dix al monge: Deus hage merce de tu. E apres la veu de aquell demana a labat qual era la cosa que ell hauia a fer per penitencia. E labat no sabent qual penitencia era de dar als finats, dix li que stgues en purgatori tro quel cors fos soterrat: e de continent sen vench als monges del seu monestir qui hauien a soterrar lo monge. E quant labat fo lla on eren los monges, e staua e parlaua ab ells, tots oyren crits molt spauentables e terribles, los quals daua la anima del monge qui era finat, e anaua entorn del monestir cridant e dient: O hom sens misericordia! per quem manest star tant de temps en purgatori? E tot aquest temps no fo mija hora.

XV. — *Eximpli e miracle con la absolucio val e profita a la anima apres ques exida del cors, segons ques recompta en la vida de sent Gregori.*

¶ ABSOLUTIO aduch valet post mortem.

UN abat de un monestir de sent Gregori dix a sent Gregori qui ladonchs era viu, que .j. monge de aquell monestir tenia .iiij. florins, per la qual cosa labat mes en pena de vet lo monge qui tenia los .iiij. florins, e aço per castigar los altres monges. E abans quel monge fos absolt sdeuench que passa desta vida. E quant sent Gregori sabe quel monge era mort, e stant vedat, per ço con nol hauia absolt abans que finas, tentost sent Gregori scriui la absolucio en una cedula o carta de pergami, e mana a un monge que li legis sobre la sepultura del monge qui era finat. E lo monge ho feu decontinent. E la nit seguent la anima del monge aparech a labat son major, e dix li que tro aquella hora lo hauien pres e turmentat, e que decontinent que legiren la carta de la absolucio quel soltaren e deliuraren.

XVI. — *Eximpli con la abstinencia e penitencia se deu fer sanctament, segons ques recompta en la vida dels sants Pares.*

¶ ABSTINENTIA singulariter in communitate est reprehensibilis.

EN un monestir de homens de orde faeren una gran festa, e tots los frares menjaren

aquell die enfemps a un refetor. Entrels quals frares hauia .j. frare qui james no menjaua sino pa e aygua: e quant uench lo seruidor e li posaua la carn denant, e apres li donaua del vin, dix li lo frare: Amich, portem de la aygua, car jo no meng carn ne bech vi. E lo seruidor dix denant tots los altres frares que tots ho oyren: Molt ben, aportats de la aygua a aquest frare, car no menja carn ne beu vin. E tentost leuas .j. frare vell, e vench al frare e dix li: Mes te valguera huy hauer stat en la tua cella e hauer menjada carn, e que no haguessen oyda tots los frares del monestir aquesta veu, car la bona abstinencia amagadament se deu fer e fens vana gloria.

XVII.— *Eximpli con la abstinencia sauia e moderada desplau al diable, segons que recompta Jacme de Uitriaco.*

¶ ABSTINENTIA moderata por loco et tempore displicet diabolo.

SANTA Maria de Oginios fahia moltes abstinencies, e .j. die per hauer e dar recreacio al feu cors menjaua de altres viandes que no acustumaua menjar. A la qual aparech lo diable corporalment e ab gran enuege, e dix li: Golosa, molt menges. E ella conexent les fues arts e engans, e que la torbaua moltes veguades confellant li que faes major abstinencia per tal que moris de flaquesa, per scarnir lo comença a menjar molt mes per fer li major desplaer e enug.

XVIII. — *Eximpli de marauelloſa e virtuofa abſtinençia de no beure que feya un abat hom de ſançta vida , ſegons ques recompta en los dits dels ſançts Pares.*

¶ ABSTINENTIA admirabilis.

UN abat de bona vida ſtech .xl. anys que no begue, e quant faya majors calors ell lauaua be una gerra o cetre de terra o de vidre, e umplia la de aygua freda, e penjaua la ab una corda denant ſos uylls. E los monges del monestir li demanauen per que ho fahia, e ell los responia : Per tal que veent ço de que he major deſig ſuffira major pena e hage de Deu major guardo.

XIX — *Eximpli de gran virtut e abſtinençia que feya un frare de no menjar ço que li ſtaua denant , ſegons ques recompta en la vida dels ſants Pares.*

¶ ABSTINENTIA refrenat concupifcentiam in re habita.

UN frare hague deſig de menjar cogombres, e feu comprar .j. cogombre, e ab una corda prima ell lo penja denant los ſeus huylls. E per tal que no fos venſut per lo deſig de menjar nol goſaua tocar, ans ſe turmentaua per tal con lo hauia deſijat de menjarlo.

XX. — *Exempli de gran virtut de abſtinençia de no menjar que feya .j. monge , ſegons ques recompta en los dits dels ſançts Pares.*

¶ ABSTINENTIA interdum vincit
diabolum repugnantem.

UN frare era temptat greument de peccat de gola, e quant venia a hora de prima sofferia ten gran fam que no la podia sofferir, pero deya en son cor: Confeuulla sia, jo vull sperar tro a hora de tercia. E quant era hora de tercia: No vull menjar tro a hora de sexta. E quant era hora de sexta: No vull menjar tro que sia hora de nona. E quant era hora de nona, e hauia dites totes ses hores segons li manaua la sua regla, menjaua pa e aygua. E faent aço per molts dies, fdeuench li un die que ell vee exir de .j. gran paner en que tenia lo pa molt gran fum: e de aquell die auant james no ach fam, mas axi fo sforçat e consolat que en tota la sua vida no ach talent de menjar.

XXI. — *Eximpli e miracle con abstinencia imoderada es perillofa a la anima, segons que recompta Cefarius.*

¶ ABSTINENTIA indiscreta nimis
est periculosa.

UN diable aparegue en forma dangel a .j. monge que faya abstinencia, e mostra li forma de mig pa, e dix li: Guardet no menges mes de altre tant pan. E lo monge pensant que era angel feu ho axi quescun die. E apres alsuns dies passats torna ten flach que perde lnteniment e mori.

XXII. — *Eximpli e miracle de .j. monge joue e de sancta vida que no volch menjar carn per manament del abbat.*

¶ ABSTINENTIBUS Deus prouidet de necessariis.

Lig se en la vida dels sancts Pares de .j. honrat abat que feu .j. gran conuit, e conuida tots los monges de la sua abadia en mig de .j. gran munt. E en mig dels monges staua assegut .j. monge qui era molt joue e fadri, lo qual fehia quefcun die molt gran abstinencia: e mana li labat que menjas carn ab los altres monges, e ell no ho volch fer; de la qual cosa los altres monges començaren a murmurar, e digueren li: Penfes que pusque hauer aci pexs ne altres viandes que pusses menjar? E apres a pocha de hora lo monge joue se leua de taula e pres .j. canter, e ana per aygua a una font que molt prop delli hauia, e mentre lo monge umplia lo canter dins la font, per miracle de nostre senyor Deus entra .j. gran pex dins lo canter; e quant fo tornat trobaren lo pex en lo canter, del qual hagueren assats lo monge qui fahia abstinencia e tots los altres monges.

XXIII. — *Eximpli e miracle dun monge que per peresa nos volia leuar a matines, segons que recompta Cefarius.*

¶ ACCIDIA multos retrahit a bono opere.

UN monge era temptat de peccat de accidia o peresa, e quiscun die los monges se leua-

uen a matines, e ell de peresa jahia en lo lit. E aço li fdeuench per molts dies, tro un die que era gran festa, e leuant se los altres monges a matines, aquell monge staua suant en lo lit e volch se leuar e vestir se, e hoy una veu dejus lo lit qui li dix: Not leus ara ab la suor, quet fara gran mal. E ladonchs lo monge conech que era temptat e scarnit per lo diable per raho de peccat de peresa, e leuas de continent, e vestis, e fo a matines, e james no volch consentir a aquella temptacio, ans quescon die se leuaua a matines.

XXIV. — *Eximpli de les paraules que un abbat dix a j. monge que era temptat de peccat de peresa, segons ques recompta en la vida dels sancts Pares.*

¶ ACCIDIA frequenter causatur ex eo quod homo sit otiosus.

UN monge dix a un abbat son majoral: Que fare jo que estant en la mia cella me tempta e apremia lo peccat de peresa? E labat respos e dix al monge: Encare tu no has vists los turments dinfern, car si tu los hagueffes vists, per be que la tua cella fos plena de vermens e serps, e altres animalies, tu pacientment sofferies star entre elles e no hauries peresa neguna.

XXV — *Eximpli e miracle de un caualler de Anglaterra qui era molt mundanal e volch morir sens confessio, segons que recompta Beda en les Gestcs dels Angels.*

¶ ACCUSAT demonium peccatores
et conscribit peccata eorum.

UN caualler era molt gran junyidor, e era de Anglaterra, e era molt forts en fets darmes, mas en bones costumes era molt futze; e sdeuench se que fo malalt. E vinent lo a veure lo Rey Dangleterra confella li ques confessas, lo qual caualler respos e dix al Rey: Si jom confessaua daria a entendre que hauria pahor. E apres alguns dies la malaltia fo en molt pijor que no era dabans. E despuys lo Rey vench lo veure altra vegada, e pregalo ques confessas e volgues regonexer e purgar la sua anima. E lo caualler ladonchs respos e dix al Rey: Senyor, vespre e hora molt tarda es, car jutjat e condempnat son a les penes del infern, car abans que vos venguessets me aparegueren aci dos angels, e dix la .j. al altre: Pus que aquest hom es de mort vejam si hauem part en ell. E la un dels dos angels trague .j. libre petit que tenia en lo si, scrit ab letres de or; e jassia que jo james no sabi letres, jo legi en lo dit libre alguns poch de bens que jo hauia fets abans que peccas mortalment, per los quals jo hagui e reebi en mi molt gran pleer. E apres de aço entraren .ij. diables molt grans e negres, e la .j. aporta .j. gran libre, e faeren lom legir de la primera carta tro a la derrera, en lo qual no ten solament atrobe scrites les superbies e omeys que jo hauia fets; mas encara los pensaments que pense legi en lo dit libre. E los dos diables di-

gueren als dos angels: Que stats sperant açí? pus que en aqueit hom no hauets part alcuna, car lo libre poch que vosaltres legits molts anys ha que fon fet e no val res. E digueren los angels: Veritat dien, per que anem nosen. E tentost los dimonis tragueren sengles coltells que portauen, e la un netaua als peus e laltre en lo cap ten fortment que no vey a dels uylls. E aquell quim naffra en los peus me feu una gran naffra en lo cor. E aquestes paraules dites lo caualler fina, per la qual cosa es entes que es gran peccat no confessar se souen abans quel diable faça cadena de molts peccats.

XXVI. — *Eximpli con tot hom es tengut de tenir secrets los peccats de sos germans crestians, segons ques recompta en la vida dels sançs Pares.*

¶ ACCUSARE fratrem non expedit semper.

UN monge demana al abat Josep, e dix li si era bona cosa de tenir hom secret lo peccat del seu germa crestia. E labat respos e dix al monge: En qualseuol manera nos tendrem secrets los peccats de nostres germans, nostre senyor Deus tendra secrets los nostres peccats; e en qualseuol hora que descubrirem e dexellarem les culpes e peccats de nostres germans, Deus descubrira les nostres.

XXVII. — *Eximpli e miracle molt marauellos de gran perfeccio de una puncella qui hauia*

nom Mario , segons ques recompta en la vida dels sancts Pares.

¶ ACCUSATIO frequenter est falsa.

UN hom tenia una filla petita, e finada sa muller comana sa filla a .j. seu parent, e ell metes monge en .j. monestir. E quant li membraua de la filla entristaues molt fortment, e labat del monestir conech ho. Un die con aquell monge staua molt trist, dix li : Amich, e con vas ten trist? E lo monge se agenolla als peus del abat son major, plorant molt fortment, e dix li : Senyor, lexe .j. fill meu en lo mon, e quant me membre dell he molt gran tristor e dolor en lo meu cor. E no li gosa ne volch dir que fos filla. E ladonchs labat mana al monge que fees venir son fill e ques nodris en lo monestir; e lo monge ho feu decontinent. E la filla hauia nom Maria, e lo pare mes li nom Mario, e mana li que no digues a negu con era filla, ne lo nom que folia hauer; e instruy e doctrina la ques guardas del diable. E quant la filla del monge compli .xxj. anys mori lo monge son pare, e romas ella, e stech sola en lo monestir, pero tota hora en forma e abit de monge. E per tal con tenia e feya honesta vida, tots los monges del monestir li volien molt gran be. E sdeueuch se un die quel abat mana a frare Mario que aportas de la ciutat forment e altres coses que eren necessaries al monestir. E passant frare Mario moltes vegades per casa de

un bon hom que tenia una casa en lo cami, albergaua algunes veguades en casa daquell bon hom. Sdeuench se que una filla del bon hom de la casa jague carnalment ab un caualler e fon prenys. E quant lo pare e la mare faberen que lur filla era prenys, demanaren li de qui era prenys. E ella per no descobrir lo caualler respos que de frare Mario. E ladonchs lo bon hom feu clams al abat con frare Mario hauia emprenyada sa filla. E labat demana a frare Mario si hauia fet ell aquell peccat; e frare Mario ne ho atorga ne ho nega, mas dix al abat: Pare e senyor, molt peccador son jo, pregua Deus per mi. E labat mogut de molt gran fellonia feu disciplinar frare Mario molt cruelment e gita lo del monestir; pero ell no volch descobrir son esser, e dormia de nits a la porta del monestir, e passauen tots los monges de peus sobre ell, e ell ho sofferia e passaua ho tot ab molt gran paciencia. E sdeuench se un dia que la filla del bon hom pari un fill: e quant fo desmamat, pres lo la mare e aporta lo a frare Mario, e dix li: Prenets vostre fill, fets dell ço queus vullats. E ladonchs frare Mario pres lenfant e nodri lo, e daua li del pa e de ço que li dauen los monges quant exien del monestir per anar a la vila. E apres los monges demanaren merce al abat per frare Mario, qui hauia sinch ayns que jaya a la porta del monestir: axi que guanyaren li perdo del abat. E apres quel abat lach perdonat dona li en penitencia que scombras e regas lo

moneſtir, e que lauas les ſcudelles, e que portas aygua a la cuyna, e que ſeruis tots los frares ; les quals cofes cumpli frare Mario molt volenterofament, ſofferint ho ab gran paciencia. E apres als-cuns dies ſdeuench que frare Mario mori reebuts los ſagraments. E quant labat ſabe que frare Mario era finat dix als monges : Vejats quant greu fo lo peccat de aqueſt hom, que en la ſua vida no mereſque eſſer abſolt e leuat dels treballs que ſofferi en aqueſt mon per lo peccat en que caygue; pero per tal con es monge , banyats lo e deſpuys foterrats lo luy del moneſtir. E quant los monges lo banyaren, trobaren e veeren que era fembra e no hom : e hagueren molt gran deſpler per les grans e moltes injuries e deſplaers que fets li hauien a gran ſens raho. E quant labat ſabe que frare Mario era fembra ſi hague molt gran ira e deſplaer, e plorant fortment gitas en terra demanant li perdo per los grans greuges que li hauia fets no ſabent que fos fembra. E de continent labat mana portar lo cors de frare Mario , e feu lo poſar en mig lo cor de la ſgleya : e en aquell matex die que frare Mario fina , per volentat de noſtre ſenyor Deus entra lo diable en lo cors de la filla del bon hom que dix que frare Mario la hauia emprenyada, e vench al moneſtir, e publicament denant labat e los altres monges ella confeſſa con la empenya un caualler del qual hauia haut lo fill aquell que frare Mario nodria en lo moneſtir , e lo qual ella deya que era fill de frare

Mario. E stech en la sgleya del monestir set dies, e fon merce de nostre senyor Deus que per alcuns merits de aquella sancta verge Mario, ella gari, en lo qual loch nostre senyor Deus per amor de aquella sancta verge Mario feu e fa molts grans miracles.

XXVIII. — *Exempli con a les veguades en lo mon han majors honors e profits los homens mentirofos quels vertaders.*

¶ ADULATOR frequenter honoratur,
et contemnitur bonus.

SEGONS que recompta Ofopi eren dos germans, la un era molt mentiros, e laltre era hom vertader que james no mentia; e vengueren al regne de les bugies, e vengueren a un palau on stauen totes les bugies, e lo bugiot delles staua assegut dalt en una gran cadira. E quant entra lom mentiros guardaren lo tots, e lo bugiot major demana al hom mentiros, qui era ell, ne qui eren aquells qui alli eren ab ell. E lom mentiros respos: Tu est Emperador, e tots aquests qui aci denant tu stan son Reys, e duchs, e comtes, e richs homens, e barons teus: per les quals paraules li manaren donar molt gran tresor e molta vexella dargent, e faeren li gran honor. Laltre germa qui era hom vertader staua defora, e quant fabe aço dix entre si matex: Si a mon germa per mentir faeren tant de ben, quant mes ben faran a mi per dir veritat? E ladonchs ell entra en lo

palau, e quant fo entrat dins, totes les bugies lo guardaren, e lo majoral delles li demana ço que hauia demanat a son germa; e ell li respos: Senyor, jo no se dir fino la veritat; tu est bugiot, e tots aquests qui aci stan son bugies axi con tu. E laddonchs lo majoral de totes les bugies mana quel mordeffen e quel naffrassen ab les ungles en la cara: e axi ho faeren, e tragueren lo mes mort que viu del palau. E axi sdeue a les deueguades a alcuns que dien la veritat a lurs senyors, car mes amen oyr mentires o leufengeries que veritats.

XXIX. — *Miracle e eximpli de un bon cristia qui hauia nom Gedegulfo, e de sa muller qui feya adulteri ab un clergue, segons ques recompta en los fets de sent Gedegulfo.*

¶ ADULTERA uxor non est tenenda.

UN bon crestia qui hauia nom Gedegulfo, en una orta prop de una font dix a sa muller aytals paraules: Amiga, per que fets ten gran greuge a Deu en no guardar castedat de vostre cors, la qual me prometes, em fets ten gran deflealtat ab aytal clergue? E ella ho comença a negar molt fortment, dient li que en neguna manera no volgues creure ço que les gents li deyen, car no era sino mentires. E laddonchs Gedegulfo dix a sa muller: Metets lo bras en aquesta font, e si nous cremats, laddonchs jo creure que vos deyts veritat. E tentost ella se desfembotona la manega de un bras, e mes lo bras dins la font

tro al cotze. E decontinent comença a cremar axi con si fos en un gran foch, e tentost trasch lo bras de fora. Ara apar, dix Gedegulfo a sa muller, con fots vos sens culpa! jo nous vull acufar, e aço per reuerencia de Deu; pero no vull pus anant star ne participar ab vos. E partiren mig per mig tots lurs bens e fahien vida apartada. E apres vench lo clergue a casa den Gedegulfo .j. diuendres, e troba Gedegulfo qui dormia, e mata lo. E de continent lo cors feu molts miracles: e quant la muller de Gedegulfo oy dir quel cors de son marit feya miracles, dix ab molts grans scarns: Axi fa Gedegulfo miracles, con fa lo meu forat de tras. E decontinent comença a cantar lo forat futze de tras a la muller de Gedegulfo, e dura li tota la sua vida que li cantaua molt futzement.

XXX. — *Eximpli de un hom que enganofament feu lo peccat de la carn ab una fembra mariada, segons que recompta Pere Damia.*

¶ ADULTERIUM punit Deus etiam in hac vita.

EN la ciutat de Paris, die de la festa de sent Geruas e de sent Petras, leuas un hom abans que fos alba, e mana los seus bous a pexer. Un feu vehi qui era enamorat de sa muller, qui era molt bella, quant senti quel marit era fora de casa, entra dins la casa e feu semblant que era lo marit qui tornaua tot tremolant ab gran febre, e gitas en lo lit ab la muller de son vehi. E ella pensant que era son marit, abraffa lo, e ell jague

carnalment ab ella; e decontinent exi del lit molt fuauement e tornassen a casa sua. E a cap de una peça lo marit vench e gitas en lo lit prop de sa muller, e ella comença lo a reptar, e dix li: No poras entrar sens peccat en la sgleya de aquests dos martirs ab los altres crestians pus que jaguist carnalment ab mi. E lo marit stech molt marauellos e spaordit, e demana a sa muller que era ço que li deya. E ella li compta ço que li era auengut, e no pogueren saber qui los hauia fet aquell engan e traycio; pero faeren oracio e pregaren molt deuotament nostre senyor Deus quels donas demostrança qui los hauia feta ten gran maluestat. E decontinent aquell die e festa, aquell qui hauia fet aquell peccat era entrat en temps ab altres en la sgleya de sent Geruas e de sent Petras; e tentost que fo entrat en la sgleya, entra li lo diable en lo cors, e daua molts grans crits e spaumentables, e restanyaua se la cara, e mordia se les mans, e gitaues en terra, e donaua del cap en les parets, e mori decontinent alli a la sgleya denant tot lo poble que alli ajustat staua.

XXXI.—*Eximpli con encara los ocells auorrenen lo peccat de la luxuria, segons que recompta Cefarius.*

¶ ADULTERIUM etiam aues abhorrent.

DEMUNT una torre de un caualler faeren niu dues cigonyes, e la cigonya fembra apres quel mascle era anat cerquar de menjar, consen-

tia a altre cigonya mascle en lo niu. E apres que hauien fet ço que lur natura requeria, exia la cigonya fembra del niu, e anaues lauar a una lacuna que era prop de aquella torre. E lo caualler feu umplir la lacuna de pedres, e de terra, e de arena; e aço feu per saber la fin de aquell fet. E quant vench laltre die seguent, la cigonya fembra hauent fet ço que la sua natura requeria ab laltre cigonya mascle que no era son marit, vench a la lacuna e troba la sens aygua. E decontinent vench laltre cigonya que era son companyo, e quant la troba futze del altre comença la a picar molt fortment. E quant vee quell tot fol no la podia matar, fon a cercar altres cigonyes, e vengueren molt iuerfosament, e mataren la decontinent entre totes.

XXXII. — *Eximpli e miracle de .j. mal aduocat que tentost que fo mort no li trobaren lengua en la boca, segons que recompta Cefarius.*

¶ ADUOCATI qui in vita sua vendunt linguas suas ipfis in morte priuantur.

EN la ciutat de Ducan fina un faui qui aduocaua, qui era molt nomenat per tota aquella ciutat e per tota aquella terra. E apres que fon finat, obriren li la boca e no li trobaren lengua ne senyal algu della; car axi con en la vida moltes veguades la hauia venuda, ço es, que aduocaua lo mal plet, e callaua la veritat, e rahonaua les mentides, raho era que en la mort fos priuat della.

XXXIII. — *Eximpli contra los mals aduocats, segons que recompta Helinandus.*

¶ ADUOCATI etiam silentium vendunt.

UN aduocat dix a un altre aduocat: Quant te donaren per tal que aduocasses aytal plet? É respos laltre aduocat: A mi donaren .j. march dargent. E dix laltre aduocat: A mi donaren dos marchs per tal que nol aduocas e que callas; per que apar que los aduocats aytambe venen lo callar con lo rahonar e aduocar.

XXXIV. — *Eximpli e miracle de un mal aduocat que mori e fo dampnat, segons que recompte Jacme de Utriaco.*

¶ ADUOCATUS petens inducias mortis, non obtinet eas, quia sanus inducias non concessit.

UN aduocat staua malalt de molt greu maldia, e staua en la hora de la sua fin; e veent tota la casa sua plena de diables, demanaua treugues a nostre senyor Deus: mas per tal con en los plets contra los quals hauia ell aduocat james no volgue dar treugues a negu, sino fos maliciosament per vendre laltra part, no merefque hauer treugues de nostre senyor Deus, e axi mori en mal stament.

XXXV. — *Eximpli e miracle de un mal aduocat que volch morir sens combregar, segons que recompta Jacme de Utriaco.*

¶ ADUOCATUS ficut confueuit viuus, vult moriens per iudicia procedere contra Deum.

UN aduocat molt mal hom jahia malalt en lo lit; e aportaren lo cors de Jhesuchrift per combregar. E dix abans quel reebes a tots aquells qui denant li ftauen: Jutjats vosaltres fil deg reebre o no? E tots los qui en la cambra ftauen refpongueren e digueren li: Bon es quel reebats, e aço jutjam nosaltres tots. E laduocat ladonchs refpos: Per tal con fots homens axi com jo, nom hauets vosaltres a jutjar, perque apellme de la vostra sentencia. E apres que ach dites aquestes paraules, exi li la anima del cors e fon dampnat.

XXXVI. — *Eximpli e miracle de un mal aduocat que vee Nero Lemperador en infern.*

¶ ADUOCATI puniuntur in inferno.

UN aduocat apres que fon finat ana als inferns, e vee a Nero Emperador mal banyant se en or bullent. E quant Nero vee entrar en infern aquel aduocat e molts altres aduocats, dix los: Linatge vendible de homens, amichs meus aduocats, acostats vos ença a penar ab mi.

XXXVII. — *Eximpli del abat Johan com los homens deuen escufar de veure a sos propis parents, segons ques recompte en los dits dels sants Pares.*

¶ AFFECTUS carnalis debet reprimi.

LABAT Johan tenia una germana sua de sancta vida la qual lo informa en lo seruey de Deu,

e feu lo entrar en orde. E apres que fo entrat en orde stech vint e dos anys que no isque del monestir ne vee sa germana, e desijant lo molt veure, enuia lo a pregar moltes veguades que la vengues a veure abans que moris, per tal que hagueffen algun pleer en caritat; pero el se scufaua tots temps ab bones paraules, tro que ella li enuia a dir que si no la venia visitar que ella iria veure a ell. E ladonchs labat Johan parti del feu monestir, e mena ab si dos monges; e quant foren a la porta del monestir labat dix: Boneyts Jhesu-christ, e exits a reebre aquests peregrins. E despuy demanaren aygua a beure; e labadessa isque decontinent a la porta del monestir, e dona de la aygua al abat e nol conech; pero labat ben conech la abadessa fa germana, e no li volch parlar per tal que nol conegues en la paraula. E decontinent labat Johan e los dos monges sen tornaren a lur monestir. E apres passats alguns dies la abadessa enuia a pregar labat Johan que la vengues veure. E labat li enuia a dir: Ja te fuy a veure, e donest me aygua a beure de les tues mans, per que abaste quem has vist; prega Deus per mi.

XXXVIII. — *Eximpli con oblidant tota amor, per gran virtut de honestat, una monja no volch veure ans de morir un feu germa qui era hom dorde, segons ques recompte en los dits dels sants Pares.*

¶ AFFECTUS carnalis non debet
esse in religiosis.

UN frare volch veure una germana sua monja , qui staua malalta en lo monestir de on era monja. E la monja quant sabe quel frare son germa la venia a veure , per tal que no fos temptada de la sua vista enuia li a dir que no la vengues veure , e stignes en son monestir , e que pregas nostre senyor Deus per ella , car ab la gracia de nostre senyor Deus en lo regne dels cels lo volia veure.

XXXIX. — *Miracle de sancta Agnes verge.*

¶ AGNETIS virginis.

SEGONS ques recompta en los miracles de sancta Agnes , un clergue de la sgleya de sancta Agnes era greument temptat de peccat de luxuria , e no volent ofendre nostre senyor Deu , demana licencia al papa que pogues pendre muller. E lo papa veent la sua simplea e la sua bonea , dona li un anell feu , e mana li que digues a la ymage de sancta Agnes que staua en la sua sgleya quel reebes , e que li donas aquella força la qual hauia mester ; e lo clergue ho feu axi. E decontinent la ymage alargua la ma , e trafch lanell del dit del clergue , e tira li tentost aquella temptacio. E encara vuy en dia la ymage te lo dit anell en lo dit.

XXXX. — *Miracle con es peccat gran pendre terra e possessio forçadament o enganosa de son proysme , segons que recompte Cesarius.*

¶ AGRORUM terminos traſponentes
in hac vita etiam puniuntur.

EN terra de Colonia hauia un laurador que hauia nom Herado, e volent se finir vee en laer penjada una gran pedra cremant, de la ardor de la qual se cremaua ell tot; e a grans crits e veus dix: Veus una pedra gran que sta sobre lo meu cap, em crema, em encen tot! E feu se venir un clergue, e confessa se, mas no li aprofita cosa tro quel clergue li dix: Pensa en tu si fayst a algun injuria ab aquesta pedra. A ell ladonchs membra que hauia presa e leuada aquella pedra de un mollo o fita que stava en un tros de terra sua, e que la hauia mudada mes auant en un altre troç de terra de un feu veyi per crexer lo feu troç de terra e fer lo major. E ladonchs lo clergue dix al laurador: Sapies per cert que aquesta es la pedra, raho per que tu soffers turment. E apres ques fo confessat e ac feta tornar la pedra en son loch, desparegue li aquella visio.

XXXXI.—*Miracle de aquells que prenen terres o possessions forçadament de son proysme, segons que recompta Cefarius.*

¶ AGRORUM terminos et etiam sicut prius.

EN aquella matexa terra de Colonia un diable aparegue a un laurador quis volia finir, e volia li metre un basto de foch per la boca, e a quescuna part ques giraua vehia aquel diable. El laurador conexia molt be aquell basto, que era un

basto que ell hauia mudat de un troç de terra en un altre troç de terra de un caualler qui era hom de molt bona vida : e lo laurador enuia li a demanar perdo, e que prengues la terra que li tenia furtada , e que li volia fer satisfaccio. E lo caualler li respos que no ho volia fer tro que fos ben turmentat. E enuia li a demanar altra veguada perdo, e no li volgueren perdonar tro que vengueren la tercera veguada plorant e digueren li : Senyor, prenets ço del vostre, e perdonats a aquest mesqui qui no pot finir ni li es bo ja viure. E lo caualler ladonchs respos e dix : Ara son ben venjat , jo li perdo de bon cor e de bona volentat. E decontinent li desparech aquella visio.

XXXXII. — *Eximpli de ço que un gran fabidor dix al gran Rey Alexandre , segons ques recompta en la ystoria del gran Alexandre.*

¶ **AMBITIOSI** reprimendi sunt a sapientibus.

UN gran fabidor veent la gran cobdicia de Alexandre , Rey de Grecia , dix li : Si ten gran hagueffes lo cors con has la cobdicia, no cabries en tot lo mon , e tendries la una ma en orient e laltra en occident : no saps que los grans arbres que crexen en lonch temps en una hora son arrencats ? foll aquell qui puja a cullir lo fruyt e primerament no guarda e mesura la altura del arbre : guardet tu qui ten alt vols pujar que no caygues ab les rames. Lo leo qui es molt fort, apres que es mort mengen lo les mosques : no es

cosa ten forts que no haje contrari e perill. Axi mateix, Alexandre, si Deus erefte, deus donar als homens de ço del teu, e no robar e pendre los ço del lur per força; e si es hom, pensa tots temps ço que est, e no penfes en la cosa per la qual oblits tu e nostre senyor Deus.

XXXIII.—*Eximpli e miracle del papa Siluestre II, segons se recompta en les croniques dels papas.*

¶ **AMBITIO** inducit hominem ad habendum contentiones cum diabolo.

PAPA Siluestre fegon fo primerament monge, e no podent apendre sciencia, que era pobre; aparegue li lo diable, e promis li que li mostraria moltes sciencies, e quel faria muntar a gran stament si li fahia homenatge que fos son vassall. La qual cosa feu e cumpli lo monge Siluestre, e axi parlaua lo diable ab ell, e lo endreçaua en totes les coses que hauia mester con ell volia e demanaua. E feu lo ten gran doctör que ach per dexebles e son mestre del Emperador de Roma e del Rey de França. E apres per procuracio del diable fo arcabisbe de Rains, e apres cardenal, e apres papa. E stant papa demana un die al diable tro quant viuria. E lo diable respos que tro que digues missa en Iherusalem. E ladonchs lo papa Siluestre fo molt alegre per tal con el no tenia en volentat de anar en romaria en Iherusalem, e axi que viuria longament. E un die anant lo papa per terra de Roma, entra a una sgleya qui hauia

nom Iherusalem, e apres que hague dita missa oyi gran brogit e crits, e stech molt marauellat, e demana con hauia nom aquella sgleya, e digueren li que Iherusalem. E quant lo papa sabe que aquella sgleya hauia nom Iherusalem, hague molt gran ira e tristor en lo seu cor, e ab molts e grans sospirs e contriccio de cor demana merce a nostre senyor Deus que li perdonas; e feu se tallar tots los membres del cors seu, pero confessa abans tots los seus peccats. E quant se feya tallar los membres, reebia ho en paciencia per tal con ab ells hauia feruit lo diable. E apres mana quel cors quel posassen sobre una carreta, e que alli on los bous lo leuassen ab la carreta que alli lo soterrassen. E axi confiant de la misericordia de Deu fina. E apres los bous leuaren lo a un loch assenyalat en Roma, e soterraren lo alli. E de aquell die a ença en aquella sepultura fan gran brugit los ossos, e fuma tota la sepultura quant algun papa deu finir.

XXXXIV. — *Eximpli de sent Ambros e del emperador Theodosi, segons ques recompta en la Istorja triptica.*

¶ AMBROSII confessoris.

EN la ciutat de Thesalia hague molt gran discordia entre los del poble per manera que apedregaren tots los officials de la ciutat, per la qual cosa lemprador Theodosi mana ociure tots los de la ciutat axi aquells qui tenien culpa con aquells qui no tenien culpa; e moriren en aquella

ciutat cinch milia homens. E apres alguns dies Lemperador vench en una ciutat qui hauia nom Mediolana de la qual era bisbe sent Ambros. E axi con Lemperador volia entrar en la sgleya, sent Ambros fon a la porta, e isque a ella, e deffes e veda li entrar dins la sgleya, e dix li: Emperador, no has vergonya destar en ten gran peccat e voler entrar en la sgleya de Deu? vença raho lo teu poder. O Emperador, princep est, pero no fino de homens: ab quals hulls guardaras lo temple del Senyor? ab quals peus iras per lo temple? con alçaras les tues mans al Senyor, de les quals ix e raja encara fanch de aquells morts? ab qual boca reebbras lo cors de Deu, de la qual boca isque manament ten cruel que fos scampada tanta fanch? per que pus que axi es, tornaten e no anadesques a aquest peccat; e enten e reeb aquest ligament ab lo qual te liga lo Senyor tro que hages medecina. A les quals paraules Lemperador obeyi, e ab molts e grans gemechs e plors tornassen al seu palau, e dix: La sgleya sta uberta als pobres e als catius, e a mi Emperador es tencada e vedada. Per la qual cosa Ruffino, un caualler de casa del Emperador, del qual Lemperador fiaua molt, vench denant sent Ambros, e dix li que absolgues Lemperador, car no era equal als altres homens. Al qual Ruffino sent Ambros respos: Tu fuisst confeller de aquells homens qui son morts, e ara no has vergonya de parlar contra la magestat diuinal? Ladonchs Ruffino molt humil-

ment e afectuosa comença a preguar per Lemperador, al qual sent Ambros respos e dix : Sapiés certament que jo nol lexare entrar en la fgleya per neguna part que sia ; e sim volra ociure jo reebre la mort molt volenterosament per amor de nostre senyor Deus. De la qual cosa Ruffino feu relacio al Emperador. Ladonchs Lemperador se leua de peus e dix : Jo vull anar a ell , e vull soffrir les fues defondries e castichs , car ell fa molt gran raho. E quant Lemperador fo a la porta de la fgleya, sent Ambros isque a ell. E quant Lemperador li demanas quel absolgues, ell li veda de entrar en la fgleya, e dix li: Quina penitencia fehist per ten gran peccat que has fet? E Lemperador li respos: De tu se pertany donarlem , e a mi de reebre la, car ben saps quel Rey Dauiu feu adulteri e omeu , pero perdonat li fo. E ladonchs sent Ambros respos al Emperador e dix li: Pus que seguist aquell qui erra, segueix ara la correcçio. E mana li fer penitencia publica molt greu e aspre , la qual compli Lemperador ab molt gran paciencia.

XXXXV.—*Altre eximpli de sent Ambros e del dit Emperador , segons ques recompte en la Istoria triptica.*

¶ AMBROSIUS confessor.

AQUEST matex emperador Theodosi, un die volent combregar entra en lo cor de la fgleya, al qual sent Ambros dix que volie? E Lemperador li dix que volia combregar. E ladonchs

fent Ambros dix al Emperador : O Emperador, no saps tu quel cor es dels canonges e clergues? per que ix defora, e alli spera la comunio ab los altres crestians: lo drap de porpre fa Emperadors, mas no clergues. A les paraules del qual Lemperador obehí decontinent e exí ab los altres fora del cor. E apres Lemperador vench a la ciutat de Constantinoble, e quant fo dins la sgleya, el troba lo bisbe de Constantinoble qui stava fora del cor de la sgleya. E lo bisbe volia metre Lemperador dins lo cor de la sgleya, e deya: Poch diferencia ha entre Emperador e bisbe. Al qual Lemperador respos e dix: Pochs bisbes ha en lo mon tals con es fent Ambros ne axi stiguen con ell.

XXXXVI.—*Eximpli de dos amichs leylals, segons que recompte Ualeria.*

¶ AMICUS viuus etiam morti se ponit pro amico.

DOs dexebles de Pitagoras, la un hauia nom Damon el altre Ficias, fermaren entre ells molt verdadera amistança. E lo Rey de aquella terra ab gran fellonia manaua ociure a Ficias, lo qual li demana per merce que li donas terme de vuyt dies e iria ordonar la sua casa e sos affers, e per la tornada dona li per fermança son companyo Damon, lo qual fo fermança, e se obliga per ell. E Ficias ana a casa sua. E acostant se lo terme tots los de la casa del Rey tenien per foll Damon, qui hauia feta fermança es era obligat per Ficias; pero ell fermament speraua e fiaua

de la fe e veritat del seu amich. E quant vench lo vuyte die, Ficias fon tornat a la cort del Rey, e presentas denant lo Rey, e trafch son companyo e amich de la fermança e obligacio que hauia feta per ell. De la qual cosa lo Rey stech molt marauellat e perdona a Ficias, e pregua los a abdosos quel reebessen en lur companyia, e axi ho faeren.

XXXXVII. — *Eximpli con lo leal amich deu ajudar a son amich quant lo veu en necessitat, segons que recompta Seneca.*

¶ AMICO in necessitatibus, ipso nesciente, est succurrendum.

UN filosof tenia un amich pobre qui staua malalt; e per tal que no hagues vergonya de ço que li volia donar vench lo visitar, e porta dejus les fues vestidures un gran persinçt de moneda dor, e mes lo persinçt dejus los matalaffs del lit per manera quel malalt no ho vee. E apres tornassen a casa sua, e no li dix cosa de la moneda per tal ques aprofitas e feruis delles e que no sabes qui les hauia meses dejus lo lit.

XXXXVIII. — *Eximpli e miracle dels dos leals amichs Amich e Meliç, segons ques recompta en lur historia.*

¶ AMICITIA vera multum est laudanda.

EN lo temps de Papino Rey de França, eren dos dexebles en totes coses semblants la un al altre; la un era fill del compte de Aluernia, e laltre era fill dun caualler senyor dels beritans.

E foren cascun per son cami a la ciutat de Roma per tornar se crestians; e encontraren se en la ciutat de Luca. Per tal con eren semblants en totes coses faeren abdos companyia, e vengueren a la ciutat de Roma, los quals bateja lo papa, e mes nom al fill del comte, Meliç, e al fill del caualler mes nom Amich; e dona los fengles anaps dargent molt semblants la un al altre. E despuys partiren se de la ciutat de Roma, e fo ten gran la companyia e amistança que era entre ells que nos podia partir la un del altre; ensemps menjauen, ensemps dormien e estauen; pero quefcu sen torna a la sua terra. E auench se quel caualler pare de Amich mori, e los beritans no volgueren reebre Amich per senyor, ans lo gitaren de la terra. E ladonchs Amich se mes en cami per cercuar a Meliç, e nol troba. E quant Meliç sabe quel pare de Amich era mort, mes se en cami per cercar lo, e per consolar lo. E cercaren se la un al altre per molts regnes e terres, e james nos pogueren trobar tro ben a cap de dos anys. E sdeuench que Amich pres per muller una filla de un gran caualler qui fo gran amich de son pare; e no podent atrobar la un al altre sdeuench se que Meliç caminant per son cami encontra a un pelegrí e demana li si hauia vist Amich, e lo pelegrí li dix que nol hauia vist. E ladonchs Meliç se despulla una gonella de aquelles que vestia e dona la al pelegrí per tal que pregas nostre senyor Deus que li donas gracia quel pogues trobar. E en

aquell die matex a hora de completa sdeuench se que Amich troba aquell pelegrí que Meliç hauia trobat per lo mati, e demana li si hauia vist Meliç; e lo pelegrí li respos: E per quem vols enganar, car tu ja me trobest e demanest me si hauia vist Amich? e ben te conech jassia que hages mudat de companyons e de armes. E Amich respos al pelegrí e dix li: E en qual loch me vehist tu vuy altra veguada? E lo pelegrí dix: En Paris en tal loch. Ladonchs Amich caualca lo pus iuerfosament que poch, e vench a la ciutat de Paris, e a la entrada de la ciutat ell troba son amich, e abraçaren se la un al altre moltes veguades, e hagueren molt gran plaer con se trobaren. E apres vengueren a la cort del emperador Carles; e Lemperador feu Amich tresorer feu, e a Meliç dona un altre offici. Aquests dos donzells eren molt bels e graciosos, e sauis e cortesos, e anauen ab dos vestits de una color de drap, e semblauen se molt ben a marauella la un a l'altre en la cara e en totes lurs faysons, e eren molt amats e volguts per tots los de la cort del Emperador. E apres sdeuench se .j. die que Amich suplica Lemperador que li donas licencia que pogues anar veure sa muller. E Lemperador la li atorga. E Meliç romas en la cort e enamoras de la filla del Emperador, e jague carnalment ab ella. E en la cort del Emperador hauia un comte qui hauia nom Alderich, e era gran amich de Meliç. E un die Meliç parlant ab lo comte de moltes cofes e secrets, dix li lar-

gament tot lo fet que era entre ell e la filla del Emperador ; de la qual cosa lo dit comte acusa Meliç denant Lemparador ; e Lemparador los assigna die que entrassen en camp clos. E abans quel die assignat a la batalla fos vengut , Amich vench a la cort del Emperador ; e quant sabe que Meliç staua en tan gran perill fon lo veure a la preso, e repta lo molt fortment perque hauia feta tal cosa. E Amich dix a Meliç que li prestas les pues vestedures, car Amich en aquella hora no vestia vestedures de semblant drap que vestia Meliç, ans eren de altre color ; e Amich despullas les pues vestedures e vesti se les de Meliç, e Meliç les de Amich. E ladonchs Amich trasch Meliç de la preso, e enuia lo a casa sua a sa muller, e Amich romas en la preso en loch de Meliç. E quant la muller de Amich vee Meliç pensas que fos Amich, e acosta se a ell quel volia abraçar, e ell dix li que estaua molt trist. E quant vench al vespre gitaren se abdosos en un lit, e Meliç trasch la spasa, e mes la en lo lit en mig dells abdos, e dix a la muller de Amich : En aquella hora que vos vos acostets a mi ferets degollada. E ella molt spaordida no gosa pus parlar. E quant vench al die assignat a la batalla Amich se combate ab lo comte Alderich, e vençe en camp clos, e talla li lo cap. E decontinent partis de la cort del Emperador molt secretament, e lo pus iuerçosament que poch, e torna les vestedures que vestia a Meliç, e enuia lo a la cort del

Emparador, e vench molt secretament. E Lemparador li dona sa filla per muller, e li dona lo comtat del comte Alderich pensant que ell fos aquell qui hauia mort lo comte. E apres algun temps sdeuench se que Amich torna lebro, e fa muller e los beritans gitaren lo de la terra. E ell axi con a deseparat anassen a casa de Meliç son companyo. E Amich quant fo a la porta toca unes taulettes que portaua en la ma, segons usen los masells. E quant lo comte Meliç oyi les taulettes, no sabent que aquell fos Amich, enuia li pa, e vi, e carn, e un anap dargent, plen de vin, aquell quel Papa li hauia donat quant se torna cristia. E Amich reebe lo pan, e el vin, e la carn, e buyda lo vi en altre anap seu quel Papa li hauia donat. Ladonchs lescuder del comte Meliç vench denant Meliç son senyor, e dix li: Senyor, aquell mesell te un anap aytal con lo vostre. E decontinent lo comte Meliç enuia per Amich, e quant lo conech el vee mesell, hague molt gran dolor e pietat dell, e abraça lo e befa lo moltes vegades. E començaren a plorar molt fortment, e la muller del comte semblantment; e faeren lo asseure a taula, e feruiren lo, e fahien li ten gran honor con podien. E apres langel Raphael aparegue a Amich, e mana li que digues a Meliç aytals paraules: O Meliç, remembret ço que jo fiu per tu, e si mon amich es, fe per mi cosa strana que jo pusque prouar la tua amistança si es vertadera. E lo comte Meliç dix que

era apparellat de fer per ell encara que sabes que hauia a morir. E ladonchs Amich dix al comte Meliç: Degolla aquests dos fills petits teus, e unta me ab la fanch dells, e guarre decontinent de aquesta malaltia. E quant lo comte Meliç oyi aytals paraules si fo molt trist; pero remembrant se de la gran e bona amistança que era entre ells, e de ço que Amich hauia fet per ell quant entra en camp clos es combate per ell, e oucie lo comte Alderich, degolla abdos fos fills qui eren de edat de .iij. anys e de quatre, e unta tot lo cors de Amich ab la fanch de fos fills, dient axi: Senyor Jhesucrist, qui manest als homens que guardassen e tenguessen lealtat e fe, e tu, Senyor, qui garist e sanest lo mesell ab la tua paraula, sia la tua merce que vulles denejar e sanar aquest meu companyo per la amor del qual jo no dupte de scampar la fanch de mos fills. E untat Amich, e dites aquestes paraules, decontinent Amich fo guarit e san. E ladonchs lo comte Meliç pres sos fills morts, e posa los en un lit, e cobri los. E de continent que Amich fo guarit tots los senys e squelles de les sgleyes de la vila sonaren per si matexes. E tentost lo comte dona unes vestedures a Amich, les quals eren del drap de unes altres vestedures quel comte tenia. E lo comte e Amich isqueren a veure la comtessa, e la comtessa e aquells qui ab ella eren no podien conixer qual era lo comte. E apres lo comte hauent gran tristor en son cor entra veure sos fills, e comença a

plorar molt agrament, e per miracle de nostre senyor Deus troba los vius : e tenien en lo loch per hon foren degollats, fengles senyals axi con a un fil vermell de feda, los quals senyals lurs paraguieren sempre. E lo comte Meliç compta tot ço que li era auengut a la comtessa sa muller, per la qual cosa en tota lur vida mantengueren castedat. E apres sdeuench un die que per miracle de nostre senyor Deus que lesperit maligne entra en lo cors de la muller de Amich e offega la. E ladonchs Amich ab grans companyes de homens darmes que li dona lo comte Meliç, subjuga fots son poder e senyoria tots los beritans. E apres Amich senyoreja la terra dels beritans en molt bona vida e sancta. E per temps quant moriren lo comte Meliç e Amich soterraren los, quescun en la ciutat hon habitaua, e per miracle de nostre senyor Deus trobaren los corsos del comte Meliç e de Amich justats en una sepultura.

XXXXIX. — *Eximpli que negu per fauor de son amich no deu fer cosa desonestá, segons que recompte Valeria.*

¶ AMICI debent seruare honestatem.

UN hom pregaua un seu amich que faes per ell una cosa deshonestá, e laltre respos que no ho faria. E lom dix al seu amich : Donchs quem aprofita a mi la tua amistança, pus que no vols fer ço de que jot prech? E lamich respos al hom e dix li : Menys aprofita a mi la tua, si jo per

tu fas cosa defonesta per la qual men vengues defonor e dampnatge al cors e pena a la anima.

L. — *Eximpli de dos leals amichs que recompte Pere Alfonso.*

¶ AMICUS debet probari.

D Os mercaders eren grans amichs e amauen se molt per ço que hauien oyt dir la un del altre, ja fos que james nos eren vists. E la .j. habitaua en la ciutat de Baldach, e laltre en la ciutat de Egipte. E sdeuench se quel mercader qui habitaua en la ciutat de Baldach fon a veure lo mercader qui habitaua en Egipte; e quant se veeren e hagueren conexença la .j. del altre hagueren molt gran pleer; e lo mercader de Egipte mostra totes les sues riqueses al mercader de Baldach; e apres vuyt dies vench gran malaltia al mercader de Baldach, e decontinent lo mercader de Egipte feu venir molts metges fíichs, e guardaren li lo pols e les aygues, e no conegueren en ell febre ne malaltia alguna. E quant los metges sen foren anats, lo mercader de Baldach dix al altre mercader con ell era enemorat de una molt bella donzella que ell tenia e nodria en casa sua: per que ell lo pregaua molt affectuosament que la li donas per muller, car per altra cosa no staua malalt sino per les amors de aquella donzella e per hauer la per muller. E decontinent lo mercader de Egipte dona per muller la donzella al mercader de Baldach, e fon bon exouar; lo qual mer-

cader de Baldach apres alguns dies que la hague presa per muller, ab sa muller enfemps sen torna a la ciutat de Baldach. E apres sdeuench se que la muller del mercader de Egipte mori, e tots sos fills e filles, e perde tot quant hauia; e tot nuu, e defemparat, e desconfolat vench sen de nits a la ciutat de Baldach. E entrant en una sgleya sdeuench que un hom hauia mort un altre, e lautzir e altres de la ciutat corrien tras ell per pendre lo; e encontraren lo mercader de Egipte, e demanaren li ell si hauia mort aquell hom; e ell de gran paor que hague dix que ell lauia mort; e prengueren lo decontinent e leuaren lo a sentenciar, e quant vench lendema leuaren lo a matar. E sdeuench se quel mercader qui habitaua en la ciutat de Baldach, e altres molts homens, anauen veure aquella justicia, e per veure quin hom era. E quant lo mercader marit de la donzella vee son amich qui menauen a matar conech lo decontinent, e per deliurar lo de la mort correch quant mes poch; e quant fo apres dell a grans e altes veus comença a cridar e dix: No mata aquest home lome mort, ans lo mate jo. E decontinent prengueren lo e soltaren laltre. E mentre quel anauen a matar sdeuench se que aquell hom qui hauia mort lom anaua entre les gents; e quant vee que volien matar aquell qui no hauia la culpa, remorde la gran contricció e consciencia en son cor, e acostas alli on volien matar lom, e a grans e altes veus crida e dix: No

mata aquest lom mort, ne tempoch lo mata aquell que hauets, ans verament lo mate jo. E decontinent los officials e los de la ciutat que alli stauen foren molt marauellats, e prengueren lo decontinent, e tots enfemps manaren los denant lo Rey. E quant sabe lo Rey quel primer hauia atorgat que ell hauia mort lom, e aço per gran pahor que hague; e apres quel segon, per deliurar son amich de mort, que atorgua que ell hauia mort lom e no pas lo primer; e aximatex entes quel tercer quil hauia mort, per gran pahor e temor que hague de nostre senyor Deus defenculpa los altres, e dix que vertaderament el mata lom e altre no, perdonals a tots tres. E apres lo mercader qui habitaua en la ciutat de Baldach parti mig totes les sues riqueses, e retench se la una meytat, e laltra meytat dona la al mercader de Egipte, e tornafen en Egipte rich e benanant.

LI. — *Eximpli de tres amichs, segons que recompte Damacenus.*

¶ AMICUS in necessitate probatur.

UN hom fo demanat que donas compte denant lo Rey son senyor de la majordomia sua que hauia regida alcun temps, lo qual de gran paor que ach fon a un feu amich, e prega lo que anas ab ell denant lo Rey. Lo qual amich li respos e dix: Jo no iria ab tu, mas donar te una vestadura de li que vistes. E apres ana a un altre feu amich que amaua menys quel primer, e prega

lo que anas ab ell , lo qual li respos: Jo ire ab tu tro al palau del Rey , mas noy entrare ab tu. E apres troba un altre feu amich lo qual poch haue amat, e ab gran vergonya dix li que anas ab ell. Lo qual li respos: De un poch de plaer quem faist lot guardonare en cent tants, e jo posare la mia anima per la tua. Lo primer de aquests tres amichs fon los bens terrenals qui en la mort donen ten folament al hom una vestedura o mortalla de li ; lo segon amich fon la muller e los fills e los parents e los altres amichs qui van ab lo mort tro a la fossa ; lo terçer amich es Jesu-christ qui posa la sua anima per los seus amichs.

LII. — *Eximpli que tals cuyda hom hauer per amichs que no ho son, segons que recompte Pere Alfonso.*

¶ AMICUS in tempore necessitatis probatur.

UN bon hom hauia un fill qui era joue , e hauia despes e guastat tot quant lo pare hauia per guanyar amichs. E apres lo pare volent donar a entendre a son fill con hauia despes ço del feu debades , e que no tenia negun amich vertader, oucis un porch e mes lo en .j. sach, e feu un costal dell, axi com si fos alcuna roba o mercaderia, e mana li que fos a prouar tots fos amichs. E quant vench a casa del primer que era ja vespre, e fon entrat en casa sua , apartadament e secreta dix li : Amich , sapiats que jo per mala

ventura mia oucis un hom e aport lo aci en una bestia; prech vos que vos e jo quel foterrem en alcun loch prop daci on no aparegue, e deliurar mets de mort, e negu no haura suspita de tu. Lo qual amich li respos e dix li: Tornaten, e porta lom mort on te vulles, car no vull carregar la tua culpa a mi; axi con faist lo mal, para te a la pena. E per semblant manera li respogueren tots los altres sos amichs. E a la derreria vench a casa de un gran amich que ten solament son pare hauia, e quant li ac dita la raho per que era vengut a ell, dix li: Entra callant e secretament, car aço no es cosa de dir en plaça. E pres lo costal e dix li: Tornaten, amich, car Deus volent jo dare bon recapte en aquest fet. E quant lo fill del bon hom sen fo anat, laltre bon hom feu gitar en lurs lits a sa muller e a sos fills, e ell tot sol feu una foça dins en casa sua en una stablia, e alli lo foterterra. Quant vench laltre die, vench son amich a ell e gray li molt ço que per ell hauia fet; e dix li: Que ço que venia en aquell costal no era home mort, ans era un porch mort, per donar a entendre a son fill que no tenia altre amich tal con ell.

LIII. — *Eximpli de un mal amich, segons ques recompte en lo libre de Dono Timoris.*

¶ AMICI falsi multa promittunt
que non implent.

UN mestre molt sabidor e hom de gran enteniment tenia un dexeble entre los altres, lo

qual li deya moltes veguades : Mestre , si nostre senyor Deus me muntaua a gran estament , fiats cert que jous faria molt gran honor , eus daría bona partida de ço del meu. E lo mestre volent lo prouar , per encantament feu li apareixer e donar semblant que era Emperador , e venien molts e befauen li les mans , e demanauen li grans terres. Entrels quals lo mestre vench denant ell e dix li : Senyor , remembre vos que vos stant mon dexeble me prometes que si Deus vos muntaua a gran estament , quem fariets molta honor e molt de be ; per queus suplich per merce quem donets alguns lochs o loch axi con hauets fet a aquests altres. E lo dexeble veent se en gran stament e senyoria , respos e dix al mestre : Nous conech ne se quius fots. Ladonchs lo mestre pres lo dexeble per lo braç e dix li : Jo son aquell quius pose en aquest stament eus done totes les riqueses e senyoria que tenits , per que ara , pus que axi me desconexets , jous ho tolre tot. E decontinent desseu aquell encantament , e romas lo dexeble en lo primer estament ab molt gran vergonya : axi fara Deus als richs e als poderosos que nol volen conixer en aquest mon.

LIV. — *Eximpli e miracle de sent Basili.*

¶ AMOR corporalis peruertit
sensum et fidem.

SEGONS ques recompte en la vida de sent Basili , un hom rich lo qual hauia nom Essadio

tenia un scuder en casa sua , lo qual era molt enemorat de una donzella , la qual era filla del bon hom. E per consell de un encantador feu un cercol diabolical , e apella e demana tots los diables ; e el princep e majoral de tots ells dix li : Si vols que jo lat faça hauer per muller , scriu una carta de man tua , en la qual renechs la fe e la ley chrestiana , e quet fasses mon vassall. Lo qual scuder feu e cumpli tot ço quel diable li dix , e dona li decontinent la carta escrita. E de continent los diables meteren ten gran temptacio en lo cor de la donzella , que per amor del scuder donaua molts grans crits , e gitaues en terra , e deya : Pare senyor , maridats me ab naytal scuder vostre per amor del qual jo suffir molt gran pena e turment. Lo pare de la donzella quant oy aytals paraules si hague molt gran desplaer e tristor en son cor , e dix : Ay mesqui ! jot volguera sposar ab Jhesuchrist , per tal con la mia anima volguera mes per tu , e ames e vols mes hom terrenal. E ella respos e dix : Pare senyor , complex lo meu desig abans que jo muyre. Lo pare enganat per consell de fos amichs dona la donzella sa filla per muller al scuder , e dona li gran tresor. E apres quel scuder hague presa muller , ell anaua poques veguades a la sgleya , e james nos confessaua nes fenyaua , de la qual cosa los veyins se marauellaren molt , e digueren ho a sa muller. E ella molt secretament dix a son marit ço que los veyins li hauien dit , ço es que no anaua a la

fgleya nes senyaua. E ell dix que si senyaua. E ella respos: Si tu vols que jot creegue, anem abdos a la fgleya, e veure si dius veritat. E la donchs ell veent que no ho podia negar, compta e dix largament con ell fera fet vassall del diable ab carta, per tal que pogues ella hauer per muller. E ladonchs ella ab grans sospirs e plors mana lo denant sent Basili, e compta li tot lo fet. E sent Basili demana al marit de la dona sis volia tornar e conuertir a nostre senyor Deus, e ell dix que och, mas que no podia per tal con hauia renegat nostre senyor Deus, e fera fet vassall del diable, per la qual cosa ell hauia escrita una carta de man sua e donada al diable. E ladonchs sent Basili li dix: Piadors es nostre senyor Deus, e si tu te penets vertederament e ab bona contricció, ell te perdonara. E decontinent sent Basili lo pres per la ma, e feu li lo senyal de la creu en lo front, e tench lo tencat quaranta dies en una casa on faes penitencia. En los quals quaranta dies sofferi moltes grans pahors de part dels diables que venien lo espahordir; mas sent Basili tots temps lo confortaua. E al quarante die trague lo per la ma de aquella casa, e posa lo denant tots los clergues e denant tot lo poble en la fgleya, e confessa alli lo seu peccat. E lo diable visiblement volia tolre lom a sent Basili de les mans. E lom a grans crits deya: O fant Basili, deliurem. E lo diable deya: O fant Basili, e per quem fas tort e perjudici, car ell me vench a cercar, e renega Jhesus

Deus, e feu se mon vassall, e vets açi la carta que scriui de ma sua em dona sobre aquesta raho. E decontinent sent Basili se agenolla, e molt deuotament feu oracio e prega nostre senyor Deus que la carta quel diable tenia que li caygues de les mans; e tentost per miracle de nostre senyor Deus volant vench e caygue la carta en les mans de sent Basili. E sent Basili mostra la carta al scuder e dix li: Fill, conex tu aquesta carta? E lescuder respos: Senyor, och, car jo la scriui de la mia ma. E decontinent sent Basili squinça la carta, e reconcilia lescuder e fa muller.

LV. — Eximpli que la persona casta deu mes nostre senyor Deus creure quels parlaments de les gents, segons ques recompta en la vida de sent Lop.

¶ AMOR castus in omnibus est collaudandus.

SENT Lop amaua molt una donzella per tal con deuotament feruia nostre senyor Deus, de la qual cosa molts hauien gran suspita, pensant que jaya carnalment ab ella. E ell entenenent les murmuracions dels mals parlars, pres la donzella denant tots e dix: No noguen les paraules dels mals parlars a aquel qui la consciencia propia no enfutzex ne accusa.

LVI. — Eximpli e miracle de sent Andreu apostol.

¶ ANDREE apostoli. Ex Legenda Lombardica.

UN hom qui hauia nom Nicholau, qui hauia ben vuytanta anys e en tota la sua vida fos

ben luxurios, jaffos que per deuocio ell portaua ab si leuangeli ☞ *In principio erat Uerbum*, per tal que Deus li donas poder que pogues vençre aquell peccat, pero decontinent se tornaua a la sua mala custuma. E sdeuench se un die que ell ana a casa de una mala fembra per jaure carnalment ab ella, e oblida de lexar lauengeli. E quant entra en casa de aquella fembra ella a grans veus e crits li dix: Amich, ix defora e not acosts a mi, car tu angel es de Deu , e cofes marauellofes veig sobre tu. Lome veyll marauellant se molt de aquelles cofes, remembra li que portaua ab si lo sant euangeli; e dexas de fer aquella vegada peccat. E de continent anassen al apostol sent Andreu e confessa li aquell peccat , e dix li tot ço que li hauia sdeuengut ab aquella fembra , e dix li: Prega nostre senyor Deus per mi. E ladonchs sent Andreu comença a plorar e dix: No menjare tro que sapia si haura merce Deus de tu. E dejuna cinch dies, en la fi dels quals sent Andreu oy una veu del cel qui li dix : Sant Andreu , per les tues pregaries perdona nostre senyor Deus a aquex veyll Nicholau ; pero es mester que ell faça abstinencia per si, axi con tu faist per ell. Lo qual veyll dejuna sis meses pan e aygua, e acaba en feruey de Deu. E apres vench una veu a sent Andreu la qual li dix: Sant Andreu , per la tua oracio cobra Nicholau ço que hauia perdut.

LVII. — *Altre eximpli e miracle de sent Andreu.*

UN fadri dix en secret a sent Andreu : Senyor, la mia mare per consell del diable demanam que jagues ab ella carnalment , e jo per no pecar nou volgui consentir , per la qual raho es ara anada als jutges a clamar se de mi que la defonre ; e tu, senyor, prega a Deus per mi que no muyre injustament , car sim acusa per no diffamarla callare. E sent Andreu dix li que li playa. E decontinent los jutges feren pendre lo dit fadri ; e la mare acusaua lo fortment que la hauia defonrada, lo fill no responent a la accusacio. E sent Andreu dix a la mare : Fembra cruel sobre totes , per que vols matar a ton fill per viltat de ton peccat de luxuria ? Ladonchs dix ella al jutge : Senyor, a aquest hom sen ana mon fill puix ach feta aquella obra. E lo jutge ab molt gran fellonia feu metre lo fadri en un gran sach callafetat ab pegunta , e manal gitar en lo riu , e mana gitar en una preso a sent Andreu. On per ço lapostol feu oracio , e vench un tro molt gran qui espauenta a tots , e tremola la terra per tal manera que tots caygueren. E caech un raig del cel e mata la fembra. E apres per oracio del apostol cessaren les tempestats , e lo jutge e tots los altres creegueren lapostol e tornaren se chrestians.

LVIII. — *Eximpli e miracle de sent Andreu.*

UN bisbe era molt deuot a sent Andreu, e lo diable volent lo enganar pres forma de don-

zella molt bella, e dix al dit bisbe ques volia ab ell confessar. E ell oynt les fues paraules figures per confessarla; e aquella li dix: Senyor, jo son filla de Rey, e fiu a Deu vot de castedat, e aço per tal con lo Rey mon pare me volia donar a un gran princep per muller. E jo oyi comptar la vostra sanctedat, e vench a la vostra merce, e vos deuets me consolar e confellar que faça. Ladonchs lo bisbe marauellas molt de les fues bellea e noblea, ni con parlaua ten be, dix li: Filla, no hajat paor, car jous confellare con seruiscats a Deus, e coue que vuy menjets ab mi. Dix ella: Pare senyor, no seria honest que jo menje ab vos per ço que no hagen suspita de nos, car no volria que vos fossets diffamat. Respos lo bisbe e dix: No starem sols, que de nos hagen tal suspita. Ladonchs lo bisbe segue la deuant ell a la sua taula, e guardaua la e miraua la sua bellea, e ella entenguel, e crexia mes en sa bellea, e a ell encengue li mes lo cor per a peccar, per manera quel bisbe proposa de dormir ab ella. E ladonchs vench un romeu a la porta, e a grans veus dix que li obrissen. E tentost ella dix al bisbe: Senyor, si aquell romeu respon a una questio que jo li fare, manatli obrir, en altra manera no entre açi. Dix lo bisbe que li playa. E tentost ella dix al missatge: Vets demanar a aquell romeu qual es la cosa pus xicha en que Deus feu mes marauelles. El romeu respon en la cara del hom; car entre tants homens con son nats o per nexer

no poden esser trobats dos homens que hagen la un tal cara con laltre, quant mes que en la cara posa Deus tots los .v. senys corporals. E quant ella oyi la resposta del romeu trames li a demanar on era la terra pus alta quel cel. E lo romeu respos: En lo cel empireo, on esta lo cors de Jhesuchrist. E tentost ella feu li altra questio pus greu, e mana que li demanassen quant hauia del cel a la terra. E respos lo romeu: Digats a aqueus queus trames a mi que ell ho sap millor que jo, car ell ho medi a toms quant lo gitaren per mal cap del cel, e caygue en los abismes; e jatsessia esta en forma de fembra diable es del infern. E lo missatger quant ho oyi vench deuant lo bisbe, e guarda la donzella, e quaix smayas e no pogue parlar daquella gran stona, tro que despuys se fforça, e compta la resposta deuant tots; de ques marauellauen, e guardauen la donzella ab gran spauentament. E tentost con se senyaren desepareguels; e lo bisbe mana cercar lo romeu e nol pogueren trobar. E despuys lo bisbe ach per reuelacio con era sent Andreu quil vench deliurar del diable que nol enganas, per la qual cosa lo bisbe feu gran penitencia, e ach major deuocio en lo dit apostol.

LIX. — *Eximpli contra los ergullosos.*

¶ ANGELIS fetunt scelera hominum.

SEGONS ques recompta en la vida dels sants Pares, un angel pres forma de hom e anaua per un cami ab un hermita, e sdeuench se que

trobaren un hom mort , el hermita tapas lo nas, e dix li langel : Que has quet emboces? Dix lermita : No pusch sofferir la pudor de aquest hom mort. E a poch instant veeren venir un joue molt bell sobre un cauall ab fella daurada e ab bells aparellaments. E molt ans ques encontrassen , langel tapas lo nas , de ques marauella lermita , e dix al-angel : Que has, per quet tapes lo nas? Respos langel: Cent tants put mes aquest joue ergullos e superbios denant Deus e dauant los angels , quel cors mort denant los homens.

LX. — *Eximpli e miracle de la germana de sancta Agnes, segons recompte Cefarius.*

¶ ANGELUS a morte corporali liberat.

UNA fadrina, germana de sancta Agnes, pres vestedures de fadri; e sdeuench se de anar per un cami ab un ladre qui aquell jorn hauia fet un furt: e passant per un gran bosch oyi lo ladre brogit de companya qui venien derrera ell per lo furt que portaua, e tentost ell dona lo furt a la fadrina, e mes se en lo bosch; e ella pensas que sanaua deportar. E quant la dita companya aconseguiren a ella, e li trobaren lo furt, donaren sentencia que la penjassen, pensant que era hom. E despuys de ço ella confessas a un clergue, e sabuda la veritat tornaren al bosch e prengueren el ladre, e ell nega que no li hauia donat aquell furt, e allegaua per si que lo que hauien trobat ab lo malefici hauien a matar. E lo

clergue sabent la sua maluestat feu los pendre a amdosos un ferre calent ; e pres lo la fadrina e nos crema ; e quant lo ladre lo pres cremas les mans, e perço penjaren lo ladre. Los parents del ladre eren poderosos e leuaren lo ladre de la forca per força ja mort, e posaren hi la fadrina ; e tentost vench un angel e sostench la que no moris. E aqui oy cançons molt dolçes del cel , e oy una veu que dolcement li dix : La tua germana Agnes fo portada al paradís , e tu daci a .ij. jorns finaras e seguiras a ta germana. E a cap de .ij. dies uns pastors anauen prop de la forca , e cuydant se los pastors que la fadrina era ja morta, tallaren la corda ab que ella staua penjada ; e tentost ella molt suaument vench de peus en terra per tal con langel la sostenia. E ladonchs langel li dix : Amiga mia , ve on te vulles , pus que est desfiurada. Senyor , dix la fadrina , alli on es la Veronica vull anar, que axi ho promis. E en aquella hora soptosament la fadrina fo menada per langel lla on era la Veronica , que era luny de aquell loch fet jornades : e aço sesdeuench en la ciutat que ha nom Augusta.

LXI. — *Eximpli e miracle dun caualler qui hauia gran deuocio en la verge Maria.*

¶ ANNUNTIATIONIS festum dicitur cum magna deuotione celebrari, et illo die sepulchrum Aue Maria dici. *Ex legenda lombardica.*

UN caualler molt rich e molt noble per deuocio entra en lorde de Cistell , e per tal

con no sabia legir donaren li un maestre que li mostras de letra. E james lo caualler no poch aprendre sino aquestes dues parts Aue Maria, les quals dues parts continuament lo caualler dehia ab molt gran deuocio. Sdeuench que tentoff que aquest caualler fo mort e lagueren soterrat molt honradament, que de la sua sepultura isque .j. arbre ab moltes fulles, e en quescuna fulla hauia scrites letres dor que deyen Aue Maria. Los frares de aquell monestir que veeren la marauella e miracle del arbre descobriren la sepultura, e veeren quel arbre exia de la bocha del caualler mort; e conegueren que aquell miracle se feya per ço con lo caualler continuament e ab gran deuocio deya Aue Maria.

LXII. — *Eximpli e miracle de hom que ach gran contricció de sos peccats al punt de la mort, segons recompte Cefarius.*

¶ APOSTATE, aliquando etiam mali, peiores efficiuntur.

UN joue entra e pres labit de la orde de Cistell, e un bisbe son oncle confellaua li que se isques de la orde e lexis labit; e lo joue nou volch fer, ans feu professio, e reebe ordens de preuere en lo dit orde, e feya millor vida e pus honesta que negu dels altres monges del monestir; pero apres per temptacio del diable lexa labit, e del abit feu se gonelles e apres jupons curts, e anassen a seruir a un gran capita e princep de

ladres. E el joue qui era estat millor entre los bons, feu se pijor entre los mals. E sdeuench se que aquel capita e princep assitia un seu enemich dins una torre forts, e feya combatre quefcun jorn la torre. E mentre la combatien lo joue dessus dit fon ferit de un virato, per la qual ferida lo joue fo al punt de la mort. E quant los altres seus companyons veeren que ell staua per morir, digueren li: Amich, confesset, car major es la pietat de Deu quel teu peccat. E appellat un preuere confessor, començas a confessar; e dona li Deus tanta de contriccio, que ten fortment plo-
raua e suspiraua, que no podia dir paraula; pero apres ab gran contriccio plorant dix: Senyor ver Deus, mes peccats he fets que no ha grans de arena en la mar; car stant frare lexe lorde e pres companyia ab aquests ladres; mate molts, car encara que ells perdonassen a alguns, jols ouceya despuys; desonre carnalment moltes fembres maridades, e puncelles, e de orde; creme e robe moltes sgles, e altres alberchs e lochs, e fiu altres mols mals, senyor Deus! Jo not absolria, li respos lo confessor, car majors son los teus peccats que la misericordia de nostre senyor Deus. E lo joue li respos: Senyor, clergue son, e se que Jhesuchrist dix que en qualseuol hora quel peccador se penedis de bon cor seria saul, per queus prech per amor de Jhesuchrist quem donets alcuna penitencia. Quina penitencia, ço dix lo confessor, te dare, car tu ja est dampnat? E lo joue li

respos : Pus vos, confessor, nom volets donar alcuna penitencia, jo confiant de la misericordia e pietat de nostre senyor Deus prech per penitencia de tots mos peccats que stigue dos milia anys en purgatori; per que apres dels duy milia anys nostre senyor Deus hage misericordia e pietat de mi. Ara, senyer, prech vos quem donets lo cors de Deu, que puxa combregar. E lo confessor, qui era home ab poca deuocio e menys discrecio, dix que nol combregaria. Pus nom vols combregar, dix lo jove, prech te que com fere mort que dons aquesta letra que jo tramet scrita de la mia ma al bisbe mon auoncle. E lo clergue confessor li promes queu faria. E tentoft lo jove mori, e trames la anima a purgatori; e lo clergue dona la dita carta al bisbe. Con lo bisbe vee la letra de son nabot, e sabe que era mort, ach molt gran despler, e dix: Verament, james no ame tant hom en aquest mon con fiu a mon nebot, e jo loy dare a conixer. Tentoft lo bisbe mana que per tot son bisbat fossen dites misses e altres oracions per la anima de son nebot. E en la fi del ayn al bisbe apparech son nebot flach e molt descolorit, e li dix: Graeschat Deu de tant de be que mas fet, car per les misses que per mi has fetes dir, me son perdonats mil anys dels duy milia que jo hauia star en purgatori; e si altre ayn me fas dir tantes misses con has fet en aquest ayn, jo fere perdonat dels altres mil anys. E lo bisbe li promes queu faria, e axi ho feu. Con

vench al cap del any, un jorn quel bisbe deya la missa per lo nebot, lo nebot li apparech ab un abit ten blanch con la neu e ab la cara molt alegre, e dix li: Responet Deu ab tant de be que mas fet; car per les misses que has dites e fetes dir aquests dos ayns, me son stats perdonats los duy milia que hauia star en purgatori; e are, loat sien Deu, vagmen a paradís. E dites aquelles paraules tentoft li desparech.

LXIII. — *Miracle de sent Pere e de sent Paul apostols, segons que recompte Cefarius.*

¶ APOSTOLORUM memoria
et deuotio est utilis.

EN la ciutat de Colonya se pres gran foch per manera ques crema gran partida de la ciutat. E acostant se lo foch en una sgleya de sent .P. e de sent Pau, una fembra que acustumaua de agranar la sgleya e de lauar los vasos de la sgleya, tenia sa casa prop de la sgleya. E con ella vee la sgleya ques començaua ja a metres hi lo gran foch, vee quel foch se acostaua a la sua casa, dix a una sua filla que treya les robes e coses de la sgleya per paor del foch: Filla, torna, met dins la mia casa ço que has tret de la sgleya e tanca la porta, que jo he fe en aquests dos sancts apostols que jo he tant de temps seruits en aquesta sgleya, que ells guardaran la mia casa de aquest foch e encara la lur sgleya. E ab aquella gran fe e speranza la fembra entra dins la dita sgleya, e ab gran de-

uocio agenollas denant laltar de sent .P. e de sent Pau, e dix : Apostols sançts, si jous he seruit deuotament, guardats ma casa, e les vostres joyes e apparellaments que son de dins. E tentost se apaga lo foch que era ja ences en la sgleya, e son staluiada la casa de la fembra que nos crema, e cremaren se tots los alberchs que stauen prop de la sgleya fino la casa de la fembra. E aquest miracle sesdeuench per la gran fe que la fembra ach en sent .P. e en sent Pau.

LXIV. — *Miracle de sent Senon martir de Venecia, segons que recompta sent Gregori.*

¶ AQUA, que non folida, non fluens.

EN la ciutat de Venecia creesque molt lo riu, e vench lo riu a la porta de la sgleya de sent Senon martir. E stant les portes de la dita sgleya ubertes no entra laygua dins ne per la porta ne per les finestres de la sgleya, e les gents que stauen dins la sgleya prenien de la aygua per la porta e per les finestres, mas no podien exir per laygua que era molt gran e tenia la dita sgleya acercolada a la derredor; mas laygua no entra dins la dita sgleya, ne feu dampnatge a negu que dins la dita sgleya fos.

LXV. — *Eximpli e miracle de un archiaca qui occis a son bisbe, segons ques recompta en lo libre de Dono Timoris*

¶ ARCHIDIACONUS ad episcopatum

aspirans perpetravit homicidium.

EN la ciutat de Teuconita .j. arthiaca desijaua molt effer bisbe, per la qual raho ell procura la mort al bisbe qui ladonchs era, per aytal manera que ell feu metre una gran mola de pedra demunt la porta de una capella on lo bisbe acustumaua quefcun jorn entrar per fer oracio a la verge Maria, en la qual hauia gran deuocio. Sdeuench se un jorn que lo bisbe entra en la dita capella per fer la oracio acustumada, e axi con lo bisbe obri la porta de la capella e volch entrar de dins, la mola li caygue demunt lo cap per manera que decontinent lo bisbe mori. E tentost lo dit archiaca fo fet bisbe, e feu un gran conuit dels majors homens de aquella ciutat; e axi con se dinauen, un dels pus honrats homens que alli menjaua fo arrapat e pujat al cel, e vee molta companya de fants e de angels que venien ab la verge Maria, e la verge Maria portaua en les pues mans lo cap del deffus dit bisbe. E quant fo deuant Jhesuchrist dix li: Fill, encara esta fresca la sanch de aquest meu capella, e aquell cruel de archiaca ha pleer ab la sua dignitat. E dix Jhesuchrist: Mare, e qui hi trametre? Fill, ço dix la verge Maria, trameti aquest seruidor e amich feu que es açi. E tentost lo Saluador del mon dix al honrat hom: Sots pena de la mort te man que cites en presència de tots a larchiaca ques fet bisbe nouellament que decontinent comparegue. E tentost lonrat hom en plorant dix al nouell

bisbe en presència de tots los qui alli eren ço que hauia vist, e cita al bisbe. E decontinent en presència de tots lo bisbe mori.

LXVI. — *Eximpli de con los sauis homens deuen effer continents.*

¶ ASPECTUS debet esse compositus. *Tulius.*

EN la ciutat de Atenes stants los pus sauis homens e majors letrats en consell, passant per la porta on ells tenien lo consell una fadrina molt bella, dix la un dells als altres: Vejats con es bella infanta aquella que passa per alli. E la un dels altres li respos: No coue al jutge solament hauer les mans e la lengua continents, mas encara los huylls que no vegem totes cofes.

LXVII. — *Eximpli e miracle de aquells que per auaricia lexen de fer la almoyna.*

¶ AUARUS quanto plus congregat, tanto Deus aliquando ex occasione subtrahit. *Ex vitis Patrum.*

UN ortola tot quant guanyaua daua en almoyna sino ço que vestia e menjaua; e apres per temptacio del diable lexa de fer lalmoyna, e ajusta una olla plena de dobles daur dient en si matex, que aquell tresor li feruiria en sa vellesa. Un jorn ell tallant arbres en un ort se dona un colp de la destral en lo peu; de la qual nafra no poch guarir, ans li enfistola lo peu, e ach a donar totes les dobles que hauia estojades a cirurgians, e nol pogren guarir. E vench un

cirurgia e talla li lo peu, e si no loy hagues tallat fora mort. Quant lortola se veu ab lo peu tallat, comença a plorar, e suspirar, e penedir se perque hauia lexat de fer les almoynes que solia fer. E stant lortola en aquell pensament e tristor, aparech li un angel qui li dix: Dignes me, ques feren les dobles que guardaues per a la vellea, e on es lesperança que en elles hauies? E lortola li dix: Senyor, pequi, e daci auant ja mes nou fare. E tentost langel li torna lo peu que li hauien tallat, e fo del tot guarit. E lendemà per lo mati lo cirurgia lo vench veure e troba lo que cauaua en un ort. Lo cirurgia fen marauella molt, e lortola li compta ço que li hauia sdeuengut. E dalli auant torna a fer les almoynes que hauia acustumades de fer.

LXVIII.—*Miracle del bisbe Bonifaci, segons que recompte sent Gregori.*

¶ AUARITIA temporalis promotionem impedit.

CONSTANCIA, nebot del bisbe Bonifaci, vene un seu cauall per una gran quirena de florins, los quals florins ell mes dins en una caxa sua per dubte que si pobres venien per demanar almoyna al bisbe, si el bisbe no hagues diners, que pendria aquells florins per donar als pobres. Sdeuench se que pobres vengueren demanar almoyna al bisbe, e ell no hauia quels donas. E venint a son nabot Constancia, desferra li la sua caxa e pres los florins quey troba, e donals als

pobres. Quant Constancia sabe quel bisbe son auoncle li hauia trets los florins de la caixa, ach gran despleer, e ab grans crits e fellonia ell dix al bisbe: Dats me mos diners, car no vull que tant vos plauiscats de ço del meu. E lo sant bisbe ab gran tristor entra en la sgleya, e ab gran deuocio ab les mans juntes feu oracio; e axi con ell feya la oracio, ell vee denant si aytants florins con eren aquells que hauia presos de son nebot. E tentost lo bisbe pres los florins e dona los a son nebot, e dix li: Jatsia que tro aci era ordonat de nostre senyor Deus que apres mos dies tu fosses bisbe, are sapies que nou seras, car per la tua squessea ho has perdut.

LXIX. — *Miracle de santa Celina verge, segons que recompta Cefarius.*

¶ AUARITIA est quandoque causa amissionis temporalium.

UN frare de la orde de Cistell temptat del peccat de auaricia reebe de una fembra vidua en guarda una quantia de moneda dor. E apres lo frare nega li la dita moneda, e lo Salvador tench per be que per allo enuia plagua en tot lo vi que era en lo monestir don aquell frare era monge, en manera que tot lo vi perde la color e la labor. Labat del monestir pensa que aquella perdua del vi era venguda per peccat de algu; e per tal ab gran deuocio labat feu oracio a aquesta Celina verge que Deus volgues reuelar

per peccat de qui era venguda aquella plaga en lo vi. Al qual abat fo respost de part del Saluador e Senyor , que per peccat de un frare qui hauia fet engan a una dona vidua ; e que encare hau-rien en lo monestir altra plaga major aquell ayn. E axi fo fet, que dins aquell ayn un caualler molt poderos crema totes les cafes en que estaua tot lo blat del dit monestir, e semblant fo cremat tot lo blat. E axi cessa la dita plaga.

LXX. — *Eximpli de la muller que per scafsea e auaricia lexa de fer almoyna dels bens seus e de son marit , segons que recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ AUARITIA retrahit ab eleemosinis faciendis.

UNA fembra era molt scaça e auariciosa , e jaffos quel marit della li comanas tot ço que ell hauia , ella fon ten scaça que james no dona almoyna als pobres. E apres que ella fon morta alguns parents e amichs della preguauen al marit que faes almoyna per la sua anima , e ell dix los : Con fare jo per ella ço que ella no volch fer con tot ço del meu tenia en son poder ?

LXXI. — *Eximpli de ço que un diable dix a un preycador mentre que preycaua , segons que recompte Uitriaco.*

¶ AUDIRE sermonem impedit demon.

UN hom de religio viu en un fermo un diable, e conjura li que li digues que feya alli.

E lo diable li dix : A mi dien tanca bosses : primerament tanch los coratges dels peccadors per que nos peneden ; segonament tanch li la boca que nos confes ; terçerament tanch li la bossa per que no do almoyna ne faça satisfaccio de sos peccats.

LXXII. — *Eximpli e miracle de un hom qui no volia oyr sermons de la paraula de nostre senyor Deus , segons que recompte Jacme de Utriaco.*

¶ AUDIENTES libenter verbum Dei Deus audiet , et nolentes audire non audiet.

UN hom que era pages aldea james no volia oyr sermons de la paraula de Deu , e quant fo mort meteren lo cors en la sgleya denant un altar en que hauia un crucifixi. Quant lo cors fo posat denant laltar , los clergues començaren a cantar loffici dels morts , e lo crucifixi que era de fust leua les mans dels claus e mes les a les orelles, de la qual cosa tots los que alli eren foren molt marauellats. E lo rector de aquella sgleya dix : Sapiats que aquest hom james no volia oyr la paraula de Deu , e per aquesta raho apar que la sua anima es en les mans del diable , e quel crucifixi se ha tancat les orelles per no oyr les oracions que nosaltres feyem per ell. E decontinent cessaren de fer les oracions que feyen.

LXXIII. — *Miracle de sent Agusti.*¶ AUGUSTINUS. *Ex legenda Lombardica.*

UN hom hauia gran deuocio en sent Agusti, e dona gran tresor al frare que guardaua lo cors de sent Agusti per ço que li donas un dit de les mans de sent Agusti. E lo dit frare pres un dit de un altre hom mort, e embolcal en un bell tros de cendat, e donal al hom. Lom lo reebe ab gran deuocio cuydant se que fos de sent Agusti, e quescun jorn lo adoraua, el besaua, e los metia demunt los huylls ab gran deuocio. Lo Salvador del mon qui vee la deuocio del hom, feu per miracle quel hom ach un dels dits de sent Agusti; pero cuydant lom quel dit quel frare li hauia donat era aquell quell tenia, lome sen torna en sa terra, e ab lo dit de sent Agusti ell feya molts miracles. La fama de aquells miracles vench al loch on staua sent Agusti, e lo prelat demana al dit frare que podia effer. El frare li dix que nos sabia, quel cors de sent Agusti tots los dits tenia. Lo prelat e lo frare ab daltres anaren al cors de sent Agusti, e veeren que li fallia un dit de la una ma. Lo prelat estech molt marauellat, e ab turments sabe la malicia quel frare hauia feta, e feu scriure aquest miracle.

LXXIV. — *Miracle de sent Agusti.*

¶ AUGUSTINUS adhuc in carne existens.

UN die sent Agusti viu passar denant si un diable, e portaua en les spatles un gran libre.

Sent Agusti lo conjura que li digues que portaua en aquel libre, e el diable li dix quels peccats de tots los homens. E sent Agusti li dix e li mana que li mostras ell si tenia alli algun peccat ; e lo diable mostra li con un die ell se hauia oblidat de dir completes. E sent Agusti mana li quel speras alli tro que ell vengues, e tentost entrassen en lesgleya e dix les dites completes ab gran deuocio, e altres oracions que ell hauia acustumat de dir. E torna sen al diable, e dix li que li mostras aquell peccat que dabans li hauia mostrat. E lo diable gira totes les cartes del libre, e nol poch trobar : mas be troba que era ras dalli on era stat scrit lo dit peccat. Ladonchs lo diable dix a sent Agusti: Enganest me, e desplau me perquet mostre lo libre, car per virtut de les tues oracions es estat ras de aquest libre lo teu peccat. E tentost li desparech.

LXXV. — *Miracle de sent Agusti.*

¶ AUGUSTINUS.

UNA fembra vench demanar de consell a sent Agusti, e sdeuench se quel troba student, e dix li: Deus te faul, pare e senyor. E sent Agusti ne la guarda ne li respos. Ella pensas que per la sua sanctedat no volgues guardar cara de fembra. Ella se acosta a ell, e dix li tot ço que li hauia a dir ; e sent Agusti no li dix paraula ne la guarda. La fembra ab gran tristor sen torna a casa sua. Lendema la dita fembra oya la missa que sent Agusti deya ; e quant sent Agusti alça

lo cors de Jhesuchrist , la fembra fo arrapada per L'espirit Sant, e fon mesa en los cels denant la caira de la sancta Trinitat ; e vee alli sent Agusti ab gran reuerencia disputar de la sancta Trinitat molt subtilment. E dix li un que era alli : Hir con fuist a sent Agusti e not respos, feu ho per tal con staua açi disputant axi con ara fa ; per que vets a ell, quell te dara confeyl de ço que li demanaras. E tentost la dita fembra se troba en la sgleya e parla ab sant Agusti , lo qual la confeylla molt fantament.

LXXVI. — *Miracle de sent Agusti.*

¶ AGUSTINUS.

UN hom fo arrapat per L'espirit Sant , efo leuat al paradis. E con vee tots los fants, e vee que noy era sent Agusti entre ells , demana sent Agusti on era, e fon li respost que sent Agusti staua en lo pus alt cel disputant de la Trinitat.

LXXVII. — *Eximpli e miracle de .j. hom que en lo mon era stat caçador docells , segons que recompta Petrus Clunacensis.*

¶ AUIUM vanitate multi puniuntur.

UN caualler de Bona fo molt deuot spitaler, e apres que fo mort , porgats en purgatori tots sos peccats , era detengut en purgatori solament perque era stat en lo mon caçador desparuers e daltres ocells , e per ço tenia en la ma un

astor qui continuament li picaua e li roya la ma, del qual turment ell passaua molt gran pena.

LXXVIII. — *Miracle de sent Thomas, segons que recompta Cefarius.*

¶ AUIS oratio est exaudita.

A un auçell hauien li mostrat de parlar, e un die soltas de la gabia en que staua, e vench un sparuer detras ell que lo volia pendre. Loçell que vee quel sparuer lo volia pendre dix: Valme sent Thomas; e tentost le sparuer caygue mort en terra. E axi scapa loçell de mort.

☞ Assi se acaben los miracles e eximplis qui comensen per **A**: e comensen los eximplis e. miracles qui comensen per **B**.

B.

LXXIX. — *Miracle de .j. bisbe qui no dix les paraules que deuia dir al batejar de .j. hom.*

¶ BAPTISMUS in forma debita debet celebrari. *Ex cronicis.*

BN la primitiua sgleya un bisbe arria batejava a un hom qui hauia nom Farban ; e metent lo en la pila , dix axi : Jot bateig en lo nom del Pare, per lo Fill , en L'espirit Sant, volent mostrar minoria en les perfonas. E per ço con no dix be la forma del batifme tentoft desparch laygua que era en la pila, per manera que la pila romas exuta, e Farlan aquell ques batejava fugi de la sgleya.

LXXX.— *Eximpli molt saui de Cipio Africa, ciutada de Roma.*

¶ BAJULUS non debet poni
in officio pauper vel auarus.

RECOMpte Valerianus que en lo Consell de Roma hauia gran discordia sobre la eleccio de un senador ; e acordaren tots que elegissén un de dos en los quals era romasa la eleccio, e nos podien auenir qual de aquells dos fos. E meteren ho en la ma e jutjament de un ciutada de Roma qui hauia nom Cipio Africa, lo qual Cipio donant la sentencia, dix que no volia que negu dels dos ho fos perço con ell sabia que la un era molt pobre, e laltre era molt rich, mas era molt escas e auaricios, perque abdos ferien corruptuts per cobdicia.

LXXXI.— *Eximpli molt saui de Tiberi Cesar Emperador, segons que recompta Josefus.*

¶ BAJULORUM frequens mutatio
non est utilis.

DEMANAT fo a Tiberi Cesar Emperador per que no mudaua los officials dels lochs de la sua senyoria ; e ell respos : Per profit del poble, car aquell qui sap que li deuen tolre loffici roba e leuassen tot quant pot, e laltre qui ve apres dell destrouex ço que troba ; e posa ho per eximpli dient : Un hom jau naffrat en lo cami, e jas fos que molts passassen negu no se acosta a ell. Apres un hom passant per lo cami mogut de pietat

leua li les mosques que tenia en les naffres, e lom neffrat dix: Molt de mal mas fet, car aquestes mosques quem leuest de les naffres ja stauen sadolles e nom turmentauen tant con feren al començament; are vendran altres mosques e menjarman altra tanta fanch con han fet les altres, em daran semblant turment: axi esdeue als pobles ab los oficials nouells.

LXXXII.—*Eximpli molt saui de un filosof, segons ques recompte en lo libre de Dono Timoris.*

¶ BAJULUS hic in iusto iudicans
alibi iudicabitur.

UN jutge leuaua a penjar a un ladre; e un filosof sabent que aquell jutge era gran robador dix: Gran sens raho es aquesta que un ladre mate a altre ladre; perque es raho que aquest que aci no es jutjat, denant lo Jutge celestial sia condemnat.

LXXXIII.—*Eximpli de jutge qui pren sobornacions de dues parts.*

¶ BAJULI frequenter munera recipiunt
et non faciunt quod promittunt.

UN jutge feya bodes de un fill feu, e dues persones hauien questio denant lo dit jutge. E perque en lo die seguent abdos hauien de comparar denant lo jutge per oyr sentencia, la un dells dona un bou al jutge per que donas la sentencia per ell. E laltre queu sabe dona una

vaca a la muller del jutge per que fes ab fon marit que donas la sentencia per ell. Ella prega tant fon marit, que li promes que daria la sentencia per aquell qui li hauia donada la vaca. Quant vench en laltre die quel jutge deuia donar la sentencia, lome que hauia donat lo bou conech en les paraules del jutge que li deuia donar la sentencia contra ell, e dix al jutge: Senyer, parle lo bou. Amich, dix lo jutge, nol lexa parlar la vaca. E abtant lo jutge dona la sentencia contra aquell qui hauia donat lo bou primerament.

LXXXIV. — *Miracle de sent Basili, segons recompte Anfilochius.*

¶ BASILIUS oratione sua prolongauit mortem suam.

VOLENT se morir sent Basili feu se venir un metge juheu molt sabidor en lart de medicina, lo qual hauia nom Joseb, del qual metge sent Basili hauia haut reuelacio que deuia esser chrestia. E tentost quel metge ach guardat lo polç a sent Basili, conech que aquell die sent Basili deuia morir; e lo juheu li dix: Verament, vuy se pondra lo sol en lo sol. E sent Basili entes lo molt be, e dix li: Viure tro a dema que fera a hora de nona. Senyer, dix lo juheu, no pot esser, car verament sapies que la tua anima no pot star en lo teu cors una hora complida, e si tu vuy en aquest die no es mort, jo vull que dema quem maten. E respos sent Basili: No muyres en pec-

cat, mas tornat chrestia. Si tu, dix lo juheu, no mors vuy, dema jom tornare chrestia. Partit lo juheu de denant sent Basili, lo fant baro se gita deuotament en oracio pregant nostre Senyor que li alongas la vida tro lendema per tal quel juheu se fes chrestia. En laltre die quel juheu vee sent Basili viu, tentost se agenolla, e humilment adora al Saluador del mon e a la sua beneyta Mare. E per virtut diuinal sent Basili se leua del lit e ana a la sgleya, e alli batia lo juheu, e con lach batiat torna sen a son lit: e a hora de nona lo fant baro rete la anima a nostre senyor Deus.

LXXXV. — *Miracle de sent Basili, segons ques recompta en la Ligenda Lombardica.*

¶ BASILIUS veniam cuidam mulieri impetrauit.

UNA fembra scriui tots sos peccats en una carta, entre los quals hi scriui un peccat molt greu, e dona la dita carta a sent Basili, e pregal que per les fues oracions fossen aquels peccats destrouits. E sent Basili prega a Deus per ella, e foren rasos de la dita carta tots aquells peccats exceptat lo peccat pus greu. E ladonchs la fembra dix a sent Basili: Senyor, axi con me guanyist perdo de tots los altres peccats, guanyam perdo de aquest. Respos sent Basili: Fembra, lexem, que peccador son axi con tu, e ten be he mester perdo con tu. La fembra ainstant lo. Ladonchs sent Basili dix a la fembra: Ves a sent Efeon, e pre-

gara Deus quet perdo aquest peccat. E quant sent Efeon oyi la fembra enuia la a sent Basili, e dix: Ve, fembra, a sent Basili abans que muyra, que si molt tardes nol trobaras viu. Quant la fembra torna a sent Basili troba quel leuauen a foterrar. E la fembra cridant a altes veus dix: Jutge Deus entre tu e mi, que podent ho fer nom volguist guanyar perdo de aquest peccat; e mes la carta demunt del cors de sent Basili, e a poch despay pres e cobra la carta, e vee que aquell peccat era ras de la carta.

LXXXVI. — *Miracle que sdeuench a Lemperador Anrich, segons recompte Helinando.*

¶ BELLA procurat
diabolus frequenter.

UN Emperador qui hauia nom Anrich lo jorn de sinquagesma feu un gran conuit; al qual conuit vengueren larcabisbe de aquella ciutat e un abat molt poderos qui hauia ab si sexanta milia homens darmes. E aquest abat hauia per priuilegi ques deuia seure prop Lemperador a la part dreta. Los homens del dit arcabisbe volgueren metre la cadira del archabisbe a la part dreta prop Lemperador, e sobre ço molt gran brugit e baralla fo entre ells per tal manera que moriren molts de la una part e de laltra; e Lemperador ach prou que fer en lo partir. E feta la pau entre ells Lemperador ab totes les gents oyren la missa, e en la fi del euangeli oyren una

veu del diable qui dix: Jo mescli aquesta baralla. E Lemperador en confusio del diable feu dir altra vegada lauengeli ab grans lagremes e deuocio, e puyt feu donar als pobres totes les viandes que eren apparellades per al conuit.

LXXXVII. — *Eximpli molt marauellos de un leo e de un drago, segons recompte Damia.*

¶ BENEFICIA impensa et bruta animalia recognoscunt.

UNs mercaders de Venecia passant ribera de la mar veeren un drago que tenia pres un leo ab la coa, e metiel sen pres en una coua per que alli lo oucies, el menjas. Los mercaders entraren dins la coua, e oucieren lo drago, e liuraren de mort lo leo. E per aquella rao, tant con los mercaders stigueren en aquella terra, lo dit leo aportaua los quefcun die un molto o una ouella.

LXXXVIII. — *Miracle que sdeuench a una monja perque no senya una letuga abans que la menjas, segons recompte sent Gregori.*

¶ BENEDICENDUS est potus et cibus antequam fumatur.

UNA monja de un monestir de dones vergens un die entra en lort, e pres una letuga, e menja la sens que no la senya ne la beney. E en aquella hora la pres lo diable e li entra al cors; e tentost un hom fant conjuraua lo diable que li

isques del cors , e lo diable li respos : Non exire, car jo no ani a ella , ans vench ella a mi , car jo mestaua en aquella letuga e ella morde ; pero per virtut del dit fant hom , tentost quel diable ac dites les dites paraules isque del cors de la monja.

LXXXIX. — *Miracle de sent Benet, segons recompta Gregori.*

¶ BENEDICTI abbatis.

UN clergue lo die de Pascha de Resurreccio tenia molt be apparellat de menjar, e aparech li lo Creador del mon e dix li: Tu tens moltes viandes apparellades per a tu a menjar, e mon feruidor Benet soffer molt gran fam en lo desert. Lo qual clergue pres totes aquelles viandes , e aquel die cerca sent Benet per lo desert, e troba lo: e con lach trobat lo clergue li dix: Mengem, que Pasqua es vuy. Be se jo , dix sent Benet , que Pasca es vuy, pus te merefqui veure. El clergue li respos : Not coue vuy fer abstinencia, que cert fies que Pasca hauem vuy en los pobles , e a tu son trames per que menjes. Car sapiats que sent Benet staua tant luny de poblats que no sabia qual die era. Tentost abduy donaren laors e gracies a nostre senyor Deus , e menjaren en spirit de caritat.

XC. — *Miracle de sent Benet, segons que recompte sent Gregori en lo libre Dialogorum.*

¶ BENEDICTUS diabolum
expulit a juuene.

UN monge no podia star affossegat en dir les ores; e quant los altres monges deyen les ores en la sgleya, tentoft lo dit monge se exia de la sgleya. E quant sent Benet ho sabe gitas en deuota oracio, e puyt vee que quant les ores eren començades, que un diable molt negre venia en la sgleya e prenia per la falda lo dit monge, el ne treyia de la sgleya. E sent Benet en laltre die troba lo dit monge fora de la sgleya mentre les ores se deyen, e mana li ab paraules fanctes e enfortides que tornas a la sgleya a dir les ores ab los altres monges. E dalli auant lo monge dix les ores deuotament ab los altres en la sgleya.

XCI. — *Miracle de sent Benet, segons recompte sent Gregori en lo libre Dialogorum.*

¶ BENEDICTUS spiritum
elationis a juuene expulit.

UN monge de paratge ab gran erguyll comença a pensar en si mateix: Qui es aquest a qui jo seruesch e tENCH la candela en la ma, e qui son jo per a seruir a tal hom con aquest? E sent Benet per spirit diuinal conech ço quel monge pensaua, e dix li: Frare, fes te lo senyal de la creu demunt lo teu cor qui mal pensa. E mana als altres monges que alli eren que prenguessen

la candela , e gita el dit monge del monestir per la sua superbia.

XCII. — *Miracle de sent Bernat.*

¶ BERNARDI abbatis.

SDEUENCH se que una veguada sent Bernat preycava , e totes les gents scoltauen lo ab gran deuocio ; e tentoft lo diable mes li temptacio en lo coratge e dix li : Molt preyques be ara , e totes les gents te escolten ab gran pleer et tenen per hom molt scient. E lo fant hom sent Bernat tentoft lexa de preycar e dix li , callant entre si matex : Lexem , maleyt , que si comença a preycar per tu , nou lexare per tu. E puy ab gran efforç acaba son fermo faent gracies a nostre senyor Deus.

XCIII. — *Eximpli de sent Bernat con oracio tart pot effer dita sens ymaginar en altres coses.*

¶ BERNARDUS.

UNA vegada un monge se clamaua a sent Bernat que no podia fer oracio sens pensar alguna cosa. Sdeuench se que anaua ab ells un hom qui era aldea de una aldea , e comença a rependre al dit monge , e dix li : James jo nom pens en altra cosa mentre fas oracio , e tots temps tench lo cor segur en una cosa qualseuol que face. E sent Bernat dix al aldea : Apartet fora del cami , e si dius un Pater noster sens pensar alguna cosa , jot dare aquesta mula que caualch , e tu

quem digues veritat, si hauras pensat en altra cosa dient lo dit Pater noster. E laldea ab gran alegria isques del cami cuydant que guanyaria la mula. Comença a dir lo Pater noster ab gran diligencia, e non ach dit la meytat que pensa si li daria la fella ab la mula; e tentost penedis de ço que hauia dit a sent Bernat, e demana li perdo humilment, e dix ço que li hauia auengut abans que hagues acabat lo dit Pater noster.

XCIV.—*Miracle con sent Bernat gita del lit e de la casa duna fembra un diable.*

¶ BERNARDUS.

UNA vegada sent Bernat anant per la terra del ducat de Guiana, confessa se a ell una fembra que un diable qui hauia nom Incubo hauia jagut ab ella carnalment axi con a hom sis anys, e aquel diable li hauia manat que nos confessas a sent Bernat. Ladonchs sent Bernat dix a la fembra: Pren aquest meu bordo, e al vespre met lo demunt lo teu lit: e la fembra ho feu axi. Lo diable vench a la cambra, mas nos gofa acostar al lit on ella jaya, e menaça la molt fortment dient que tentost que sent Bernat sen fos anat que ell se vengeria della. E lendema sent Bernat ho sabe, e mana justar tot lo poble de aquell loch, e manals tenir candeles de cera enceses en les mans, e gita descomonio sobre aquel diable, e mana li que dalli auant nos acostas a la dita fembra; per lo qual manament ella fo deliurada del poder del diable.

XCV. — *Miracle e exempli con un infant de edat de sis anys perque souin blasmaua Jhesu-christ e la sua anima ne ana als inferns, segons recompte sent Gregori.*

¶ BLASFEMUS in Deum grauitèr punitur.

UN hom hauia un fill de sích anys, e de molt minyo apres de blaffemar a Deu; e lo pare nol ne castigaua per tal con lo amaua molt e nodria lo molt delicadament. E lo Saluador e Senyor del mon enuia li pestilencia de mort, e volent se morir ab grans crits deya: Pare feynyor, veus uns homens vermells que men volen leuar? E dient aquelles paraules, lo pare tenint lo en la falda, linfant de sis anys mori, e los diables leuaren la sua anima al infern.

XCVI. — *Miracle e eximpli con lome de la sgleya no deu possseyir benefici de la sgleya per guastament, e siu fa pert la anima e a veguades lo cors a mort cruel e soptosa, segons recompte Damia.*

¶ BLASFEMUS a Deo visibiliter punitur.

EN la ciutat de Borgonya era plet e questio entre los clergues sobre un benefici, e la un dells perque era poderos ab superbia per poder posseya lo dit benefici. E un die oynt la missa oyi en lauengeli que deya: Qui se humilia fera exalcat, e qui se exalça fera humiliat. E ell dix en si matex: No es aço veritat que diu lauengeli,

car si jom fos humiliat a mos enemichs, jo no haguera ne tinguera tantes riqueses de aquesta fgleya con fas. E tentost sens tardança alguna vench lamp del cel que li entra per la boca e fene li tot lo cors axi con ab un coutell, e tentost mori.

XCVII. — *Miracle marauellos de sent Pere que feu cantar e volar un gall que era ja cuyt, segons que recompte Damia.*

¶ BLASFEMUS aliquando corporaliter punitur.

DOs compares se conuidaren la un al altre; e con foren asseguts a la taula portaren los un gall cuyt, e la un dels talla lo, e gita li demunt falsa ab pebre. E laltre dix li: Per cert, compare, axi has tu pecejat aquest gall, que encare sent Pere ho volgues nol poria tornar entegre. E laltre li respos: Compare, no dich sent P., mas dich quencara que Jhesuchrist ho manas nou poria tornar entegre. E tentost lo gall ab totes ses plomes, batent les ales canta e falta de la taula, e vessa la falsa demunt les robes dels dos compares. E tentost los pres malaltia de lebrofia de la qual moriren. E tots los decendents de aquells son flats e son tots mefells, e los bens de aquells son subjugats a la fgleya de sent Pere de la ciutat de Beroia, on aquest miracle sesdeuench.

XCVIII. — *Miracle e exempli con a Jhesuchrist es molt desplaent cosa e pren cruel venjança*

de tots aquells qui defonren e menyfpreen la verge Maria mare sua, segons recompta Cæsarius.

¶ BLASFEMUS aliquando vita priuatur.

D Os mals homens jugauen als daus; e el perdent comença a blaffemar de Deu, e laltre li dix: Calla, no saps tu dir mal de Deu. E tentost ell renega a Deu, e apres defonra la verge gloriosa santa Maria. E tentost oyren una veu del cel que dix: La mia injuria volgui sofferir, mas la defonor de la mia Mare no la vull jo sofferir. E tentost demunt lo taulell en que jugauen vesiblement fon ferit de la ira del Saluador aquell qui hauia defonrat la verge Mare del Senyor, que donant molts cruels crits e veus e scumant per la boca ell mori.

☞ Aci se acaben los eximplis e miracles que comensen per **B**: e comensen los eximplis e miracles qui comensen per **C**.

C.

XCIX. — *Eximpli de un clergue qui cuydaua be cantar e cantaua molt lejamet, segons que recompta Jacme de Uitriaco.*

¶ CANTUS pomposus multos decipit, quia credunt bene cantare et male cantant.

UN clergue cuydaua cantar molt be, e ell cantaua molt lejamet. Un die el dit clergue deya missa cantada, e una fembra oya aquella missa, la qual lo die passat los lops li hauen menjat un feu ase. E quant la fembra oy cantar lo dit clergue comença a plorar. Lo clergue se pensa que ella se ploras per deuocio que hauia en la plament veu quell creya hauer; e per tal lo clergue comença

alçar la veu mes que poch ; quant ell mes alçaua la veu , la fembra mes ploraua. Acabada la missa lo clergue demana a la fembra per que hauia plorat. Ella li dix : Senyer, jo tenia un ase, e quant bramaua hauia tal veu con vos hauets ; e con vos oya cantar erem viares que fos lo meu ase, car tal veu hauia con vos ; per ço he plorat jo pensant en lase quels lops man mort. Lo clergue fo defonrat e menyfpreat de ço que cuydaua haueu gloria.

C. — Miracle contra fet a un monge ques daua vana gloria en lo seu cantar, segons recompte Cefarius.

¶ CANTANDO multi habent vanam gloriam, et ideo a Deo puniuntur.

UN monge hauia la veu molt graciosa e clara ; e en la vespra de Pasqua beneynt lo ciri pasqual totès les gents oyen lo seu cant, marauellant se de la sua veu, per la qual cosa ell pres en si molt gran vana gloria , e tentost lo ciri pasqual desparech. E entengueren tots los monges , e altres qui alli eren , que allo era sdeuengut per lo cant pompos e de vana gloria del monge.

CI. — Miracle ques feu a uns clergues quis dauen vana gloria en lurs cantars, segons recompta Cefarius.

¶ CANTUS...

UNs clergues cantant loffici en una sgleya prengueren lo cant molt alt mes per vana

gloria que per deuocio; entre los quals hauia un que erà de honesta e bona vida, e vee demunt dells una coloma que tenia un sach obert en la ma squerra, e ab la ma dreta prenia totes les veus de una en una de aquells qui cantauen e metia les dins lo sach. Acabat lo cant, entre ells començaren se a glorificar con ten be hauien cantat, e lo dit clergue de honesta vida dix los: Jo no fe si cantas be, mas be se quel sach ple esta de les vostres veus. E los altres clergues li digueren per que ho deya, e ell los dix ço que hauia vist.

CII. — *Miracle que sdeuench a un clergue ques daua vana gloria en lo seu cantar, segons recompte Cefarius.*

¶ CANTORIS speciem diabolus aliquando assumit.

UN clergue hauia la veu ten placent e ten amorosa, que a tots los oynts semblaua veu dangel. E un die un religios oyint cantar aquell clergue dix: Aquella veu no sembla esser de hom, ans sembla esser de diable. E tentost lo religios conjura ab deuocio al diable que isques del cors del clergue.

CIII. — *Miracle que sdeuench en una professo ques feya en la ciutat de Contastinoble, segons recompte Johan Damia.*

¶ CANTATA est letania contra tribulationes.

EN la ciutat de Contastinoble feyen professions per tribulacions que hauien, e den mig de la

professo fon arrapat un fadri e fo pujat al cel per volentat de Deu , e los angels mostraren li la letania cantada. E tentost lo fadri fon tornat a la professo , e a altes veus ell canta la letania quels angels li hauien mostrat ; e acabada de cantar la dita letania , la pestilencia per ques feya la professo cessa de continent.

CIV. — *Miracle que sdeuench en un monestir de la orde de Cistell, segons recompta Cefarius.*

¶ CANTUS humilis cum cordis deuotione plus placet Deo quam voces arroganter eleuate.

EN un monestir de la orde de Cistell començaren en lo cor a dir vespres ; e a la una part del cor stauen tots los monges pus ancians , e començaren lo psalm ab una veu ne molt alta ne molt baxa. E daltra part del cor staua un monge joue molt pompos , e comença lo cant molt pus alt quels ancians : e jassos quels primers haguefen la veu primera, pero per tal con tots los monges jouens ajudaren al joue pompos , los ancians per scufar scandel seguiren ab affany lo cant dels jouens. E en aquella hora per tots los monges fon vist exir de la bocha del monge joue pompos un diable tot flamejant , lo qual diable passa per deuant los monges jouens que li hauien ajudat a cantar.

CV. — *Miracle que sdeuench a sant Elias monge, segons recompte Heraclides en lo libre de Paradisi.*

¶ CARNIS tentatione sancti
aliquando figuntur.

LO sant Helias monge era prior e gran guarda de tres monges , les quals ell mes en un monestir, e estech ab elles quaranta anys per lur confessor. E ell stant de edat de trenta en quaranta anys ach temptacio del peccat de la carn , e lexa lo monestir , e mes se en lo desert , e dejunaua continuament per que Deus li tiras aquella temptacio, e ab gran deuocio feu oracio a nostre senyor Deus que li tolgues aquella temptacio e laucies. E feta la dita oracio , adormis , e vee venir a ell tres angels qui li digueren: Per que lexets el monestir de aquelles monges? Ell respos que per duple de peccar ab elles. E los tres angels li digueren : Sit liuram de aquesta temptacio tornaras al monestir? E ell dix que hoc , fent jurament de complir ho. La un dels angels li tench les mans, laltre los peus , lo tercer ab un raor tolch li los membres ab ques fa la luxuria. E tentost los angels li demanaren si per ço que li hauen feyt sentia leuiament de aquella temptacio? Ell dix los que hoc , e que sentia que li hauen leuada una molt gran carrega que demunt si portaua , e lauien liurat de molt gran tristor que hauia. E con lo sant Helias fo despertat trobas tant deliure de la temptacio carnal con si james no la hagues hauda. E complits cinch dies torna al monestir de les dones dorde, e estech ab elles altres quaranta anys. E jura als sants pares hermitans que james

despuys no hac neguna temptacio carnal ; pero dix diuerfes vegades que molt era perillosa cosa a lome dorde estar ab fembres , car la sua conuerfacio es perillosa.

CVI. — *Eximpli e miracle con es plasent al diable con lome de religio cau en lo peccat de luxuria, segons recompte senex Tebeus.*

¶ CARNALE peccatum committere
sanctos procurat demon.

UN religios tenia pare que era sacerdot de les idoles. E una nit que son pare faya sacrifici a les idoles demunt dites, ell vee venir alli Sathanas ab tots los seus, e vee que quefcun daua compte al Sathanas de les obres que quefcun hauia fetes. E dix la un dels diables a Sethanas : Senyor , dins .xxx. dies jo fiu fer una baralla de la qual son morts molts homens. E altre diable dix : Senyor , jo fiu partir un sposat, de la sua sposada, per la qual son morts molts homens. E altre diable dix : E jo, senyor, en .xx. dies he fetes morir en la mar moltes gents. E tentost lo dit Sathanas feu los turmentar molt fortment , dient los que hauien mesos molts dies en fer pocha obra. E apres un diable dix a Sathanas : Senyor, quaranta anys he fet ton mon poder que a un monge fes peccar carnalment ab una fembra, que nou pogui fer tro esta nit que enuides ho he pogut acabar, quel he fet caure en lo peccat de la luxuria. E tentost Sathanas ab gran alegria besa aquel dia-

ble en la boca , e mes li en lo cap una corona , e dix : Verament tu acabest gran fet ab aquell monge , per que es gran raho que jot vulla molt gran be et faça gran honor.

CVII. — *Eximpli e miracle de aquells qui caen en peccat de presumpcio, segons recompte Johan Anacorita.*

¶ CARNEM commovens diabolus per formam mulieris, ducit sanctos in desperationem.

UN monge hermita staua en unes muntanyes en una coua , e feya molt gran abstinencia per que uench a gran perfeccio. E un die pensa e presumi en si mateix que aquelles gracies que Deus li feya que les merexia molt be per que feya vida molt sancta. E tentost en aquell die vench un diable qui pres forma de fembra , e vench a ell a la coua on staua ; e quant li fo deuant agenollas deuant lo dit monge hermita , e dix li : Senyor, perduda vaig per aquestes muntanyes, e segons pots conixer so molt cansada e hujada, per que prech quem lexes star a un raco de aquesta coua tua , perço que si defora dormia menjar mien les besties feres e saluatges , e tu hauries ne gran peccat. El hermita mogut a pietat dix que li playia. E tentost ella comença a comptar e a dir con ella era anada per lerm , e dix li altres paraules molt enganoses per les quals mogue al hermita a voler peccar ab ella carnalment. E con ella conech la volentat del dit hermita,

mes li la ma als pits, e comença a burlar e a riure ab ell, per tal manera que ja leuaua catiu e pre-foner a aquell caualler de Jhesuchrist, al qual feu oblidar tots los treballs que hauia sofferts per la amor de Jhesuchrist. E hermita alonga los braços per abraçar la fembra, e axi con ell la tenia abraçada ella gita un gran crit espauentable e desparech. E hermita guarda vers lo cel, e vee gran companya de diables qui stauen mirant aquella mala obra, e digueren: O tu que te exalçues tro al cel, con es abaxat tro als inferns! e sapies que aquell qui se humilia fera exalçat, e aquell qui se exalça fera abaxat. E tentost los diables desaparegueren. Hermita qui no poch sofferrir la confusio de aquell engan, desespera, e desempara hermitatge, e torna al mon, e feu tals obres que perde la anima.

CVIII. — *Bell eximpli e miracle de un hermita ques crema los dits de les mans per no complir lo peccat de la carn, segons ques recompta en lo libre de vitis Patrum.*

¶ CARNALES motus sunt per afflictionem corporis reprimendi.

UN hermita de molt bona vida seruia a Deu deuotament; e una fembra en lo peccat de la carn vanas deuant molts homens de aquells que usauen peccar publicament ab ella, que ella faria per manera quel dit hermita peccaria ab ella carnalment. E tentost vench a la cella del

hermita , e pregal que la acullis alli aquella nit per la amor de Jhesuchrist. E lermita mogut de pietat aculli la de dins la casa , e con ella fo entrada dins , sens gran tardança lermita comença hauer molt fort temptacio de la carn. E tentost quel hermita se senti la temptacio ences foch dins la cella , e cremas tots los dits de les mans un apres daltre , per que per dolor del foch de les mans perdes lo foch de la temptacio de la carn. E con vench lendema per lo mati alguns de aquells defonests homens vengueren a la cella cuydant trobar defonestament lo dit hermita ab la dita fembra. E con lermita los vee dix los : Vejats con me crem los meus dits per aquella filla del diable que alli dorm. Los dits homens se acostaren a ella per la despertar , e trobaren que era morta. Quant ells veeren que era morta , ab gran deuocio gitaren se als peus del hermita pregant lo que pregas Deus per ella. E lo fant hermita ab molt gran deuocio feu oracio ; e tentost la fembra refuscita e torna viua , e axi rete be per mal.

CIX. — *Eximpli e miracle de temptacio de la carn, segons recompta Heraclides.*

¶ CARNIS tentatio est in senibus reprimenda.

AQUEST Heraclides era hermita, e hauia molt souent gran temptacio del peccat de la luxuria ; e ab gran vergonya de descobrir ho vench

fen a sent Panton, qui staua sol en hermitatge en lerm , e dix li la sua temptacio. E sent Panton li respos : Not marauells de ço si ja no has aquesta temptacio per desig reprobauat de la volentat , o solament que la hages per desig de la castedat , car sapies que jo he setanta anys , e ha quaranta anys que estich en aquesta cella , e encare som turmentat de aquesta temptacio. E dich te quem dura dotze anys continuament que james la temptacio de la carn de mi nos parti ; e cuydant me quem hauia Deus deseparat , isqui de aquesta cella , e tot nuu gitem dauant una coua on staua una leona qui nodria sos fills , per ço que con la leona vengues me menjas e me aucies , que mes amaua morir que consentir al peccat de la carn. La leona vench e lapam tota la persona del cap tro als peus , e puy entrassen en la coua on tenia sos fills , e jo tornemen en aquesta cella pensant e imaginant que nostre senyor Deus me hauria perdonat. E tentost vench lo diable en forma de una bella fembra que jo hauia ja vista , e assignes en la mia falda , e mes me tanta de temptacio de la carn , que cuydi hauer jagut ab ella ; e per gran ira e desplaer que hagui doni li un gran buffet ; e ella tentost desparch e leçam molt gran pudor en la ma ab la qual li hauia donat lo buffet , la qual pudor me dura continuament dos anys. E tentost isqui de aquesta cella , e animen per lo desert , e prengui una vibra que trobi , e metilem en lo cap del membre per quem mordes

e que jo moris ; mas la vibre nom volch mordre. E en aquella hora jo oy una veu del cel quem dix : Panton , not dons ira , car per ço ta Deus leixat temptar per que coneguesses la tua malaltia, et tornasses a la ajuda sua que es fenyor de totes cofes.

CX. — *Eximpli contra temptacio de la carn, segons se recompta en les vides dels sancts Pares.*

¶ CARNIS tentationem reprimunt
fetor et horror mulieris mortue.

UN monge hauia gran temptacio de una bella fembra que hauia vista. E quant lo monge sabe que la fembra era morta , de nit ana lla on la hauien foterrada , e pres un gran troç del feu abit e fregan lo cors , que podia fortment ; lo qual troç de abit podia molt terriblement e penjal dins la sua cella axi pudent , e quefcun die ell deya : Vet açi la que tu desijaues ; ara fartat della. Axi fo castigat de la dita temptacio.

CXI. — *Miracle e eximpli contra lo peccat de la carn, segons ques recompte en lo libre de les collacions dels sancts Pares.*

¶ CARNALES motus in se corporaliter
entinxisse nemo debet gloriari.

LABAT Pafnuci feya vida ten destreta que en totes les temptacions quel diable li feya se trobava vencedor ; per la qual cosa ell entenia

que era liurat del tot de la temptacio de la carn. Sdeuench se un die quel vengueren veure alguns monges, e aparellant los ell de menjar cremas un poch la ma, de la qual cosa ell fo molt trist perque el foch hauia haut poder en ell, al qual los diables eren subjugats; en qual tristea ell se adormi. E tentost un angel li aparech, qui li dix: Pafnuci, per que stas trist? car lo foch del delit de la carn encare no es en tu apagat per que lo foch material te levas de cremar. E per a prouar aço pren una fadrina verge, e despullada abraça la; e si lo teu cor nos mou al delit de la carn, ladonchs conexas que es segur de la temptacio, e lo foch material not cremara.

CXII. — *Miracle e eximpli de virtut de castedat.*

¶ CASTITATEM mittit Deus diligentibus illam.
Gregorius Nazarenus.

AQUEST Gregori Netzaren era molt gran fabidor e amaua molt la castedat; e stant jove staua en la ciutat de Athenes studiant en philosophia. E un die stant assegut legint aparegueren li dues fembres fort belles, la una a la ma dreta, e laltra a la esquerra; e ell guardant les ab uyll temeros de la castedat demanals qui eren e que volien. E elles abraçaren lo, e digueren li: Not desplacia ab nosaltres, car tes amigues e tes conexas som: e fom enuiades a estar ab tu, car nosaltres som la Sciencia e la Castedat, e volem star en la

habitacio del teu coratge, la qual nedeament nos has aparellada.

CXIII. — *Eximpli de gran e perfecta castedat de una fembra maridada, segons que recompte sent Geronim.*

¶ CASTITAS in uxore est multum laudanda.

UN scuder era vell e tremolaua li tot lo cors; e hauia per muller una molt bella fembra joue. Ell hauent paraules de felonía ab un altre hom, lom li retrague que li podia la boca, per la qual cosa lo dit scuder vell fo molt trist, e ach baralla ab la muller perque no li hauia dit que la boca li podia, per que ell pogues hauer pres algun remey. E ella, que era casta de cors e de volentat, li respos que creya que a tots los homens olgues axi la boca con a ell, e per ço no loy hauia dit.

CXIV. — *Eximpli de molt gran virtut e perfeccio que ach una dona dorde per obseruar virginitat, segons que recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ CASTITATIS amore membra corporis contemnuntur.

UN princep molt poderos feu un monestir en lo qual mes moltes monges; entre les quals ni hauia una fort bella de la qual lo dit princep era molt enamorat. E con se volgues que ell li hagues trameses moltes joyes pregant la que

volgues fer la sua volentat , ella no ho volch fer ; e perço lo dit princep trames homens al monestir que ley menassen per força. E axi con los dits homens la trayen del monestir , ella los dix per que lo princep se era mes enamorad della que de les altres monges ? E ells li digueren que per la gran belleſa que ella hauia en los uylls. E ella tentost ab gran pleer pres un gauinet que portaua en la cinta e tragues los huyls , e dix los : Amichs , prenets los huyls pus que per ells fes enamorad de mi , e lexats mi que meyns am los meus huyls que la mia anima.

OXV.—*Miracle e eximpli de gran virtut e perfeccio de una verge, segons que recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ CASTITAS exponi periculo corpus facit.

E NTRADA la ciutat de Leadiense per los enemichs , moltes fembres vergens per guardar e feruar castedat se gitaren en lo riu per morir. E una delles aniant per lo riu, vengueren dos dels enemichs en una barcha , e meteren la en la dita barcha , e carnalment e fortiuol volguerem se gitar ab ella. E ella abans que ho volgues sofferir gitas de la barcha en lo riu , e al saltar que ella feu de la barca en laygua , la barca se trestorna en laygua , e moriren tots los qui eren en la barcha ; e ella scapa sana e salua , e isque a terra.

CXVI. — *Eximpli molt virtuos e marauellos de un joue qui volch guardar castedat, segons recompte sent Jeronim en la legenda de sent Paul primer hermita.*

¶ CASTITATEM viri in periculo ponunt tempus, locus et mulier.

L EMPERADOR Dacia feu pendre a un joue crestia, e no podent lo vençre per turments que negas la fe de Jhesuchrist, mana fer un lit molt rich e molt delicat en un bell verger on hauia una bella font, en lo qual verger daua layre molt tempradament; e los arbres de aquell verger tenien totes ses fulles e ses flors molt odorants, en los quals arbres stauen diuerses natures daucells que cantauen cants molt dolçes e plaents. E lo dit Emparador feu gitar lo dit crestia en lo dit lit, ligat de peus e de mans, e mana a una fadrina verge ques gitas en lo lit prop dell, e que fes ab acabament que ell peccas carnalment ab ella. E ella quant se fo gitada en lo lit començal de abraçar e de besar, e fer ab ell altres defonestats. E lo sant joue chrestia senti en si ja los mouiments de la carn; e duptant se que no fos vençut, e veent que nos podia ajudar dels peus e de les mans, ab les dents tallas gran troç de la lengua, lo qual troç scupi en la cara de la fadrina verge que de prop li jaya, axi que ab la ajuda de Deu ell de tot fo vençedor, car ab la dolor de la lengua lo lexa la temptacio de la carn.

OXVII. — *Eximpli de saui consell de bon aduocat, segons que recompte Ualeria.*

¶ CAUTELA bona frequenter est necessaria.

DOs homens donaren a una fembra a guardar un sach de moneda dor, ab tal condicio que no donas la dita moneda a un sens altre. A cap de temps vench la un a la dita fembra, e dix li con son companyo era mort; e ab paraules enganoses la dita fembra li dona la dita moneda. E passat algun temps vench laltre home, e con sabe que la fembra hauia donat la moneda a son companyo, feu la citar denant lo jutge. E un joue molt saui qui hauia nom Daniel, respos e atorgua per ella e en son nom que ella tenia la dita moneda dor, mas que no era tenguda de dar la a ell sens que no hi fossen ell ab son companyo, que axi era condicio de la comanda. E lo jutge ladonchs mana a la fembra que no donas la dita moneda sino abdosos ensempls.

OXVIII. — *Eximpli que hom deu cubrir les errades e deffalliments dels clergues homens de religio, e no diffamar, segons que recompta Rufinus.*

¶ CELARI debet defectus aliorum.

LEMPERADOR Contafti entrant una veguada en un ajustament que unſ sants pares hermitans e monges fayen, trobals que stauen en contrast e debat entre ells, lo qual Emperador pres les querelles dels uns e dels altres per scrit e mes

les en son si , e puyt feu les cremar per que no fos sabut per negu que entre los sacerdots e feruidors de Deu hagues discordia. E en altre loch dix aquest matex Emperador , que si ell trobas algun clergue o religios peccant carnalment ab sa mare , que ell los cobriria ab son mantell per que no fossen vists daltres.

CXIX. — *Eximpli con una vianda quefcun jorn, e no diuerfes viandes, fa viure pus sana e pus bella la persona, segons recompte Elinandus.*

¶ CIBUS moderatus uniformis causat sanitatem et pulcritudinem corporalem.

LO bisbe de Beuuays demana a un frare per que era pus bell e pus sa depuys que entra en lorde , que no era quant staua en lo mon? El frare li respos : Senyor , aço fa perque los frares totstemps menjen una vianda continuament , e per aquesta raho son pus sans e pus bells ; car en lo mon menje jo e no a hora ordenada , perço no era ten sa con ara. Digues me, frare, ço dix lo bisbe , que has menjat vuy? Senyer , assats ; ço dix lo frare. E ir que mengist? Senyer , assats. Not deman jo, dix lo bisbe, quanta vianda mengest , mas quina vianda mengist? Vuy, respos lo frare, faues e cols. E ir que mengist? Cols e faues, e axi meng quefcun dia ; per que apar quel ventrell se conforma mils ab una vianda que ab moltes.

CXX. — *Eximpli de gran abstinencia, segons recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ CIBO spirituali sustentatur corpus aliquando sine corporali.

SANTA Maria de Origen axi hauia perdut lapetit del menjar que a vegades staua .viij. dies e encare onze que no menjaua, e ab aquesta abstinencia james no era malalta, nes lexaua de treballar en aquells dies. E encare que en aquells dies volgues menjar, no podia tro hagues cobrat lapetit del menjar, lo qual apetit li era tolt per lo sant Spirit. E una vegada stech .xxxv. dies que no menja ne parla, sino que ten solament quefcun die demanaua lo cors de Jhesuchrist; e rebut aquell, tornaues a son scilenci e a sa contemplacio. E acabats los dits trenta e finch dies parla e demana de menjar.

CXXI. — *Miracle e eximpli de un hom qui menysprea la cendra que la santa Sgleya dona al primer dimecres de quaresma, segons recompte Cefarius.*

¶ CINERES sacri deuote sunt recipiendi.

EN una ciutat stauen dos homens lo dimarts de carnes toltes en una tauerna, e stigueren sopant tro a la mija nit. E lo dimecres per lo mati anaren a la tauerna en la qual stigueren beuent tro que tocaren a missa, e dix la un: Be hauem vuy dejunat; e axi anem a la sgleya pendre cendra. E laltre scarnint de la cendra, dix:

Affeute , e jo dar te cendra. E tentost pres de la cendra del fogo , e mes sen sobre lo feu cap. E tentost per son peccat vench tant de pols a la derredor de son cap e de sa cara , que obrint la boca per cridar que li acorreguessen, li entra tant de pols e de cendra en la boca , que decontinent laucis, que no li pogueren donar algun remey.

CXXII.—*Miracle e eximpli de sent .P. apostol e de sent Climent, segons ques recompte en la vida de sent Climent.*

¶ CLEMENTIS...

UNA dona qui hauia nom Macidiana era molt bella ; per ço un feu cunyat germa de son marit se enamora della. E jassos que moltes vegades ell la requeris que li liuras son cors, ella nou volch fer , que mes ama guardar castedat a son marit. E ella veent quel cunyat axi la perseguia , per lunyar se dell dix a son marit que en sompnis li era auengut ques ne anas de aquella ciutat ab Faustino e Fausto fos fills , e que noy tornas tro fos apellada per langel ; e que si nou feya , tentost morrien ella e los dos dits fills seus. La qual cosa lo marit creegue ; e tentost feu metre a una nau a ella e als dits dos fills, e enuials a la ciutat de Athenes ; e ell tench ab si un altre fill feu qui hauia nom Climent. Quant la nau fo en la mar , per fortuna de temps la nau trenca , e moriren los dos fills e tots quants eren en la nau, sino ten solament la mare e un altra fembra que

scaparen en una taula, e per volentat de Deu arribaren en terra. La fembra torna paralitica, e Macidiana per dolor dels dos fills que hauia perduts mordes ab les dents les mans per manera quen romas afollada, e abdues stauen tan mal aparellades que mes stauen mortes que viues. E a cap de un any lo marit enuia a la ciutat de Athenes per saber nouelles certes de sa muller e de sos fills. E quant ell vee que no sabia negunes nouelles dells, comana son fill Clement a amichs seus quel guardassen el nodrissen, e mes se en una nau, e ana vint ayns cerquant a la muller e els fills. E apres Climent dins aquell temps vench denant sent .P. apostol, e dix li tot ço que li era fdeuengut de son pare e de sa mare e de sos germans. E anant sent Pere e sent Climent per una ciutat, en la posada on ells posauen vench la dessus dita Macidiana mare de sent Climent, e demana almoyna a sent .P.; el qual li demanaua per que no treballaua? E ella li dix con era afollada de les mans; e compta li con era partida de sa terra e hauia perduts sos dos fills en la mar. E sent Pere èntes tentost que aquella era la mare de sent Climent, e dix li: Jo te mostrare ton fill Climent. E ella queu oy caygue smortida en terra. E sent .P. la leua per la ma e mostra li sent Climent son fill. E ella que vee son fill comensal plorant a befar e abraçar. E sent Climent no conexent la per mare, ans pensant se que fos fembra orada lunyaues della e enfellonies ab sent .P.

perque lay feya acostar. E sent .P. li dix : Not lunyes della , que sapies per cert que ta mare es. Quant sent Climent conech que ella era sa mare, agenollas als seus peus plorant molt agrement e besa li los peus. E en aquella hora Aquilla e Dicete eren ja dexebles de sent .P., e eren alli ab ell , ab sent Climent ensemps , e els dits dexebles demanaren a sent Climent quina fembra era aquella ? E ell lurs dix que era lur mare. E sent .P. los compta per quina manera ella hauia perduts los dos seus fills en la mar. E los dos dexebles tentost agenollaren se molt humilment deuant ella e digueren li : Nos som tos fills Faustino e Fausto, aquells que tu dius que perdist en la mar, e tu es nostra mare, e Climent nostre germa. Ladonchs hagueren entre ells gran pleer, e despuys plach a nostre senyor Deus que trobaren son pare ; e reeberen tots consolacio per virtut de Deus.

CXXIII. — *Miracle e eximpli con es al diable molt placent con los clergues no dien lo offici en la sgleya axi con deuen, segons que recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ CLERICI in ecclesia deuote debent dicere officium diuinum.

UN religios e sant hom estant en lo cor de la sgleya viu un diable que leuaua a la esquina un gran fach. E lo sant religios li demana que portaua en lo fach ? E lo diable respos quey portaua les fillabes e les diccions sincopades e les letres quels clergues menten en les ores. Lo sant

hom li dix : Con has nom ? E lo diable li respos :
A mi dien Titelino. E tentost lo dit sant hom feu
aquest vers : *Fragmenta psalorum Titulinus
colligit horum.*

CXXIV. — *Miracle e eximpli con los studians
de logica pequen quant despenen son temps en
sossimes e questions sens profit, segons recompte
Jacme de Uitriaco.*

¶ CLERICI non debent studere in vanis.

EN la ciutat de Paris mori un scola, e apres
aparech a son mestre de logica vestit de una
capa de pergami tot scrit de letra menuda. E de-
mana li lo mestre quina capa era aquella ? e
aquelles letres quines letres eren ? E lescola dix :
Mes pes me donen queescuna de aquestes letres
que no faria si tingues demunt la torre de Sent
German. E sapies que aquestes letres son los
sossimes e les questions sens profit en que jo des-
pengui mon temps. E not poria fer entendre
quant foch quim crema soffir dejus aquesta capa
de pergami, pero si volies acostar la tua ma a mi
e que una gota de aquesta suor que jo pas te tocas
en la ma, ladonchs pories conexer lo gran tur-
ment de foch que jo soffir. E tentost lo maestre
acosta la ma en la qual li caech sola una gota de
la suor, la qual gota li passa la ma de laltra part
axi con si fos una sageta o virato. E tentost les-
cola desparech. E lo mestre lexa de legir logica,
e desempara lo mon, e mes se en lorde de Cistell ;

e feu aquest vers: *Linqvo reucare ranis, cras coruis, vanaque vanis, ad logicam perago que mortis non timet ergo.* Qui vol dir: Jo lex lo roncar a les granotes, e cras cras als corps, les coses vanes als vans; vag a la logica que no tem per raho de la mort, la qual es la teulegia. E aytant con visque tench la ma foradada.

XXXV. — *Miracle e eximpli de .j. monge qui era temptat molt fortment de la temptacio de la carn, segons se recompte en lo libre de vitis Patrum.*

¶ COGITATIONIBUS malis impeditur homo ne orationes pro eo facte a Deo exaudiantur.

UN monge hauia temptacio de la carn, e prega un fant hom que pregas a Deu que li tolgues aquella temptacio. Lo qual fant hom feu la dita oracio molts dies, mas no fo oyt; de la qual cosa marauellant se ell vee en visio una nit lo dit monge assegut, e los diables en semblança de fembres qui li ballauen deuant, e lo dit monge ques delitaua en veure les: e vee un que stava reprenent e blasmant al dit monge con nos leuaua e nos gitaua a fer oracio al Senyor creador del mon. E tentost lo fant hom dix al monge: Amich, per ta culpa no son jo oyit de la oracio que per tu feyia, e aço per tal con te delites en tos mals pensaments; e no pot esser que tu hages remey de la temptacio de la carn per oracio daltre si tu noy treballes, car lo malalt no pot garir ne

li aprofita ço quel metge li fa si nos guarda de les contraries cofes.

CXXVI. — *Virtuos eximpli de aquells qui han temptacions de diuerses pensaments defonefts, segons se recompta en lo libre de vitis Patrum.*

¶ COGITATIONES ex toto nemo fugere potest.

UN monge vench al abat Pastor e clamas a ell quel turmentauen molt los pensaments que hauia. E labat manal despullar e dix: Obri la boca e pren lo vent si pots. E lo monge despullat dix: No pusch. E labat li respos: Ten poch pots tu fer que no hages diuerses pensaments, pero pots los contrestar ab que not deliçes en ells.

CXXVII. — *Virtuos eximpli de aquells qui han temptacio de defonefts pensaments, segons se recompte en lo libre dels dits dels sants Pares.*

¶ COGITATIO mortis multum est utilis.

UN jove dix a un hom fant: Que fare? que maten me pensaments sutzes. E lo fant hom li respos: La fembra con vol desmamar sa criatura unta se la mamella ab amargues cofes; e quant la criatura ve a mamar fug de la mamella per la amargor que en ella sent. E tu entre tots los pensaments que has met hi lo pensament de la mort amarga, e los turments que hauran los peccadors en infern, e ladonchs fugiran de tu tots los altres pensaments.

CXXVIII. — *Eximpli con un hom per imaginar en les penes infernals lexa lo mon e feu vida santa , per que aconsegui la gloria de paradís, segons recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ COGITATIO perpetuitatis penarum inferni aliquando conuertit hominem.

E RA un hom molt mundanal e delicat, e un die comença a pensar les animes qui stauen en infern sin exirien tro a mil anys : respos li la consciencia que no. Apres pensa sin exirien a cent milia anys : respos li la consciencia que no. E pensant se en aquestes coses torbasse molt en si mateix , e comença a imaginar ab gran pahor e spant con son cechs e mesquins los amadors daquest mon que per poch temps quey viuïen anauen a les penes perpetuals. E per aquell pensament apres lom feu vida santa , per que aconsegui la gloria celestial.

CXXIX. — *Eximpli de molt saui consell donat per .j. hom veyll a un joue, segons ques recompte en lo libre de Dono Timoris.*

¶ COGITATIO finis in omnibus operibus est necessaria.

U N joue anant per una fira ana per totes les tendes e botigues a mirar les joyes que en elles venien ; e en una botigua troba un hom vell que no tenia neguna mercaderia , e demana li que venia? Lo vell li respos que sabiduria. Dix lo joue : Donchs vinlem. E auenguts lo vell li

vene per cent marchs dargent , e pagats los dits cent marchs lo vell li dix : En totes les cofes que faras primer guarda a quina fi vendran. E lo joue tenent se per enganat murmura ; e lo vell li dix : Ve e nou oblits, e feu ho scriure en les portes de la tua cambra , e en finestres , e en tot loch, e en lo manech del rahor ab quiet solen raure : e lo joue ho feu axi. E aquel die enuia per lo barber que li raes la barba, al qual barber los enemichs del dit joue hauien donat e promes gran tresor que con li raes la barba quel degollas ab lo raor. E quant lo dit barber entra per la porta de la casa del joue vee scrit letres que deyen : Quant faras la cosa guarda a qual fi vendra. E semblants letres troba escrites en la porta de la cambra on lo dit joue staua , e semblants letres eren escrites en lo manech del raor, car lo dit joue les hi hauia fetes escriure. E quant lo barber tench lo rahor en la ma per raure li la barba, lo barber comença tremolar e mudar se de color ; e lo joue li demana que hauia? E apres que lach assegurat, dix li con hauia propofat quel oucies, e ho haguera fet sino per les letres que hauia vistes scrites en tots los portals e en lo manech del rahor. Lauors lo joue conech que li hauia molt aprofitat la sabidoria que hauia comprada al mercader vell.

XXXX. — *Miracle e eximpli de un caualler qui en sa casa nudria molts coloms, segons recompte Cefarius.*

¶ COLUMBARUM nutritio non placet Deo.

UN caualler folia nudrir molts coloms, e digueren li que peccaua perquels nudria, per tal con menjauen los fembrats de sos proïsmes. Sdeuench se un die que ell los daua a menjar, dix los a altes veus: Vosaltres coloms, si volentat es de Deu que jous crie e que fiats meus prenets ço que jous do a menjar. E si no, man vos de part sua e en son nom queus ne anets tots, e james açi no tornets. E tentost tots los coloms se leuaren, e tots ensemps volant sen anaren, e james no tornaren a la casa del dit caualler.

OXXXI. — *Miracle e eximpli dun clergue quis acomana al diable, segons recompte Helinandus.*

¶ COMMENDARE vel committere se diabolo est nimis periculosum.

UN archiaca de una fgleya volia anar a Roma, e prega a un canonge son amich que li prestas un clergue feu quel acompnyas, lo qual clergue hauia nom Natural, a lo qual era molt leal home, e era son dispenser; e perço loy demana larxiaca per que fos son dispenser en aquel viatge. E lo dit archiaca era molt scas hom; e stant ja prop Roma lo dit archiaca pres compte al dessus dit Natural de tot ço que hauia despes. E lo dit clergue recordant con largament fiaua dell son senyor lo canonge, e vee que ten stretement li demanaua de compte larchiaca, e que ell no loy podia donar axi con loy demanaua, ab

gran desplaer acomanas al diable. E aquell die lo dit clergue Natural mori offegat en un riu. E entre lo dit clergue e lo dit canonge son senyor hauien feta composicio entre ells que aquell qui abans moris que dins trenta dies aparegues al altre per manera que no li metes spant ni paor, e que li digues tot son stament : perque aquella nit quel dit clergue mori offegat en lo riu apparech al dit canonge, lo qual staua vetlant, e tenia denant una lanta en la qual cremaua lum ; e apparech li vestit ab una capa blanca plujosa, e no hauent paor dell , lo dit canonge li dix : Be fies uengut, Natural, e larciaca es vengut? No, senyor, dix Natural, mas jo son vengut per complir la composicio que entre vos e jo fem : fapiats que son mort, per que us prech quem acorregats, que grans turments soffir. E per que? dix lo canonge, que verament molt honesta vida fes ab mi. Veritat es, senyor, dix Natural, que jo fora en paradís sino per tal con vuy ab gran fellonia me comani als diables : e prech vos, senyor, que amonestets a tots ques guarden de fer semblant cosa, car aquell quis comana al diable dona li poder sobre si axi con jo fiu, e perço me offegaren vuy en un riu : ara vag en gran pena. El canonge li dix : Si en penes vets, con vestits tan bella capa? Senyor, dix Natural, mes pes me fa aquesta capa que si tingues demunt mi una gran torre ; e la belleſa de la capa es senyal que jo he hauer perdo si vos leyalment e be e viaçosa me acorrets

ab misses e almoynes. Jous promet, dix lo canonge, que jous fare lo acorriment que vos demanats. E axi ho feu, e tentost lo dit clergue desparech.

CXXXII. — *Miracle e eximpli marauellos de la hostia sagrada que es cors de Jhesuchrist, segons que recompte Cesarius.*

¶ COMMUNICARE volentes non sunt prohibendi.

EN la terra de Leudonia, en un loch que ha nom Corembar, una fembra ab gran deuocio combregaua molt souen; e un die lo clergue no la volch combregar, dient li que les fembres per antuyll volien combregar. E aquella nit stant la dita fembra gitada en son lit faent oracio, aparech li Jhesuchrist, e portaua en la ma la caxeta en que staua lo cors de Jhesuchrist en la sgleya: e venien ab lo Senyor molts angels cantant aquell vers qui diu: *Speciosus forma*. E lo Senyor del mon, con fo apres della dix li: Per ço con lo meu clergue te nega de dar lo meu cors, jot combregare ab les mies mans. E trague de la dita caxeta una hostia e combrega la, e tentost lo Senyor desparech. E ab la dita fembra staua una fembra religiosa qui tot aço vee; e laltre die per lo mati la dita religiosa dix al clergue quantes hosties tenia sagrades? Ell li dix que be sabia quantes. E tentost obri la caxeta e troba una hostia de les sagrades menys. E lo clergue ab gran pahor gitas en terra plorant, marauellant se que la caxeta hauia trobada tancada e quen fallis la

hostia. E la dita religiosa lo aconsola ab paraules honestes e deuotes, e dix li con ella hauia vist que Jhesuchrist hauia combregada la fembra de una de les hosties de la caxeta. E la dita religiosa castiga e repres lo dit clergue que james no digues de no de combregar a negu.

CXXXIII. — *Miracle e eximpli de la hostia sagrada ques vertader cors de Jhesuchrist, segons que recompte Cesarius.*

¶ COMMUNICANTI non est administranda hostia non consecrata.

LO bisbe Maurici, bisbe de Paris, a la hora de la sua mort ten fort ach la febre que li tolgue l'enteniment, pero demana quel combregassen. Los quel seruien veeren que ell era fora d'enteniment, e digueren al clergue que per complaire al dit bisbe que aportas una hostia, mas que no fos sagrada. E entrant lo clergue per la cambra on jahia lo dit bisbe ab la hostia no sagrada, dix lo bisbe a altes veus: No aportats lo meu Senyor. E tots los que alli eren marauellaren sen. E tentost lo clergue torna a la sgleya e porta lo ver cor de Jhesuchrist sagrat. El dit bisbe lo reebe deuotament; e tentost cobra l'enteniment, e ple de fe e de caritat dona la anima a Deu.

CXXXIV. — *Miracle del cors de Jhesuchrist ques hostia sagrada, segons que recompte Cesarius.*

¶ COMMUNIO famem corporale fugat.

UNA fembra acustumaua de combregar queſcun digmenge, e aquel digmenge no menjaua vianda neguna, ne hauia appetit algu de menjar. Lo clergue qui acustumaua de combregar la dita fembra dix ho al biſbe, e lo biſbe mana al clergue que combregas la dita fembra e que li donas una hoſtia qui no fos ſagrada. E lo dit clergue feu lo manament del biſbe; e con ach combregat la dita fembra de la hoſtia no ſagrada, la fembra ach tanta de ſam e ten gran appetit de menjar que no ſabia ques faes. E plorant agrement vench al dit clergue e dix li que per ſos peccats Deus li hauia tolta la gracia que ſolia hauer de no hauer ſam lo dia que combregaua, e que ladonchs la hauia ten gran que no ſabia ques fees. E lo clergue quiu oyi alegras, e dona laors a Deu, e ab la hoſtia ſagrada dona lo ver cor de Deu a la dita fembra, per virtut del qual ella no hague neguna ſam e cobra la gracia que hauia perduda. El biſbe con ho ſabe ab gran deuocio feu fer gracies al Saluador, e feu ſcriure aqueſt miracle.

CXXXV.—*Eximpli e miracle con lo cors de Jheſuchriſt en la hoſtia ſagrada dona virtut e ſforç contrals enemichs, ſegons recompte Ceſarius.*

¶ COMMUNIO fortitudinem corporalem confert.

UN caualler faya moltes injuries a Loys comte Delonze en ſos homens, e en ço del feu. E lo dit comte clamas a ſos parents de aquell caualler, e la un dells dix li: Senyor, jo pendre lo

caualler el metre en vostre poder, sim assegurats que no li farets mal ne dampnatge en sa persona. El comte li jura l'assegurament. Quant lo caualler fo vengut denant lo comte, lo comte, no contrefiant la jura que hauia feta, feu metre lo dit caualler en una fossa, la qual fossa feu cobrir ab una gran pedra, el caualler romas de dins, e alli mori de fam. Los parents del dit caualler reptaren de traycio denant Lemperador al caualler quil hauia menat denant lo comte, dient que hauia presos diners per quel metes en poder del comte. Lemperador se feu venir denant lo caualler reptat, lo qual se escusa lo mills que poch; mas per tota sa escusa Lemparador no estech que nol metes en camp clos de batalla, per combatre contra un caualler molt fort qui era parent del caualler quel dit comte hauia mort. Lo caualler reptat confessa e combregua molt deuotament e ab gran contricció; e quant fo en lo camp comença la batalla molt fort contra son enemich. Lenemich que axi fortment lo combatia dix li a altes veus: Prech te quem digues si has vuy menjat alcuna cosa, que ten gran ardiment e força conech e veig que has. E ell li dix que hauia menjat e reebut lo cors del Salvador. E laltre li respos: Encara que haguestes menjat un diable jo fit matare vuy. E tentost lo Senyor del cel e de la terra tolgue li tota la força e lardiment, e dona fforç al seu caualler. E aço sdeuench per virtut e gracia del Senyor que hauia menjat e reebut.

CXXXVI. — *Miracle de la hostia sagrada que es cors de Jhesuchrist.*

¶ COMMUNICATIONEM impedit aliquando pollutio nocturna.

UN frare era temptat en son menjar e beure, pero era cast e guardaua lo seu cor de mals pensaments ; e tantes veguades que volgues combregar hauia la nit passada polucio , per la qual cosa staua molt temeros e no gosaua pendre lo cor de Jhesuchrist : pero confessant se a un abbat sant dix loy. E labat conech que no li venia la dita polucio de molt beure ne de molt menjar, ne per desonestats pensaments, e mana li que reebes lo cors de Deu ab bona sperança. Lo qual frare reebent aquell james no ach la dita temptacio de polucio.

CXXXVII. — *Eximpli de marauellofa caritat de filla a mare.*

¶ COMPASSIO naturalis inest mulieribus.

UN gran senyor feu pendre una fembra e mana la offegar. Lalgutzir mogut de pietat pensant ques morria de fam no donant li a menjar, no la volch ofeguar. E dona licencia a una sua filla que la entras veure en la preso una veguada ell dia : e quant la entraua veure la dita sa filla, lo canceller la guardaua que noy metes vianda alcuna per que moris pus tost. E tota veguada que la filla era ab la mare daua li a mamar de la let de les sues mamelles, e de aquesta let una veguada

quiscun dia ella se fadollaua ; e de aquella let e no dals ach vida un gran temps. Lo canceller maruellant se con tant viuia, entra la veure, e viu la molt grassa e bella ; e sabe de que hauia tant viscut, e feu ne relacio a son senyor que la manaua matar. E quant lo senyor ho sabe, perdona li la mort e feu la exir de la preso.

CXXXVIII. — *Miracle e eximpli de una dona maridada que hauia gran pietat e compassio dels mesells, segons que recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ COMPATIENDUM est leprosis.

UNA dona hauia gran compassio dels homens malalts, e majorment dels mesells ; e son marit era caualler molt poderos, e volia ten gran mal als mesells que mana e ordona que en sa casa no entras negun mesell. E un die lo caualler ana a caça, e un mesell vench a sa muller e demana li almoyna. E la dona li dix si volia menjar o boure, que lin donaria volenterosament. E lo mesell li dix que no poria menjar al fol, mas quel metes dins casa. E be saps tu, dix ella, que mon marit vol gran mal als mesells, e deu venir ara de caça, e sit trobaua de dins mataria a tu e a mi. E lo mesell ladonchs pres se a plorar. La dona ach gran compassio del mesell, e oblidant tota paor del marit pres lo dit mesell en braços, e mes lo en la cambra sua e de son marit, e volch li donar a menjar. Lo mesell li dix que no menjaria si abans

no dormia un poch en lo feu lit. La dona pensant que son marit no vendria tan iuaçosament, ab gran deuocio pres lo mesell e gital en lo lit de son marit e della, e cobri lo molt be de un cubertor de penauayre. E tentost lo marit fo vengut de caça, e toca a la porta. La dona tarda de obrir la porta, dubtant quel marit no matas lo mesell e a ella. Quant lo marit fo entrat en la cambra senti les pus precioses odors que esser poguessen, e dix: Dona, don hauets haudes tan precioses e ten bones sufumadures, que semblant mes que estigue en paradís? E la dona ab gran paor acostas al lit e vee quel mesell noy era, mas senti les millors odors e sufumadures que james hagues vist. E quant ella vee aquesta marauella, ab gran plaer dix a son marit ço que li hauia contengut del mesell, de la qual cosa ell ach gran pleer. E aquell qui primerament era brau e cruel contra los mesells, dalli auant fou suau e mans, e ama molt nostre senyor Deus, e los mesells.

CXXXIX. — *Eximpli de gran paciencia e caritat, segons recompta sent Gregori.*

¶ COMPATIENDUM est amplius peccatis hominum quam rebus temporalibus.

FO un seruidor de Deu qui hauia nom Steue, lo qual hauia sembrada una terra sua de blat; e en lo mes dagost sega lo dit blat e porta lo a la era per a trillar; e no tenia altre blat per a prouesio sua sino aquell blat. E una nit un mal e

indeuot hom crema li tot lo dit blat; e tentost per lo mati vench un hom qui dix al dit feruidor de Deu: Pare, be es mesqui! que sapies que tot lo blat que tenies en la era te han cremat. E lo sant hom respos: Pus mesquina es la anima daquell qui la cremat. Per que apar que mes li desplach lo peccat de aquell quel dit blat hauia cremat, que no de la fua perdua.

CXL.—*Eximpli de comparacio de gran fimplea e caritat, segons ques recompte en vitis Patrum.*

¶ CONCORDIA multum est necessaria habitantibus pariter.

DOs monges ftigueren e habitaren un lonch temps emfemps en .j. hermitatge, e dins lo dit temps james la un no ach mouiment de fello-nia contra laltre. E un die la un dix al altre: Barallem tu e jo axi con fan los homens del mon? E laltre li respos: Nou fabria fer. E laltre li respos: Metam entre tu e mi una rajoleta, tu diras que es tua, jo dire que es mia, e sobre allo barallar nosem. E mesa la rajoleta entre ells, dix la un: Mia es aquesta rajoleta. Dix laltre: Abans es mia. E laltre enfellonint se dix altra veguada: Mia es. Respos laltre: Pus dius que tua es, pren la en bona hora; e axi nos barallaren.

CXLI.—*Eximpli con les fembres belles son diables qui enganen los homens, segons ques recompte en la historia de Barlam.*

¶ CONCUPISCENTIA carnalis ad mulierem naturaliter inclinatur.

UN Rey ach un fill en fa muller, al qual Rey digueren los grans strolochs e sabidors que si el dit fill feu dins deu anys vey a lo sol e la luna que tentost seria orp dels uylls; per la qual cosa lo Rey lo feu metre dins en una coua ben clos e tancat ab feruidors quil seruien de ço que hauia necessari. Complits los deu anys lo Rey feu traure son fill de la dita coua, e mana que al dit fill portassen totes les coses, per tal que les conegues e faves lo nom de quefcuna; e axi ho feren. E sdeuench se que li portaren dauant dues donzelles molt belles, e semblaren li belles coses, e demana que eren aquelles dues coses? E un hom per burla e truffa dix li: Aqueles son los diables qui enganen los homens. E tentost feren les exir de la cambra on lo Rey staua; e james lo dit fill del Rey no leua los uylls de mirar elles tro les hageren tretes de la cambra. E aquell dia lo Rey son pare lo vench veure, e demana li de totes les coses que hauia vistes qual li semblaua pus bella? Senyor, dix lo fill, los diables que enganen los homens. E lo Rey son marauellat per queu deya; e con ach sabut ço qui li era sdeuengut quant les dites dues donzelles li eren vengudes dauant, respos que verament era lo propi nom de les fembres aquell.

CXLII. — *Miracle e eximpli de gran virtut que*

es en la confessio, segons ques recompte en los miracles de sent Costanç.

¶ CONFESSIO delet peccata
hominum de scientia diaboli.

UN arquebisbe deya missa, e un monge estant en peccat dix lauangeli. E tentost que achabat lauangeli pres lo lo diable, lo qual diable staua dins lo ventre del dit monge ladrant axi con si fos un can petit. E a tots quants li venien dauant deya los peccats que hauien fets si ja nols hagueffen confessats. E con eren confessats e li venien deuant deya que nols conexia.

CXLIII. — *Miracle e eximpli de ço que un diable dix a sent Thomas de Aquino, doçtor dels preycadors, segons que recompte Cefari.*

¶ CONFESSIO nocet demoni.

SENT Thomas, lo gran doçtor del orde dels preycadors, a la hora de la mort vee un diable qui staua als peus del lit on ell jayia. Sent Thomas quil vee conjura li que li digues qual era la cosa en que los diables hauien major despleer. E lo diable li respos, que neguna cosa a ells tant nols noyia, nels destroyia les lurs obres con feyia la vera penitencia; que quant la persona staua en peccat mortal tots los membres tenia ligats, e no esta apparellat a fer negun be; e tentost ques comfessat ab vera contricció e penitencia esta alegre e liurat, e apparellat per a fer tot be. E dites aquestes paraules lo diable desparech; e lo fant Doctor rete la anima als sants angels.

CXLIV.—*Miracle e exempli de gran virtut que es en la confessio, segons recompte Cefarius.*

¶ CONFESSIO pura delet peccatum...

UN hom pescador era molt luxurios, la qual cosa era manifesta a tot lo poble, e tement de esser acusat perque hauia jagut carnalment ab algunes fembres vedades e maridades, confessas a un preuere; lo qual preuere li dix que si de aquells peccats ques era confessat era acusat, queu negas, encara quen prengues lo ferre calent, axi con era costum en aquella terra en aquell temps de aquells qui eren acusats de semblant peccat. E sdeuench que el fo acusat de semblant peccat, e pres lo dit ferre en les mans, e nos crema, e fon absolt e desliure. Un die lo dit pescador anaua pescant ab un altre hom en una barca, lo qual hom sabent son peccat li dix ques marauellaua con no fera cremat con tenia lo ferre en les mans. E lo pescador respos: A la mia fe, moltes vegades jagui carnalment ab la fembra maridada de que fuy acusat, mas aytempoch me mogue lo ferre calt que pres con ara fa aquesta aygua de la mar. E mes la ma en laygua, e trafch la ma de la aygua axi cremada e scorxada tota con si la hagues mefa dins un gran foch.

CXLV. — *Miracle e exempli de la gran virtut que es en la confessio ques fa ab vera contricio, segons que recompte Cefarius.*

¶ CONFESSIO pura delet peccata
a memoria confessoris.

ANANT per la mar en un vexell molts pelegrins hagueren molt gran fortuna , per tal manera quels mariners stauen ja defesperats. E ladonchs un dels pelegrins dix a altes veus : Verament per mos peccats que son grans nos ve aquesta fortuna , mas prech vos que ojats tots la mia confessio. E callant tots , ell a altes veus dix tots sos peccats , que eren ten leigs e ten spauentables de oyr. E tentoft nostre senyor Deu feu cessar la fortuna ; de la qual cosa foren tots marauellats. E quant foren arribats al port, axi rahe Deus dels coratges de tots los que oyiren la dita confessio , que negun peccat que haguessen oyit del dit confessant james nols vench a memoria.

CXLVI. — *Miracle e eximpli de la gran virtut que es en la verdadera confessio, segons recompta Cefarius.*

¶ CONFESSIO a morte corporali liberat.

EN la ciutat de Tribacen un clergue joue era pobre , e vench fen a casa de un argenter , e dix li que a casa sua era vengut un mercader molt rich qui volia comprar copes e vexella dor e altra vexella dargent , e que aportas de tota aquella vexella , e que anas ab ell a sa casa , e quel dit mercader lay compraria. Lo argenter tentoft fiant se en les paraules del clergue anassen ab ell. E tentoft quel argenter entra en la casa

del clergue, lo dit clergue loucis, e pres li tota la vexella daur e dargent. E con lach mort, ell e una sa germana feren troços del cors del argenter, e gitaren lo en una priuada. Quant vench al vespre homens del argenter vengueren a casa del clergue e demanaren del argenter. Lo clergue negua que no era vengut a casa sua. E tentoft la muller del dit argenter dona clams, e feu pendre lo dit clergue, e sa germana. E ells no podent ho neguar foren condemnats que fossen cremats abdos. E la germana dix al clergue: Germa, jo muyr per tu, pero pus no podem scapar de aquef-ta pena present, confessem nostres peccats per que scapem de la pena perdurable. E lo dit clergue, endureit en peccat, nos volch confessar. La germana ab gran contricio confessas ab un clergue. E apres ligaren los les mans a abdos, e lançaren los abdos en un gran foch. Lo clergue desesperat tantoft fo cremat. E la germana per virtut de la santa confessio nos crema poch ne molt cofa de la sua persona, sino ten solament les cordes ab que tenia liguades les mans; ans romas viua e fana.

OXLVII. — *Miracle e eximpli con confessio fenta no aprofita, e con la confessio vertadera aprofita, segons que recompte Cesarius.*

¶ CONFESSIO simulata non delet peccata de scientia diaboli, sed tantum vera.

EN la ciutat de Barbaut un diable qui staua en lo cors dun home deyia a tots los qui de-

uant li venien tots los peccats de que no feren comfessats. E un mal hom desijauel oyir, mas duptauas que li diria fos peccats. E perço se confessa de un clergue, pero no ab entencio ques partis dels peccats en que staua: e feta la confessio vench dauant lendemoniat. E tentost lendemoniat li dix: Amich, vine e acostat a mi. E tentost alli mateix en presencia de tots los qui hi eren retrague li tots los peccats de que se era comfessat, los quals eren tals, e ten leigs, e ten desonests, quel dit peccador romas molt confus e enuergonyit; e ab gran tristor tornassen al preuere quil hauia comfessat, e dix li ço que era sdeuengut ab lo dit endemoniat. E lo preuere li dix ques confessas altra veguada ab vera entencio de no tornar en los dits peccats. E lo dit peccador ho feu axi. E acabada la confessio lo clergue li dix: Vet en ara deuant lendemoniat, e tu veuras que ell romandra confus. E tentost ell sen vench deuant lendemoniat; e un hom qui alli staua dix al endemoniat: Vet açi ton amich, aquell a qui tu diguist los peccats hir. E lendemoniat guardal e miral tot, e dix li: Qui es tu? Digueren los qui alli stauen: Aquest es aquell a qui tu diguist los peccats ten leigs. Lo diable respos: Verament no es aquest aquell a qui jo digui los peccats, car aquest james no pecca ni feu mal. E tots los qui alli eren marauellaren se, e cregueren certament quel diable hauia dit mentida de tots los peccats que hauia retrets al peccador:

e axi per virtut de la verdadera confessio fon scupida la confusio de la infamia de ço que primer li hauia dit.

CXLVIII. — *Miracle e eximpli de gran virtut que ha la verdadera confessio, segons que recompta Cesarius.*

¶ CONFESSIO ex corde facta celat diabolo peccata.

UN clergue peccaua carnalment ab una muller de un caualler; e jassos que al dit caualler ho hagueffen dit, ell no ho cregue axi tost; mas no romas sens suspita, e no ho dona a conexer a sa muller ne al dit clergue. E un dia lo dit caualler pregua al dit clergue que anas ab ell a una vila en la qual staua un endemoniat qui deya a tots los peccats que no hauien confessats. E quant foren venguts a la dita vila descaualcaren a un hostal. E lo dit clergue conech quel dit caualler lo hauia menat alli per tal quel endemoniat li digues lo peccat que fayia ab sa muller. E lo dit clergue entra en lestable, e agenollat gitas als peus de un hom de peu del dit caualler, per tal con noy hauia clergue a quis pogues confessar, e ab gran contricio comfessa li lo peccat que hauia fet ab la muller del caualler: e en la fi de la confessio demana li penitencia. E lo dit hom de peu no sabent quina penitencia li degues donar, dix li: Aquella penitencia que vos dariets a altre clergue per semblant peccat, aquella prenets per vos. E quant los dits caualler e cler-

gue foren venguts dauant lendemoniat, lo caualler li demana : Diques , faps tu algun peccat de mi ? No verament , dix lo diable. E lo caualler fenyalant al clergue li dix : E de aquest clergue faps algun peccat ? No cert , dix lo diable , car james no feu peccat , que molt es honest hom. E apres que ach respost aço al dit caualler , dix en lati al dit clergue , per tal que el caualler ni els altres nou entenguessen : ¶ Traditor, in stabulo te iudicasti , et sic a manibus meis euasisti ; que vol dir : Traydor , en lestable te jutgest , e scapest de les mies mans. E aquestes paraules entes lo clergue ten folament, e no nengun altre. E vent lo dit clergue la virtut de la santa confessio, e conexent lo be que Deus li hauia fet , lexa lo mon e entra en lorde de Cistell.

CXLIX. — *Miracle e eximpli de gran virtut que es en la confessio , segons que recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ CONFESSIO facta diabolo loco facerdotis aliquid prodest.

UN hom molt peccador james nos confessa; e stant a la mort , un diable pres forma de un clergue ; e tement se ques confessaria a altre clergue vench al dit hom, e dix li : Jo son lo rector de la tua parroquia ; per ço vench a tu que confesses de mi. El dit hom pensant que fos son rector , comfessas a ell de tots fos peccats ab gran contricio. Con se fo comfessat, lo diable li dix :

Guarda ; amich , los peccats teus son molt leigs, per ço per penitencia te do que james nols digues a altre confessor per que nol scandalitzes. E tentost lo dit hom mori ; e los angels , e los diables foren tentost alli quefcuns per hauer la anima del dit hom. Los diables deyen que la dita anima deuia esser lur per tal con james nos era confessat a preuere. Los angels deyen que abans deuia esser lur , car bastaua li que la intencio del hom fos ques era confessat a clergue, e que hauia haut contricio. E lo Senyor del cel e de la terra mana que la anima tornas al cos del dit hom : e tornada la anima al cors confessas de clergue, e axi fo faul sens tot mija.

GL. — Eximpli con lo confessor no deu celar lome que no haja ordens de que digua missa, segons que recompta Cefarius.

¶ CONFESIONEM in aliquo casu non tenetur celare confessor.

UN monge de la orde de Cistell confessa se a son abat que no hauent ordens deya missa. E jassos que labat li hagues dit e vedat que no digues missa ne celebras , ell no sen staua. E per ço lo dit abbat , no nomenant la persona del dit monge, dix ho a son capitol. El capitol enuiaua a dir al Papa. El Papa respos que aquel acte aytal no era confessio , ans era blaffemia, e quel confessor no era tengut de cobrir tal blaffemia , de la qual venia gran defonor a la Sgleya.

OLI. — *Eximpli de un maluat e defonest confessor, segons recompte Cefarius.*

¶ CONFESSOR incontinens multum est occasio dampnationis.

UNA molt rica dona hauia fets peccats molt legs, e per vergonya nols gosaua confessar, jassos que hauia gran dolor en si dels peccats demunt dits. E apres no hauent tan gran vergonya de un clergue que ella se hauia nodrit en casa sua, confessa li tots sos peccats. Lo qual clergue mogut a intencio mala, dix li que pus que ab altres hauia fets ten leigs peccats, ques gitas ab ell carnalment. E ella, stant ja penedida ab gran deuocio dels peccats que fets hauia, no ho volch fer; per la qual cosa lo dit clergue descobri a tots los peccats della: mas no loy volgueren creure, per tal con era dona de bona fama. E lo dit clergue, diffamat per mal clergue, fon bandejat de tota aquella terra.

OLII. — *Eximpli que algunes veguades per interrogacions del confessor es occasio de caure la persona en leigs peccats, segons que recompta Cefarius.*

¶ CONFESSOR, interrogando, multis est occasio peccandi.

UNA dona dorde, joue, confessant se a un preuere, ell la interrogaua de alguns peccats encuberts, los quals ella james no hauia fets, ne ymaginats. E apres ach dels dits peccats ten gran

temptacio, que segons que ella despuys dix a altre son confessor, enuides sen poch guardar de caure en los dits peccats.

CLIII.— *Eximpli con penitencia, per poca que sia, reebuda ab deuocio aprofita molt a la anima, segons recompte Cesarius.*

¶ CONFESSOR discretus nolentes inducit ad penitentiam faciendam.

UN hom molt peccador confessas a un clergue que hauia fets peccats molt leigs, lo qual no podia complir la penitencia quel clergue li donas. E lo clergue veent se en gran ansia ab ell dix li que per penitencia de tots los peccats que hauia fets, que digues solament un pater noster; lo qual de bon grat reebe la dita penitencia. E Deus dona li tanta de gracia, quen aquell dia torna al dit clergue confessor que li donas qual-seuol penitencia, que ell la compliria de bona volentat per gran que fos.

CLIV.— *Eximpli con lo confessor no deu esser aspre de paraules contra los confessants, mas deu esser benigne e suau, segons ques recompta en lo libre de Dono Timoris.*

¶ CONFESSOR dure loquens aliquando peccatores contra ipsum prouocat.

UNs robadors qui anauen per la mar en un vexell robant, per paor de gran fortuna que hagueren prometeren de confessar se. E apres que

foren scapats de la dita fortuna , lo capita dels dits robadors confessaua se a un hermita, lo qual hermita lo repres molt asprement , e dix que nol podia absolre ; e mana li que anas al Papa quel absolues. Lo dit capita mogut de ira diabolical oucis lo dit hermita ; e apres confessas daltre confessor hermita , e per semblant manera oucis lo. Apres confessas al tercer hermita , lo qual benignament e suau lo reebe, e dona li de penitencia de tots sos peccats que tots temps que fer ho pogues ajudas a soterrar los morts , e que penfas continuament en la mort. Lo dit capita reebe aquesta penitencia ab deuocio ; e apres apoch apoch comença auorrir lo mon , per tal manera que fo hermita deuot en lo desert , e mori en gran penitencia.

CLV. — *Eximpli con en lo peccat de la carn axi cau lo vell con lo joue , segons se recompta en lo libre de vitis Patrum.*

¶ CONFIDENDUM non est in fenectute ut propter hoc aliquis periculis se exponat.

UN frare vell fo malalt en Egipte, e per no ajudar als altres frares dix que volia anar a loch poblat a guarir. E labat Moyse li dix : Noy vages , sino cauras en peccat de fornicacio. De la qual cosa lo frare veyll ach gran despleer e tristor , e respos al abat : Stant jo ten vell e ten flach me dius axo , pare abbat ? Lo dit frare vell sen ana al poblat , e alli una monja verge seruia

lo per deuocio. E con fo guarit gitas carnalment ab la dita monja , e emprenya la de un fill. E a poch dies quel dit fill fo nat tengren tots los monges de aquella terra, e de altres terres, capitol general. Quant lo frare vell sabe que el capitol general era ajustat, e quey hauia molts frares de lur orde, pres lo dit fill seu al bras e entrassen en lo capitol on tots los frares stauen ajustats, e plorant dix los : Los meus germans e pares , veets aquest infant que jo port? fill es de defobediencia, e jo en la mia vellea lo engendre; per que guardats vos nous confiets de la edat , car a totes es menester la ajuda de Deu, e en tota edat es perill. Tots los frares ladonchs per deuocio e compassio ab lo veyll ensemps molt fortment ploraren. E lo vell los dix : Pregats Deus per mi. E torna sen al hermitatge hon folia star , e alli fina sos dies en seruey de Deu molt santament.

CLVI. — *Eximpli con lom con ha fet lo peccat deu hauer contricció, e deu tornar al seruey de Deu, segons recompte Cefarius.*

¶ CONFUSIO aliquando ad penitentiam inducit.

UN hom joue pecca carnalment ab una monja a la qual emprenya. E con lo joue sabe que son peccat per tota la ciutat era publicat, per gran vergonya e temor de Deu ell se mes en orde, e alli deuotament fina sos dies.

CLVII. — *Eximpli con la persona pot morir*

per gran vergonya e desplaer que ha , segons que recompte Helinandus.

¶ CONFUSIO est aliquando causa mortis.

HOMENS mariners faeren una questio a Honorio que era un gran fabidor ; e perque nols poch absolre la questio , de gran vergonya que ach de les coses que li deyen mori sobto fament.

CLVIII. — *Eximpli molt saui del filosof Demostenes de Atenes , segons que recompte Exidorus.*

¶ CONGREGATIO una dirigitur aliquando per aliquem bonum.

LO Rey Felip de Grecia vench assetiar la ciutat de Athenes , e dix que li donassen deu fabidors e grans filosofos , e que desassetiaria la ciutat. E un fabidor e filosofoff qui era dins la ciutat , lo qual hauia nom Demostenes, feu aytal semblança : Los lops hagren e feren amistança ab los pastors, e digueren : pus que som amichs, per que s'iam pus segurs de vosaltres donats nos los cans que tenits , car per lo ladrar dells se poria moure e tornar la baralla. E tentost quels lops tingueren los cans en lur poder començaren sens tota pahor a ferir en lo bestiar , e oucieren tot aquel que volgueren. E axi vol fer lo Rey Felip, que con li haurem donats los deu filosofos que ell demana pendra pus iuerçosament e haura la ciutat per a destrouir la. E per ço que aquest fabidor Demostenes dix nols hi volgueren donar.

CLIX. — *Eximpli molt saui del filosofff Demostenes de Athenes, segons ques recompte en la vida del abat Pastor.*

¶ CONSANGUINEI non sunt a viris sanctis
sustinendi nisi in jure suo.

UN official e jutge de una ciutat hauia gran desig que pogues veure e parlar ab labat Pastor, e per a quel dit abbat hagues occasio de venir parlar ab ell lo dit jutge feu pendre un joue nebot del dit abat, e dix: Si labat Pastor me prega per son nebot jol liurare. E tentost la mare del dit joue, qui era germana del abat, vench devant labat plorant molt fortment quel degues parlar e preguar lo dit jutge per son fill. E lo dit abat Pastor no respos a sa germana. La germana qui vee que no li responia, ab fellonia dix li: Encara que hagueffets lo cor de ferre si deuriets haueu pietat de mon fill qui es de la tua fanch. E ladonchs labat Pastor li respos e li dix: Labat Pastor james no engendra fills: E quant lo dit jutge sabe la intencio del dit abat, dix solament: Enui men pregar labat Pastor, e jo soltar lo he. E labat Pastor ladonchs enuia a dir al jutge que examinas be en si matex lo dit fill de sa germana; e si merexia mort que ley donas, sino que fes dell ço que li plagues.

CLX. — *Eximpli de catholicchs crestians, segons se recompta en la historia Triptica.*

¶ CONSCIENTIA bona frequenter
timet ubi non est timendum.

JULIA apostata, Emperador, feu una gran festa, e feu metre denant si ençens axi con era costum dels altres Emperadors; e feu metre prop dalli secretament ydoles, e feu encensar si matex a chrestians. E quant lagren encensat scarni dells, e dix los: Con haueu pogut ne volgut vosaltres encensar les ydoles? E los chrestians qui eren catholichs digueren, e a grans veus demanaren, quels fossen tallades les mans dretes ab que hauien encensat, jassos que no hagueffen encensat a honor de les ydoles.

CLXI.—*Eximpli de la veu de la consciencia, segons ques recompte en lo libre de Dono Timoris.*

¶ CONSCIENTIA peccati non potest quiescere.

UN hom molt rich amaua solaços e pleers; e quant staua apartadament, sens altra companyia, la consciencia presentaua li tots sos peccats, per la qual ell sofferia molt gran turment e affayn. E perço con pensaua tals coses apelaua algu que estigues ab ell.

CLXII.—*Eximpli quels homens no deuen creure ço que no pot esser, ne dar se tristor e despler de ço que perden pus cobrar nou poden, ne seguir la cosa que nos pot hauer, segons se recompta en la historia de Barlam.*

¶ CONSILIO bono est adquiescendum.

UN balester pres en la ma un rossinyol, e trasch lo coutell, e volch lo degollar. Lo rossinyol

li dix: Que guanyaras en la mia mort? car tu no poras fadollar ton ventre de mi; mas sim lexes anar donar te tres bons consells que feran profitosos si los guardes be. E dix lo balester que li playa. E lo roffinyol li dix: James no vages detras la cosa que no pots hauer: e james no prengues tristor per ço que hauras perdut e cobrar nou poras: e no creegues ço que no podia esser. E tentost lo balester lexa lo roffinyol. E quant lo roffinyol se senti solt, volch prouar lo balester si hauria creegut los .iiij. consells que li hauia donats, e dix li: O foll, per quem foltist? car dins lo meu ventre tinch una pedra molt preciosa que es major que un bou. E quant lo balester oy ço quel roffinyol li ach dit tench se per pech, e prometent li molt anaua li detras per pendre lo en qual manera que fos. E lo roffinyol li dix: O foll, e con has be guardats los tres consells que jot doni! Jot digui que no anasses detras aço que no podies hauer; e que no prenguesses despler de ço que hauries perdut que cobrar no poguesses; e que no creeguesses ço que no poria esser; e tu ara vas detras mi que nom pots hauer ne cobrar, e creguist que en lo meu cors hauia una pedra ten gran con un bou, que es molt major que jo; e axi es foll en tot.

CLXIII. — *Eximpli molt sant e deuot de una santa e deuota fembra, segons ques recompte en lo libre de Dono Timoris.*

¶ CONSOLATIO diuina debet precibus impetrari.

UNA fembra molt deuota perque alguns temps no li venia la consolacio diuinal, tement se que li tardaria de venir e que si li venia que tost fen partiria, rahonaua e parlaua ab les fues virtuts, e deya axi: O la mia fe, ve al Senyor e conjural per tots los articles de la fe, los quals jo fermament crech, quem vingue consolar! O la mia sperança, apparella li la posada, per tal que vulle alli reposar! O la mia caritat, retin lo per tal manera que no fen vage iuerfosament! E despertant a si e a les fues virtuts per aytal manera, vench de continent la consolacio diuinal, e alegra la complidament.

CLXIV. — *Eximpli de gran deuocio que un monge hauia en star a les matines, segons recompte Cefarius.*

¶ CONSOLATIO diuina allicit hominem ad manendum in ecclesia.

UN monge de la orde de Cistell staua molt flach; e jassos que ell hagues licencia que no anas a les matines, pero ell no podia reposar fino con staua en lesgleya, axi que quescun die anaua a matines ab los altres monges. E los altres monges lo reprenien dient li que millor era, pus staua flach, estar en sa cambra que no venir a matines, majorment pus hauia licencia de son major. E ell responia los: Quant oig les matines e no stich ab vosaltres en lo cor de la sgleya, soffir

e pas molt grant turment com me recort de la gran consolacio que Deus enuia a aquells qui deuotament dien les matines , axi con jo he vist moltes veguades volent se a mi mostrar.

CLXV. — *Miracle e eximpli de un monge que ere metge, segons recompte Cefarius.*

¶ CONSOLATIO diuina non conceditur admittentibus consolationem vanam.

EN un monestir hauia un monge qui era metge; e sino en les pasques no aturaua en lo monestir. E en una festa de santa Maria sdeuench se que stant lo dit monge metge en lo monestir a les matines ab los altres monges, vee que santa Maria aparech, e porta una capça plena de confits, dels quals confits la Verge senyora dona ab una cuberta dargent a quefcun dels monges qui cantauen. E quant la Verge fo deuant lo dit monge, dix li: A tu no dare confits, car metge est, e moltes veguades te vas consolar al mon. E tentost la Senyora desparech. E lo monge romas molt trist, e james no volch exir del monestir ne hauer consolacions mundanals, ans molt sanctament e deuota estech en aquell. Sdeuench se que a laltra festa seguent de santa Maria lo dit monge staua en lo cor a les matines ab los altres monges, e aparech li la verge Maria en semblant manera que era apareguda a la festa passada, e dix li: Perque auorrist les consolacions del mon jot consolare. Ladonchs la Verge senyora dona li dels confits, e

desparech. E tentost lo dit monge senti tanta de dolçor e de plaer en si matex, que james despuys no isque del monestir, ans molt fantament fina sos dies aqui.

CLXVI. — *Eximpli de perfeccio que un monge hauia en totes les coses que Deus li donas en aquest mon, axi de pler con de tribulacions, segons que recompte Cefarius.*

¶ CONSTANS debet esse bonus religiosus
in omnibus tam prosperis quam aduersis.

UN monge de la orde de Cistell feya molts miracles, e son abat demana li don hauia tanta gracia per que fees miracles. El monge li dix: Pare, nom se, car no dejun, ni vetle, ne treball mes quels altres monges; mas se una cosa, que nom alegre per lo be quen hage en vosaltres, nim desplau per lo mal queus veja; mas de tot ço que Deus fa me plau entegrament. E labat li respos: E con, not desplague con lo caualler nostre veyi nos crema la nostra granja? No verament, dix lo monge, car ten be don gracias a Deu per lo be con per lo mal.

CLXVII. — *Miracle e eximpli de un hom que la vespra de Pascha pecca carnalment ab una verge, segons recompta sent Gregori.*

¶ CONSUETUDO peccandi minuit timorem Dei.

UN hom pecca ab una verge la vespra de Pascha; e lo jorn de Pascha per lo mati per

dubte e temor del dit peccat que hauia fet temia de entrar en la sgleya , pero ab gran vergonya e paor entra dins la sgleya ; en lo segon die ach menys paor , e en lo tercer molt menys. E apres complits fet dies, stant segurat en si matex caygue mort sobtosament : e axi con lagueren soterrat, decontinent se pres foch al cors per tal manera que sobtosament lo cors e lo vas en que fo soterrat se crema.

OLXVIII. — *Eximpli de molt stranya imaginacio e contemplacio de un monge, segons que recompte Heraclides.*

¶ CONTEMPLATIONI modus adhibendus est.

UN monge qui hauia nom Alexandrino hague desig de pensament va que gitas de si lo seu enteniment per contemplacio de Deu. E tencades les portes de la sua cambra per que negu noy entras , nel demanas , ne hagues respondre a negu , en lo començament de la setmana mete son enteniment en contemplar en les coses celestials, e rahonaues e deya a son propi enteniment : guardet no deuals del cel a la terra , car alli stan los angels e los fants, e lo Creador de totes les coses, ab los quals deus conuersar. E perfeuerant en aquesta ymaginacio dos dies e dues nits, senti quel diable lo agullonaua , e que li volia cremar la cambra. E ten gran fo la paor que ach e la terror , que hague a lexar la dita contemplacio e a tornar als pensaments humanals.

CLXIX. — *Eximpli que la obra ajuda e es necessaria a la contemplacio, segons ques recompte en lo libre de vitis Patrum.*

¶ CONTEMPLATIONI non ita insistendum est, ut opus negligatur.

UN monge pelegrí vench visitar a un abbat en lo munt de Sinay, e vee con treballaua ab sos monges, e dix los: Per que treballats per lo menjar? que clara cosa es que santa Maria Magdalena la millor part tria per'a sí, ço es a saber la contemplacio. E labat dix a un monge: Ves, met lo en la cambra, e da li un libre en que lige. E a hora de nona lo dit monge pelegrí enuiaues de legir, e marauellaues con nol venien a cridar ques anas dinar. E quant fo passada la dita hora vench al abat e dix li: No menjats vuy, o per que nom demanats a dinar? E labat li respos: Tu es hom spiritual, per que no has mester de menjar; nosaltres som homens carnals e hauem ops a menjar, e perço treballam. E lo dit pelegrí ach vergonya per ço que hauia dit al dit abat e monges, e dix: Mester ha santa Maria Magdalena a santa Martra. E aço vol dir que la obra ajuda a la contemplacio.

CLXX. — *Eximpli de lo que feu Heraclides a qui volien fer bisbe.*

¶ CONTEMNI debent dignitates.

AQUEST Heraclides era hom de santa vida, e los homens de la ciutat elegiren lo per bisbe;

e ell no ho volch effer. E ells congoxaren molt que fos lur bisbe. E ell vee que nos podia defendre dels, pres un ganiuet e tallas la orella squerra en presencia de molts, e dix: Are ja no pot effer bisbe fens orella. E respos lo bisbe Dometeo que alli present era: Aquesta ley se guarda entre los juheus, mas verament jo faria bisbe un hom que fos defnangat e fens orelles, ab que fos de bones custumes e de bona vida. E altra veguada tots ab gran instancia tornaren pregar molt stretament al dit Heraclides que fos lur bisbe, e ell los respos: Prech vos quem lexets, si no jom tallare la lengua, e ladonchs, pus sie mut, no pore ser bisbe. E ladonchs nol pregaren mes auant, nel volgueren mes torbar.

CLXXI. — *Eximpli de sauias paraules que dix Sócrates lo gran flosoff, segons que recompte Erasianus.*

¶ CONTINENS homo debet motus sue complexionis naturalis reprimere.

SOCRATES que era gran philosoff anaua un die per una carrera de una ciutat ab sos scolans; e encontraren un hom lo qual guarda e mira lo dit Socrates. E con lach ben mirat e guardat dix a Socrates: Segons que la tua compleccio demostra tu deuries effer luxurios, e cobdicios, e superbios, e traydor. Los dits scolans ladonchs volgueren matar lo dit hom per la defonria que hauia dita a lur maestre Socrates. E Socrates lus dix: Le-

xats lo star , fills, car veritat diu que la mia compleccio es aparellada a tots aquells peccats quell ha dit ; mas jo fas continença de tots aquells.

CLXXII. — *Miracle e eximpli de molt gran fe e de gran penitencia que feu una fembra concupina de un clergue , segons recompte Cefarius.*

¶ CONTRITIO perfecta nullam penam corporalem formidat.

UN facerdot molt gran fabidor preycava una veguada en un loch de les penes del infern. E lamiga concupina del clergue daquell loch leuas de peus e dix al facerdot : Senyor , e que fera de les amigues dels clergues ? E lo facerdot veent que aquella era fembra no molt aguda en saber , dix li per burla : James elles no feran salues si nos meten en un forn cremant. E la dita fembra guarda be en si aquesta paraula ; e un die stant en sa casa , e tancada sa porta, ences gran foch dins un forn que en casa havià ; e con lo foch fo gran , ella se mes dins lo foch, e tentost fon cremada e morta. E la anima li isque del cors , e sen puja al cel en forma de una coloma blanca. E moltes de gents de aquell loch veeren con la coloma era exida de aquella casa, e sen era pujada al cel , de la qual cosa foren molt marauellats. E trencant obriren les portes de la dita casa , e trobaren dins lo forn morta la dita fembra ; la qual axi con a vedada soterraren en un camp fora de sagrat. E perço con ella reebe

aquella mort en penitencia , moltes nits veeren a la derredor de la sua sepultura moltes lums e gran claredat.

CLXXIII. — *Miracle e eximpli con gran contricio sens confessio delex los peccats , segons recompta Cefarius.*

¶ CONTRITIO perfecta sine
confessione delet peccata.

EN la ciutat de Paris un scola hauia vergonya de confessar sos peccats perço con eren molt legs; e per la contricio, vençuda la vergonya, anas comfessar al prior de sent Victor. E quant se fo agenollat deuant lo dit prior per comfessar, ten gran hague la contriccio, que per los grans plors que feya e per los grans sospirs e gemechs no poch dir paraula alguna. E lo dit prior li dix: Veten e scriu tos peccats, e donals me per scrit, e jo donar te penitencia. E le scola ho feu axi. E con fo tornat denant lo prior volch se confessar altra vegada, e per semblant raho de la dessus dita no poch dir paraula alguna. E ladonchs dona al prior lescrit en que eren scrits tots sos peccats. E quant lo prior los ach legits vee que eren tan leigs, que de licencia del scola ach los a mostrar al abat del dit monestir de sent Victor, per tal que ab conseyll del dit abbat ell donas penitencia al dit scola. E quant labat obri lo dit scrit noy vee neguna cosa escrita; e dix al prior: No veig aci scrit negun peccat. E lo prior marauellant

se dix al abat : Sapiats per cert que aquell scola me dona fos peccats scrits en aquella carta , e jo los legi ; e ara enten que per la gran contricció que ach, que el misericordios Saluador del mon los ha perdonats tots. E los dits abat e prior ab paraules fantes e deuotes digueren al scola que dalli auant se guardas de peccar. E le scola se parti dells molt confolat en Jhesuchrift.

CLXXIV. — *Miracle e eximpli de gran contricció e publica confessio, e de stranya penitencia, segons recompte Cefarius.*

¶ CONTRITIO perfecta peccata confestim remittit.

UNA fembra pecca carnalment ab son fill, del qual ach una criatura, la qual criatura ab fos braços leua tro a Roma. E ab gran contricció e ab moltes lagremes publicament denant lo Papa e los cardenals comfessa son peccat. E lo Papa mana li en penitencia que en lo die seguent vengues denant ells, e que aportas vestida la vestidura que aportaua quant feya lo peccat ab son fill. En laltre die ella vench tota nua deuant lo Papa aparellada de reebre tota penitencia que li fos dada. E quant lo Papa la vee per aytal manera , absolue la, e dix li : Deus ta perdonat ton peccat. E un cardenal comença a murmurar contra lo Papa , e dient que no li hauia donada penitencia suficient. E lo Papa dix al cardenal : Si jo jutge be aquesta fembra , lo diable te entre en lo teu cors ; si no, a mi. E tentost pres lo dia-

ble al dit cardenal en presència de tots. E quant lo diable fo entrat dins lo cors del dit cardenal, lo diable dix que nostre senyor Deus hauia perdonat lo peccat a la dita fembra.

CLXXV. — *Miracle e eximpli de un canonge qui jach carnalment ab una juhia lo diuendres sant, segons recompte Cesarius.*

¶ CONTRITIO perfecta liberat hominem
a confusione temporalis.

EN Anglaterra un canonge nebot del Bisbe amaua defonestament a una fadrina filla de un juheu. E el dit canonge continuaua la de paraula. E ella dix li que no podia hauer ço que volia della per tal con son pare la guardaua, que james nos partia della ne de dia ne de nit, sino ten solament lo vespre del diuendres sant, perço con juheus aquella nit han flux de fanch, e no los recorda sino de son mal. E lo dit canonge spera tro que vench lo dit vespre; e aquell vespre ell jach carnalment ab la juhia. E stech ab ella lo diuendres sant tro al dissapte per lo mati, vespre de Pascha. E lo dit dissapte per lo mati que lo juheu entraua per veure sa filla, troba quel dit canonge jaye ab ella. Lo juheu haguera mort lo dit canonge sino per ço con lo conech que era nebot del bisbe; e a grans crits dix li: O traydor, e que fas tu aci? O mal christia, hon es la tua fe, car en tal die con hir fon en nostres mans liurat lom just? E si jo no dubtas lo bisbe, jot auciera:

e ab gran confusio gital de casa. E aquell die que era dissabte fant lo bisbe deuia dir la missa. E lo dit canonge, qui era sepmaner, deuia dir la epistola; e dubtas que en ten assenyalat die la comanas a dir a altre: e axi matex dubtaua que ab ten gran peccat feruis a la missa. Lo qual peccat perque era frescament fet hauia vergonya de confessar; pero volch més reuestir se per dir la epistola que no comanar a altre ne comfessar. E axi con fo reuestit e stech en laltar denant lo bisbe, entra per la sgleya lo dit juheú ab altres juheus per clamar se al bisbe del dit canonge. E lo dit canonge quels vee entrar torna tot descolorit, e ab gran deuocio alça los huylls a un crucifix que hauia en laltar, e en si matex dix ab gran contricio: Senyor Jhesuchrist, liurem are de ten gran confusio, e jo, Senyor, te promet de fer satisfaccio daquest peccat, e que james not fasse ofensa. E marauellant se lo bisbe que en aytal die mentre feyen loffici los juheus entraffen en la sgleya feu cessar loffici. E los juheus venguts al cor per fer clans al bisbe del canonge, obriren tots les boques per parlar, e no pogueren. E lo bisbe que vee que obrien les boques e les tancauen, e no deyen alguna paraula, pensa quey fossen venguts per scarnir; e ab gran fellonia mena los gitar de la sgleya. E lo canonge conexent son peccat e la merce que Deu li hauia feta, comfessa son peccat al bisbe ab gran contriccio. E apres mes se en la orde de Cistell, e feu batejar la dita juhya, e feu la metre monja.

CLXXVI. — *Miracle e eximpli de un canonge ques confessa e reebe los sagraments abans que moris, e fo dampnat perque no hac contriccio, segons recompta Cefarius.*

¶ CONTRITIONE sola defficiente, confessione alia bona non sufficiunt ad peccatorum remissionem.

UN canonge en la ciutat de Paris era molt luxurios, e embolcat en altres peccats molt greus. E stant malalt ques volia morir, confessa se, e reebe lo cors de Jhesuchrist, e fo perhuliat. E con fo mort soterraren lo molt honradament: e a poch dies aparech a un son parent, e dix li con era condemnat al infern. E lo parent li respos: E con not aprofitaren los sagraments que reebist? E lo canonge finat li respos: Encare que confessi e combregui, e fuy perhuliat, e prometi de fer penitencia, en tant con no hagui contriccio son condemnat a les penes infernals, car no hagui volentat de tolrem dels peccats, ans de tornar en aquells; e per ço nom aprofita la confessio, ans son dampnat.

CLXXVII. — *Miracle e eximpli de una filla que feu adulteri ab son pare, e apres oucis fa mare e son pare, segons recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ CONTRITIO perfecta in iudicio Dei peccatum dimittit quoad culpam et quoad penam.

UN hom hauia filla molt bella, ab la qual peccaua carnalment. E la mare della de-

puy^s queu fabe començalan a castigar asprement, per lo qual castich la filla oucis la mare ; per la qual cosa lo pare la auorri. E ella que vee quel pare la hauia auorrida , un die axi con lo pare dormia ella laucis. E apres que aço ach fet fo fembra publica que donaua son cors publicament a tots quants la volien, e anaua en companyia de les altres fembres publiques de bordell. E un die ella oyi un sermo de un frare qui preycua de la misericordia de Deu ; e acabat lo dit sermo vench la dita fembra al dit frare, e dix li : Senyor , vos preycas vuy de la misericordia de Deu que era molt gran. E puy^s que axi es vull me a vos comfessar , que sperança he en la misericordia de Deu quem perdonara tots mos peccats. El frare ab gran consolacio dix que la oyria ; e ella agenollada als seus peus dix li los quatre peccats, e altres molts. E lo frare no sabent quina penitencia li daria per ten legs peccats, dix li : Amiga, sperat tro apres dinar, que preycare altra vegada, e studiare quina penitencia te dare. E ella li respos : Jo ben conech que vos desesperats de la salut de la mia anima , e que jo no pufque effer perdonada. Jo , dix lo frare , vos man per penitencia que vos me sperets aci tro que jous man la penitencia que deurets fer per vostres peccats, donant vos la penitencia que sie conuenible. E partit della lo frare , ella comença a pensar en sos peccats con xeren ten legs e ten greus ; e tanta fo la dolor e contricció que ach , quel cor lis parti

en .ij., e alli tentost mori. E quant lo dit frare torna a ella, troba la que era ja morta: e ab gran deuocio mana e amonesta a tots que deuotament pregassen Deus per ella. E axi con ells tots feyen la oracio quel frare los hauia manat, oyren una veu del cel que dix: No vullats pregar per ella, que pot preguar Deus per vosaltres; que sapiats per la sua gran contricció es ja la sua anima en la gloria de paradís.

CLXXVIII. — *Eximpli de un bisbe de Tolosa qui lexa lo bisbat es mes en orde per paor de les penes infernals, segons que recompte Fulco.*

¶ CONSIDERATIO penarum inferni
conuerti facit aliquando peccatorem.

UN bisbe de Tholosa era hom ques delitaua molt en esturments; e era hom molt pompos en vana gloria e molt delicat. E un die comença a pensar en les penes d'infern, e dix a si matex: Sit manaren quiet gits en un lit rich e molt delicadament fet, e que james dali not leuafes, nou pories sofferir: e donchs con poras sofferir les penes del infern si alla jaus? E pensant en tot aço, per gran deuocio e contricció lexa lo bisbat, e mes se en orde, e pres abit de religio, en lo qual abit rete la anima al sant parays.

CLXXIX. — *Eximpli de un hom joue que per deuocio e paor de les penes infernals se mes en orde dels preycadors, segons se recompta en lo libre de Dono Timoris.*

¶ **CONVERSI** sunt aliqui pauore
attribulorum pene.

UN hom joue molt delicat entra en la orde dels preycadors ; e los parents e amichs los del mon deyen li que se isques de la dita orde, per tal con ell era ten delicat que no poria sofferrir les asprees del orde. El dit joue los respos: Per tal con jo era ten delicat no poguera sofferrir les grans penes del infern ; e per ço am mes sofferrir les del orde per staluiar les infernals.

CLXXX.—*Eximpli molt saui e deuot de un fill de un noble hom ques mes en lorde dels preycadors, segons ques recompta en lo libre de Dono Timoris.*

¶ **CONVERSI** sunt homines aliquando
consideratione mortis subite.

UN fill de un noble hom entra en la orde dels preycadors. E quant lo pare ho sabe ach ne molt gran desplaer ; e perço ymagina que destrouis lo monestir, e que gitas los frares de tota sa terra ; e que per aytal manera poria cobrar son fill. E quant los dits frares ho saberen hagueren gran dubte, e molt humilment vengueren dauant lo dit noble, e digueren li : Senyor, nous pensets que nosaltres consellassem a vostre fill que entras en nostra orde, nel tingam per força : e aço podets vos conexer si ab ell parlats. E tentoft lo noble ana al monestir parlar ab son fill, e dix li : Fill car molt amat, per que mas

torbat axi , ne feta tan gran defonor ? pero si ten vols tornar ab mi jot perdonare volenterosament. E dient semblants cofes e altres moltes feu conclusio a ses paraules. E lo fill li respos humilment : Pare fenyor , jo no vull anar ab vos si no gitats un mal·custum que ha en vostra terra. Fill, dix lo pare, a mi plau: digues me quala es aquella mala custuma? Pare, dix lo fill, jous ho dire: A mi par molt mal custum que ten iuaçofament mor lo joue con lo vell. E si aquest custum vos leuats de vostra terra , jo men ire ab vos. Quant lo pare ach oyit aço que li ach dit lo fill, ab pleer e ab deuocio lexa l star e aturar en lorde.

CLXXXI. — *Miracle dels corporals que sent Gregori trametia a .j. gran princep, segons se recompte en les gestes de sent Gregori.*

¶ CORPORALE altaris sanguinem emisit.

UN gran princep amich de sent Gregori papa enuia lo a suplicar que li trametes e li donas de les reliquies dels sants martirs. Sent Gregori reebe graciosament los missatgers del dit princep , e tench los ab si alguns dies , dins los quals ell ab ells ensemps vesita tots lochs dels sants martris dels quals ells demanauen les reliquies. E apres lo dit sant pres un troç petit de quescun dels corporals de quescunâ sgleya on eren los dits martrirs , los quals troços ell feu metre en caxetes poques dargent , e segellales ab

segell, e dona les als dits missatgers; los quals con sen tornauen per lo cami a lur senyor, digueren los uns als altres: En va e debades hauem anat ten lonch cami, pus no sabem que leuam a nostre senyor. E trencaren los segells, e obriren les dites caxes d'argent, e veeren en quescuna un troç dels corporals. Ells ab gran despleer e meynspreu dels dits draps tornaren sen a Roma, e digueren a un arciaca que era gran lur amich tot ço que hauen fet. Lo qual arciaca los repres molt stranyament, e mena los denant sent Gregori, e feu li relacio de ço que els dits missatgers hauen fet. E tentoft lo Papa e sant feu dir moltes misses ab gran deuocio, e pres un troç dels draps que eren dins les dites caxetes, e talla lo. E del tall tentoft isque fanch, de la qual fanch fo lo troç del dit drap tornat vermell. Los missatgers queu veeren, plorant ab gran deuocio agenollaren se e adoraren los dits troços de corporals. E lo Papa sent Gregori torna segellar les dites caxetes, e ab los dits troços de corporals de dins tornà les als dits missatgers; los quals ab gran pleer e deuocio les portaren al dit princep lur senyor.

CLXXXII. — *Miracle de corporals que una monge lauaua, segons recompte Cefarius.*

¶ CORPORALES imundiciam spiritualem non sustinent.

UNA monge que era sagristana de un monestir lauaua los corporals, e donals a una

fadrina quels exugas. E tentost que la fadrina los pres en les mans aparech en ells una taxa de fanch. E la sacristana los torna a lauar. E tentost quels pres la dita fadrina per exugar la dita plaxa e taxa de fanch, hi fon tornada; de la qual cosa se marauellaren molt les monges de aquell monestir, e ab gran deuocio feren oracio quels fos mostrat per que venia aquella taxa en los corporals con la fadrina los tenia. E per reuelacio diuinal fou los reuelat que aquella fadrina era prenyada.

CLXXXIII.—*Miracle que sdeuench a la sgleya de sent Mames a homens e fembres que ballant destorbauen la missa, segons que recompte Tullius.*

¶ CORISANTES aliquando visibiliter puniuntur.

UN preuere de la sgleya de sent Mames deyint ell missa la vespra de Nadal, alguns homens ballauen per lo cimenterí de la dita sgleya, e torbauen la missa e lo diuinal offici. E con se vol quel dit clergue los trames a dir que l'exassen les dances e que no li torbassen la missa, no sen volgueren estar. E lo clergue ladonchs dix: Jo prech nostre senyor Deus, e a sent Mames que de tot aquest ayn vosaltres no façats sino dançar e ballar. E Deus mostra tal miracle que de tot aquel ayn james no plogue ne neva demunt ells, ne hagueren fam ne set, ne les lurs vestedures no sesquinsaren; ans con a folls tot

aquell ayn de nit ne de die james no cessaren de ballar e de dançar. Sdeuench se que un die un hom que hauia una germana fua en aquella dança, la pres per lo braç per leuar e traure la de la dança e ball; e tentoft li trague e li leua tot lo braç del cors, e non isque fanch; e romas en la dança sens braç ab los altres qui dançauen. A lany complit lo bisbe de Colonia vench los absolre, e reconcilials denant laltar de sent Mames. E tentoft alli caygueren morts de aquells qui dançauen dos homens e una fembra: los altres dormiren sens despertar tres dies e .iiij. nits. E alguns dells romangueren per tots temps ab tremolo de tots lurs membres. E aço sesdeuench en una vila que ha nom Sent Saenna, en lany de nostre Senyor .m.x. anys.

CLXXXIV. — *Miracle e eximpli de un hom conuers qui era molt sant hom, segons ques recompte en lo libre de Dono Timoris.* —

¶ CORRIGUNTUR aliqui per
monitiones sibi factas a bonis.

UN conuers era hom molt religios e contem-
platiu, e fo arrapat als cels; e vee acufar
denant lo senyor a un arquebisbe, e a un comte,
los quals encara eren vius en lo mon. E jaffos
quel Senyor aparegues fello contra ells, pero per
pregaries de alguns sants alargua la sentencia,
e dix al conuers quels digues que se smenassen
en lurs obres. E lo conuerç tornat al mon dix

aquesta visio als dits arquebisbe, e comte. Lo comte creech lo conuerç, e smena les sues obres; mas larcabisbe nol volch creure nes volch smenar; e perço dins pochs dies ell mori de mort soptana, e trames la anima als inferns.

CLXXXV. — *Eximpli quant de mal sen seguex al fill con lo pare nol castiga en la fadrinesa, segons ques recompta en lo libre de Dono Timoris.*

¶ CORRIGERE debet pater filium,
prelatus subditos.

UN hom hauia un fill, e nodria lo molt delicadament, e nol castigaua, per que sauea a furtar algunes coses poques. E no castigantlo lo pare auetas a furtar grans coses; per la qual cosa se sdeuench quel fill son pres e sentenciat a penjar. E axi con lo leuauen a la mort demana que li feessen venir son pare. Quant lo pare li fo demant, lo fill li demana perdo molt humilment; e lo pare li perdona. Pare, dix lo fill, placieus que en senyal de comiat quem besets. E lo pare acostant la sua bocha a la del fill, lo fill ab les dents leua li lo nas. Les gents que alli eren tengueren ho a cruel cosa; e tots a una començaren a mal dir e a desonrar lo fill. E lo fill los respos: Verament encara volguera hauer fet mes de mon pare que no li he fet, car ell es occasio de aquesta mia mort, que nom castiga stant infant quant jo començaua a furtar les coses poques.

CLXXXVI.—*Miracle e eximpli de sent Cosme e de sent Damia de j. hom qui hauia la cama perduda per malaltia de cancer, segons se recompta en la Ligenda lombardica.*

¶ COSME et Damiani.

UN hom hauia gran deuocio en sent Cosme e en sent Damia, al qual hom sdeuench malaltia de cancer en la cama, per la qual malaltia ell cuydaua perdre la cama. E stant lom en aquell perill, una nit los dits fants li aparegueren, e li guardaren la cama; e dix la un al altre: Don poriem hauer alcuna carn per omplir lo forat de aquesta cama quel cancer ha menjat? Respos laltre fant: Vuy soterraren un moro; prengam de aquella carn del moro, e umplirem lo forat de la cama. E tentost fo alli aportada la cuxa del moro, e tallaren della un troç de carn, e meteren la demunt la plaga de la cama del dit hom; e tentost lom se desperta guarit del tot. E con se fenti guarit feu gracies a Deu, e ana li lo cor en la visio que hauia vista dels dits fants: e tentost dix ho a fos amichs, e anaren la hon lo moro jaya soterrat, e trobaren quel moro tenia en la sua cama la malaltia quel deuot hom tenia en la sua, la qual plaga era axi fresca en la cama del moro con sil moro fos viu, e hagues lonch temps que aquella plagua tengues.

CLXXXVII.—*Eximpli de la gran maluesfat de la muller del Emperador O&ouia, segons se recompte en les Croniques.*

¶ CREDERE cito periculofum est.

O STOIA Lemperador hauia una muller que era molt luxuriosa, la qual parla ab un comte ques gitas ab ella carnalment. E perque el comte nou volgue fer, ella lo malmescla ab Lemperador son marit, per tal manera quel Emperador feu scapsar lo dit comte, e no fou oyt de son dret. E abans que moris lo comte dix a sa muller que con ell fos mort, que per saluar de ço que la Emperadriu lauia acusat, que ella prengues un ferre calt en les mans segons que era ladonchs la custuma de aquells ques volien saluar de la acufacio quels era feta. Mort lo dit comte, la comtessa fa muller vench denant lo dit Emperador aquell dia quel Emperador acustumaua de oyr los plets e questions de les dones vidues e dels orffens; e quant la comtessa li fo denant, dix li a altes veus: Emperador senyor, que merex lo jutge que mata alguna persona sens raho? E Lemperador li dix: Verament aytal jutge merex morir. Donchs ço, dix la comtessa, tu est aquell que matist lo comte mon marit per lo fals consell de ta muller. E per que creegues que jo dich veritat, jo vull pendre lo ferre calent per saluar mon marit. E Lemperador marauellantse, tentost feu pendre inquisicio per saber la veritat; la qual inquisicio segons la custuma que era ladonchs se ach a fer e acabar primerament en deu dies, e apres en vuyt, e apres en sis dies. E dins los dessus dits sis dies Lemperador, tro-

bada la veritat de la culpa de sa muller, feu cremar sa muller ; e donà a la dita comtessa en esmena de la mort de son marit deu castells, los quals castells son en lo bisbat de Lunell, e per aquella raho son nomenats aquells castells los castells de les tregues dels .x., huyt e sis dies.

CLXXXVIII. — *Eximpli con lom no deu jutjar ne dir los peccats de son proysme, mas que solament cur de sos peccats propis, segons se recompte en lo libre dels Dits dels Pares.*

¶ **CREDENDUM** non est de facili referentibus facta aliorum.

UN monge dix al abat Pastor que staua turbat e scandelitzat per ço que hauia oyt dir de un monge, e que per allo volia lexar aquell loch on staua, e anar en altre loch. E labat li respos : No creegues tals coses, car no es veritat. E lo monge li dix : Verament, pare, veres son, car un monge molt feel les me dix. Verament, dix labat, si bo e feell fos, no les te'haguera dites. Verament, pare, jo viu ço que del monge mes estat dit. Ladonchs lo dit abbat Pastor mostra al dit monge una gran bigua que staua de una paret a altra, e dix li que era allo? E lo monge li dix que era bigua. Apres li mostra una petita palla que staua en terra, e dix li que era allo? E lo monge li respos que era palla. Ara, dix labat al monge, sapies quels teus peccats son ten grans vers Deu con aquesta biga ; e los del monge son

ten pòchs a esguardament dels teus, con es aquesta palla a esguardament de la biga : e axi veges e hages cura de tos peccats, e lexa los altres.

CLXXXIX. — *Eximpli con un diable pres forma dangel e feu que un hermita mata son pare, segons se recompte en lo libre de vitis Patrum.*

¶ CREDENDUM non est omni spiritui.

UN diable prés forma de angel, e vench a un hermita qui staua sol sens companyia, al qual hermita moltes veguades lo venia vesitar son pare. E lo dit diable en forma dangel dix al dit hermita : Guardet quel diable no tengan, car sapies que dema te vendra veure, e pendra la forma de ton pare; perque tu, con ell volra entrar dins aquesta tua cella, dona li gran colp ab una destral, que sera castigat que noy tornara. Lendema lo pare vench veure son fill lermita, segons que hauia acustumat. Lermita creent lo diable de ço que li hauia dit, cuydantse que fos anell, mata son pare ab la destral.

CXC. — *Eximpli per que ne a qui feu morir Lemperador Nero, segons se recompte en la historia de Nero Lemparador.*

¶ CRUDELITAS est malum pro bono reddere.

SENECHA fo maestre del dit Nero. E un die Seneca demana li que li faes gracia per los ferueys que fets li hauia. E Nero respos li: Maestre, vull que muyres, que quant te veg, axim

torb en mi con feya con era fadri quant me mostraves de letra; e he gran paor. E Seneca li respos: Si la mia mort nos pot scufar, almenys donam que puxe triar a qual mort morre. E Nero li respos: Tria iuerçosament, ab que no tardes de morir. Ladonchs Seneca entra dins un bayn, e feu se fagnar de abduy los braços. E con fo defancnat mori sens pena. E axi ab raho ach nom Senecha.

CXCXI.—*Eximpli per quina manera Nero Lemparador se feu emprenyar, segons ques recompta en la historia del Emparador Nero.*

¶ CRUDELITAS circa matrem est detestanda.

AQUEST Emparador Nero feu ouciure sa mare; e apres feu la obrir per lo ventre per que ell pogues veure en quin loch del ventre sera nodrit. E los filosofps reprenent lo, que hauia fet mala cosa en ouciure sa mare quel hauia parit ab tanta de dolor, ell respos los: Jo vull que vosaltres me façats emprenyar de fill, per que puxa saber con jol infantare les dolors que vosaltres deyits que ma mare ach de mi. E los filosofps li digueren que no podia esser perque era contra natura. Ell los dix que si nol feyen emprenyar, quels ouciuria. E ells per no morir donaren li a beure una granota, e dauen li viandes ab ques nodris dins lo cors, en manera que en poch dies li creesque tant lo ventre ques cuydaua esser emprenyat. E feyen li tenir dieta ab viandes ab les

quals ells sabien que la granota deuia mils viure e nodrir. E enapres ell fofferint grans dolors dix los : Fets me parir , que no vull star pus auant prenyat. E donaren li ten fort beuratge , que li feren gitar la granota tota embolicada de fanch. Quant Nero vee ten leja cosa , demana la si naf- que ell ten leig. Ells digueren li que no. E ell mana criar la granota, e metela dins en una volta de pedra.

CXCII. — *Eximpli con Lemperador Nero mes foch a Roma , e a la cruel mort quell mori , segons ques recompte en la historia del Emperador Nero.*

¶ CRUDELITAS damnum inferens
reipublice non est toleranda.

AQUEST Emperador pensant un die con grans deuien star les flames del foch quant Troya fon cremada , feu metre foch a Roma ; lo qual foch dura fet dies e fet nits. E ell miraua lo foch dalt de una torre , e delitaues en veure les grans flames del foch ; e staua cantant de gran pleer que hauia. Los romans no podent fofferir les sues oradures moguerense tots contra ell. Ell per paor dells fugent per unes muntanyes ab les dents agua un basto , ab lo qual basto se oucis : pero alsćuns dien que els lops laucieren el menjaren.

CXCIII. — *Miracle e eximpli de una ymatge de Jhesuchrist crucificat que juheus tenien , segons ques recompta en les Canoniques.*

¶ CRUCIFIXI ymago a judeis vulneratur.

EN Siria en la ciutat de Berico un chrestia vench posar en casa de un juheu son amich, lo qual chrestia continuament per deuocio portaua ab si la ymatge de Jhesuchrist crucificat. E quant se parti de casa del juheu, per oblit lexa li la dita ymatge. Quant lo juheu vee la dita ymatge dix ho a tots los juheus de la sinagoga. E tots vengueren a la casa del dit juheu; e quant veeren la dita ymatge scupien li en la cara, e dauen li buffets; e apres donaren li a boure fel e vinagre, e feren li totes les defonors que Jhesuchrist hauia suffert en Jherusalem. En la fi donaren li de una lança per lo costat; e tentost de la ymatge isque fanch e aygua. Ells marauellarense, pero meteren daquella fanch e de aquella aygua en ampolletes de vidre. E tots quants malalts ells tocauen de aquella fanch e aygua, de continent eren guarits. Los juheus que veeren aquell miracle, vengueren denant lo bisbe, e donaren li la dita ymatge; e tornarense chrestians tots. E de aquella fanch e aygua se feeren de grans e marauellosos miracles.

CXCIV. — *Miracle e eximpli de un bisbe qui carnalment volia peccar ab una monge, segons que recompta sent Gregori.*

¶ CRUCIS signum magnam habet virtutem etiam in infidelibus.

NANDREU, bisbe de Funtana, era hom de santa vida, e tenia en casa una monge leja per

caritat que hauia ab ella; e per temptacio del diable ell pensa que jagues ab ella carnalment. E aquell die quel bisbe ach aquell pensament, vench un juheu de fora part aquella ciutat: e per tal con la nit pres lo juheu en lo cami, metes en lo temple de Apollo. E a la mija nit lo juheu veu entrar gran companya de diables en lo dit temple: e lo princep de ells, lo qual hauia nom Belzebuch, staua assegut, e tots dauen li compte de les obres que quescu hauia fet. E con tots li hagueren dat compte, un diable li dix: Senyor, jo he mese temptacio en lo bisbe de aquesta ciutat, que conegue carnalment una monge que te en casa sua; e vuy en manera de affalegarla lo bisbe li dona una palmada en les spatles, axi que dintre breus dies jo fare que ell haura peccat ab ella. E lo princep loa li molt ço que hauia fet; e mana li que treballas tant tro quel bisbe peccas carnalment ab la monge. E lo princep Belzebuch mana a tots los diables que cercassen si hauia negun hom en lo temple; e tots los diables justats anauen al dit juheu qui staua prop del dit pilar; e quan los veu prop si, per gran spauentament que ach senyas e feu se lo senyal de la creu. E quan los diables foren a ell venguts, el trobaren senyat, ab altes veus començaren a dir: Ay, ay! Aci ha un vexell buyt, mas esta senyat del senyal de la creu; e tentost desaparegueren. E lo juheu sen vench al bisbe, e tornas chrestia; e dix al bisbe ço que hauia vist e oyt dels diables.

E tentost lo bisbe penedis ab gran deuocio e contricció del peccat que volia fer ab la monge, e gita la monge de casa sua.

CXCV. — *Eximpli de un hom que per deuocio de reebre la croada contra los enemichs de la fe se gita per una finestra, segons que recompta Jacme de Uitriaco.*

¶ CRUCE signari debent homines propter indulgentias.

A QUEST Jacme preycava una veguada de la croada. E un hom que stava prop la sgleya, per gran paor que hauia de sa muller no vench oyir lo sermo; mas scoltaualo de una finestra de la sua casa. E con ell oy los perdons que hauien tots aquells qui reebien la croada, no gosant exir per la porta de dubte de sa muller, per gran deuocio gitas de la finestra deuant tot lo poble, e ab gran deuocio reebe la croada.

CXCVI. — *Miracle e eximpli con es present cosa a Deu e a la verge Maria de aquells qui ab deuocio reeben la croada contra los enemichs de la fe chrestiana, segons que recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ CRUCE signatis datur Filius beate Virginis.

P REYCAUA una veguada de la croada aquest Jacme. E un hom dorde qui hauia nom frare Simo, lo qual frare era estat conuerç e era hom deuot, oyint lo dessus dit sermo tornassen a

la sua casa, e deuotament feu oracio al Saluador que li demostras quin guardo hauien aquells que prenien la croada ; e en aquella hora fo arrapat en lesperit e leuat al cel, e vee que la verge Maria a tots aquells qui prenien la croada daua son fill Jhesus en los braços.

CXCVII. — *Miracle e eximpli de un hom qui enganofament pres la croada, e con es cosa present a Deu dels pelegrins qui van en Jherusalem, segons que recompte Cefarius.*

¶ CRUCE signati puniuntur etiam corporaliter.

EN lo bisbat Naçense un hom ufurer pres la croada enganofament ; e jassos que ell pogues donar quaranta marchs dargent, dix que era pobre, e que no podia donar sino cinch marchs dargent. E apres stant ell un jorn en una tauerna scarnia dels romeus qui anauen al sant Sepulcre, e deyals : O mesquins, e con lexats vostres mullers e vostres fills, e vostres amichs e vostres riqueses, e anats a perill e afayn de vostres corsos ! e jo per cinch marchs dargent que he donats son ten absolt con tots vosaltres qui anats en Jherusalem; e jo romanch ab ma muller e mos fills en ço del meu. E nostre senyor Deus ques dreturer, volent mostrar con li es placent e exceptable de aquells qui treballen e despenen de ço del lur en lo peregrinatge en Jherusalem, e quant li desplau dels engans e de les paraules mal dites, con vench a hora de mige nit un diable aparech al dit mal

hom lo ufurer , e aparech li en semblança de un feu catiu , e mena ab si dos caualls negres molt grans ; e dix lo diable al dit hom : Leuat , e despullat aquexa gonella. E lo dit ufurer no respos al diable ; mas ab gran affayn despullas la dita gonella en la qual staua cusida la creu de la croada , e caualca en un dels dits caualls , los quals caualls eren diables : e lo diable caualca en laltre , e mostra li totes les penes del infern , e mostra li la cadira on la sua anima deuia star en linfern , e dix li : Sapies que dequests .iij. dies morras , e la tua anima vendra aci ab nosaltres a estar per tots temps. E con lo diable li ach dites aquestes paraules torna lo a sa casa. Lom logrer tornat en sa casa gitas al lit , e no volch comessar per molt quel ne amonestassen , ans al tercer die mori. E per desesperacio la sua anima ana als inferns.

❧ Aci se acaben los eximplis e miracles que comensen per C : e comensen los eximplis e miracles qui comensen per D.

D.

CXCVIII.— *Eximpli de un geperut qui nò volent pagar un diner hach a pagar ne cinch, segons que recompte Pere Alfonso.*

¶ DEBITUM cito debet solui, alioquin debitor damnum incurrit.

UN porter que guardava la porta de una ciutat demana per merce al Rey de aquella ciutat, que tot hom que per aquella porta entras que fos tort, o geperut, o tinyos, o ronyos, o rancalos, o potros, que queiscun die li donas un diner. E el Rey atorga loy. Sdeuench fe un die que un geperut fe cuyda cobrir lo mils que poch, e volch entrar per la porta de aquella ciutat. E lo porter dix que li pagas un diner per la giba. E lo geperut

contrestant ab ell que nol deuia pagar, lo porter li alça lo capero que tenia demunt los ulls, e vee con era tort. E ladonchs li dix: Arem deus dos diners. E per pendre li penyora per los dos diners leua li lo capero del cap, e vee que era tinyos. Are, dix lo porter, me deus tres diners. E lo porter vee que era ronyos. Are, dix lo porter, me deus .iiij. diners. Sobre allo hagueren contrast, per tal manera que luytaren, e lo geperut caygue dejus lo porter. E lo porter vee que era potros; e ladonchs lo porter li dix: Arem deus cinch diners. E axi no volent pagar un diner, pagan cinch mal son grat.

CXCIX.—*Eximpli per quina manera Mahomet comença a conuertir les gents que tornaren moros, segons se recompta en les croniques.*

¶ DECEPTIONE decipiuntur
aliqui sub simulatione boni.

UN hom qui hauia nom Nicholau era molt gran sabidor en sciencia; e stant en la cort de Roma vençe per saber a tots los altres sabidors que en la cort stauen. E perque el Papa nol volch proueir iuaçosament de bisbat, per fellonia que ach anassen a Etiopia, e mes se en un hermitatge on feya vida molt fanta al semblant de la gent; mas ell era un gran ypocrita, per la qual ypocresia ell engana tota aquella terra, e preycauels quescun die per los portar e metre en gran error. E quant ell conech que totes les gents

eren enclinades a creure tot ço que ell deya, parla ab un hom qui hauia nom Mahomet, e dix li e li mes en lanteniment quel faria lo major de tots aquells pobles. E tentost ell nodri una coloma en aytal manera: metia forment en les orelles del dit Mahomet, e quescun die daua a menjar a la coloma en les orelles del dit Mahomet. Depuys que la coloma fo axi auçada, hon se vol que vees a Mahomet, tentost se posaua en lo muscle, e li metia lo bech dins la orella, segons hauia acustumat. E apres un die aquell Nicholau ajusta tot lo poble, e dix los quels volia donar profeta quels mostras la carrera de Deu; e que seria la un dells aquell a qui Lesperit fant deuallas en forma de coloma, e que parlas ab ell a la orella. E tentost ell feu venir la dita coloma; e ella volant mes se en lo muscle de Mahomet, e mete li lo bech en la orella, segons hauia acustumat. Quant lo poble ho viu cregueren que aquell era Lesperit fant que parlaua ab Mahomet. E apres lo dit Mahomet per informacio del dit Nicholau en poch de temps torna les dues parts del mon moros.

OC.— *Miracle e eximpli de sent Macari, de un encantador que per encantament feu retornar egua una fembra, segons que recompta Eracrides.*

¶ DECIPIUNTUR aliqui per artem magicam.

EN la terra de Egipte un hom se enemora de una fembra maridada, e no podent la hauer

a la sua volentat pregua a un encantador que fes ab sos encantaments que la fembra lo amas de cor, o que auorris son marit per que hagues pus iuerçosament ço que volia de la dita fembra. E lo dit encantador ab les sues males arts feu que la dita fembra a semblança dels qui la veyen era tornada egua. Quant lo marit ho vee era molt trist e ploros; parlaua li e no li responia. Ladonchs lo marit encabestrà con egua, e leua la a sent Machari. E quant los monges veeren quel hom metia la egua en la sgleya, digueren li de aspres paraules; e lo dit marit los dix: Sapiats que aquesta egua que veets son fembra, e ma muller, e ha tres dies que no ha menjat ne begut. E tentost los monges digueren ho a sent Macari qui staua en una cella. E sent Machari vench a la sgleya, e dix a tots los que alli eren: Vosaltres fots homens, e hauets uylls de caualls, car ella fembra es, e no sembla egua sino a aquells qui han creença en los encantaments. E tentost sent Machari gita aygua beneyta demunt la egua, e feu oracio, e torna e sembla a tots fembra axi con era; e mana li donar a menjar. E puys mana li que sen anas ab son marit, e que oyssen missa quesun die, e feessen oracio continua; car sabessen certement que perque hauia .iij. sepmanes que la dita fembra no hauia oyda missa, per ço ach poder en ella la mala art e sciencia del dit encantador.

CCI. — *Eximpli de dos ciutadans qui volien enganar un aldea, e laldea engana los ciutadans, segons que recompte Pere Alfons.*

¶ DECEPTOR aliquando decipitur quibus decipere volebat.

DOs ciutadans anauen en romiatge, e un aldea feu companya ab ells, axi en lo menjar con en les viandes. E sdeuench se que totes les viandes los foren fallides, sino que trobaren farina de que faeren un pa, lo qual pa meteren a coure demunt les brafes. E axi con lo dit pa se cohia, la un ciutada dix al altre: Aquest aldea menja molt, e axi no haurem affats tots tres de aquest pa. E per enganar lo dit aldea ells li digueren: Amich, en aquest pa noy ha prou per a nosaltres tots tres; e axi gitem nos a dormir, e aquell qui somiara sompni pus marauellos meng se lo pa. E allo li digueren ells cuydantlo enganar. Laldea dix los que li playia. E exorense a dormir tots tres. Quant laldea los vee adormits, conexent quel volien enganar, menjas lo pa mig cuyt; e apres tornas a dormir. E a cap de una peça los ciutadans se despertaren. E dix la .j.: Jo he somiat que dos angels me pujauen al cel em menauen deuant Jhesuchrist. Dix laltre: E jo he somniat que dos angels me mostrauen linfern. E laldea oyi ço que digueren, mas feu semblant que dormia. E los dos ciutadans despertaren laldea. Ell los dix: E con, ja sots tornats dalla on anas? E con, digueren ells, e on anam?

Sapiats, dix laldea, que jo he fomiât que dos angels prenien la un de vosaltres el pujauen al cel denant Jhesuchrist, e laltre prenien altres dos angels el deuallauen al infern; e jo quem menjaua lo pa pensant que james no tornariets.

CCIII. — *Eximpli de home foll qui menja lastor de son senyor, segons ques recompte en lo libre de Dono Timoris.*

¶ DECIPIUNTUR aliqui credentes
inuenire quod nesciunt.

UN hom foll oy loar molt lastor de son senyor; e cuydant se quel astor hagues carn molt faborosa, mata lastor, e coguel, e puy menjal. E apres son senyor dolent se con hauia perdut lestor, loauel molt denant molts homens. E lo foll ladonchs respos e dix a son senyor: Dich vos, senyor, que no valia res, que james no mengi carn ten amargua con la sua; car jol mengi.

CCIII. — *Eximpli e miracle de un caualler qui pagaua be e lealment lo delme a la sgleya, segons que recompta Cefarius.*

¶ DECIMAS bene soluere est utile.

UN caualler pagaua be e lealment lo delme a la sgleya; lo qual caualler hauia una vinya que li daua quefcun any .xx. carretades de vin. Sdeuench se que un any foren per gel totes les vinyes cremades; axi que en la dita

vinya no ach aquell any fino una carretada de vin. Quant lo caualler ho sabe, ab paciencia dix al majoral que li tenia la vinya : Lo vin que era meu a Deu ha plagut que jol perde enguany, mas jo no vull ques perde lo feu. E mana que tota la dita carretada del vin fos donada al delme. E quant totes les vinyes foren acabades de venemar, un clergue que era germa del dit caualler passa prop la vinya del dit caualler, e vee la vinya plena de rayms axi con si no haguessen venemat. E lo clergue vench a son germa lo dit caualler, e dix li : Per que sots hom de ten poch recapte, que no fets venemar aquella vostra vinya? E lo caualler li respos : Ben ha deu dies que la fiu venemar. Verament, dix lo clergue, no pot esser, car jo la he vista sus are que tots los ceps son carregats de molta venema. E tentost lo caualler e son germa lo clergue anaren veure la vinya : e con lo caualler vee tants rayms en la vinya, ab deuocio feu ne gracies a Deu. E conegueren tots que aquell miracle hauia fet nostre senyor Deus perque el caualler hauia tots temps paguat leyalment lo delme. Apres lo caualler feu venemar la vinya, e ach ne mes que no hauia haut en dos anys passats.

CCIV.—*Eximpli e miracle de un degua de una sgleya qui hauia perdut un seu pelaffre, segons que recompte Cefarius.*

¶ DECANUS ad inferni curiam inuitatur.

EN lo temps del Emperador Enrich un degua de una sgleya cathedral perde un palaffre; e con lach cercat per molts lochs aparech li un diable en forma de un hom veyll, e dix al esclau: Que cerques? Ell li respos: Cerque un pelaffre del dega mon senyor. E lo diable li dix: Ves a tal muntanya en la qual esta mon senyor lo rey Artus, e aquella muntanya lança de si flames de foch, e alli lo trobaras. Lesclau fon molt marauellat; e lo diable li dix: Ves a ton senyor lo degua, e digues li que de aci a .xiv. dies vage a la cort del dit Rey mon senyor, e si no loy dius seras greument turmentat. Quant lesclau vench denant son senyor, lo degua dix li ço que lo vell li hauia dit. E quant lo degua oy con lo citaua per a la cort del rey Artus, traguessen escarn e burla; pero al quatorzen die lo degua mori.

CCV. — *Eximpli e miracle de una comtessa qui era molt delicada, segons recompte Petrus Damianus.*

¶ DELICIAS corporales sequuntur
miserie et calamitates.

UN comte tenia muller molt delicada, la qual desdenyaua de lauar-se les mans en totes aygues, ans enuiaua quescun die sos homens a cullir laygua del ros del mati ab ques lauas les mans e la cara; e a la sua vianda no si gosaua acostar neguna persona sino ab culleres dor en la ma, ab les quals culleres la pexien e li

metien la vianda en la bocha ; e per aytal manera menjaua : apres fassumauen li la sua cambra ab molts perfums molt preciosos. E nostre senyor Deus a qui no playen semblants delicaments, enuia li malaltia per la qual se podri tota, e tots fos feruidors la desemparauen de seruir per la pudor que della exia , sino una fadrina qui la serui tro a la mort.

CCVI. — *Eximpli de un scola molt delicat qui pres labit de la orde dels preycadors , segons ques recompte en lo libre de Dono Timoris.*

¶ DELICATE viuentes in hoc seculo cogitare debent de penis eternis.

UN escola. en la ciutat de Botonia era tan delicat que nos volia confessar per no hauer despleer, ne volia oyr sermons ne paraules de Deu. Sdeuench se un die que un frare preycador lo vench vesitar ; e tentost quel scola vee lo dit frare dix li : Nom digats neguna paraula de Deu, que nou vull oyir : si de les coses mundanals me volets parlar , vos fiats lo ben vengut. E lo dit frare li respos : Jous parlar de coses mundanals ; mas apres solament vos dire una paraula de nostre senyor Deus. Axom plau , ço dix le scola : E con lo frare e le scola hagueren parlat ensemps de moltes coses del mon, lo frare dix a le scola : Prech te que al vespre quant te seras gitat en aquest lit ten delicat, quet record et penfes en ço que diu lo profeta Isayas que esta aparellat als condemnats

a linfern, e a aquells qui ab delicaments grans hauran viscut en aquest mon mal astruch. E tenstost lo frare partis del escola; e l'escola pensa e imagina en les paraules quel dit frare li hauia dites, e pensa en les grans penes que son en linfern; e tant hi pensa, que ab gran deuocio en lendema ell fon frare e pres labit dels preycadors.

CCVII. — *Eximpli de comparacio con perden lo regne celestial tots aquells qui desmesuradament se adeliten en los delits e coses mundanals, segons ques recompte en lo libre de Dono Timoris.*

¶ DELICIE corporales presentes
impediunt spirituales et futuras.

UN aldea ab daltres anaua a les bodes de un Rey, a les quals bodes eren apellats; e en lo cami pres lo gran set, e en unes basses en que hauia aygua pudent ell begue de aquella aygua. E abans que begues sos companyons li digueren que no begues daquella aygua que podia, e que sesperas a boure, car en les bodes li darien vin ben olent. E lo dit aldea nou volch fer, ans umpli lo seu ventre de aquella aygua pudent. Quant tots foren venguts alli on les dites bodes se feyen, foren molt ben reebuts, exceptat aquell qui hauia begut laygua pudent, que per la qual pudor que de la bocha li exia per laygua que hania begut, lo gitaren de fora e nol aculliren dins lo palau del Rey: axi faran en los regnes dels cels a

aquells qui en aquest mon no volran fer abstinencia per amor de Deu, es deliten en les riqueses e coses mundanals.

CCVIII. — *Miracle e eximpli de un preuere qui tenia amiga, segons recompte sent Gregori.*

¶ DEMON non est in carne dominandus.

UN preuere qui hauia nom Steue un jorn que fo vengut en sa casa dix a una amigua que tenia: Vine, diable, descalfem. E tentost vengueren diables quel destrebugararen les calces, el començaren a descalfçar. E ell veent que no veyia quil descalfçaua conech que eren diables; e a grans crits dix: Lexats me, reynes, que a ma amigua ho digui jo quem descalfças, que no a vosaltres. E tentost los diables sen partiren e lexaren lo mig descalfçat.

CCIX. — *Miracle e eximpli de santa Maria Dorigen, segons recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ DEMONES infesti sunt morientibus.

UNA fembra germana de uns frares stant al punt de la mort, que la anima li deuia exir del cors, una santa dona que es nomenada santa Maria Dorigen staua en la sua cambra faent oracio, e entes per spirit diuinal que molts diables stauen a la derredor del lit de la dita fembra, e los clergues que ja la absoluien cuydantse que fos morta. Vench alli la dita santa Maria Origen, e gita dentorn lo lit tots los diables quey eren. E

los diables porfiau en que starien en la cambra, e que la anima de aquella fembra deuia effer lur. E ladonchs santa Maria Origenen a grans crits dix: Senyor Jhesuchrist, suplich te que per la tua santa sanch e passio tu liura aquesta anima de aquesta fembra del poder dels diables, e del perill en que esta. E los diables porfiant per pendre la dita anima, santa Maria Origen ab gran fe e deuocio dix: Senyor Jhesuchrist, jo son fermaça de aquesta fembra que si algun peccat lexa de confessar, jassia que no pugue parlar, pero, Senyor, encara te lespirit en lo cors, e pots li donar contricció si a tu plau. E tentost los diables desaparegueren de alli.

CCX. — *Miracle e eximpli de la mort de .j. comte, e del arquebisbe de Rems, segons que recompte Elinandus.*

¶ DEMONES percutiunt mentes malorum.

UN arquebisbe enuia en missatgeria a un seu cambrer a Rems. E con lo dit cambrer e un seu hom anassen per lur cami per un boscatge, oyren molts brogits e relinxos de caualls, e brogit darmes, e oyren diables qui deyen: Ja tenim lo comte de tal loch en nostre poder; e daci a poch dies morra larquebisbe de Rems e ira aci ab nosaltres. E los caualls dels dits cambrer el seu home no podien passar per gran terror que hauien dels diables tro que ells se senyaren. E quant foren venguts a Rems trobaren mort lo

comte que els diables hauien nomenat; e larquebisbe que stava al punt de la mort, que no visque despuys sino .iiij. dies.

COXI. — *Eximpli de un comte quel diable sen mena per layre e per los nuuols caualcant, segons que recompte Elinandus.*

¶ DEMON etiam viuos in equo positus ad infernum perducit.

UN die un comte estava be acompanyat de molts cauallers, e en aquella hora entra en lo palau on ells stavaen un hom no conegut caualcant en un cauall; e quant fo denant lo comte dix li en presència de tots: Leuet, e seguex me. E lo comte a allo no poch contradir, ans tentost lo seguí que isque del palau ab ell. E quant fo fora del palau aquell hom quel comte seguia era diable, lo qual diable feu caualcar lo comte en un cauall que li dona. E con fo caualcat, lo diable qui hauie prese forma dom, pres lo comte per la regne, e alçalo tro al cel. E veerenho tota la gent con anaua corrent per layre ab lo diable ensemps; e lo comte cridaua grans crits dient: Senyors, ajudats me, que gran turment soffir; e puys desparech. E per aytal manera lo comte fon companyo dels diables.

COXII. — *Miracle e eximpli con es mala cosa al home de religio defobediencia, segons que recompta Cefarius.*

¶ DEMON sub specie boni aliquos ad mortem temporalem et eternam inducit.

EN lo bisbat de Colonia un conuerç metes monge, e mostrant li de legir ell ajusta molts libres, e apres les sciencies deffeses e vedades; e jassos que loy deffenessen, pero ell no sen volch estar. E lo diable aparech li e dix li en forma dangel: Apren fortment, que bisbe has estar. E a cap de pochs dies aparegue li altra veguada, e dix li: Vuy m'ori tal bisbe de tal ciutat, per que iuaçosament ves alla, que ordenat es de Deu que tu eligen per bisbe de aquella ciutat. E lo dit monge isque del monestir secretament, e aquella nit dormi en casa de un clergue molt honrat. E en laltre die abans dalba isque de casa del dit clergue; e per que semblas pus honrat hom als de la dita ciutat furta un cauall e un manto al dit clergue, e caualcant en lo dit cauall tench son cami vers la ciutat. Quant fo de die, la companya del clergue troba meyns lo cauall: seguiren lo dit monge apostata, e prengueren lo, e los oficials donaren sentencia que fos penjat. E fo axi que aquell cuydaua muntar en la cadira de esser bisbe, e munta en la forca, e acaba mal per desobediencia.

COXIII. — *Eximpli de les paraules que dix un diable stant dins lo cors de un hom, segons que recompte Cefarius.*

¶ DEMON obstinatus etiam in malo.

UN diable parlaua en lo cors de un hom, al qual diable fo interrogat per aytal manera:

Diable, si tu poguesses tornar a la gloria celestial, hauries gran pler? Mes amaria, dix lo diable, e major pler hauria de enganar una anima e de aportar la al infern, que de tornar al cel. E tots merauellaren se molt de allo que oyren dir al diable. E lo diable dix los: Nous marauellets, car sapiats que tanta es la maluestat mia, e axi son endureyt en aquella, que no volria hauer negun be.

CCXIV. — *Eximpli de dos diables que stauen dins los corsos de dues fembres, segons que recompte Cefarius.*

¶ DEMONIBUS penitentia nulla est.

EN la ciutat de Colunya a una fembra entra lo diable dins lo cors, e altra fembra semblantment endemoniada vench la veure. E tenstost lo diable qui staua dins lo cors de la una dix al diable que staua dins lo cors de la altra: Digues, mesqui, per que consentin a la maluestat de Luciffer cayguem e perdem la gloria perdurable? Respos laltre diable: Donchs tu per queu fayst? E laltre li dix: Calla, que tart fem penitencia perque no poriem tornar alla. Encara dix mes: Si metessen un pilar de ferre que tingues del cel a la terra, e tot entorn tingues dents molt agudes semblant de ferra, e jo tingues carn que pogues sofferrir pena, tro al die del judici sofferria quem fregassen sens algun repos per aquella ferra de ferre pujant e deuallant; volenterosament ho sofferria per tornar a la gloria celestial que perdi.

CCXV. — *Miracle e eximpli con es desplaent cosa als diables lo psalm de DOMINE QUID MULTIPLICATI SUNT, segons recompte Cefarius.*

¶ DEMONES psallentes in coro impediunt.

EN un die que era festa molt solempne frares de un monestir deyen matines, e dient aquell psalm *Domine quid multiplicati sunt*, tants diables entraren en aquell cor on se deyen les matines, que torbauen los frares qui cantauen a la una part del cor: los de la altra part volien los corregir, e la una partida dels diables vengueren als frares que volien corregir los altres, e semblantment los torbaren tots per tal manera que nos podien acordar uns ab altres. E acabat lo dit psalm ab gran treball e affayn, lo prior que era hom de honesta vida vee exir del dit cor los dits diables.

CCXVI. — *Eximpli con es desplaent cosa al diable la confessio del crestia, segons recompte Cefarius.*

¶ DEMONIUS incubus impedit confessionem quantum potest.

EN la ciutat de Culunya un clergue penja simatex e mori. E la amiga del dit clergue spauentada de aquella mort mes se en orde e pres abit de monge, a la qual vench lo diable per enganar la ab paraules plesents e amoroses; e ella no volent consentir a les sues paraules, venia a ella souen, e deya li axi: Obeys, amiga mia, con-

sentme, e fer te gran senyora. E tenent la aprop de die e de nit, quant ella se senyaua os gitaua aygua beneyta, tentost se partia della; mas tentost tornaua a ella. E un religios honest confella a la dita fembra que souen digues la Aue Maria. E con la deya, lo diable fugia axi della con si li donassen ab una fageta, e nos gosaua acostar a ella. E apres confellaren li ques confessas de son major de fos peccats generalment, e axi feria liurada del diable. E con ella anaua confessar, lo diable la seguia, e deyiali: On vas la mia amiga? E ella resposli: Vag a confondre a tu e a mi. El diable li dix: Nou vulles fer, tornaten. E ella li respos: Moltes veguades mas comfusa, e are yo confondre a tu. E lo diable veent que no podia ab ella per falachs ni per menasses, en forma de mila volaua li demunt lo cap, seguint la tro que fa sigue al confessar. E quant obri la boca per començar la confessio, lo diable ab grans crits desesperech, e james no torna a ella.

CCXVII.—*Eximpli de un clergue que cuydant jaure carnalment ab una fembra jague ab .j. diable, segons que recompte Cesar.*

¶ DEMON fucubus decipit viros.

UN fots cabiscol parla ab una fembra que vengues una nit a jaure ab ell carnalment. E en la nit ella noy poch venir; mas aquella nit lo diable li vench en semblança e forma della. E lo fots cabiscol cuydant se que fos fembra pres

lo pler de la carn ab ella. E per lo mati lo diable li dix ab qui cuydaua hauer jagut? E lo fots cabiscol respos: Ab tú aytal qui es amiga mia. Verament, dix lo diable, nou has; car sapies que jo no son ta amiga, ans son Belzebuth, e ab mi tes gitat esta nit. E ladonchs lo fots cabiscol dix li una paraula que es molt vergonyosa de dir per la sua defonestat. E axi scarni al diable, e cura poch de la obra que hauia feta.

CCXVIII. — *Eximpli de la spauentable figura que ha lo diable, segons ques recompte en lo libre del Do de Temor.*

¶ DEMONIS forma est terribilis.

UN hom religios dorment en lo dormidor comença a cridar grans crits molt spauentables, e los altres frares qui oyren los crits vengueren a ell e trobaren lo que guardaua a la paret e nols podia dir neguna paraula. Con vench per lo mati lo prior li demana que hauia vist? E ell li dix que hauia vist lo diable, e que hauia haut molt gran paor. E lo prior li demana quina figura hauia? E ell li dix que no loy podia ne sabia dir, mas que mes amara entrar en un forn ple de foch cremant que no quel vees altra vegada.

CCXIX. — *Eximpli de un usurer qui mes son tresor en guarda de un monestir, segons que recompte Cesar.*

¶ DEPOSITUM usurarii non est seruandum.

UN hom usurer mes gran quantia de moneda en guarda de un religios tresorer de un monestir, lo qual religios mes la dita moneda dins una arca prop del tresor del monestir. Apres lo usurer demana lo dit tresor al dit religios, e quant lo religios obri la caixa per tornar lo dit tresor al usurer no troba lo dit tresor, ne aytenpoch hi troba lo tresor del monestir; e troba que la tenadura era sencera e no uberta, e perço conech que per lo tresor mal guanyat del usurer sera perdut lo tresor del monestir.

CCXX.—*Eximpli de gran falsia que un monge feu a una fembra que li hauia comanat moneda cautelosament, segons recompte Johan Ballem.*

¶ DEPOSITUM non debet dari seruandum nisi videatur.

UNA fembra acomana en guarda a un monge qui hauia nom Julia tres olles plenes de dobles, e mes demunt les dobles cendra a la boca de les olles. E apres lo monge un jorn regonexent la cendra de les olles trobay les dobles, les quals dobles ell furta, e les trague de les olles, e umpli les olles de cendra. E quant la dita fembra vench a demanar les dites olles, lo monge les hi dona. E ella no troban les dobles, comença hauer en sí molt gran tristor; pero no poch demanar les dobles, car los testimonis que veeren con ella acomana les olles, no veeren sino cendra en les olles.

CCXXI. — *Eximpli de algunes fembres deuotes que per contemplacio de desig de veure Deu en lo cel enmalaltien, segons que recompte Jacme de Utriaco.*

¶ DESIDERIUM celestis patrie lacrimas corporales excitat.

AQUEST Jacme diu que ell veu algunes fembres ten deuotes e de ten gran contemplacio, que per desig de veure al Senyor poderos en lo cel stauen malaltes molts anys sens altra malaltia alcuna; e quant mes aflaquien en los corsos, tant mes se fforçauen en les animes contemplant en la gloria de Deu.

CCXXII. — *Eximpli de un hom dorde qui era conuerç ques desespera de la vida perdurable per tal con no deya la oracio ab deuocio, segons recompte Cesar.*

¶ DESESPERATIONEM inducunt tristitia et accidia.

UN hom conuerç entra infant poch en orde; fins en la sua vellea tots temps feu vida santa per tal manera que en tot lo monefir no hauia hom de pus honesta vida. E apres pensant en sos peccats pres en si tanta de tristor, que desespera de la vida perdurable. E per auctoritats de sants, ne de scriptures, ne eximplis bons no podia reebre consolacio, ne creure que pogues hauer perdo de sos peccats, jassos que segons fama en poques coses hagues peccat; e los frares del

dit monestir quant lo veyen trist, deyen li: Que hauets? de que hauets paor? per que desesperats? E ell dix los: Perque no pusch fer deuotament la mia oracio axi con solia, e he dupte de anar al infern. E stant axi trist e flach, un dia vench sen al prior e dix li: Verament no poria pus auant contrestar a Deu. E lo prior no li entes ço que li dix. E tentost lo frare conuers se departi de son prior, e anassen a una font molt fonda que hauia en lo monestir, e alli ell se offegua e perde la anima.

CCXXIII. — *Eximpli e miracle con un clergue perde la anima e el cors per tal con vota entrar en orde e no volch complir lo vot, segons recompte Peré Clunenc.*

¶ DESESPERANTI ante mortem
quam pena infernalis ostenditur.

EN una ciutat de Picardia un preuere feya vida molt defonesta, aplicant assi molts peccats. E apres per consell de un religios promes de entrar en la orde de Cistell, mas nou compli, ne ho feu per obra. E apres algun temps vench a esser malalt; e estant en lo lit malalt aparegueren li en visio dos grans dragons quel volien deuorar; mas per oracio del prior del monestir don era aquell religios quel hauia induyt que entras en la orde de Cistell, quel liuraua Deus de aquells dragons. E encara per tota aquella visio ell tardaua de entrar en la orde de Cistell. E esdeuench

li altra visio: que venia gran foch quel volia cremar, e cobries ab un cubertor que tenia en lo lit; pero que per semblant manera per les oracions del dit prior era desliurat de aquell foch: pero no volch entrar en lo dit orde de Cistell segons que hauia promes. E tentost fo arrapada la anima del cors, e fo menada al jutjament, e fo li donada sentencia que fos dampnat. E tentost la anima torna al cors. E tentost ell dix con hauia haut sentencia que era condempnat; e encara dix: Are veig jo dos diables qui porten una paella e una fegeta aguda en la ma, en la qual jo he a esser ficat per tots temps: e tentost de la paella forti una purna bullent que li passa la ma tro al os. E ladonchs los diables li digueren: Are almenys creuras. E apres los diables lo prengueren el meteren en la paella, e aqui ell mori perdent lo cors e la anima.

COXXIV.—*Eximpli con lome de religio o hermita no deu mudar manera oneſta de vida, que ha acustumada de fer, per bon acculliment que vulla fer als hostes que li vendran, segons ques recompte en los dits dels sants Pares.*

¶ DETRACTIO etiam fugienda.

DOs frares isqueren de un monestir, e lassos e cançats vengueren a un hermita lo qual los reebe benignement, e donals a menjar de ço que ell tenia. E apres lhermita oy quells deyen la un al altre: Mills menjen los hermitans que no

fan los religiosos qui estan en los monestirs. E hermita nols respos. Quant vench per lo mati, los dos frares prengueren comiat del hermita, e digueren li que anauen a veure a altre hermita. E hermita dix los: Prech vos quel me saludets, e deys li que no vulla gitar oli demunt les cols o spinachs. E los frares se partiren del hermita; e quant foren al altre hermita digueren li ço quel hermita los hauia dit, lo qual entes molt be per que loy enuiaua a dir. E tentost hermita dona los palmes de que feessen esportes e cabaços, e ell ab ells ensemps semblantment; e obraren tot lo die tro a hora de completes, e puys feulos fer oracio, e dix los: Nosaltres hermitans no acustumam a menjar quescun die, mas per amor de vosaltres menjarem vuy; e mes los denant pan sech e dur, e sal, e dix los: Per vosaltres haure a millorar lo menjar acustumat; e donals un poch de vinagre e doli tot mesclat, e de allo menjaren; e apres que hagueren menjat feu los fer oracio ab ell ensemps tota la nit tro que son die. E ladonchs hermita lurs dix: Per vosaltres no he pogut acabar de dir les oracions acustumades de dir. E los dits dos frares volguerem pendre comiat del hermita, e ell los dix: Per amor de caritat vosaltres starets ab mi tres dies. E ells ab gran despleer de cor aturaren ab ell aquell die. Quant vench al vespre, molt suauement quel hermita nou vees, neu sentis, sens comiat partiren se de alli; car deyen que no porien sofferir ten aspra vida: e axi questiga los dos frares mal dents.

CCXXV.—*Miracle e eximpli de un joue pastor qui hauia singular deuocio en sent Nicholau, segons recompte Cesar.*

¶ DEUOTOS et sancti remunerant in hoc mundo.

UN joue pastor guardaua ouelles de una dona, e per gran deuocio que hauia en sent Nicholau ell daua quefcun die la meytat del seu pa a pobres en reuerencia e per amor de sent Nicholau. E un die anant ab les ouelles aparech li sent Nicholau, e dix li: Leua aquest bestiar a casa de ton senyor, car sapies quey es mester. E lo pastor e joue li respos: Mal me diria ma senyora si lo leuaua tro al temps ques acustumat. E sent Nicholau li respos: Leualoy, car sapies per cert que tu has vuy a morir, per que es mester que tentost prengues e reebes tots los sagraments de santa Esgleya; car sapies que jo son sent Nicholau en lo qual tu hauies singular deuocio, e vinch te a donar guardo del ben que per la mia amor tu has fet. E tentost lo pastor leua les ouelles a casa de sa senyora; e ella li demana per que les haue leuades abans del temps. E lo pastor li dix que per tal con ell deuia morir aquell die. E tentost comfessa e reebe tots los sagraments, e tentost en aquell die mori, e en la comfessio dix al comfessor ço que sent Nicholau li hauia dit.

CCXXVI.—*Miracle que sent Nicholau feu a un abat qui no lexaua dir lo offici de sent Nicholau als freres del seu monestir, segons se recompte en los miracles de sent Nicholau.*

¶ DEUOTIO ad sanctos non debet impediri.

EN una sgleya appellada Santa Creu, achnexa de Santa Maria de Caritat, los monges de la dita sgleya pregaren a lur abat quels lexas cantar la istoria de sent Nicholau que era ladonchs allats nouella; e labat nols ho volch atorgar. E una nit ell dorment en lo dormidor sent Nicholau aparech li molt spauentable, e' pres labat per los cabells, e gital del lit en terra. E sent Nicholau comença a cantar: *O Pastor eterne*. E a quefcuna paraula de la dita antiffena daua de grans cops al abat ab una verga que tenia en la ma, tro que ach acabat de cantar la dita antiffena. E als grans crits quel abat daua leuaren se tots los frares, e leuaren de terra a lur abat, e gitaren lo jaure en son lit; e recordant li del cant que hauien oyt cantar a sent Nicholau, mana als monges que cantassen loffici de sent Nicholau.

CCXXVII. — *Miracle quel Senyor saluador del mon feu a j. barber qui hauia furtat una truja, segons recompte Damia.*

¶ DEUS omnia videt.

UN barber furta una truge a un feu vehi; e aquest barber hauia acustumat de albergar pobres. E tentost aquell die lo senyor Jhesus en semblança de pobre, ab los cabells lonchs, vench a la porta de la casa del barber, e demana li quel albergas e que li tolgues los cabells; e lo barber ab deuocio atorgaloy graciosament. E con lo

barber li alça los cabells del cap per tolre los hi, e vee que en lo tos hauia dos hulls, lo barber quant ho vee estech molt marauellat, e dix tot spaordit: E con tens tu uylls en lo toç? E lo beneyt Senyor de totes cofes li dix: Sapiens que jo fon aquell qui veg totes cofes, e ab aquests hulls viu la truge que tu furtist vuy a ton veyi; e tenst que allo ach dit desparch. E lo barber torna la truge, e ab gran contricio smena en be la sua vida.

CCXXVIII. — *Miracle con un bisbe dient missa per qual manera sabe la mort dels .iiij. martirs sent Rustich, e sent Dionis, e sent Leuteri.*

¶ DIONISIUS, ex Ligenda lombardica.

UN bisbe, dient missa, con dix la oracio dels apostols e dels martirs anady demes a sent Dionis, e sent Rustich, e a sent Leuteri. E quant ach nomenat los dits tres sants, marauellas que hauia dit, car ell sabia be que encare eren vius los dits tres sants. E axi con estaua marauellat en simatex, aparegueren li en laltar, demunt la creu, tres colomes que tenien escrits en los pits ab fanch quefcuna lo nom dels dits tres sants martrits. E ladonchs conech lo dit sant bisbe que els dits tres sants hauien ja reebut martiri.

CCXXIX. — *Eximpli de la gran conexença e lealtat que lo can ha vers son senyor, segons que recompte Soli.*

¶ DILIGIT canis dominum suum
et est ei fidelis usque ad mortem.

UN hom fo condempnat a mort ; e quant lo meteren en la preso no pogueren partir dell .j. seu ca. E quant lo dit hom hagueren degollat en la plaça , lo dit ca adulaua molt continuamente , e anaua per la vila , e lo pa que podia haueu portaua lo en la bocha e metia lo en la boca de son senyor mort , cuydantse lo ca que son senyor stigues per aytal manera de fam. E en laltre die seguent lo cors del dit hom mort son gitat en un riu ; e lo ca tentost gitas en lo riu sostenent ab les spatles e ab la bocha lo cors de son senyor per manera que no anas als fons.

CCXXX. — *Eximpli con lom per saui que fa nos deu enujar de apendre mentre ques viu, segons recompte Valeria.*

¶ DISCENDUM etiam in omni etate.

UN sabidor deya que james no se enujara de apendre. E stant malalt en lo lit los que li stauen de prop començaren a departir , e ell alça lo cap per scoltar ço que deyen. E ells enterrogauen lo per que alçaua lo cap? e ell dix los: Per tal con volria apendre ço que deys abans que moris.

CCXXXI. — *Eximpli qui vol apendre sciencia ha mester que haja .iiij. coses en si, ço es temor, vergonya, amor, segons que recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ DISCENDI multiplex est cura.

A un hom sabidor fo interrogat con hauia apres tanta sciencia; e ell respos: Jo hagui tres maestres, lo primer fo la temor, lo segon fo la vergonya, lo tercer fo la amor. Jo veya a mon mestre tenir la disciplina en la ma, e tement de esser affotat no cessaua de apendre; la segona, viu altres escolans menors de edat de mi aprofitar, e treuallaua perque hauia vergonya que ells fa-bessen mes que jo; lo tèrç, que apres la vergonya e la temor tornaren fen en amor, car no aprenia per temor ne per vergonya, mas per la amor que hauia a la sciencia, e la mia honor e profit.

CCXXXII. — *Eximpli de paraula sauia que dix Anaxogaras filosoff, segons que recompte Valeria.*

¶ DIUITIE spirituales preponende sunt corporalibus.

A NAXOGORAS filosoff fo un gran sabidor de sciencia, e anant per moltes terres apres les sciencies. Quant torna en la sua terra troba totes fes possessions e heretats perdudes; e dix: No poguera jo esser sabidor ne hauer pres les sciencies, si aquestes mies possessions e heretats no fossen perdudes. Allo deya ell amant mes la sciencia e la saluacio de la anima que la heretat.

CCXXXIII. — *Eximpli de paraula molt sauia e vertadera que dix Maespenteo qui era un dels .vij. sauis, segons recompte Valeria.*

¶ DIUITIE spirituales, homine inuito, perdi non possunt.

MAESPENTEO era un dels .vij. fauis, e venqueren enemichs e robaren la terra on ell habitaua; e totes les gents per dupte dels enemichs fugien, e portauen ab si les millors coses que hauien. E Maespenteo no leua neguna cosa; e los altres demanaren li per que no leuaua alguna cosa de ço del seu? e ell los respos: Ab mi leu tota la mia riquesa, car negun nom pot robar tota la sciencia que jo he, e porien me tolre les riqueses si ab mi les portas.

CCXXXIV. — *Eximpli con majors pensaments e meyns pleer han los homens qui son richs de moneda, que no han los qui son minues e pobres, segons que recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ DIUITIIS preponende sunt conditiones bone.

UN hom era ten pobre que no hauia altra cosa sino ço que guanyaua quescun die a cauar; e quant venia al vespre, de ço que hauia guanyat al jornal ell e sa muller e sos fills menjauen; e apres con hauien sopat ell ballaua, e cantaua ab sa muller e ab sos fills, e apres ab gran pleer gitaua a dormir; de la qual cosa se marauellauen alcuns de sos veyins con ell stant ten pobre prenia en si ten gran pleer. E un dells dix: Jo fare que ell no ballara ne cantara. E un die per lo mati aquell gita a la porta del hom pobre e cauador un percint de dobles dor. E con

lo cauador exia de casa sua per anar cauar troba lo dit percint, e ab gran pleer pres aquell, e stajalo en casa sua en loch secret; e estech tres dies que no ana a cauar, ne isque de casa, e staua penfos que faria delles, o sin compraria possessions, o les metria en mercaderia, o si les hi furtarien ladres, o si lo acufarien que les hagues furtades. E stant en aquefts pensaments ni cantaua, ni ballaua, ne encare se podie alegrar. Ladonchs los veyns demanaren li per que staua trist? E ell negauals la veritat. E un dels seus veyns, del qual eren les dobles, dix: Jo se per que estas trist; per lo percint de dobles mies que jot lexi denant la tua porta, e les te viu stajar. E lo dit pobre cauador li respos: Maleytes sien aquelles dobles qui tant man turmentat, que james despuys les trobi no he haut pleer en lo meu cor, ans he haut major treball que si cauas; e axi, amich, pren tes dobles, e jo tornare a ballar, e a cantar, e a pendre mon pleer axi con me acustumat.

COXXXV. — *Eximpli con hauer riqueses e honors e no amar aquelles los qui les han es molt plesent cosa a nostre senyor Deu, segons ques recompte en la ligenda de sent Gregori.*

¶ DIUITIAS habere et non amare virtus est.

UN hermita per santedat hauia lexades totes les seues riqueses per amor de Déu sino una gata que tenia ab si en lermitatge; e prega a Deu molt deuotament que li mostras qui deuia esser

son companyo en la gloria de paradís, lo qual ach resposta del Senyor de totes coses, que sent Gregori seria son companyo. De la qual resposta lermita ach gran tristor, dient a si matex: que poch li hauia aprofitat que hauia lexat tantes riqueses en lo mon, pus que sent Gregori que era Papa, e hauia tantes riqueses e tantes honors, hauia esser egual dell en parays. E tentost lo Saluador li aparech, e dix li: Con goses tu agollar la tua pobrea ab la riquesa de Gregori, que mes prees tu la gata que tu tens en la tua cella, que no fa ell totes les honors que ha ne posseex?

CCXXXVI. — *Eximpli de deuot e saui consell quel abat Johan dona als seus monges con ell se deuia morir, segons ques recompte en los dits dels sants Pares.*

¶ DOCTOR debet docere factó que docet verbo.

VOLENTSE morir labat Johan, demanaren li los seus monges quin heretament los lexaua, ne quin eximpli ab quells poguessen saluar les lurs animes. E lo sant abat los respos en plorant: Fills, james no fiu ma propia volentat, ne ense-nye, ne mostre alguna cosa que jo abans no la hagues feta.

CCXXXVII. — *Miracle e eximpli per qual manera se veeren es conegueren primerament sent Domingo e sent Francesch, segons se recompte en la Ligenda lombardica.*

¶ DOMINICUS ordinem predicatorum
per beatam Virginem impetrauit.

STANT sent Domingo lo preycador en Roma suplicant al Papa que li comfermas lo seu orde, vee en visio a Jhesuchrist en layre que tenia en la ma tres lances que brandejaua en semblança que volia destrouir lo mon; e la Verge santa Maria deya li piadosament que volia fer? Jhesuchrist li dix que volia destrouir lo mon per tres peccats, que eren superbia, cobdicia, auaricia. E ladonchs la Verge gloriosa dix li: Fill e senyor molt amat, tempra la tua justicia ab misericordia, car jo tinch .ij. seruidors mol feels, los quals prouocaran tot lo mon a tu, e rependran tots los peccats. Ladonchs Jhesuchrist amansa la sua fellonia, e dix que volia veure aquells seruidors per enuiar los al mon. Ladonchs la verge Maria presenta li sent Domingo e sent Francesch. E lendema que sent Domingo ach hauda aquesta visio, encontra sent Francesch en lesgleya. E sent Domingo, jaffos que james nol hagues vist sino en la visio, conech lo; e besa lo, e dix li: Tu es mon companyo, e stiam ensemps, car james negun contrari no haura poder en nosaltres.

CCXXXVIII. — *Dos miracles del sant confessor sent Domingo, con les portes del monestir se obriren per si matexes per que ell hi entras.*

¶ DOMINICUS, ex ligenda eius.

UNA veguada sent Domingo venia de cami, e fon a la porta del seu monestir, e troba les portes tancades, e no vol tocar a la porta per no fer despler als frares que stauen dins honestament prenent consolacio e pleer. E ell agenollas a la porta del dit monestir per fer oracio; e con ach feta fa oracio ell e son companyo per miracle de Deu entraren dins lo monestir sens que les portes nos obriren. Sdeuench se altra vegada que sent Domingo tenia ab si un conuers de la orde de Cistell, e volent entrar en una esgleya trobaren les portes tencades; e tentost que sent Domingo fo a la porta e ach feta oracio, les portes se obriren per si matexes, e sent Domingo entra en la esgleya.

CCXXXIX.—*Miracle con la verge Maria dona labit dels preycadors a maestre Renaldo, dega de la esgleya de la ciutat Aureliana, segons ques recompte en la ligenda de sent Domingo.*

¶ DOMINICI precibus habitum
ordinis Virgo Maria abtulit.

MAESTRE Renaldo, degua en la ciutat e esgleya Aureliana, e doctor en Decrets, promete a sent Domingo que entraria en lo seu orde; e enmalalti per manera quel desempararen los metges; e sent Domingo prega a Deu per ell. E tentost la verge Maria aparech li vesiblement ab moltes vergens, e la Verge pres enguent de una capça que portaua una de les vergens, e unta

tot lo cors del dit maestre Renaldo ; e guari del cors e de la anima , que james dalli auant no senti en si scalfament nengun de la carn. E la verge Maria apres quel ach untat pres un abit de preycador que portaua en lo bras una de les vergens , e dona lo al dit maestre Renaldo.

CCXL. — *Miracle que sent Domingo feu per prechs de .j. seu deuot amich qui era prior del orde de Cistell , segons ques recompte en la llegendia de sent Domingo.*

¶ DOMINICI oratio semper exauditur.

SENT Domingo hauia un gran amich que era prior de un monestir de la orde de Cistell , lo qual prior era molt deuot ; e un die demana a sent Domingo que li digues alcuna de les gracies que Deus li hauia fetes. E sent Domingo li respos : James nous digui ço que areus dire , ne vos james nou digats en la mia vida. Sapiats que james no demani cosa a nostre senyor Deus quell no lam atorgas. E el prior per prouar si sent Domingo deya veritat , dix li : Prech vos donchs que vos preguets nostre senyor Deus que mete en volentat a maestre Teuronic , ques hom molt letrat e gracios en totes coses , ques mete en lo nostre orde , car los monges ho desigen molt. E sent Domingo li respos : Fort cosa demanes , pero fets esta nit ab mi ensemps oracio , e lo Salvador fara la sua volentat. E en laltre die hora de la alba lo dit maestre Teuronic vench al mo-

nestir, e ab gran cuyta de deuocio pres labit de la orde de Cistell, e ab gran feruor serui a Deu tro a la sua fi.

CCXLI.—*Miracle e eximpli dels sants .vij. infants martirs durments, segons ques recompte en la gesta dels .vij. infants dorments.*

¶ DORMIENTIUM septem.

EN lo temps del Emperador Decio, en la primitiua sgleya, aquest dit Emperador perseguia molt als chrestians oucient los on quels trobas. E stant en la ciutat de Efeso, set jouens naturals de la dita ciutat eren crestians, e per paor del dit Emperador fugiren a una muntanya que ha nom Celion, qui esta prop la dita ciutat; e alli ells se amagaren en una coua. E quant L'emperador ho sabe mana tancar la porta de la coua de grossa paret de argamassa, per tal que tots se morissen dins la coua. E los maestres scriueren en una pedra ab letres entallades lo die, e lo mes, e lany que la porta de la coua se tenca. E per voluntat de Deu de continent los .vij. jouens se adormiren. E apres mort L'emperador Decio e tota aquella generacio, apres de trescents e setanta e dos anys feeren se a la derredor de aquella coua grans speffures de arbres. E apres dels dits anys en lo temps del Emperador Teudofio que era ja crestia, leuas una heretgia entre los crestians que negauen la resureccio; la qual heretgia tenia lo dit Emperador Teudofio. Sdeuench

fe que un hom molt rich de la dita ciutat de Effesso anant cerquant loch on estigues lo seu bestiar, e los pastors, sdeuench a la dita coua e feu la obrir. E tentost se leuaren los dits .vij. jouens e martirs, e saludaren se la un al altre, cuydant se que no hagueffen dormit fino una nit. E los .vj. pregaren a la un qui hauia nom Malco, que anas a la ciutat e quels portas que menjar; e que demanas Lemparador Decio fils manaua encare cercar, e si sabia que stauen ells alli. E tentost lo dit Malco pres diners, los quells tenien quant se dormiren, e se parti de la coua. E con fo vengut a la ciutat de Effesso ell vee demunt la porta de la ciutat una creu de fust. E con ell la vee cuydas que somias, pero cobris la cara, e entra dins la ciutat ab gran temor, e viu nomenar dins la ciutat a les gents en moltes paraules lo nom de Jhesuchrist; e guardaua los alberchs, e vey a ho tot mudat de con ell ho hauia lexat. Marauellas molt, majorment con no conexia negun daquells quell encontraua; e axi con hom marauellat e quax torbat demana si era aquella Effesso. Digueren li que och. E Malco ana a les panederes, e compra pa per a ell e a fos companyons, e trague de aquells diners que hauia portats per pagar lo pa; e la panedera no volch pendre de aquella moneda perque era daltre antich temps, e ella no la conexia. E tentost los que eren elli prengueren Malco dients que hauia trobat tresor; e pres leuauen lo denant lo bisbe de la ciutat. F.

Malco cuydaues quèl leuassèn denant Lemperador Decio. E quant lagueren menat denant lo bisbe, lofficial major de la ciutat que en aquella hora staua parlant ab lo bisbe, demana a Malco si hauia trobat tresor? Ell dix que no, mas que son pare li hauia donats aquells diners. E demana li qui era son pare? E Malco los dix los noms de son pare e de sa mare, e en quals cafes e carrers stauen. Empero dix Malco: Açò dich si aquesta es la ciutat de Effeso. E tots los que alli eren digueren que james no hauien conegut ne oyt nomenar tals persones, e que aquella moneda mes hauia de .ccclxxx. anys que era feta, car en les letres de la moneda se conexia ja quel temps del Emperador Decio era stada feta, lo qual Emperador hauia trescents setanta anys que era mort. E Malco los respos que verament Lemperador Decio era viu. E ladonchs lofficial li dix: Fill, no ha Emperador al mon qui haja nom Decio, car aquell que tu dius molts anys ha que fo. E con, dix Malco, me podets vofaltres dir ço quem deyts si encara ir viu jo en aquesta ciutat Lemperador Decio? e per tal quem cregats venits ab mi, e mostrar vos he .vj. jouens companyons meus queus diran ço que jous dich. Verament, dix lo bisbe, algun miracle es que Deus nos vol mostrar. E tentost lo bisbe ab molts daltres seguiren Malco quils mena a la coua on stauen los .vj. jouens. E quant foren a la porta de la coua lo bisbe vee les letres quels maestres hauien en-

tallades en una gran pedra, segons que hauets oyt, les quals letres lo bisbe legi denant tot lo poble que alli era vengut; e troba segons les letres quels .vij. infants hauien estat en la coua tancats, e durments trescents setanta e dos ayns. E quant Malco fon ab los altres .vj. infants, ladonchs lo bisbe e tots los altres veeren que de les cares de quefcun dels .vij. gloriosos infants martirs exia ten gran claredat, que sembla lo raig del sol, e la coua se umpli de tanta bona olor que era gran pleer e marauella. E ladonchs lo bisbe e tot lo poble ab gran deuocio agenollaren se denant los beneyurats set infants martirs, e feeren moltes gracies a Deu de aquell ten virtuos miracle. E Lemparador Teudofio qui duptaua en la resurreccio del Fill de Deu, con ho sabe molt cuytadament vench de la ciutat Defesso on era, a la dita coua. E quant vee los .vij. fants martirs axi resplandir, ab gran deuocio e reuerencia agenollas denant ells, e plorant abraçals. E un dels .vij. infants martirs qui hauia nom Masmiano dix al Emparador: Emparador Teudofio, sapies que per que tu creeguesses vertaderament la resurreccio del Fill de Deu, a nostre Senyor ha plagut que nosaltres fiam stats resuscitats. E sapies per cert que nosaltres som stats dins aquesta coua axi con l'infant esta dins lo ventre de la sua mare, e hauem viscut tot aquest temps durment sense sentir altra cosa. E dites Masmiano aquestes fantes paraules, tots los .vij. fants martirs enclinant

lurs caps reteren lurs animes al Salvador del mon.

CCXLII. — *Miracle e eximpli con no es plesent cosa a Deu ne a la verge Maria de aquells qui dormen en lesgleya, segons que recompte Cesar.*

¶ DORMIENDUM non est in ecclesia.

UN monge de bona vida e fanta per la gran abstinencia que feya staua ten flach que viure li era mort. E una nit dites les matines en la sgleya gitas de pits sobre un fust denant laltar, e alli se adormi. E tentost la verge Maria vench a ell, e dona li ab lo cap del mantell quella portaua, e dix li: Chrestia, no es aquex loch de dormir, mas per fer oracio. E tentost lo monge se desperta, e vee les spatles de la dita Verge e senyora, e oy ço que dit li hauia; e dalli auant james lo monge no gofa dormir en lesgleya.

CCXLIII. — *Miracle e eximpli con no es plasent cosa a Deu de aquells homens de religio ques adormen quant dien les hores en la sgleya, segons recompte Cesar.*

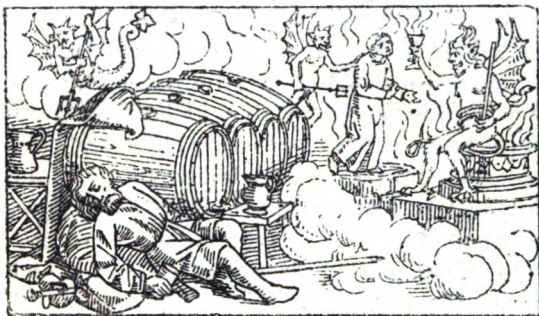
¶ DORMIENDUM non est in choro.

UN monge vell era molt gran dormidor; e una nit stant en les matines adormisse, e vee en visio denant si un home molt gran e molt negre, lo qual hom tenia en la ma un açot plen de nuus, e vee quel hom lo guardaua molt spauentofament, e dix li: Que fas açi tota la nit dur-

ment? puts fembra; e dona li en la cara un colp ab lo dit açot. Ell volent fugir dona del cap gran colp en la paret, e despertas molt spauentofament.

¶ Assi se acaben tots los miracles e eximplis qui comensen per **D**: e comensen los eximplis e miracles qui comensen per **E**.

E.

CCXLIV.—*Miracle de un hom pelegri qui sem-
briaga, e mes penyora en la tauerna per lo vi
la sua esclauina, segons recompte Cesar.*

¶ EBRIUS grauitur punitur.

UN pelegri mes en penyora en una ta-
uerna la sua sclauina per vi, e begue
tant que sembriaga en manera que is-
que de tot enteniment, que semblaua
que fos mort. E en aquella hora fon li arrapada
la anima, e leuada a diuerfes lochs de penes, e
mesa en l'inferrn: la qual anima vee lo princep
dels diables assegut demunt un pou cubert de
fusta; e vee con denant lo dit princep los diables
li portaren un clergue; e lo dit princep saluda

lo, e dona li a boure ab un caliç quel clergue portaua foch e soffre; e apres leuas de peus, e descobri lo pou, e gita dins al preuere. Quant lo pelegri ho ach vist, comença a tremolar de gran paor que ach. Ladonchs lo diable princep a grans crits dix: Amenats me aquell senyor quen penyora per vi en la tauerna la sua sclauina, e sembriaga. E lo pelegri plorant dix al angel qui de prop li ftaua: Senyor, liuram de les mans de aquell Satanas, e jo promet te que james nom embriagare. E tentoft la anima del pelegri torna al cors; e tentoft lo pelegri tornassen en sa terra. E con hi fon tornat, sabe quel preuere que hauia vist gitar en lo pou, era mort aquell die quel hauia vist en linfern.

CCXLV. — *Miracle e eximpli con de bens guanyats de mal just, de peccat, no aprofita a la anima fer esgleyes ne altres almoynes, segons ques recompte en la Ligenda lombardica.*

¶ ECCLESIA de ufuris et rapinis
constitui non debet.

UN hom logrer feu una sgleya de ço que hauia guanyat a logre. E quant lach feta acabar conuida al bisbe per que la consagra; e axi con lo bisbe ab los clergues feyen e deyen lo offici de la consagracion, lo bisbe vee detras laltar un diable vestit en abit de bisbe assegut en una cadira, e dix al bisbe: Per que consagres tu la mia esgleya? ix de fora, car la jurisdiccio de aquella

sgleya a mi pertayn , e no a tu , per tal con fon feta de diners de logre e de roberia. E lo bisbe e los clergues isqueren tentoist de la sgleya ; e lo diable gita un gran crit , e derroca tota la dita sgleya.

CCXLVI. — *Miracle e eximpli de la pena que en infern sofferia la anima de .j. comte per raho de una heretat que posseya e tenia, la qual era de la sgleya, segons recompte Pere Damia.*

¶ ECCLESIIIS non sunt bona temporalia auferenda.

EN la terra de Teutonia un comte feya bona vida segons opinio de les gents. E apres quel comte dessus dit fo mort , un religios fon arrapat en lespirit e menat al infern, e vee con los diables metien lo dit comte en lo primer grao de una scala de foch. E lo dit religios demana per que turmentauen lo dit comte qui hauia feta tanta honesta vida en lo mon? E los diables li respongueren que per una heretat que hauia posseya que era de una sgleya, la qual heretat lo deen aui del comte hauia tolta fortiuolment a una sgleya ; e axi con morien los de aquella generacio axils metien per hauer pena en aquella scala que staua plena de foch ; e aytal pena haurien quefcuns de aquells qui posseyrrien la heretat tro la haguessen tornada a la dita esgleya.

CCXLVII. — *Eximpli de sauia resposta que un sant hom feu a un cardenal sobre la eleccio de*

un bisbe, segons que recompte Pere de Claresvalls.

¶ ELIGI semper debet melior ad officium.

EN una sgleya cathedral, mort lo bisbe, era gran contrast entre los de la dita sgleya per raho de la eleccio de bisbe; pero auengueren se que triassen e elegissen de dos la un, e meteren ho en poder e mans de un cardenal que manas e digues qual de aquells dos volia que fos bisbe. E lo cardenal demanan de consell a un hom sant qui hauia nom Pere Clareualense. E aquell sant hom respos al cardenal: En dos diners auols noy ha que triar; mostrant per aquella resposta que negun de aquells dos no era digne de esser bisbe.

CXXLVIII. — *Miracle de un bisbe qui dona a boure a un pobre, segons recompte Pere Damia.*

¶ ELEMOSINA temporalia auget.

UN bisbe hauent gran set demana del vin per boure, e lo coper mes tot lo vi que troba en lo barril per tal con ni hauia poch en la taça quel bisbe deuia boure. E axi con lo dit bisbe volia pendre la copa per boure, un pobre li vench deuant qui li dix: Senyor, dam a boure aquex vi de aquexa copa, car gran set he. Lo bisbe per gran caritat dona li a beure tot lo vi. Apres lo bisbe hauent molt major set, dix al coper: Dam a boure, que verament jo he molt gran set. Senyor, dix lo coper, noy hauia mes vi sino lo quel pobre ha begut. Ves, dix lo bisbe, guarda sin

romas en los barrils. Lo coper guarda los barrils, e vee que eren del tot buyts, e dix ho al bisbe. E lo bisbe li dix: Ves, tornay, e regonex ho be siy hauria mes vin. E lo coper tornay, e troba los dos barrills plens de vi. E ladonchs lo bisbe e los altres feeren ab deuocio laors e gracies a Deu.

CCXLIX. — *Miracle con Deus dona guardo a les vint doblaries de ço que hom dona en almoyna als pobres, segons que recompte Pere Damia.*

¶ ELEMOSINA reddit plus quam datur.

UN hom de bona e honesta vida tenia dotze diners, e anaua comprar a la plaça de ques dinas; e era ten pobre que no hauia sino aquells .xij. diners ab que pogues comprar que dinar. E anant ell a la plaça vench li un pobre, e demana li almoyna; e lo bon hom veent que no tenia de que li pogues fer almoyna sino de aquells .xij. diners, donals hi tots per caritat, e apres tornafsen a casa sua, e assigues a taula per menjar pa e aygua, car no hauia de que pogues comprar altra cosa per son dinar. E axi con ell fo assegut a taula, un pobre li vench denant, e dona li .xx. fols, e dix li: Lo senyor meu te tramet aquests .xx. fols., per los .xij. diners que donist al feu pobrelet. E tentost lo pobre desaparech.

CCL. — *Miracle con es gran peccat a aquell quis rete lalmoyna que son senyor li mana do-*

nar, segons ques recompte en les gestes de Johan Almoynar.

¶ ELEMOSINA remuneratur in presenti.

UN caualler pobre mostra a aquest bisbe Johan Almoynar la sua pobrea, lo qual Johan mana a son dispenfer que li donas quinze liures dor; mas lo dispenfer no lin volch donar sino finch. E tornantfen aquest bisbe Johan Almoynar a son palau, vench li denant una dona vidua, e offerili finchcentes liures dor. El bisbe manales pendre a son dispenfer, e dix li: Quantes liures dor donest a aquell caualler? Senyor, dix lo dispenfer, quinze, segons vos manas. No es veritat, dix lo bisbe, car si vos quinze lin haguefets donades, mil e finchcentes men haguera offert vuy aquesta vidua. E tentoft lo bisbe en presencia de tots los que alli eren demana li que li digues si hauia hauda volentat de offerir li mes o menys quantitat de aquelles finchcentes liures? E la vidua dix: Senyor, verament la mia volentat era de offerir vos mil .d. liures dor, e axi ho tenia escrit en aquest paper que portaua en la mia ma. E quant obri lescrit denant vos noy trobi scrites mes auant de .d. liures, e conegui que no era volentat de Deu que jous offeris mes auant de aquestes .d. liures. E tentoft alli en aquella hora publicament lo dispenfer ab gran contricio comfessa al sant bisbe lo peccat, demanant li perdo, e quel absolues.

COLI. — *Eximpli de un sabater qui quescon dissabte daua en almoyna als pobres tot ço que guanyaua en los altres dies de la sepmana, segons recompte sent Gregori.*

¶ ELEEMOSINA remuneratur in futuro.

UN sabater hauia per costum que tot quant guanyaua la sepmana, retinent per sos ops ço que hauia mester per a sa prouesio necessariamente, daua quescon dissabte en lesgleya als pobres en almoyna per caritat. E un religios de santa vida en visio vee con en lo cel feyen un gran palau e molt richos per al dit sabater; pero veu quels obrers no obrauen en lo dit palau sino lo dissabte; e lo fant religios conech que allo se feya per la almoyna quel dit sabater feya en lo dissabte, e no en altres dies de la sepmana.

COLII. — *Miracle e eximpli con almoyna feta de diners e de cofes guanyades ab peccat no aprofita a la anima, segons que recompte Pere Damia.*

¶ ELEEMOSINA facta de rapinis, et de male adquisitis non valet.

UN bisbe de la ciutat de Capra, apres que papa Benet son mort, ell lo veu star caualcant corporalment en un cauall negre; e lo dit bisbe li dix: Est tu papa Benet? El Papa li respos: Jo son aquell mal auenturat que tu dius. E lo bisbe li dix: Con te va, pare e senyor? El Papa li respos: Molt greument son turmentat,

mas nom defesper de la misericordia de Deu; e prech te que vages al meu successor, e dili que face fer almoyna de la moneda que sta en tal caxa ques en aytal loch, car les almoynes que per mi tro are han fetes nom aprofiten, per tal con son fetes de diners guanyats ab peccat.

CCLIII.— *Eximpli con lalmoyna deu esser feta molt secretament e sens vana gloria, segons que recompte Heraclides.*

¶ ELEEMOSINA non debet fieri causa vane glorie.

SANTA Meliana de Roma dona docentes liures dor al abat Paulo, e labat dix li: Deus te do lo teu guardo; e mana que aquelles docentes liures fossen donades e partides als pobres frares del monestir. Santa Meliana speraua quel abat li donas benediccio, e la loas de ço que hauia fet; e vee que no li deya paraula. Ella dix al abat: Pare, vet que en aquesta caxeta stan trecentos liures dor. E labat curant poch de allo, dix li: Filla, si tu a mi ho dones, donar te jo lo guardo, mas pus ho donest a Deu, dell lespera; car sapies que mes honor fa a Deu aquell que dona dos diners callant e secretament, que no aquell qui dona grans trefors per vana gloria; car aquell qui mesura les muntanyes e pesa tot lo mon, no es necessari que sapia de tu ne daltre quantes liures dor donest en almoyna.

CCLIV.— *Miracle e eximpli con lom deu esser*

piadors en almoynes als pobres, e con almoyna per poca que fie aprofita a la anima, segons ques recompte en la ligenda del bisbe Johan Almoynner.

¶ ELEMOSINA etiam sine deuotione data valet.

UN cambiador qui hauia nom Pere era molt rich, e era molt dur e aspre vers los pobres, que quant los pobres venien a casa sua, defonrauels e enuiauels ne sens almoyna. Un die stant justats molts pobres enfemps, feren paraules entre ells con no podien hauer almoyna de la casa de Pere lo cambiador, e un dels pobres dix: Verament jo ire a casa de .P. e fare que ell me dara almoyna. E tentost lo dit pobre anassen a casa del dit .P. cambiador, e axi con lo pobre demanaua almoyna a la porta lo dit cambiador vench de fora; e axi con vee lo pobre cerqua una pedra ab que li pogues donar, e axi con ell cercaua la pedra e trobar no la podia, una fembra venia del forn e portaua pa de centeno; e lo cambiador ab gran fellonia que hauia del pobre, e perque no podia trobar pedra ab quel feris, pres un pa de aquells de centeno e tiral al pobre ab fellonia. Lo pobre pres lo pa, e tornassen als altres pobres, dient los quel cambiador loy hauia donat. Apres alguns dies lo dit Pere cambiador fon malalt, e aparech li lo Saluador senyor del mon, e vee con los diables pesauen lo be e lo mal quell hauia fet, e quels diables metien en la una balança tots los seus peccats, e los angels no meteren en lal-

tra balança fino lo pa de centeno quell ab fello-
nia hauia donat al pobre, e pesa poch menys que
tots l'ós peccats. E los angels digueren al dit .P.:
Sino ja veus en que sta ton fet. E quant lo dit
cambiador fon tornat en si matex, anant li lo cor
en la visio que hauia vista, dix: E si un pa de
centeno que ab fellofia e no per almoyna doni
me ha tant profitat, quant mes me aprofitaria
si daua tot quant he? E tentost lo dit cambiador
Pere dona tot quant hauia als pobres, e feu vida
santa.

CCLV. — *Miracle e eximpli con la almoyna
qui es feta als pobres ab vera e deuota caritat,
nostre Senyor la pren axi con si a ell propi-
ament fos feta, segons se recompte en la ligenda
de sent Johan Almoynier.*

¶ ELEMOSINA data, sibi datam
aliquando ostendit Deus.

LO deffus dit Pere cambiador apres que ach
vista la deffus dita visio es fo donat a feruir
de Deu per almoyna a fer, e per hauer gran cari-
tat, staua .j. die a la plaça, e un pobre demana li
almoyna, e tentost lo dit Pere despullas un bon
manto que tenia, e donalo al pobre. E tentost
que loy ach donat, lo pobre lo vene. E quant lo
dit Pere ho viu, fon molt torbat, e dix en si
matex: Verament jo creu be que jo no son digne
quel pobre de Jhesuchrist vista la mia roba. E
tornassen a casa plorant, e donassen del tot a Deu

ab gran deuocio; e mentre ploraua e feya sa oracio deuota adormis; e en visio aparech li lo Senyor creador e senyor de totes coses pus resplandent quel sol, e portaua vestit lo manto quel dit Pere cambiador hauia donat aquell die al pobre en la plaça, e dix li lo Senyor: Pere, per que plores? conexas aquest manto que tinch vestit? E Pere li respos: Senyor, bel conech. Sapies, Pere, dix lo Senyor, que despuys quel me donest, tota veguada le vestit. E tentost dites aquestes paraules lo Senyor desaparech.

CCLVI. — *Miracle e eximpli con almoynes e oracions aprofiten molt a deliurar los presoners de les presons en que son, segons recompte Johan Almoynner.*

¶ ELEEMOSINA etiam uiuis prodest.

UN hom fon presoner dels persians, e estant pres en un carçre ab daltres presoners sdeuench se quels altres presoners scaparen e fugiren. E quant foren tornats en lur terra digueren als parents del presoner que romania pres quell era mort; e allo digueren ells çon ells hauien vist un hom foterrat semblant daquell, e per ço se cuydaren quell fos mort. Los parents de aquell presoner tres anys continuus feren fer e dir quescun any per la anima de aquell moltes almoynes e oracions; e acabats los tres anys ell fugi de la preso, e vench a la sua terra ab gran pleer. E quant sabe les oracions e almoynes que per ell feren

fetes, e en quin temps, dix a sos parents que quescun die dins los tres anys li venia un hom en lo carçre vestit de vestedures blanques quel soltaua de les presons tant con durauen les oracions e almoynes que per ell feyen, e puyt quel tornaua a les dites presons, e staua pres tro en la hora que les oracions e almoynes se feyen. E que en aquella hora lo dit hom vestit de les robes blanques lauia soltat de la preso.

CCLVII. — *Miracle de un clergue al qual un pelegrí en la sua mort hauia lexat la sua esclauina per que pregas Deu per la sua anima, segons que recompte Cesar.*

¶ ELEMOSINAM recipiens et non orans pro dante punitur.

UN hom pelegrí en la hora de la sua mort lexa la sua esclauina a un preuere per que digues misses e preguas Deus per la sua anima; mas lo clergue nou cura axi a fer. Apres lo dit clergue metes en lorde de Cistell, e un die dorment ell en lo dormidor dels monges son arrapat en l'espirit, e son menat al loch de les penes infernals, e vee con los diables hi portauen moltes animes e les turmentauen; e ell de paor amagas detras la porta per gran paor que ach con entre los diables vee lesclauina quel pelégrí li hauia lexat: e un diable vee lesclauina e demana de qui era aquella esclauina? Los altres diables li digueren: De aquell clergue qui esta detras la porta,

que laydona un pelegri, e no ha pregat Deu per la sua anima. E ladonchs los diables prengueren la sclauina, e mullaren la tota en aygua molt pudent que bullia tant con fer se podia, e prengueren lo clergue monge, e enbolcaren li la cara e lo coll ab aquella sclauina bullent. Ladonchs lo dit clergue e monge despertas cridant molt fortment: Senyors, acorrets me, car jom muyr cremant. Ladonchs los monges que en lo dormidor dormien despertaren se, e vengueren al dit monge, e trobaren li lo cap tot cremat, e leuaren lo a la enfermeria mig mort: e allo fo per tal con lo dit monge no hauia feta penitencia de son peccat.

CCLVIII. — *Miracle e eximpli con almoyna quis fa ab vana gloria e no ab caritat no aprofita a la anima, segons recompte Cesar.*

¶ ELEEMOSINA propter vanam gloriam facta non valet.

EN la ciutat de Baldaria un caualler molt rich apres que fon mort aparech a fa muller. Ella li demana que era dell? E ell li respos: Dampnat fon. E ella li dix: E con, e nous han aprofitat les grans almoynes que jo se que hauets fetes, e con aculliets volenterosament los pobres en vostra casa? Verament, dona, dix ell, neguna de aquexes cofes nom han aprofitat, perque les fiu ab vana gloria e no ab caritat. Ella demanant de altres cofes, ell li dix: No pusch aci mes atu-

rar, car un diable me sta sperant, ques moñ guaidor; mas dich te que si totes les fulles dels arbres que son en lo mon se tornassen lengues, no porien dir ne comptar les grans penes e turments que jo soffir. E dites aquelles paraules defesparech.

CCLIX.—*Eximpli con almoyna ques fa de bens guanyats ab peccat no aprofita, ans es molt despleent a Deu, segons recompte Cesar.*

¶ ELEEMOSINA que facta est de rapinis non valet.

UN hom rich feu un gran conuit en nom de almoyna; entre los conuidats hauia ni un que era endiablât, e lo diable turmentauâl molt fortment per manera que nol lexaua menjar. Los altres pobres conuidats digueren al diable: Maluat e fill de peccat, per que no lexes menjar aquest crestià? Per tal, dix lo diable, con no vull que peque, car aquesta almoyna que aci se fa, de roberia e de mal just son los diners de ques fa. E los pobres li digueren: Mintes, car aquest hom qui la fa bon hom es. No mint, dix lo diable, car sapiats que aquesta vedella queus dona açi a menjar per almoyna, en la quinta generacio deualla de una vaca que son robada. De la qual cosa tots se marauellaren molt.

CCLX.—*Miracle e eximpli de un hom rich qui hauia fills e dona tots sos bens en almoyna als pobres, segons que recompta Jacme de Uitriaco.*

¶ ELEEMOSINA in centum plus redditur a Deo.

UN bisbe preycava una vèguada, e deya que aquells qui donauen ço del lur als pobres, que Deus los ho tornaua en cent dobleries. E lom rich quant ach oyit lo dit fermo del bisbe, dona e mes en poder del dit bisbe tots sos bens; e lo bisbe donals tots als pobres. E apres quel hom rich fon mort, sos fills mogueren plet e demanda contra lo bisbe per los bens de lur pare; e lo bisbe deffenies per dret. E dins lo temps quel dit plet se menaua, los dits fills oyren eh reuelacio que anassen a la sepultura de lur pare, e que la descobrissen, e que de dins trobarien recapte de ço que demanauen al bisbe. E tentost los fills descobriren la dita sepultura, e trobaren que lur pare tenia una carta en que hauien scrites letres que deyen que no ten solament hauia haut guardo en laltre mon dels bens seus que hauia donats al bisbe per donar als pobres, ans a les cent dobleries ne hauia haut guardo e gloria celestial. E vistes les dites letres, los dits fills lexaren lo plet que hauien contra lo bisbe.

CCLXI. — *Miracle e eximpli con es despleent cosa a Deu qui pren almoyna del hom usurer, segons se recompte en la historia de sent Frosey.*

¶ ELEEMOSINAM recipientes
ab usurariis puniuntur.

MORT sent Frosey los diables lo acusaren denant lo Salvador, e no trobauen de quel

accusassen sino de una vegada que reebe una capa de un hom logrer, e que no sen era confessat. E axi con lo Saluador del mon volia donar la sentencia contra sent Frosey, los angels suplicaren lo Senyor que usas de misericordia. E ladonchs lo Senyor dona de sentencia que la anima de sent Frosey tornas al cors, e que faes penitencia de aquell peccat. E lo diable quant ach oyt la dita sentencia, per gran ira quen ach pres la anima del dit logrer, e dona per la cara a sent Frosey. E apres que sent Frosey fon reffuscitat, aparech li tots temps la cremada de la cara, la qual li hauia feta la anima del logrer; pero james lo fant hom sent Frosey no hauia sabut que aquell hom qui la capa li hauia donada fos logrer, empero deuia ho saber.

CCLXII. — *Miracle e eximpli de un bisbe qui regi malament son bisbat, segons ques recompte en lo libre del Do de pahor.*

¶ EPISCOPUS a demone citatur.

UN bisbe stant al punt de la mort fon li vires quel diable lo citaua que comparegues denant lo Senyor del cel e de la terra per que retes compte e raho con hauia regit son bisbat, e quel leuauen denant lo Senyor per oyr sentencia, e que el diable quel accusaua molt fortment que no hauia sabut ben regir son bisbat. E el bisbe no sabia ques respongues, e que assignauen die per oyr sentencia diffinitiu. E lo dit bisbe comp-

ta aquella visio a tota sa companya. E en laltre die fon li viares quel diable lo citaua per a oyr sentencia ; e lo bisbe veent lo diable hauia molt gran spaordiment , per manera que nol gosaua guardar en la cara. E per aquella pahor leuas del lit on jaya malalt molt spaordit , e axi con fugia per la cambra dona de la cara e del cap un ten gran colp en un pilar que hauia en la cambra, que tentost mori.

CCLXIII. — *Miracle e eximpli con sent Marti e altres sants acusauen denant nostre Senyor Deu larquebisbe de Tors perque no regia segons que deuia larquebisbat.*

¶ EPISCOPUS a sanctis accusatur.
Libro de Dono Timoris.

EN la ciutat de sent Marti de Tors un ciutada de honesta vida hauia acustumat de venir quescuna nit a matines a la sgleya cathedral. E una nit vench ten mati que encara no hauien tocat a matines, e troba la porta de la sgleya uberta, e ana dins , e vee dins lesgleya gran claredat, e vee en una cadira assegut a nostre Senyor Deu, e denant ell sent Marti e molts sants altres qui acusauen larquebisbe de aquella ciutat ; e vee con lo dit arquebisbe vench citat denant lo Senyor, lo qual bisbe se assigue en la sua cadira vestit pontificalment ; e los dits sants acusauenlo, e ell no responia, ans callaua. E tentost lo Senyor dona del peu en la cadira on larquebisbe seya, e

tentost enderroca la ab larquebisbe enfemps, e la visio desaparech. E lo dit ciutada anassen a la casa del dit arquebisbe, lo qual arquebisbe ell no poch veure per tal con staua dins de sa cambra, mas dix la visio que hauia vist a les companyes del dit bisbe. E apres entraren dins la cambra per dir la dita visio al dit arquebisbe, e trobaren quel arquebisbe era mort.

CCLXIV.— *Miracle e eximpli con lestatment de bisbe es molt perillos a la anima de aquell quil ha, segons recompte Cesar.*

¶ EPISCOPALIS status nimis est periculofus.

UN monge fo elet per bisbe, e ell no volent ho esser; son abat en virtut de obediencia mana li queu reebes; e ell no ho volch fer. Apres alguns dies lo dit monge mori, e mort aparech a un seu companyo, lo qual li demana si li nohia a la anima con era stat inobedient a son abat en pendre lo bisbat. Ell dix que no, ans si hagues pres lo bisbat fora dampnat.

CCLXV. — *Miracle de la Eucaristia presa per un infel, segons recompte sent Marçal.*

¶ EUCHARISTIA sumpta ab infideli a combustione eum preferuat.

UN fill de un juheu anant en companyia de chrestians en duyren lo que entras en la sgleya de Santa Maria; e con foren dins entrats

prengueren de les hosties sagrades qui stauen en la custodia, e combregaren tots los dits fadrins axi lo juyeto com los chrestians. Quant lo juheu pare del juheto ho sabe, per gran fellonia e despler que ach pres son fill, e mes lo dins un forn cremant que tenia dins casa sua. Quant la mare ve son fill en lo forn crida grans crits, per los quals crits vengueren molts chrestians, e tragueren lo juheto del forn sa e sens negun cremament, e lançaren lo pare del juheto dins lo forn, lo qual de continent son cremat e mort. E apres lo dit juheto deya a les gents que una fembra que hauia vist en la sgleya que tenia en la falda un infant poch staua ab ell dins lo forn, e quel hauia cubert ab lo mantell que ella tenia, e que ell no hauia sentit lo foch poch ne molt. E per aquell miracle lo dit juheto, e sa mare, e molts altres juheus se batejaren, es tornaren per deuocio chrestians.

CCLXVI. — *Miracle de una fembra qui quescun die acustumaua de offerir a la missa, segons ques recompte en les gestes de sent Gregori.*

¶ EUCARISTIA propter fidei roborationem
versa etiam in carne.

UNA dona hauia en Roma que quescun die offeria grans offerres a la missa, e lo dicmenge ella offeria al Papa grans offerres a la missa. E un die lo Papa combregant moltes gents combregaua a ella; e axi con li volch do-

nar a reebre una part de una hostia fagrada, lo Papa li dix: Aquest cors de Jhesuchrist que tu reebes te leu a la vida perdurable. Quant la dona oiy les paraules quel Papa li hauia dites comensa fe a sonriure. E lo Papa tentoft que ho vee mes aquella part de la santa hostia fagrada demunt laltar, e dix a la dona per que se hauia ris quant deuia reebre lo cor de Deu? Ella li respos: Pare sant, viares me fo que aquella hostia ab quem voliets combregar que era del pa que jo vos offeri a la missa; e quant vos oy dir que era lo cors de Jhesuchrist me pris a riure. E ladonchs tentoft lo Papa alli feu un gran fermo del cors de Jhesuchrist a tot lo poble, e manals que ab ell ensemps feessen oracio per aquella raho. E tentoft aquella part dostia fagrada ab que volia combregar la dita dona tornas en forma de un troç de dit corrent fanch. E quant tot lo poble vee aquell miracle foren confermats en la fe e en deuocio.

CCLXVII.—*Miracle de la hostia fagrada ques cors de Jhesuchrist, que sdeuench a la mort del gran doçtor Hugo de sent Viçtor, segons ques recompte en la Ligenda lombardica.*

¶ EUCARISTIA loco nulla alia
hostia debet administrari.

UN doçtor molt excellent qui hauia nom Uch de sent Viçtor era molt deuot en santat, e stant malalt al punt de la mort demana per reebre lo cors de Jhesuchrist. E per tal con lo

dit-doctor no podia reebre neguna cosa en lo ventrell, e per dubte que no hagues vomit los germans seus digueren a un capella que portas una hostia, mas que no fos sagrada. E quant lo clergue entra per la cambra ab la hostia en una custodia, Ugo tentost dix a altes veus a los germans: Germans, perdon vos Deu per quem volgues enganar, car verament no porta lo capella lo meu Senyor e saluador. Ells marauellant se con axiu hauia conegut, feren li portar lo vertader cors de Deu. E quant loy hagueren portat ell vee que nol podia reebre sens perill de vomit, alça les mans juntes vers lo cel, e ab gran deuocio e contricció dix: Axi torn se lo Fill al Pare e al Spirit Sant, e la mia anima torn se al Senyor qui la feu. E dites aquestes paraules ell mori, e la ostia sagrada quell hauia adorada defesparch de la custodia en que estaua.

CCLXVIII.—*Eximpli molt marauellos de Eustacio Placido, e de Teospita sa muller, e de Agaspito, e de Teospito sos fills, segons ques recompte en les gestes de Eustacio Placido.*

¶ EX gestis eius.

AQUEST Eustacio era un honrat hom, e no crestia, ans era gentil, e anant un die a caça troba molts ceruos justats, e entre tots los ceruos ell ne vee un qui era molt pus bell que negun dels altres; e lexant tots los altres segui aquell. E axi con lo seguia vee entre les banyes

del ceruo una creu en que staua la ymatge de Jhesuchrist crucificada, la qual ymatge parla ab lo dit caualler gentil Placido. Altres dien quel ceruo li parla, e dix li tota la fe de Jhesuchrist enformant lo en aquella, e dix li queu digues a sa muller. E per aquell miracle lo dit Stacio Placido, e sa muller, e sos fills se batejaren es tornaren chrestians en Roma. E al caualler qui primerament hauia nom Placido meteren li nom al batejar Eustacio, e a sa muller Teospita, e la un de sos fills Agaspito, e al altre Teospito. E en laltre die seguent lo senyor Jhesuchrist li aparech en semblant manera crucificat, e dix li con per ell hauia a sofferir moltes tribulacions, e que si hauria paciencia per a sofferirles. A poch de temps vench gran mortaldat en sa casa, axi que li ocis tota sa companya, sino ten solament ell, e sa muller, e sos fills: e apres vengueren ladres e robadors, e prengueren li tot quant hauia, e ell e sa muller e sos fills mal vestits fugiren a la mar. No hauent diners de que poguessen pagar lo nolit de una nau en que seren meses, lo patro de la nau per lo dret del nolit, e perque la muller de Eustacio era bella, pres la per a si. E apres Eustacio e sos dos fills isqueren de la nau, e vinent a un riu molt gran Eustacio passa en les spatles la un de sos fills lo riu. E com tornaua per passar laltre fill e fo en mig del riu, ell vee que un leo se leua en la boca la un fill, e un lop laltre, mas nols ocieren, mas vius losen

leuaren. Quant Eustacio qui stava en lo riu vee que per aytal manera havia perduts sos dos fills, plorant cuydava exir del seyn. Apres que Eustacio fo exit del riu vench a casa de un aldea ab lo qual stech quinze anys; e Deus guarda en aquell temps que Teospita muller del dit Eustacio no fon defonrada. E sdeuench se que uns lauradors prengueren la un fill al lop, e altres lauradors prengueren laltre fill al leo, e menaren los a la ciutat, e nodrien los en un carrer no sabent la un del altre. E apres sdeuench se quel Emperador ajustava ses gents per fer una gran batalla ab sos enemichs, e anant li lo cor que Eustacio era molt bon caualler, e ardit, e saui, enuialo a cercar a dos cauallers per totes les parts del mon. E un die quels dos cauallers passaren per lo mas de aquell aldea on Eustacio stava; e en aquella hora Eustacio guardava uns sembrats, e los dos cauallers del Emperador li demanaren si havia vist ne fabria alguna cosa de un caualler qui havia nom Eustacio, ne de sa muller, ne de sos fills; e ell respos los que no: pero leuals a casa del aldea son senyor, e parlant de moltes coses conegueren certament que aquell era Eustacio. La donchs los dos cauallers del Emperador ab gran pleer befaren e abraçaren a Eustacio, al qual los dos cauallers demanaren de sa muller e de sos fills: e menaren a Eustacio denant Lemparador. Lemparador li feu gran honor, e ach gran pleer con era vengut, e tentost lo feu conef-

table, e major de tota la sua caualleria. E Euf-tacio axi com a conestable del Emperador feu fer crida que tots los homens jouens venguessen a ell, e que los daria caualls e armes per que fossen a la batalla. Entre los quals homens jouens hi vengueren sos dos fills, los quals ell ama molt per-quel feruiren molt be, mas no que los cregues per fills. E apres que la batalla ach venfuda Euf-tacio, axi con sen tornauen sos dos fills posaren en casa de Teospita lur mare. Allí comptant la un germa a laltre con eren stats preses de poder de un leo, e laltre de poder de un lop, conegueren se per germans, e hagheren molt gran pleer entre ells, e axi con los dos germans parlauen entre ells e stauen dins casa lur mare no conexentla, Euf-tacio lur pare passa per dauant la porta ab gran companya de cauallers. Ella lo conech per son marit, e ell conech a ella per sa muller; e tentost ella li demana per sos dos fills, e Euf-tacio li compta per quina manera lo leo, e lop los sen hauien aportats. E ella li dix totes les raons que hauia oydes dir als dos jouens que posauen en casa sua del leo e del lop. Euf-tacio feu venir denant si sos fills, e contaren li lur fet. E la donchs ell conech que eren lurs fills; e tots en-temps hagheren entre ells gran pleer, e feeren laors e gracies a Deu. E apres Euf-tacio e Teospita sa muller, e Agaspito e Teospito sos fills prengueren martiri per la amor de Jhesuchrist, e foren tots quatre martirs.

CCLXIX. — *Eximpli e miracle que encara la bestia qui no ha raho auorreg lome qui sta en sentencia de escomunio, segons recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ ESCOMMUNICATUS ab omnibus debet euitari.

UN ferrer staua vedat per la sgleya, e meyns preant la sentencia del vet, menjant ab ell en casa sua altres homens, mentre stauen en la taula menjant vench un porch en la casa on menjauen. E lo ferrer dix: Verament yo prouare aquest porch si volra menjar del meu pa pus que stich vedat; e lançali denant del pa. Lo porch lo olgue, mas nol volch menjar. E los altres homens qui alli menjauen prengueren lo dit pa, e dauenlo al porch; mas aytenpoch lo porch lo volch menjar. E hagneren altre pa que era de un lur vehi, e donarenne al porch, e tentost lo porch ne menja.

COLXX. — *Miracle e eximpli con a la anima del hom qui mor scomunicat li es molt profitos la absolucio que apres de la mort del mon li es feta, segons ques recompte en la ligenda de sent Benet.*

¶ ESCOMMUNICATIO lata in viuum etiam post mortem durat.

DOs monges de gran linatge ab lurs paraules moltes veguades feyen enfellonir lur abat. Sent Benet con ho sabe enuials a dir que refrenassen lurs lengues, sino quels gitaria en senten-

cia de escomunio. E los dits dos monges no volent creure lo manament de sent Benet, sent Benet los veda. E a pochos de temps los dits dos monges moriren, e foterrarenlos dins lesgleya; e cascun die fegons que era custuma lo diaca deya al començament de la missa: Isquen de la esgleya tots los vedats, e diran les ores e la missa. E una fembra qui portaua queescun die la oferta per a la missa per a la anima dels dits dos monges, vey a queescun dia quant lo dit diacha deya les dites paraules, que los monges exien de lurs sepultures, e exien de la sgleya. E aquella fembra dix ho a sent Benet, e sent Benet absolue los, e feu dir misses e altres oracions per lurs animes; e dalli auant encara quel dit diacha digues les dites paraules, la dita fembra no vee exir los monges de lurs sepultures.

CCLXXI. — *Miracle e eximpli con perden l'anima aquells qui dels bens dels morts se retenen, e no fan les almoynes quels morts manan fer a la lur fi, segons que recompte Turpi archabisbe de Rems.*

¶ EXECUTORUM negligentia detinet animam in purgatorio.

EN la cort de Carles Magnes volent se morir un caualler mana a un seu nebot que apres que fos mort que venes un seu cauall, e que del preu que dell hauria queu donas per la sua anima a clergues, e a pobres. E apres quel caualler fo

mort, lo nebot vene lo cauall, e lo preu quen ach despés lo tot en fos fets propis; e complits trenta dies aparech li lauoncle, e dix li: Sapies que per tal con trenta dies te has retengut de fer lalmoyna que jot mane fer per la mia anima, jo son stat aquells trenta dies en purgatori; mas tots mos peccats me son perdonats per nostre Senyor Deu; mas sapies certament que tu morras dema a mala mort, e la tua anima ira als inferns, e jo ire a parays. E lo dit nebot lendema comptant aquesta visio a altres fos companyons, oyren en layre grans brams e adulaments de leons e de altres spauentables veus. E tentost en presència de aquells ell fo arrapat en cors e en anima per los diables, e fos companyons cerquaren lo cors per diuerfes parts, e trobarenlo a deu jornades de aquell loch tot esmenuat e fet peçes.

CCLXXII. — *Eximpli que a conuertir poble a la santa fe catholica mes hi aprofiten homens sabidors de vides de sants e de bons eximplis, que no fan homens molt subtils en sciencia, segons que recompte Beda en la Historia dels angels.*

¶ EXEMPLA plus mouent quam predicatio subtilis.

UN bisbe molt subtil e gran letrat son trames en Anglaterra per que la conuertis a la santa fe chrestiana. El dit bisbe preycant molt subtilment noy poch conuertir negu. E apres son hi trames altre meyns letrat, e comptantlos bons

eximplis e molts miracles e vides de fants converti tota Englaterra.

CCLXXIII. — *Miracle e eximpli de un hom qui feya santa vida e hauia mala ventura en totes les coses temporals, e la muller feya vida defoneſta e hauia bona ventura en totes les coses temporals, segons ques recompte en la vida dels fants Pares.*

¶ EXEMPLUM a meliori fumendum.

UN hom feya santa vida, mas hauia mala ventura en totes les coses temporals, per tal manera que encara quant fon mort tantes foren les plagues e lo mal temps, que stech molts dies que nol pogueren soterrar. E la muller de aquell hom feya molt mala vida vers Deu, mas en tots los fets del mon era benauenturada, que tots sos fets li venien a son pleer. E morts los dits hom e muller, una filla que dells romas comença a ymaginar a qual vida refemblaria de fer, a la vida que feya son pare, o a la vida que feya sa mare. E stant ymaginant fo arrapada per Lesperit Sant, e fon leuada al sant paradís, e vee allí son pare molt alegre; e ella dix li: Pare, prech te que romanga açi ab tu. Filla, dix ell, nos pot fer quant ara, mas si fas la vida que yo fiu en lo mon tu staras açi en aqueſts pleers. E l'angel menala al infern, e vee allí sa mare que sofreria molts turments e cruels. E quant la vee dix li: Filla, guarda que soffir per la vida def-

onesta que feu en lo mon. E la donchs langel tornala en lo mon, e ella feu laors e gracies a nostre Senyor Deu perque li volch mostrar lo guardo que son pare e sa mare hauien segons la vida que cascun hauia fet en lo mon ; e apres fe-
gui la vida del pare, e fo fembra molt fanta.

☞ Affi se acaben los miracles e eximplis qui comensen per E: e comensen los eximplis e miracles qui comensen per F.

F.

CCLXXIV. — *Eximpli de gran virtut de castedat de Eugenia donzella, filla de Phelip senyor de Alexandria, segons quès recompte en la vida de Proti et Jacinti martis.*

¶ FALSUM impositum debet denudari.

FELIP, senyor de la ciutat de Alexandria, hauia una filla qui hauia nom Eugenia, e volent la lo pare maridar ab un gran senyor, ella no ho volch fer perque hauia fet a Deu vot de castedat. E ella no podent se deffendre del pare pres vestedures e abit de hom, e anassen de nit a un monestir de homens de religio, e pres labit de aquell monestir, e nomenaues frare Eugeni; que james Felip

son pare ne fa mare nou saberem. E feu ten
santa vida, que mort lo prior de aquell monestir
elegiren lo per prior de aquell monestir. E una
gran dona de aquella ciutat enemoras dell cuy-
dant se que fos hom, e feuse malalta, e envia per
lo prior frare Eugeni que la vengues comfessar.
E ell ab honesta entencio ana a ella per la com-
fessar, e stant sol ab ella, ella li descobri la sua
maluestat, e leuas a ell, y pensant que era hom
besaua lo e abraffaualo. E quant ell se vee en
aquella tribulacio castigauela e repreniala, dient
li que temes e hagues dubte de Deu, e que guar-
das sa propia honor. E la mala fembra que vee
que nol podia vençre, dubtant se que no la des-
cobris crida grans crits, e als crits que ella crida
la sua companya entraren en la cambra on ella
e frare Eugeni stauen, e dix los : Sapiats que frare
Eugeni, que jo hauia fet venir quem comfessas,
ses volgut gitar ab mi, e ma volguda desonrar.
E tentost aquella companya lo prengueren, e le-
uarenlo denant Felip lo fenyor de aquella ciutat.
E quant lagueren menat denant Felip, la dita
mala fembra lo accusaua molt fortment. E Felip
comença a viltenir de paraula al dit prior, e sem-
blantment feyien tots los que alli eren. E axi con
lo volien cremar, lo sant prior dona e dix en sima-
tex : No es temps de callar, e no vull que aquesta
mala fembra luxuriosa gite lo seu peccat vil de-
munt los seruidors de Deu ; e dire la veritat, no
per vana gloria mia, mas per donar laor a Deu.

E en presència de tot lo poble rompes los abits què vestia, e romas tota nuha, e dix a Felip: Sapiés, senyor, que tu es mon pare, e Claudina ta muller es ma mare, e jo son Eugenia vostra filla. E tentost lo pare e la mare cobriren ab un mantell la lur santa filla Eugenia, e plorant besaren la, e abraçaren ab gran pler. E allí en aquella hora vench foch del cel que crema la dita mala fembra qui hauia nom Melancia: e Felip e fa muller e tota lur companya tornarense chrestians.

CCLXXV. — *Eximpli de la gran fam e mortandat de gents que fon dins la ciutat de Jherusalem con Titus Vespasia la tenia assetiada, e la destroui, segons ques recompte en les croniques de la destruccio de Jherusalem.*

¶ FAMES multa mala cogit facere.

QUANT Titus Vespasia ana a Jherusalem per fer la venjança de la mort de Jhesuchrist tench la assetiada dos ayns; e fon tanta la fam que fo de dins Jherusalem, quels pares e les mares als fills, e els fills als pares e a les mares, e los marits a les mullers, e les mullers als marits se tolien per gran fam la vianda de les mans los uns als altres; e tants eren los que morien de fam, que els vius no podien sofferir la pudor dels corsos morts; per que los hagueren de soterrar dels bens del comu. E con falliren los dits bens gitauen los corsos morts del mur en lo vall. E ladonchs con Titus ho vee dix: Plens estan les

valls de pudor, e la terra es corrupta, per que apar que la ira de Deu es ab ells. E per gran fam que ladonchs fo en Jherufalem se menjauen les çabates, e les cintes, e tota altra manera de cuyro; e anauen per les carreres, e alli on olien que hauia alcuna vianda entrauen dins la casa, e per força robauenla. Sdeuench se que una dona de Jherufalem per sobres de gran fam que ach, e no tenent als que menjar oucis un feu fill poch que hauia, e un die meten a coure la un quarter; e axi con lo cohia homens robadors passaren per dauant la porta de la casa, e olguerren la carn que cuynaua, e entraren dins la casa, e demanaren quels donas la carn que cuynaua. E ella dix los: Sapiats que jo he menjat ja un quarter de un fill meu per fam, e axi vosaltres menjats aquest altre quarter. Quant ells veeren lo quarter del infant cuyt, molt spauentats isqueren sobtosamente del alberch. E al tercer any la ciutat de Jherufalem sentra per força; e venien trenta juheus per un diner, axi con Jhesuchrist fo venut per trenta diners. E segons que diu Josephus, noranta set vegades mill *iudios fueron vendidos*, e .xj. veguades cent milia de juheus hi moriren per fam e per armes.

CCLXXVI. — *Miracle e eximpli de la gran virtut e fortalea que ha la verdadera confessio ab deuota contricció sobre lo diable, segons ques recompte en los miracles de la verge Maria.*

¶ FAMILIARITAS matris ad filium
est multum periculosa.

UN caualler de la ciutat de Roma ana en romeria, e james no torna, e lexa sa muller, e lexa li un feu fill, lo qual ella per gran amor que li hauia lo nodria molt delicadament; e tant lo amaua quel gitaua ab ella en un lit, el besaua, el abraçaua. E apres quel fill ach edat de hom, encare ella lo gitaua ab si en un lit, e la amor natural tornas en amor corrupta e desonest, per tal manera que carnalment lo fill jach ab la mare, la qual concebe del fill un fill, lo qual fill e net ella tentost quel ach parit lo oucis, el lança en una priuada per que no fos descuberta. Pero ella staua en sperança de hauer perdo daquell peccat, e no cessaua quesun jorn de fer oracio, e de souen dejunar e de fer almoynes. E lo diable veent que li hauia fet perdre la anima, volieli fer perdre lo cors; e per tal lo diable pres abit de gran doctor e de clergue, e vench denant Lemparador, e dixli denant lo poble: Senyor, oges paraula molt spauentosa de creure, e molt leja de dir, e molt cruel de fer: sapies que tal dona de aquesta tua ciutat de Roma, que tu e tot lo poble tenits per dona honrada, e molt bona e fanta, es molt cruel e mala peccadora, e traydora, per tal con carnalment se gita ab son fill, del qual concebe un fill; e con ach parit son fill e son net oucis lo, e gital en una priuada. E Lemparador e tots los qui alli eren

marauellarense molt , e nou cregueren ; ans dien molt gran laor de la bondat de la dita dona per moltes almoynes, oracions e dejunis que li veyen fer. E lo diable dix : Emparador senyor , fets vos venir deuant la dita dona , e entretant que ella ve fets fer un gran foch , que si yo pusch prouar ço que dich que decontinent la cremets, e si prouar nou pusch que cremets a mi. E tentost Lemperador mana venir denant ell la dona. E quant la dona vench denant Lemparador tots se leuaren, e li feeren gran honor, e ella se asigue en una cadira deuant Lemparador. E Lemparador dixli: Dona , sapiats que aquest gran doctor e sabidor, lo qual Roma te per profeta, vos acusa de peccat molt leg , de que a nos es molt greu. E feuli relacio de tot ço que la accusaua lo doctor diable, per que es mester, dona , que responats a la dita accusacio. Ella respos : Senyor e gran Emparador , jo axi con a fembra de poch enteniment vos deman que vos quem donets temps que jo puxa respondre a ten gran maluestat que aquest traydor ma aleuada. E Lemperador donali espay de tres dies , e diris aquells tres dies la dona se confessà molt deuotament e ab vera contricció e ab moltes lagrimes. Lo confessor que vee la gran contricció que la dona hauia del peccat que hauia fet , aconsolala ab paraules deuotes, e sforçala que hagues deuocio singular en la verge Maria, e donali de penitencia un pater noster ten solament ; e la dona dona e mes tota fa pensa en hauer fin-

gular deuocio en la verge Maria. Al tercer die la dona vench denant Lemparador, e lo diable doctor era alli present. E con la dona fo denant Lemparador tots callaren, e negu no parla; e Lemparador dix al diable doctor: Amich, vet aci la dona per tu accusada. E lo diable guarda e mira la dita dona, e puys dix: Verament no es aquesta la dona que jo accuse vuy ha .iij. dies que era omicida, e luxuriosa, e molt cruel peccadora; car aquesta es fembra molt santa, e honesta, e de bona vida; e la verge Maria que veg que la guarda e li sta de prop continuament. E quant Lemparador e los altres qui alli eren se començaren a fenyar de la marauella que oyiren dir al diable doctor, tentost desesperech. E la dita dona romas sens infamia, e quitia denant lo poble.

CCLXXXVII. — *Eximpli con es molt dampnosa e perilloso cosa al prelat e a home qui vol seruir a Deu hauer familiaritat ab neguna fembra, segons ques recompte en la istoria de sent Remigi.*

¶ FAMILIARITAS mulieris etiam sanctis nocet.

UN baro molt saui pres per muller la neboda de sent Remigi, e per seruir nostre Senyor Deu entraren quescu en son orde; e apres a veguades veniente visitar la un al altre. E sent Remigi apres feu al dit baro bisbe de una ciutat; e stant bisbe, la dona de religio sa muller venielo visitar segons que hauia acustumat. E esdeuench

se quel dit bisbe conech sa mulier carnalment, e emprenya la de un fill, al qual apres que fon nat mes nom Ladre perque fo engendrat a furt. E per que no sospitassen dells lo bisbe sofferia quella lo visitas, e emprenya la altra vegada, e ach en ella una filla a la qual mes nom Guineu o robosa. Apres veent lo dit bisbe que hauia fet ten grans peccats, ab gran deuocio e contricció confessas de sent Remigi. E sent Remigi lo aconsola, e li mana en penitencia que fos reclus en una casa .vij. ayns: e sent Remigi regi lo bisbat aquests .vij. ayns. Complits e acabats los dits .vij. anys langel de Deu obri la porta de la dita casa, e dix al bisbe que Deus li hauia perdonat son peccat, e que isques de la casa. E lo dit bisbe gitas en creu en mig de la porta dient: Encara que lo meu se-nyor Jhesuchrist vengues, yo no exire de açi si Remigi qui en aquesta casa menclogue no men trau. E tentost sent Remigi per manament del angel vench a la dita casa, e traguén lo dit bisbe, el torna en son bisbat, e feu vida molt santa. E apres que fon mort fon bisbe de aquella ciutat son fill nomenat Ladre.

CCLXXVIII.—*Eximpli de una santa dona dor-de qui per la amor de Jhesuchrist se retia folla e fora de tot enteniment.*

¶ FATUITATEM causa humilitatis
sancti simulant aliquando.

EN un monestir de monges una monge se feya folla per amor de Jhesuchrist, e humiliaues a totes; e neguna no volia menjar ab ella, abans la serien, e la defonrauen, e la manauen star continuament en la cuyna lauant les scudelles, e talladors, e olles del conuent; e feya tots los officis vils del monestir. E james no feya a taula per menjar, sino que menjaua les miques del pa e ço que caya en terra de les taules con los altres hauien menjat. Continuament anaua descalça, e portaua al cap per vel un drap de stopa squinçat e molt futze, e axi seruia a totes, e james no feya enug a negu, ne la oyia negu murmurar per mal que li feffen. E per tal langel de Deu mana a un sant hom qui staua sol en la muntanya en lermitatge, que vengues a visitar les dites monges. E con lo dit sant hom fon vengut al dit monestir, feu venir denant ell les dites monges; e con li foren denant dix: No stats aqui totes. E elles li digueren: Pare, totes stam açi sino una qui es folla e orada. E lo sant hom dix: Aquexa me fets venir denant. E tentost que lo sant hom la veu, agenollas denant ella molt deuotament, e ab gran deuocio dix li: Mare spiritual, beneex me. E la santa dona quis feya folla agenollas denant lo sant hom, e respos li humilment: Mas tu, pare e senyor, beneex a mi. E totes les altres monges digueren al sant hermita: Pare, no vuelles reebre aquesta injuria daquesta folla e orada. Vosaltres, dix lo sant hom, sots les

folles e orades ; car aquesta pus acostada es a la amor del Salvador del mon que no fots vosaltres, ne ençare yo. E ladonchs totes les monges molt humilment agenollaren se denant ella demanant li perdo de les injuries que fetes li hauien. E la santa monge ab gran caritat les perdona.

CCLXXIX. — *Eximpli con a les veguades hom pert per gran cuyta cosa de que ha proffit , segons que recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ FESTINATIO nimia non etiam bona.

UN hom hauia una oca qui quescun die li ponía un ou , e pensant lom demunt dit que la oca tenia tots los ous justats dins lo ventre, ell obri la oca perque tots los ous cuydaua hauer en una hora. E quant lach uberta noy troba sino un hou ; e tingues per pech con per la sua gran cuyta e peguesa hauia perduda la ocha ; e per consegüent perde los ous que hauia de renda quiscun die.

CCLXXX. — *Eximpli que a les vegades per massa cuytar sos affers los pert hom , segons que recompte Jacme de Uitriach.*

¶ FESTINATIO nimia hominem retardat.

UNs homens anauen a la ciutat de Paris ab una carreta , e prop de Paris encontraren en lo cami a sent Marti : demanaren li si ferien de die a la ciutat. E sent Marti respos los : Sius cuytats noy ferets esta nit , e si anats a spau ferets

hi. E los dits homens menyspreant ço que sent Marti los hauia dit cuytaren la carreteta per manera ques trenca la una roda, e no pogueren effer aquella nit a Paris. E sent Marti qui anaua caualcant en un ase fo a Paris abans que fos de nit.

CCLXXXI. — *Miracle de una pedra preciosa qui fon encaçada en una creu dor, segons ques recompte en la historia lombardica.*

¶ FIDES confirmatur miraculis.

UN bisbe de una ciutat mentre deya missa vee demunt laltar tres gotes de sanch molt clares e eguals en granea, les quals se ajustaren ensemps e feeren se una pedra preciosa molt clara e bella; e meten lo dit bisbe la dita pedra en una creu daur, tentost que la dita pedra fon mesa en la creu caygueren de la creu totes les altres pedres quey stauen encaçades.

CCLXXXII. — *Eximpli de molt gran lealtat feta per seruidor a senyor, segons recompte Ualeria.*

¶ FIDELIS seruus corpus pro domino exponit.

UN caualler tenia un seruidor molt bo e leal, e lo dit caualler los enemichs que hauia vengueren lo de nit a ouciure en sa casa. E lo dit seruidor veent que no podia scapar son senyor de mort, dona les sues vestedures a son senyor e gital fora del castell; e apres ell gitas en

lo lit de son fenyor. Los dits enemichs be veeren quant lo caualler fugia , mas per les vestedures que vestia cuydaren se que fos lescuder que fugis, e no hagueren cura de seguir lo. E entraren dins la casa del caualler , e cuydant se quel scuder qui jaya en lo lit fos lo caualler enemich degollaren lo.

CCLXXXIII. — *Eximpli e miracle de un maestre de fer torres e cafes, e de un hermita, segons ques recompte en la vida dels sants Pares.*

§ FIDEIUSSOR pro alio nullus debet esse.

UN hermita vench albergar una nit en casa de un hom qui era maestre de fer torres, e sabe con lo dit maestre de tot quant guanyaua quescun die daua les dues parts als pobres; e de la tercera part ell se mantenia. E con lhermita son tornat al desert e fo en sa cella , feu oracio a Deu que al dit maestre creegues e milloras los bens temporals pus que ten be los partia ab los pobres; e ach per resposta diuinal que nol calia effer pus rich, car siu era seria pijor per a la sua anima. E lhermita respos que li era fermança que no seria pijor ne menys caritatiu. E tentost lendema lo dit maestre derrocant una tapia vella troba una gran olla plena de moneda dor , ab la qual moneda ell ach conexença del Emperador , en tant que son molt priuat ; e no feya lalmoyna que fer solia , ans era molt cruel e aspre als pobres de Jhesuchrist. E lhermita fo arrapat en visio per

volentat de Deu , e fo leuat denant lo juy de Deu , e vee quel angel del dit maestre se clamaua al Saluador dient quel hermita era stat occasio quel dit maestre perdes la anima. E lo dit hermita no sabe ques respongues. E veent se en pressa de respondre , humilias a la verge Maria que era alli. E la senyora Verge guanya li del seu precios Fill quel hermita tornas a parlar ab lo dit maestre que esmenas la sua vida. E tentost lermita torna en si matex , e anassen al dit maestre per dir li la visio que hauia vista. E lo dit maestre era ja en ten gran stament per la priuadea que hauia ab Lemparador , quel hermita no poch parlar ab ell , ans sen tornaua a son hermitatge. E fo arrapat altra veguada , e accusat per langel en la manera defus dita. E la verge Maria per semblant manera li ajuda. Apres mori Lemparador; e Lemparador qui apres ach Lemperi feu metre en preso lo dit maestre , e tolgue li tot quant hauia. E la donchs torna a esser maestre de torres e cafes , e a fer la almoyna que hauia acustumat de fer.

CCLXXXIV.—*Miracle de una fembra qui resuscita per merit de sent Francesch, segons ques recompte en la historia lombardica.*

¶ FRANCISCI.

UNA fembra qui era molt deuota a sent Francesch , con son morta stauen en derredor del lit molts religiosos qui feyen loffici ; e mentre feyen loffici ella resuscita , e assech se en lo lit , e

dix a un frare que pus prop li staua quels altres: Pare, vull me confessar de vos, car jo era ja morta, e per un peccat que no hauia confessat era condemnada la mia anima a l'inforn, sino per prechs que sent Francesch feu a nostre Senyor Deu que ha plagut que jo sia tornada en vida per tal quem confes a vos del dit peccat, e que meresque hauer perdo e esser liurada del inforn. E tentost ques fo confessada e abfolta, la anima li isque del cors.

CCLXXXV. — *Eximpli de la paraula que un filosof dix a un ladre qui li furtava lo cubertor del lit en que jayia, segons ques recompte en lo libre de Dono Timoris.*

¶ FURIS audacia magna est frequenter.

UN hom entra una nit en casa de un filosof per furtar, e acostas al lit on jaya lo filosof, e molt suaument comença li a tirar lo cubertor que tenia demunt; e lo filosof tira lo cubertor a si. E lo ladre altra veguada tira lo cubertor, e lo filosof lo torna tirar. E lo ladre lo tira altra veguada. E en aquella pena stigueren gran part de la nit. E l'adonchs lo filosof dix al ladre: Home mesqui, pren lo pus que axil vols, e veten, e lexem repofar.

CCLXXXVI. — *Eximpli de dos ladres, e de un hom rancallos, segons que recompte Narrator.*

¶ FURES aliquando sociant se in furtis suis.

EN Normandia en una aldea staua la esgleya fora de la aldea, alt en una muntanya, e dos ladres feren companyia, e emprengueren entre ells que la un anas furtar un sach de nous, elaltre un cordero; e que aquell primer qui vengues ab lo furt que speras laltre en la dita sgleya. E aquell qui ana per les nous vench primer, e entra en lesgleya, e comença a trencar de les nous. Lo sacrista vench a la sgleya per tocar matines, e quant senti trencar les nous cuydas que fos algun diable, e spauentat e fugent tornassen a la aldea dient que un diable staua en lesgleya. E un hom qui era rancallos comença scarnir al dit sacrista, e dix a un hom molt fort que alli hauia: Prech te quem ports en les tués espatles tro a la sgleya, e jo entrar hie, e veure lo diable. E lom fort pres lo rancalos a les spatles, e menal a la sgleya; e axi con lom entraua per lesgleya ab lo rancalos a la squena, lo ladre qui trencaua les nous cuydas fos son companyo que portas lo corderon, e dix li: Es gras? Lome que portaua lo rancalos ach gran paor cuydant se que fos diable, e lança lo rancallos en lesgleya; e dix: Gras o magre, vel te açi; e fugi vers laldea. Lo rancalos se vee en gran paor, e tanta fo la paor que sefforça per tal manera que ab son rancall fo a la aldea tentost con lom quil hauia portat.

CCLXXXVII. — *Eximpli de les paraules quel Rey Alexandre dix a un coffari, e la resposta*

quel cossari li feu, segons que recompte sent Augusti.

¶ FURES possunt dici multi principes et prelati.

LO Rey Alexandre anant per la mar pres un cossari robador, e comença lo a defonrar e a viltenir dient li ladre. E lo cossari li respos : Tu es major ladre que jo, car jo vag ab aquest petit vaxell per guanyar de que solament pusque viure, e tu qui est rich e Rey, ab gran poder de gents darmes vas per mar e per terra prenent regnes e terres sens negun dret que noy has; te nomenas Emparador, a mi nomenas ladre: verament pus digna cosa feria dir a tu ladre e capita de ladres que no a mi.

CCLXXXVIII. — *Miracle de sent Patrici qui feu belar una ouella en lo ventre de un hom qui la hauia furtada, segons ques recompte en la ligenda de sent Patrici.*

¶ FURTUM non potest celari.

UN hom furta una ouella a un feu vehi, e menja las; e moltes vegades sent Patrici amonesta en la sgleya que quifuol que hagues menjada la ouella que la tornas a aquell de qui era. E el qui la hauia furtada callaua. E un die sent Patrici dix : Jo man de part de Deu que la ouella sus ara bele en lo ventre de aquella persona qui la menja. E tentost comença a belar en lo ventre de aquell qui la hauia furtada e menjada; per la qual cosa ell vench a gran comfusio, pero confessà e smena son peccat; e dalli auant tots se guardaren de furta.

CCLXXXIX. — *Eximpli de una loba saluatge qui venia menjar del pa ab un hermita, segons ques recompte en la vida dels sants Pares.*

¶ FURTUM committendo bruta se peccare cognoscunt.

UN hermita tots temps que menjaua, una loba venia de la muntanya a star ab ell; e tentost quel hermita li hauia donat del pa, ella sen tornaua. Un die hermita estant ocupat en negocis no vench menjar a la hora acustumada; e la loba vench a la cella, e noy troba hermita, pres un pa, e menjal, e puys anassen. Quant hermita vench a la cella no troba lo pa, e vee les miques del pa en terra, conech que la loba hi era stada que hauia menjat lo pa. E despuys la loba no venia a menjar ab hermita, de la qual cosa hermita se tenia per molt desconsolet. E passats .vij. dies que la loba noy era venguda, hermita feu oracio a nostre Senyor Deu que ley fes venir. E tentost en aquell die la loba entra per la cella, mas nos gosaua acostar a hermita, e baxaua los uylls en terra con qui demana perdo. E hermita acosta las, e affalagaua la, e dona li quefcun die la racio del pa acustumada.

CCXC. — *Miracle que encara lo fadri no hauent edat pecca si furta, segons que recompte Cesar.*

¶ FURTUM etiam nimium in purgatorio pugnatur.

VOLENT se morir un fadri, un angel aparech a aquelles gents qui stauen alli, e dix los: Mal hauets fet con aquest infant mor no perhu-

liat. E mort lo dit fadri, langel pres lanima, e presenta la denant lo Saluador; e lo diable acusa la anima del fadri qui hauia furtat una amenla a un feu germa, e que nou comfessa ne la torna. E lo Senyor respos al diable: Vols que jo dampnas aquesta anima del infant per ten poch? e tu be saps que la mia justicia tots temps es ab misericordia. E la anima del fadri guarda al Senyor axi con per una tela de fedaç, e tentost vingueren vint e quatre sants qui suplicaren per lanima del fadri. E lo Senyor e saluador mana metre lanima del fadri en un poch de foch, en lo qual la anima sofferi molt gran turment. E quant la dita anima fo exida del foch vee al Senyor molt clarament, e ab gran alegria e pler, e lo Senyor saluador dona de sentencia que la anima del fadri tornas al cors, e que resuscitas. E quant lo fadri fon resuscitat comta aquesta visio a aquells qui stauen en torn del lit on ell jaya.

☞ Aci se acaben los miracles e eximplis qui comensen per F: e comensen los miracles e eximplis qui comensen per G.

G.

COXCI. — *Eximpli con Titus fill de Vespesia torna paralitich per gran goig e pleer que ach con sabe que son pare era fet Emperador de Roma, e con Joseffus guari a Titus paralatich.*

¶ GAUDIUM quandoque nocet corpori.

SEGONS ques recompte en la historia de Titus fill' de Uespesia, quant sabe que son pare era Emperador de Roma ten gran fo lo plaer que ach de la honor e dignitat del pare, que li vench spafme, e los neruis del seu cors se afluxaren per manera que torna paralitich. E un gran sabidor qui hauia nom Joseffus volent lo guarir, e sabent que tota ma-

laltia guaria per son contrari, dix li: Senyor, si vos volets guarir es obs que perdonets a tots aquells qui ab mi vendran. E Titus dix que li playa. E Josephus sabe que Titus volia molt gran mal a un caualler, lo qual caualler Josephus feu seure prop de Titus. E quant Titus vee de prop si lome que en lo mon fos a qui ell major mal volia, scalfas ten fortment per gran fellonia que ach, que per la gran calor que li vench se encene tant, que la fredor ab que seren afluxats los neruis se torna en calor, e axi son guarit de la paralitiquia que hauia. E Titus ladonchs pres e reebe de casa sua lo dit caualler, e ach per familiar Josephus.

CCXCII.— *Eximpli de la santa e aspra vida de sent Germa, segons ques recompte en la sua historia.*

¶ GERMANI.

SENT Germa fo comte de Borguonya, e pres sa muller en loch de germana. E apres son bisbe, e donades totes les fuees riqueses als pobres estech trenta anys que no menja pan de forment, ni begue vi, ni menjaua sal per tal que no donas favor a la vianda. E en lo die de Nadal e de la Resurreccio beuia vin molt ayguat, e tota la quarema menjaua pa dordi, e continuament destiu e diuern vestia lo scilici; e la gonella e la cugulla james no les se despullaua tro que del tot eren squinçades, si ja no fos per donar ho als pobres;

e lo feu lit era en la cendra en celici, e no tenia cuxi ne trauerfer, ne neguna cosa que li alças lo cap. Continuament portaua ab si reliquies de sants; poques veguades anaua calçat ne fenyit; ço que feu fo sobre tota obra humanal: tal fo la sua vida que si no fos per los miracles que feu no seria de creuré; e tants foren los miracles seus que sino per los merits semblarien esser fantafmes.

CCXCIII.—*Eximpli con Soffostes filosof mori soptosament per gran goig e pleer. que ach, segons que recompte Ualeri.*

¶ GLORIANDUM non etiam de dictis nec de scriptis.

SOFFOSTES filosof stant vell no poch anar a un ajustament gran que feyen molts filofsops, mas trames hi la sua questio. E quant li dix lo missatger feu que tots los filosofs hauien loat molt la sua questio, ten gran fo lo pler quen ach que de gog li isque de continent la anima del cors e mori.

CCXCIV.—*Eximpli de un cauall e de un ase, e de les paraules que foren entre ells, segons que recompte Isop.*

¶ GLORIA mundi parum durat.

UN cauall molt bell portaua un fre tot daur, e encontra en la carrera un ase carregat de fems, e perque lase nos volch aturar tro quel cauall fos passat, dix li lo cauall ab gran ergull: Si

nom tinguessen per orat e per foll, jot donare un parell de coffes per tal manera que jot auciera. E qui es tu qui nom lexes la carrera? E lase calla, e fon a gitar lo fem al loch que hauia acufumat. E apres un die lo fenyor del cauall corria aquell per un camp, e tant lo correch quel cauall se trenca la cama. E lo fenyor mana quel leuassen a un aldea, e que con fos guarit que pogues anar, quen tirassen fems ab los afens ensemps. E un die lase a qui lo cauall hauia menaçat, vee quel cauall portaua una carrega de fems, dix li: Que tan valgut los teus ornaments ten ricosos que portaues ab ten gran superbia e ultra cuydament? ara iras faent aquest vil offici que fas ab nosaltres.

CCXCV. — *Eximpli de virtuosos, e honestes e sauios paraules que un monge dix a un altre, segons recompta Elinan.*

¶ GRATIE agende funt Deo de omnibus que videntur.

UN monge dix a un altre: James no viu neguna cosa en lo mon que no don gracies a Deu decontinent. Laltre monge li respos: E con veus lo calapet o çapo dones gracies a Deu? Och verament, dix lo monge, per tal li don gracies con jo no he merescut que ell me fes home, e nom feu calapet; e tota veguada que jo lo calapet o çapo veig, me recorda de ten gran benifet que Deus ma fet, que sens jo merexer ho nom dona ten spauentable forma, ans me ha donat cara bella, e forma e persona con a un Emparador.

CCXCVI — *Miracle con nostre Senyor Deu aparech en forma de pelegrí a sent Gregori papa dues vegades en un die, segons se recompte en la ligenda de sent Gregori.*

¶ GREGORIUS.

UNA veguada a sent Gregori nostre Senyor Deu aparech en forma de pelegrí, e demana li per almoyna .vj. diners dargent: e sent Gregori los hi dona. E aquell die mateix li aparech altra vegada demanant li almoyna. E sent Gregori no hauent als que li donas, dona li una scudella dargent; en la qual scudella ell acustumaua denuiar vianda quefcun die a sa mare. E apres nostre Senyor Deus reuela a sent Gregori con ell era lo pelegrí a qui ell hauia donat los .vj. diners dargent, e lescudella dargent.

CCXCVII. — *Miracle con a una missa que sent Gregori papa deya lo die de Pasqua quant dix: PAX DOMINI SIT SEMPER VOBISCUM, l'angel li respos: ET CUM SPIRITU TUO, segons se recompte en la vida de sent Gregori papa.*

¶ GREGORIO celebranti angeli responderunt.

UN die de Pasque sent Gregori deya missa; e quant vench a dir: *Pax Domini fit semper vobiscum*, respos li un angel: *Et cum spiritu tuo*, per la qual resposta lo dit Papa dona grans perdons en aquella sgleya on ell dix aquella missa. E per aquell miracle despuys quant lo Papa diu la missa lo die de Pasqua, e diu *Pax Domini fit semper vobiscum*, no li respon negu.

CCXCVIII. — *Miracle e eximpli de un monge qui furtadement menja un bunyol , segons que recompte Pere Damia.*

¶ GULA aliquando in peccatum carnis hominem inducit.

UN monge una vegada portaua bunyols al monestir , e hauent temptacio del peccat de gola menja un bunyol furtadement. E tentoft quel ach menjat ach ten gran temptacio de la luxuria , e entengues ten fortment en aquell peccat , que feu polucio molt defordenada ; car tentoft que ach menjat lo bunyol li entra Satanas en lo ventre.

CCXCIX. — *Miracle e eximpli de un caualler qui menjaua carn en quaresma , encara en lo diuendres fant , sens que no hauia necessitat , segons que recompte Cesar.*

¶ GOLOSI cibarii sunt.

UN caualler molt honrat , sens necessitat que no hauia , menjaua carn tota la quarema ; e encara per complir major peccat volia quel feu cuyner ne menjas. E semblantment menja carn lo diuendres fant. Lo die de Pasque que ell se fo assegut a taula per dinar , e tenia dauant moltes diuerfes carns per menjar , axi con ell volch començar a menjar , soptofament lanima li isque del cors , e mori ,

CCC. — *Eximpli e miracle de un monge e de als cuns clergues qui volien menjar una galina*

lo dimarts a vespre de carnestoltes que era ja passada la mige nit, segons que recompte Cesar.

¶ GULA peccatum tristabile fit, visibiliter Deus ostendit.

UN monge e uns clergues ajustaren se en casa de un clergue lo dimarts de carnes toltes, e menjaren e begueren tro a la mija nit. E quant canta lo gall de la mige nit digueren al un macip: Ves, portens la gallina que sta prop del gall, que aquella es tots temps la pus grossa, e ouciu la, e met la a coure, e menjar lem. Lo macip ho feu axi. E quant ach morta la gallina e la volgue traure los budells ab la ma, traguen un gran çapo o calapet. Quant lo macip ho vee crida molts grans crits. Spauentats los monges e los clergues queu veeren, conegueren que era allo sdeuengut per lo lur peccat de gola, e ab gran còmfusio e vergonya quescu sen torna a lur case.

CCCI. — *Eximpli de un traydor que liura a mort en poder de lurs enemichs, segons que recompte Cesar.*

¶ GULA impedit hominem ne penitentiam sibi inuitam faciat.

EN lo bisbat de Colonia uns cauallers hauien per enemichs altres cauallers poderosos, los quals con una nit fossen albergats dins un castell comanaren les claus dell a un lur feruidor, lo qual oblidant tota lealtat e bondat, e ço que fer deuia, obri les portes del castell quant vee fos

senyors adormits; e ubertes aquellès, feu entrar los enemichs de fos senyors, e mostra los on dormien; e alli los enemichs los degollaren. Apres algun temps aquell traydor se penedi del peccat e traycio que hauia fet; e vench a Roma, e confessas al confessor del Papa, pero james no podia complir la penitencia que li donaua; e quescuna vegada tornaua al confessor, tant quel confessor sen enuja, e dix: Tu saps que pusques fer alguna penitencia? E aquell li respos que en tota la sua vida no hauia pogut menjar alls. Donchs, dix lo confessor, jot do en penitencia que james no menges alls. E lo dit traydor passant per un ort en que hauia alls ach temptacio quen menjas; e tentost arrencan e menjan. Axi que ço que james no hauia pogut menjar, menja quant li fon vedat en penitencia.

CCCII. — Eximpli de molt sauias paraules e honestes que un monge del orde de Cistell dix a un Cadernal qui era stat del dit orde, segons que recompte Cesar.

¶ GULA aliquando religiosos decipit.

UN monge de la orde del Cistell fon bisbe, e apres Cardenal. E un die caualcant per un cami dix a un monge simple qui caminaua ab ell que li digues alguna bona paraula ab que prengues pleer e passas lenug del cami. E ja se fos que lo dit monge sefcusas per tal con no era home fabidor en sciencia, pero lo Cadernal lo sobta tant

quell comença a parlar, e dix: Quant serem morts leuar nosan a parays, e exira a nosaltres nostre pare sent Benet, e als quens trobara en lo feu abit reebrans ab plaer, e a tu bisbe e Cadernal demanar ta qui est tu? e tu diras: Yo, pare, son vostre monge de la orde de Cistell. E ell dira: No est, car lo monge no porta penes vayres ne cendats. E tu allegaras moltes rahons en la tua ajuda. E sent Benet ladonchs' dira als porters: Obrits li; e si trobats en lo ventre cols, e faues, e lentilles, e ciurons, entre ab aquests altres monges; e si li trobats truytes, e esturio, e altres viandes delicades, lexats lo defora. Mesqui de Cadernal, que diras tu ladonchs? E lo Cadernal ries molt, e loha molt les sues paraules.

CCCIII. — *Miracle e eximpli con lo peccat de la gola es molt desplaent a Deu, segons que recompte Gregori.*

¶ GOLOSI in morte a demone glutuntur.

UN monge qui hauia nom Tehodoro publicament feya gran abstinencia de menjar, e secretament sadollaues de moltes viandes, abundant en ell lo peccat de gola. E con vench quel dit Teodoro se deuia morir e staua al punt de la mort, cridaua grans crits, e deya que lo diable en forma de drago li aperia quel menjaua tot, e que ja li hauia menjat los peus e les mans, e que

li metia la sua boca dins la sua, e quel forbia tot. E dient aquestes paraules lo deffus dit monge Teodoro mori.

☞ Assi se acaben los miracles e eximplis qui comensan per **G**: e comensan los miracles e eximplis qui comensan per **H**.

H.

CCCIV. — *Miracle e eximpli con es santa e virtuosa cosa la confessio feta ab vera contricció e deuocio, segons que recompte Cesar.*

¶ HERETICUS confessus a combustione liberatur.

EN una ciutat foren presos molts heretges; e als cuns dells per por de la mort negauen la heretgia. Feyen los pendre en les mans un ferre cremant; e los que de coratge vertader no lexauen e negauen la heretgia, cremauen se les mans en una gran foguera de foch. Entrels quals heretges hi hauia un caualler molt noble e de gran estament; e un clergue volent lo reduyr a penitencia, lo caualler li dix: Veritat que erre, mas la mia penitencia

molt tart vendria, e no me profitaria. E lo clergue e comfessor li respos que la verdadera penitencia james no venia tart, nè era tarda. E tentost lo dit caualler comença se`a comfessar del dit clergue ab gran contriccio, e axi con se comfessaua, axi garia de la cremadura quel ferre calent e cremant li hauia feta en les mans; per manera que con ell ach acabada la comfessio, ell fon del tot guarit de la dita cremadura, e les mans tornades en lur propia color e sanitat. E ladonchs lo dit caualler mostra les mans al poble; e lo official e lenqueridor quant veren aquell miracle, ab gran caritat e deuocio absolgueren lo dit caualler que no fon cremat.

CCCV. — *Miracle de foch qui per si mateix sences e crema les mans de dos germans, segons que recompte Cesar.*

¶ HERETICI per contritionem liberantur et recedunt in penam realiter.

EN la ciutat de Argentina un heretge pendent se de la heretgia, jassos ques hagues cremades les mans del ferre calt, fon liurat de esser cremat: e tentost ques penedi, fo san del foch de les mans. E fa muller dix li: O mesqui, e que has fet, que abans degueres sofferir de cremar lo teu cors cent veguades, que no partir te de la fe tan aprouada? E tentost ell oblidant la merce que Deus li hauia feta hauent lo liurat de ten gran pena, tornasse a la heretgia primera. E tentost lo

foch si li torna en les mans , e semblantment se pres foch a les' mans de la muller per lo consell que li hauia donat. E ten gran era lo foch que cremar no cessaua en les mans dels dits heretges, quels passaua les mans de la una ma a laltra ; e per tal quels crits que dauen no fossen oyts en la ciutat anaren sen en la muntanya, e cridant adulauen con a lops: e apres foren descuberts; e foren presos e manats a la ciutat, e alli foren cremats.

CCCVI — *Eximpli con papa Leo heretge mori en la priuada a mala mort soptosa, e con sent Ylari bisbe conferma en la fe los Cadernals e altres prelats, segons ques recompte en les gestes de sent Ylari.*

¶ EX gestis eius.

PAPA Leo era heretge, e feu un consistori molt general, al qual consistori vench sent Ylari, bisbe de una ciutat de França. E quant lo papa Leo sabe que sent Ylari volia entrar en lo dit consistori, lo qual sent Ylari era contrari de la sua heretgia, lo Papa mana que con sent Ylari entras en lo dit consistori, que negun nos leuas per ell, ni li donas loch en ques pogues seure. E quant sent Ylari entra en lo consistori, e ach feta la reuerencia al Papa, lo Papa li dix: E est tu Ylari lo franç? E sent Ylari respos: No son jo frances, mas son bisbe en França. Axi son jo, dix lo papa Leo, papa de Roma e jutge. Si tu, dix

fent Ylari, est Leo, no est lo leo del Trip de Juda; e si tu est jutge, no jutjaras en la cadira de la magestat. E lo Papa ab fellonia leuas de peus, e dix: Sperem un poch tro que vengua, e fer te la resposta que mereys. E si no vens, dix fent Ylari, quim respondra per tu? E lo Papa li respos: Jo vendre, e abaxare la tua superbia. Donchs, dix fent Ylari, ves que james no torns. E lo Papa ana a la priuada, e affigues per tolre aygua, e alli de continent gita los budells, e mori soptosament a mort vil e cruel. E con lo Papa fo anat a la priuada, fent Ylari vee que negun nos leuaua per fer li loch on se affigues, e ab gran e vertadera humilitat de cor affigues en terra dient: La terra es del Senyor. E tentoft la terra on ell fera assegut, se alça per volentat de Deu en egual dels sitis dels Cardenals. E con faberen quel Papa era mort dins la priuada, lo dit fent Ylari confirma en la fe los Cadernals, e los prelats, e altres gents que alli stauen. E puy tornassen en França en son bisbat.

CCCVII. — *Eximpli de un hom qui liga un albera en la cama de una oroneta, segons recompente Cesar.*

¶ HIRUNDO singulis annis eadem loca repetit.

UN hom nodria moltes oronetes, e pres una delles, e liga li en la cama un poch de paper en que hauia scrit: Dignes me, oroneta, on habites en liuern? e solta la. La qual oroneta ana

en Asia , e feya niu en casa de un hom qui hauia nom Pere , lo qual Pere pres lescrit que vee que la oroneta tenia en la cama , e mes lin un altre en que hauia scrites aytals paraules: En Asia estich liuern en casa de un hom qui ha nom Pere. E con vench en lestiü la horoneta sen torna a casa del hom qui primerament li hauia scrit l'albara, el liga en la cama: lo qual hom vee l'albara de resposta que Pere hauia feta , e dix ho a moltes gents, de que foren molt marauellats.

CCCVIII — *Eximpli con lo rey Felip de França promes que james no daria vestedures de son cors a juglars ne albardans, segons ques recompte en les croniques dels reys de França.*

¶ HISTRIONIBUS nitxil est dandum.

LO rey Felip de França veent quels albardans e juglars vestien robes de drap e de seda , e altres molt riques , vota e promes que james en tota la sua vida no daria vestedures sues a juglars ne albardans ; car mes amaua honrar de les dites vestedures les sgles per fer sacrifici a Deu, que no als albardans e jutglars per fer sacrifici als demonis.

CCXCIX. — *Eximpli de un jutglar que vench albergar a un monestir de la orde de Cistell, del qual monestir era abat un monge molt escas e cobeu, segons que recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ HISTRIONES aliquando malitiose se vindicant.

UN abat del orde de Cistell era molt escas e cobeu; e en tots los officis del monestir tenia officials homens molt aspres, e durs; e scaços, axi con ell era. Sdeuench se que un jutglar vench al dit monestir; e aquell monge qui tenia loffici de reebre los hostes dona li pan dordi, e lentilles ab sal e aygua cuytes ten solament, e lo lit molt dur e pobre. Quant lo dit jutglar se fon leuat per lo mati es parti del dit monestir, comença a pensar en quina manera se poria venjar daquell que tan mal lo hauia albergat aquella nit. E axi con lo jutglar fo fora del monestir encontra labat qui venia de fora. E quant lo jutglar lo vee, dix li: E don ve mon senyor labat molt bo e molt cortes? mosenyer, fas vos moltes gracies a vos e al vostre monestir, car esta nit molt be me alberga em reebe lo vostre monge spitaler, em dona de molt nobles viandes a menjar, e de molt bon vin a beure; e donam al partir un parell de çabates e una cinta ab un punyal. E labat creent que ço quel jutglar li hauia dit fos veritat, quant fon entrat dins lo monestir feu be bastonejar lespitaler, e li tolgue loffici. E per aytal manera se venja lo jutglar del monge quil hauia mal acullit.

CCOX. — *Eximpli e marauellos miracle que sdeuench a un hom qui era molt cruel e sens tota pietat contra sa mare, segons que recompte Cesar.*

¶ HONOREM parentibus non exhibentes puniuntur.

UN jove qui habia nom Heretico engana a sa mare ab paraules falagueres, dient li: Mare, fets me donacio, e donats me tot ço que vos hauets, per tal que jo tropia pus honrada muller per a mi, car depuys tot es vostre. E la mare feu ho axi. E apres quell ach presa muller, ell se enuja de tenir sa mare en casa sua, e gitala de casa. E ella per gran pobresa que passaua gitaua grans crits demanant almoyna a ell, e ad altres, als quals crits ell tancaua ses orelles, e son voler que deguera hauer ordonat, contra sa mare. E un die ell menjaua ab sa muller, e tenia denant una galina; e axi con ells stauen a la taula e menjauen, sa mare toca a la porta de la casa demanant almoyna. E lo dit impiadors fill con la oy dix: Are ve lo diable. E tentost mana que la galina que la leuassen de la taula, per que sa mare no la vees, nen menjas; la qual galina feu estojar en una cistella: e puys feu obrir la porta a sa mare. Quant la mare li fon denant, ella plorant molt fortment, molt piadosament dix que per amor de Jhesuchrist, e perque lauia portat en son ventre .ix. meses, el hauia nodrit, e li hauia donat quant hauia, que li fes alcuna ajuda ab que pufques viure e passar la vida. E lo fill ple de crueltat, e gitada de si per son peccat tota caritat e amor maternal, ab grans desonries e viltats de paraules gita la sua mare molt vilanament de sa casa. E quant la mare fo fora de casa, ell dix a un feu macip: Ves, porta la galina quiet

fiu stojar en la cistella. Lo qual macip decontinent ana a la cistella per pendre la galina, e en loch de gallina trobay una serpent tota plegada con una fogaça de pa. Quant lo macip vee la serpent, ab gran spauentament dix ho a son fenyor, lo qual nou creegue; mas trames hi una fembra que li portas la galina. La qual fembra per spauentament per semblant manera dix ho a son fenyor; lo qual ab gran fellonia e no creent leuas de la taula, e dix: Encare que sie diable jou portare aci a la taula. E quant ell se baxa per guardar dintre en la cistella, la serpent li salta en la cara, e retortalis entorn del coll. E fo la volentat de nostre fenyor Deus que quatorze ayns continuament de nit e de die la serpent estech en lo coll del dit hom retortallada, e dormia ab ell, e menjaua e beuia. E con alscuns metges li feyen alcunes medicines per que la serpent li caygues del coll, la serpent lestrenyia tant fort que li feya inflar lo coll e la cara per manera quel cuydaua offegar. E la mare del dit hom, moguda de pietat e de amor maternal, tots aquells .xiiij. ayns nos parti del fill. E complits los dits .xiiij. ayns lo dit hom mori.

CCCXI. — *Eximpli e miracle con un corp per volentat de Deu porta un pa denant sent Pau primer hermita e a sent Antoni, segons ques recompte en la vida de sent Pau primer hermita.*

¶ HONORANDI sunt hospites.

QUANT sent Anthoni ana a visitar a sent Pau primer hermita; sent Pau lo reebe ab gran reuerencia; e a la hora del menjar, un corp per volentat de Deu portals un pa e mes lo demunt abdos; e tentost lo corp sen parti. E marauellant se sent Anthoni, sent Pau li dix: Quescun die nostre senyor Deus per aquest corp menuia mig pa, e are per los teus merits ans en trames un entregue. E ladonchs entre los dos beneys fo gran contrast honest qual trencaria lo pa, car quescon daua honor al altre que trencas lo pa. E auengueren se que quescon ensemps prengueren lo pa, e tirauen; e lo pa se parti per mig tant a la una part con a laltra, axi con si ab un coute llagues hom partit per mig; per la qual cosa los dos sants beneuyrats donaren gracies e laors a Deu.

COCXII. — *Miracle e eximpli con sent Germa volgue donar de fer miracles la honor a sent Marti, segons recompte Guillem.*

¶ HONORANT mortuos sancti.

EN lo temps quels romans destrouiren França, lo cors de sent Marti fo portat a una ciutat on staua lo cors de sent Germa, e meteren lo prop de la sepultura de sent Germa. E decontinent feeren en aquella esgleya tants miracles, que era gran marauella. E los de la ciutat deyen que aquells miracles feya sent Germa; y aquells quiy portaren lo cors de sent Marti deyen que sent

Marti los feya. E per aquella rao era entre ells gran discordia, e per tal prengueren un hom mesell, e meteren lo en mig de les sepultures dels dos sants; e la part del cors mesell que stava deuers sent Marti tentost fon fanat de la mesellaria, e la part que stava deuers sent Germa romas mesella. E laltre die feren gitar a la sepultura de sent Marti al mesell la part del cors que encara era mesella. E tentost lo mesell fo del tot guarit: axi que apar que sent Germa volgues donar la honor a sent Marti.

CCCXIII. — *Miracle e eximpli de una monge del orde de Cistell de edat de deu anys, qui parlaua mentre se deyen les hores en la sgleya, segons que recompte Cesar.*

¶ HORAS canonicas neglectione dicentes puniuntur.

EN un monestir de dones religioses de la orde de Cistell mori una monge de edat de deu anys. E apres que fo morta, quescon die aparia en lo cor ab les altres monges, e asseyes en la cadira on hauia acustumat de seure a totes les hores. E con hauien acabat de dir completa e la Salue Regina, ella desparia. En aquesta visio ninguna monge negu no veyia sino una monge xica de edat que era companyona de la morta, la qual ho dix a labadessa. E la abadessa dix li que venria que li demanas per que venia pus era morta. E en altre die la mongeta loy demana. Ella li respos quey venia a satisser les hores que

hauia dites no be, car tot quant jo parlaua ab tu en lo cor mentre les hores se deyen, de tot he haut a donar compte, e tro queu hage satisfet aci en aquest cor pénare. E si tu not guardes de parlar mentre se dien les hores en lesgleya, aquella matexa pena que jo soffir sofferras. E a cap de .iij. dies dix li: Germana, jo he ja complida la pena quem era donada, e fet satisfaccio, per que daci auant nom veuras james. E tentost desaparech, e no aparech pus auant.

CCCXIV. — *Miracle e eximpli de una monge de la orde de Cistell qui hauia singular e gran deuocio en la Verge gloriosa santa Maria, segons que recompte Cesar.*

¶ HORAS beate Virginis Marie deuote dicentibus, eisdem Virgo Maria apparet in hora mortis.

EN Spanya en un monestir de la orde de Cistell hauia un monge qui era molt deuot a la Verge Maria, e deya quefcun die les ores de la Verge Maria ten suaument e ab tanta deuocio, que no en quefcun vers hauia memoria de la Verge Maria, ans encara en quefcuna paraula. E axi ab gran treball de la sua persona despenia lo die dient les dites hores. E allo li dura setze ayns. E en la fi dels dits .xvj. ayns lo monge fon mallalt, e aparech li la gloriosa Verge Maria, e dix li: De vuy en .vij. dies morras; mas perque mas feruit ab major deuocio que altre hom, fer te ço que james no fiu a negun altre hom. E laddonchs la

Verge mare de pietat estes li los braços demunt lo coll, e besa lo en la boca. E tentost la Senyora desesperech, e al feten die que al monge dech exir la anima del cors, la Senyora e Verge li aparech ab gran companya dangels.

CCCXV.—*Miracle con nostre senyor Deus aparech en semblança de pobre a un deuot hom qui daua volenters almoyna e albergaua los pobres per la amor de Jhesuchrist, segons que recompte sent Gregori.*

¶ HOSPITALITAS libenter exhibenda,
quia quandoque Christus in ea recipitur.

UN hom de bona e honesta vida acustuma de menar pobres a casa sua, e per lamor de Deu daua a menjar, e albergauelos. E un die mena pobres per menjar e albergar en casa sua; e axi con hauia acustumat pres un pitxer, e dona aygua a mans a tots los pobres. E quant volch donar aygua a mans a un pobre qui staua assegut derrera de tots los altres, lo pobre desesperech; de la qual cosa lome deuot fo molt marauellat. E al vespre con lo dit hom fo en son lit per dormir, lo Senyor saluador del mon li aparech, e dix li: Amich, los altres dies me seruiest en los meus amats, e vuy has seruit a mi en la tua casa.

CCCXVI.—*Eximpli de les paraules que un hom hermita de bona e honesta vida dix a Cassia, lo qual Cassia' reprenia al dit hermita porque no*

dejunaua, segons ques recompte en Vitis Patrum.

¶ HOSPITALITATIS gracia soluendum est in ieiunium.

AQUEST Cassia ab daltres anaua vesitar los hermitans de terra de Egipte, e que scu on venien menjaua ab ells. Demanaren a un vell e deuot hermita per que stant die de dejuni, e hauent ell ja menjat una vegada, menjaua ab ells. E lo vell los respos: Quescun die pus ch dejunar quant me vull, e a vosaltres no pore hauer ques cun die; e axi per caritat que he ab vosaltres meng vuy dues veguades.

CCCXVII. — *Eximpli con los abats e couents dels monestirs dels ordens de sent Benet mes de be fan a lurs monestirs con son franchs e ben accullents que no con son scaços, segons que recompte Cesar.*

¶ HOSPITALITATEM negantibus
Deus substrayt bona temporalia.

UN abat de un monestir de la orde de sent Benet era hom molt larch e franch en acullir pobres en lo seu monestir; e quants mes pobres li venien e mes almoynes los donaua, tant mes Deus li crexia e li multiplicaua los bens temporals del monestir. Apres mort lo dessus dit abat, fo abat del dit monestir un monge qui era molt escas, e croy, e mesqui, lo qual tentost que fo abat gita dels officis aquells quels tenien, queren monges bons e liberals semblants que era lo def-

fus dit abat mort, e mes en los officis monges croys, e mesquins, e scaços axi con ell era; per la qual cosa los tolque Deus tots los bens del dit monestir, per ta! manera quel monestir vench a tanta de pobrea que no hauien de ques poguessen fostenir. E un die vench al monestir un pelegri, e lo porter acullilo amagadament e secreta per paor de son abat, e donali a menjar de poch quell tenia, e dix li: Amich, pren ço poch quiet do de bona voluntat, car jo viu que si en aquest monestir vengues albergar un Rey, aci si donare hom tot ço que hagues necessari per a ell e a ses compaynes. Amich, dix lo pelegri, sapies que dos monges son gitats de aquest monestir, que james tant con ells ne sien fora, aquest monestir no fara de son prou. E con han nom aquels monges? dix lo porter. Yo to dire, dix lo pelegri, sapies que la un ha nom *donats*, e laltre ha nom *donar vosem*. E tentoft lo pelegri desesperech, e lo porter marauellat compta ho al abat denant tots los monges. E ladonchs labat e tot lo couent conegueren que per lurs peccats los venia aquella pobrea en lo dit monestir; e tornaren a fer los franchs e bons aculliments als hostes segons que hauien acustumat. E nostre senyor Deus ladonchs tornals en poch de temps los bens temporals del dit monestir axi con hauien en temps del abat mort.

CCOXVIII. — *Miracle e eximpli con son destrouida la meytat de la ciutat Dentiocha, segons que recompte Sigilbert.*

¶ HOSPITALITAS etiam bona temporalia seruat.

LA ciutat Dentiocha fon destrouida per aytal manera: en la dita ciutat hauia un hom qui hauia aytal custuma que no menjaua negun die en casa sua, que noy menjassen ab ell pobres o altres hostes. E un die no trobant qui menjas ab ell, anaua per la dita ciutat si trobaria algun qui ab ell se pogues dinar: e cerca tot lo die; e al vespre troba en plaça un hom vell vestit de blanch, e ab dos altres homens questauen ab ell. E lom almoyner facosta al home vell per conuidarlo. Lome vell li dix: O hom de Deu, no pogueres tu saluar aquesta ciutat que no fos destrouida? E tentost estes un suari que tenia en la ma per demunt la meytat de la ciutat. E tentost aquella meytat de la ciutat, ab totes les gents que en ella habitauen, se somi en los abismes. E volent encara estendre lo suari sobre laltra meytat de la ciutat, pregaren lo los dos homens questauen ab ell que nou fees, e que sen stigues per honor de aquell bon hom que ten be acullia los pobres. E lom veyl feu ho axi. E apres consolaren lo dit bon hom qui staua molt spauentat de ço que hauia vist. E tentost lom veyl e los dos homens qui ab ell eren desaparegueren.

CCCXIX. — *Eximpli con los sants hermitans encara que dejunassen menjauen moltes vegua- des lo die per fer bon acculliment als hostes quils venien visitar, segons que recompte Cesar.*

¶ HOSPITALITATIS gratia in die pluris comedendum.

UN home de bona vida conuida a un altre a menjar, e quant vee que lexaua lo menjar dix li que menjas, e laltre dix que no podia. E laltre respos li: .vij. vegades he haut vuy hostes, que ab tots he menjat; e encara are he fam: e tu no mengist vuy fino are aquesta vegada, e dius que no pots menjar. Custuma es entre los amichs de Deu que quant alguns los venen vesitar, encara que dejunen menjen ab ells; e apres que dells se son partits tornen a fer lur dejuni.

CCCXX. — *Eximpli con sent Germa per voluntat de Deu feu un vacariç Rey de Bretanya, segons ques recompte en sa ligenda.*

¶ HOSPITALITAS etiam bonum temporale procurat.

SENT Germa vench en Bretanya, e demana al Rey que li fes donar posades a ell e als que ab ell venien. E lo Rey no ley volch manar donar. E un hom qui gardava les vaques del Rey, vinent al palau troba en la carrera a sent Germa ab sa companya. E lo vaqueriç menals a sa casa per albergar. E tentost oucis un vedell, que non hauia mes que feu fos, e feu lo apparellar molt be, del qual menjaren sent Germa e sa companya. E apres quel vedell hagneren menjat, sent Germa feu ajustar tots los ossos del dit vedell, e feu los metre dins lo cuyro del dit vadell. E tentost per manament del dit fant lo vedell torna viu e refuscita. E en laltre die seguent sent Germa fo al.

dit Rey, e repres lo perque no li haüa donat posada, e dix li : Ix de fora, e lexa lo regne a altre millor que tu. E lo Rey per gran spauentament que ach no li respos. E lo dit sent Germa per manament de Deu feu venir lo dit vacariç e a sa muller, e feu los rey e reyna de Bretanya, que negun no loy poch contrestar. E del linatge del dit vacariç venen los Reys de Bretanya. E axi en aquesta vida a les veguades dona Deus per una cosa cent.

CCCXXI — *Eximpli con sent Macari ab la gran humilitat sua vence lo diable, segons ques recompte en la vida dels sants Pares.*

¶ HUMILITAS sola diabolium confundit.

S ENT Macari una veguada encontra lo diable que portaua una faç molt tallant, e menaçauel ab ella, mas no li podia donar. E sent Macari sofferiaho ab gran humilitat e paciencia. E ladonchs lo diable a grans crits dix : Diablari, si dejunes, jo james no mengi ; si tu vetles, jo james no dormi ; mas la tua humilitat me venç.

CCOXXII. — *Eximpli de gran caritat e humilitat quel Emperador Contasti mostra hauer en si contra un aldea, segons que recompte sent Gregori.*

¶ HUMILIS patienter tollerat.

L EMPERADOR Contasti era molt poch de persona, e una veguada un aldea de luny terra

vench per veurel. E quant lo vee ten poch de persona, no creegue quell fos Lemparador, jassos quels altres li digueren que aquell era Lemparador. E quant lo dit aldeia lach vist, comença a menys prear en son cor, e dix: Jom cuydaua quel Emperador fos gran hom de persona, mas en aquest no veg que haja cosa de hom. E tentost quel Emperador ach oyt laldeia, abraça lo, e dix: Si Deus me ajud, tu mas vist ab los uylls uberts. Per la qual cosa lo dit Emperador mostra en si gran caritat en amar aquell qui lauia menyspreat e burlaua ab ell.

☞ Aci se acáben los miracles e eximplis qui comensen per H: e comensen los eximplis e miracles qui comensen per I.

I.

CCCXXIII. — *Miracle que sent Jacme feu a un pelegri qui mori en lo pelegrinatge.*

¶ IACOBI maioris. *Ex miraculis eius.*

TRENTA homens de Lombardia anauen en romeria a Sent Jacme, e los .xxix. meteren entre ells tal promessio que si algun dells fos malalt, que tots los altres quel sperassen tro quell fos garit. E la un dels trenta no feu ne consenti en la dita promessio. E apres la un dels .xxix. fo malalt, e los altres fos companyons stigueren ab ell, faent li companyia quinze dies. E passats los .xv. dies al peu

del munt de sent Miquel desfempararen lo tots; e lo companyo que no hauia fet la dita promessio romas ab lo malalt per fer li companyia. E lo die quels .xxviiij. companyons se partiren del malalt, lo malalt mori; de la qual mort lo companyo fon torbat e trist. E aquella nit aparech li sent Jacme caualcant en un cauall, e dix li: Mit aquex mort ton companyo denant mi en aquest cauall, e tu caualla en les anques de aquest cauall. E aquella nit anaren quinze jornades. E sent Jacme mes los en la muntanya del Goig que a mige leuga de la ciutat de Compostella on esta lo cors de sent Jacme. E ladonchs sent Jacme dix al hom viu: Amich, ves als canonges que son en lesgleya de Sent Jacme, e digues los que venguen per soterrar aquest pelegrí ton companyo; e digues los de part mia que son sent Jacme, quel foterren honradement. E encara digues de part mia als altres pelegrins tos companyons, que el pelegrinatge que han fet nols aprofita neguna cosa, púsque no tingueren ço que hauien promes a lur companyo. E tentost sent Jacme desesperech. E lo pelegrí feu e dix tot ço que sent Jacme li hauia manat. E quant los altres sos companyons foren venguts a Sent Jacme, foren marauellats con hi trobaren lur companyo, car lauien lexat quinze jornades atras. E lo companyo lurs dix ço que sent Jacme li hauia dit con li aparech.

CCCXXIV. — *Miracle con sent Jacme reffus-*

cita un pelegrí qui anaua a Sent Jacme, lo qual injustament fo penjat a la ciutat de Tolosa, segons ques recompte en los miracles de sent Jacme.

§ IACOBUS.

UN hom de Teutonia anaua en romeria a Sent Jacme, e menaua un fill seu jove e bell. E allo fo en lany de nostre Senyor Mill e .xx. ayns. E quant foren venguts a la ciutat de Tolosa, un hoste lur maliciosament amaga e mes una taça dargent en la maleta del dit pelegrí. E en laltre die quant los pelegrins foren partits de la ciutat, loste dona clams denant los officials de la dita ciutat de Tolosa, dient quels dits pelegrins li hauien furtada una taça dargent : per los quals clams los pelegrins foren seguits con a mals pelegrins e a ladres, e presos tornaren los a Tolosa, e trobaren dins la lur maleta la dita taça dargent. E tentost los officials donaren per sentencia que tots bens que alli tenien los dits pelegrins fossen del hoste, e que el pare o el fill la un dells fos penjat. E tentost lo pare pregals molt afectuosament que mataffen a ell, quel fill scapas. E lo fill semblantment pregaua que aucieffen a ell, quel pare scapas. E sobre allo hagueren entre ells gran debat. A la fi lo fill volch morir per scapar lo pare. E tentost quel fill fon penjat, lo pare parti de Tolosa, e compli lo romiatge de Sent Jacme. E de aquell die quel fill fon penjat, en trenta e sis dies lo pare ana a Sent Jacme, e fon

fornat a Tolosa. Pensar podets ab quanta tristor, e dolor, e plant que effer pogues lo pare feu aquell romiatge. E quant vee la forca on son fill staua penjat, comença a fer lo major dol e plant que effer pogues: e axi plorant acostas a la forca. E ladonchs lo fill li parla, e li dix: Pare e senyor, no plorets, car viu son; e james nom ana ten be que despuys que fuy mes en aquesta forca, car continuament sent Jacme ma fet companyia, em ha governat ab vianda celestial. E tentost lo pare ab molt gran pler entrassen dins Tolosa, e dix ho als officials e a les altres gents. E tentost tots anaren al loch on staua la forca, e ab gran deuocio e pler despenjaren lo joue, e tornaren los bens quels hauien pres, e penjaren loste maluat.

CCOXXV. — *Miracle con sent Jacme reffuscita un pelegri qui oucis simatex per consell del diable, segons que recompte Uch de sent Viçor.*

¶ IACOBUS.

UN pelegri anaua en hermitatge a Sent Jacme; e lo diablè aparech li en forma de sent Jacme, e dix li que se oucies per amor dell. E lo dit pelegri cuydant se que fos sent Jacme oucie simatex. E loste quant vee lo pelegri que fera mort, ach dubte que no diguessen les gents quel lo hauia mort. E tentost lo dit pelegri reffuscita, e dix lengan quel diable li hauia fet, e con lo diable sen leuaua la sua anima sino que sent Jacme ley tolch forciolment: e que per prechs

de sent Jacme nostre senyor Deus hauia volgut
quell fos reffuscitat.

CCCXXVI.— *Miracle con sent Jacme reffuscita
un pelegri qui per consell del diable se tolch los
genitius, e oucis fimatex, segons que recompte
Uch de Clunicent.*

¶ IACOBI.

UN pelegri anaua en romeria a Sent Jacme,
e en lo cami jac carnalment ab una fembra.
E apres lo diable aparech li en forma de sent Jac-
me, e dix li que per lo peccat que hauia fet de la
luxuria, quel romiatge no li valia alguna cosa;
mas ques tolgues los genitius, e apres que faucies
a fimatex, e que faent aço que seria perdonat de
tots los seus peccats. E lo pelegri creent quel dia-
ble fos sent Jacme, feu e compli les dites dues
coses quel diable li hauia manat fer. Axi con los
diabls fen portauen la anima del dit pelegri, sent
Jacme lals tolch, e per merits seus nostre senyor
Deus volch que la anima tornás al cors del dit
pelegri, e reffuscita, e lils tornaren los genetius.
E apres feu vida santa, e salua la anima.

CCCXXVII.— *Eximpli quel hom no deu mos-
trar ne publicar miracle que Deus façe per ell,
segons que recompte Seuer.*

¶ IACTANTIA in bonum comprimenda est.

DOs religiosos jouens de edat de .xv. anys e
de .xij. anys anants per un desert trobaren

una serpent molt gran, e lo religios pus joue presa, e pleguada mes la en la falda del seu abit, e portaren la al lur monestir. Quant los altres frares veeren que la serpent nols hauia mordut ne fet algun dampnatge, començaren a loar molt la fe e la virtut dels dits dos frares jouens, perquè hauien mostrat la virtut que Deus los hauia feta als altres, dient los que degeren donar laors e gracies a Deu e seruir lo humilment, que no pendre vana gloria en si.

CCCXXVIII. — *Miracle e eximpli con per serueys que un caualler feu a la santa Sgleya de Roma, la anima del pare de dit caualler quera mort gran temps hauia, aconsegui la gloria celestial per merits dels dits serueys, segons ques recompte en la Ligenda lombardica.*

¶ INDULGENTIE valent defunctis.

UN legat del Papa prega a un caualler poderos que anas star en la frontera contra los enemichs de la Sgleya, e queu faes per seruici de Deu e de la Sgleya, e guanyaria indulgencia complida per a la anima de son pare. E lo dit caualler stech en la dita frontera tota una quaresma; e en la fi de la quaresma lo pare li aparech ten clar con lo sol, e dix li: Fill, moltes gracies te fas, car sapies que per lo seruey que tu has fet a la santa Sgleya de Roma jo son fora de les penes en que staua, e vagmen sens altra tardança a la gloria celestial.

CCOXXIX. — *Miracle e eximpli de una filla de un clergue que semprenya de un hom, e per no descobrir lom dix que era prenyada de un lector, segons que recompte Heraclides.*

¶ INFAMATUR aliquis sine culpa.

UNA fadrina filla de un clergue gitas carnalment ab un hom, del qual hom ella concebe, E apres dix a son pare que un legidor del bisbe la hauia emprenyada. E tentost lo pare clamassen al bisbe; e lo bisbe feu se venir denant lo dit lector, e demanali ell si hauia fet aquell peccat? E lo lector dix que no. E lo bisbe ab gran fellonia dix que mentia. E lo lector respos: Senyor, jous he dit ço que en ma consciencia es ab veritat, pero si volets oyr ço que no fo, jo dich que jo emprenyi aquella fadrina. E tentost lo bisbe priua lo dèl offici de la lectoria, e feren li pendre per muller la dita fembra. E lo lector tentost mete la dita sa muller en un monestir de dones dorde; e ell mes se dins una cella continuamente plorant, e ab gran deuocio pregant a Deu que descobris la veritat de aquell prenyat. Quant la dita fembra fo al temps del parir stech .vij. dies de part que no podia menjar, ne beure, ne dormir, sino hauer continuament dolors molt forts. E quant ella se veu en perill de mort, a altes veus dix: Ay mesquina, que per dos peccats jo muyr ab aquesta ten gran dolor: lo primer perque perdi la mia virginitat, lo segon perque enculpe aquest peccat a aquell qui nol hauia fet. E con se vol

que les dones de aquest monestir, e altres persones deuotes, pregaren Deu que viaçosament paris, les dites oracions no li aprofitaren. E lo dit bisbe trames a dir al dit lector que pregas per ella. E lo lector no respos al missatge del bisbe; e lo bisbe ladonchs ana al lector, e dix li: Desliga ço que per la tua ignonencia e merits has ligat. E ladonchs lo lector feu oracio al nostre senyor Jhesuchrist. E tentost la fembra mentirofa pari, e dix la veritat de son prenyat, e demana perdo plorant al dit lector de la falsia que li hauia posat. E lo dit lector defenculpat ab veritat de la infamia, acaba en lo seruey del Saluador.

CCCXXX. — *Miracle e eximpli molt bell con Lemparador de Contastinoblé Teudosi feu tallar la man dreta a sen Johan Damaceno, e con la verge Maria li torna la man en lo braç, segons ques recompte en les istories de Johan Damia.*

¶ INFAMATO aliquando fama restituitur.

SENT Johan Damaceno son verge, e molt deuot a la verge Maria: lo qual sauia scriure letra grega, e era be instruyt en totes les arts, e sabia molt ben scriure e dictar, e era molt gracios en cantar. Sdeuench se quel catiuaren moros ab molts daltres crestians, e son presoner e catiu de un caualler moro. Quant lo caualler sabe que sent Johan era hom letrat, e que no sabia fer altre offici, mana li que a un fill que tenia que li

mostras totes les sciencies e arts que sabia. E sent Johan enforma per aytal manera lo fill del caualler moro, que en poch de temps li ach mostrat, que la letra e lo dictat era semblant, sens neguna diferencia, a la letra e dictat de sent Johan. E apres Lemparador Teudofio trague de catiu al dit sent Johan Damaceno. E stant sent Johan ab lo dit Emperador, lo fill del moro qui era stat scola e dexeble del dit sent Johan, per gran mal e enueja que hauia al dit sent Johan trames una letra escrita de la sua man, en la qual letra se contenia mort e perdicio del dit Emperador Teudofio; la qual era en nom del dit sent Johan. E la qual letra lo dit moro trames en Contastinoble, e feu la gitar secretament dins lo palau del Emperador; e aquell qui primerament troba la dita letra tentost la dona al Emperador. E Lemparador conech que la letra e lo nom e lo dictat era de sent Johan, jaffos que nou era. E tentost lemparador Teudofio feu venir sent Johan devant si, e dix li moltes cruels e males paraules, dient li traydor, que li hauia feta molt gran traycio. E sent Johan quant vee la letra dix: Verament, senyor, la letra es de la mia, mas nostre senyor Deus qui sap la veritat, sap que jo james no la scriui, ne la fiu scriure. E totes quantes gents hauia en lo palau començaren lo a defonrar dient li que era traydor, e que merefquera quel cremassen. E Lemperador no volch que moris, mas feu li tolre la man dreita ab queu hauia

scrit, la qual ma feu penjar a la porta del monestir del dit sent Johan. Quant sent Johan se veu sens ma entrassen en lo seu monestir, e plorant molt fortment agenollas ab gran humilitat e deuocio denant la imatge de la verge Maria, e mostrant li a la dita imatge lo braç sens ma, dix li aytals paraules: Senyora, e aquests son los guardons que han los vostres feruidors? e aquesta es la vostra benauenturança? per que consentis quem tolguessen la ma ab la qual jot scriuia? car be sabets, Senyora, que ab aquesta ma scriuia jo les vostres laors e cançons, e ab aquesta ma consegua jo lo cors e la sanch del vostre Fill precios e glorios. E con les ach dites aquestes paraules ifiques de la sgleya, e entrassen en la sua cambra, e gitas en son lit. E stant durment, pero no que del tot dormis, aparech li la gloriosa Senyora mare dels peccadors ab molt gran claredat, e dix li: Que fas lo meu feruidor feel e leyal? E sent Johan li respos: Senyora, e quem demanes, que a desonor tua e menyspreu esta la mia ma penjada en la porta daquest monestir? Ella li respos: Fill, hages fforç en lo meu Fill e senyor. E tentost sent Johan veu con la gloriosa Senyora ana a la porta de la sgleya on la ma staua penjada, e pres la ma, e torna la en lo braç de sent Johan, axi be que aparech que james non fos stada tallada. E la senyora Verge dix li: Johan, aquests son los guardons que jo don a mos honests feruidors e deuots: e desesperech la Verge. E tentost lo dit

sent Joan se leua del lit sa e guarit del tot; e ab gran alegria e ab gran deuocio tota aquella nit feu gracies e laors a la Verge Maria. E en laltre die per lo mati sent Johan mostra e dix als altres frares del monestir la gracia e la merce que la Verge Maria li hauia fet. E decontinent lo dit sent Johan dix una missa de santa Maria, la qual tots los frares oyiren ab gran deuocio. Quant Lemparador Teudosi sabe aquell miracle, tentost vench al dit monestir, e plorant ab gran deuocio agenollas denant lo dit sent Johan, e molt humilment e ab gran contriccio demanali perdo, e demana li si sabia alcun hom qui sabes scriure axi con ell feya? E sent Johan li dix que och; un moro a qui ell hauia mostrat descriure en terra de moros con era catiu.

CCCXXXI. — *Miracle que axi con sent Amant batejava un fill del Rey de França que hauia .viij. dies que era nat, lo dit fill respos AMEN, segons les gestes de sent Amanç.*

¶ INFANS in baptismo loquitur.

LO Rey de França no hauent infants prega, e feu pregar molt deuotament a nostre senyor Deus que lin donas. E tentost plach a nostre senyor Deus que la Reyna sa muller pari un fill del dit Rey; e axi con lo dit sent Amant batejava lo dit fill, axi con los padrins degeren respondre *Amen*, callaren tots, e linfanto nat de .viij. jorns respos a altes veus, e dix *Amen*.

CCCXXXII. — *Miracle e eximpli con sent Simon, e sent Judes apostols per virtut diuinal feeren parlar una criatura del die nada, segons ques recompte en la istoria dels dits sants,*

¶ INFANS unius diei loquitur.

UNA filla de un Comte concebe de fornicacio, e apres pari, e dix que un diacha de euangeli la hauia emprenyada. E lo dit Comte mogut de gran fellonia volie auciure al dit diaca. Sent Simon, e sent Judes queu saberen vengueren al dit Comte, e demanaren li quant era nada la criatura que sa filla hauia parit? El Comte los dix: Vuy a hora de prima nasque. E ladonchs los sants apostols, presents lo Comte, e lo dit diaca, e altra molta gent, digueren a la dita criatura: Digues nos en lo nom de Deu si es ton pare aquest diaca? E la criatura dix: Lo diaca aquest es verge, que james no conech fembra carnalment. Del qual miracle tots los que alli eren se marauellaren molt. E lo dit Comte prega molt los dits sants apostols que demanassen a la dita criatura qui era son pare? E los sants beneysts respongueren li: Axo no farem nosaltres, car a nosaltres se pertany ajudar e saluar al no culpable, mas nos pertany a nosaltres acusar lo culpant.

CCOXXXIII. — *Miracle e eximpli de gran affliccio e turment que un sant hermita se donaua queescun die tant con visch en aquest mon, segons que recompte Beda en les gestes dels angels.*

¶ INFERNUS.

UN hom reffuscita en layn de nostre Senyor vuytcents e sis ayns; e spaordit de les cruels penes que hauia vistes en laltre mon, anassen a esser hermita, e feu una cella en que habitaua prop de un riu. E en liuern, con feya major fret, ell se banyaua en lo riu ab tots los abits que portaua, e quant era fora, los abits gelauen se demunt lo seu cors; e apres meties en laygua que bullia per poder de gran foch, e apres tornaua en freda; e allo softench e feu de tota la sua vida. E alguns altres reprengueren lo per queu feya, e ell responials: Si vosaltres hagueffets vist ço que jo he vist, fariets ço que jo fas e encara mes auant.

CCCXXXIV. — *Miracle e eximpli con sent Macari feu parlar una calauera de hom mort que atroba, la qual calauera era stada de un sacerdot dels gentils, segons ques recompte en la vida dels sants Pares.*

¶ INFERNALIS pena est magnitudinis inestimabilis.

SENT Macari passant per un herm troba una calauera de hom mort, que era testa del cap de un sacerdot dels gentils. E quant sent Macari veu la dita calauera, conjurali que li parlas. E la dita calauera li dix: Aytant con ha del cel a la terra, aytant foch tenen los diables demunt los lurs caps, e aytant foch tiren dejus los peus. E demana li sent Macari los mals chrestians en

quin jaent hi stauen dalla? E la calauera li respos que de fots los gentils e de fots los juheus. E aço se concorda ab allo que diu fent Gregori en lo Dialogorum, que un hom de gran stament mori, e apres reffuscita, e dix que veu fer un foch qui plegaua tro al cel.

CCCXXXV. — *Eximpli de les paraules que dix una fembra folla con oy cantar un respons qui diu: IN INFERNO NULLA EST REDEMPICIO.*

¶ INFERNALIS pena est eterna.

UNA fembra era folla, e entenía un poch lo lati. E un die stant la dita folla en lesgleya oy cantar .i. respons, *In inferno nulla est redempcio*, qui vol dir: en linfern noy ha neguna reemço. E tentost la dita fembra folla a altes veus dix: Pusque axi es, foll es aquell qui alla empenyora la sua penyora.

CCCXXXVI. — *Miracle e eximpli de un hom paralatich qui hauia nom Seruunlo, segons que recompte fent Gregori en lo Dialogorum.*

¶ INFIRMITAS paupera patienter debet sustineri.

UN hom, qui hauia nom Seruunlo, en tota la sua vida era pobre dels bens temporals, mas era rich segons Deu. E aquell Seruunlo en tota la sua vida jague paralatich en un lit del qual nos podia leuar, ne podie ajustar la ma a la boca, ne girar se en lo lit. E un seu germa, e sa mare

feruien lo, e qualfeuol cosa quell pogues hauer donaue ho als pobres, e comprauen libres de la fanta Scriptura. E quant alguns pelegrins venien a casa sua, feya lols legir si eren homens letrats; perque sesdeuench que jas fos quell james no fa-bes legir, oyint continuament la fanta Scriptura, apres de faber gran partida de la fanta Scriptura. E en la nit quell deuia morir, dix a tots los pelegrins que en casa sua en aquella hora eren, que tots que diguessen oracions ab ell ensemps: e axi ho feeren. E mentre ells deyen les dites oracions, ell los feu callar, e dix los: E no oyits vofaltres ten dolços cants e ten pleents que jo oig en lo cel? E dites aquestes paraules rete la anima al Senyor saluador del mon.

CCCXXXVII. — *Eximpli de un hom deuot que per seruir Jhesuchrist se mes en sa casa un contret, lo qual contret lo dit hom serui honorablement e ab deuocio de tota la sua vida, segons que recompte Eraclides.*

¶ INFIRMIS est diligenter feruendum.

UN hom qui hauia nom Eulogi lexa aqueest mon, e perque no poch fer vida ab los homens dorde, ne ab los hermitans retench se alguns poch dels bens temporals que hauia, e per seruir a Jhesuchrist pres un contret qui no hauia peus ne mans, nes podie ajudar de negun de sos membres, e mes lo en una casa, e quant lach mes dins la casa dix: Senyor Jhesuchrist, per

feruir a tu e per reuerencia tua jo feruire a aquest contret mentre ell viua, e jo sia viu. E axi ho feu aquell Eulogi, que ferui aquell contret de tot ço que hauia mester quinze ayns. E en la fi dels quinze ayns per temptacio del diable lo dit contret auorri lo feruey que Eulogi li feya: e un dia mogut lo contret de fellonia contra Eulogi dix li molt injuriosament aquestes coses: Ves, lunyet de mi; car tu destrouits la mia casa; e ara cuydes me guarir. E Eulogi respos li molt suaument, e dix li: Senyor, no hajats desplaer o greuge; deman vosen perdo, e deyts mo, e jo smenar ho he. E lo contret li respos: No vull les tues lagoteries ne les tues consolacions, mas gitem en loch publich, car desig he de fadollar me de carn. E tentoft Eulogi porta li denant molta carn; e lo contret li dix: No vull aturar pus auant ab tu, car lo poble vull veure. E Eulogi li dix: Jous menaré aci molts homens dorde que festiguen aci ab vos. E lo contret li respos: No vull veure los destruidors del pa axi con tu est, mas met me en la plaça dalli on me prenguiſt. E ladonchs Eulogi leua lo contret alli on staua lo beneuyrat sent Anthoni, e dix li que volia lexar alli lo contret. E sent Anthoni dix a Eulogi: Si tu lo desemparas, altre millor que tu lo reebra. E dix al contret: Amich, tu no mereys veure lo cel ne la terra, car aquest per Jhesuchrist sotjuga simatex a fer te tal feruey. E apres que sent Anthoni los ach dites aquestes paraules, consola abdos en

Jhesuchrist, e dix los : Fills, nous partescats la un del altre, car abduy merexets esser coronats en la celestial gloria ; e aquesta baralla que hauets hauda es stada temptacio del diable, per tal con abduy sots ja en la fi dels vostres dies. E tentost molt consolats en la amor de Deu , Eulogi e lo contret abduy ensemps sen tornaren a lur casa, e alli visqueren .xl. dies. E apres moriren en un die e una hora , e reteren les animes a Jhesuchrist.

CCCXXXVIII. — *Con per miracle de sent Pere lexa sobtosament la febre a sa filla santa Patronilla, e con la dita santa Patronilla mori, segons recompte la ligenda de dita santa.*

¶ INFIRMITAS corporalis aliquando prodest spiritui.

AQUESTA santa Patronilla era filla de sent .P. l'apostol, e era molt bella. E stant santa Patronilla malalta de febre continua, tots los apostols vengueren vesitar sent Pere, e digueren li : Pusque tu, Pere, guareys a molts malalts, per que no dones salut a la tua filla Patronilla de la molta febre que ha ? E sent Pere respos los que axis coue que sia fet ; mas per tal que entenguessen quel poder de Deu en totes coses hauia loch, dix a sa filla : Leuet, Patronilla, e serueu nos. E tentost Patronilla, guarida e del tot sana de la febre, leuas del lit molt alegre, e serui los. E apres quels ach seruit, sent Pere li dix : Filla, tornet jaure en lo lit. E tentost que ella fon tor-

nada en lo lit, li torna la febre; e en aquella hora ella fo perfeta en lamor de Deu, e la lexa del tot la febre, e fon guarida. E un Comte per la gran bellefa de ella demana li que fos fa muller. Ella respos li: Sim desfiges que fie ta muller, cerca moltes donzelles vergens quem acompanyen tro a la tua casa. E lo Comte dix queu faria. E la dita santa Patronilla dejuna tres dies, e mes fe en oracio, e combrega deuotament. E acabats los tres dies ella mori, e trames la sua anima a la gloria celestial.

CCOXXXIX. — *Eximpli con es senyal que nostre senyor Deus ama a la persona quant souent la vesita per malaltia, segons ques recompte en los dits dels sants Pares.*

¶ INFIRMITAS corporalis est signum amoris Dei.

UN hermita de molt bona vida quefcun ayn era malalt. Sdeuench se que passa un ayn que no enmalalti, per la qual cosa ell comença a plorar, e dix: Lo meu Senyor Jhesuchrist me desfempara, pusque aquest ayn nom ha vesitat.

CCCXL. — *Eximpli con les malalties corporals aporten deuocio e saluacio de la anima, segons que recompte Jacme de Uitriaco.*

¶ INFIRMITAS corporalis aliquando de superbo facit humilem.

EN lo bisbat de Paris un scola anaua demanant per les cafes de les gents, gitant los lay-

gua beneyta per les dites cafes. E con entraua en casa de un caualler qui james no li donaua almoyna, ans lo desonraua el viltenia, per tótes les desonries lescola no lexaua dentrar en la casa del dit caualler ab laygua beneyta. E un die stant lo dit caualler malalt e jaent en lo lit en sa casa, lescola entra ab laygua beneyta, e lo dit caualler feu li donar almoyna, e pregal molt humilment que pregas Deus per ell. E lescola respos al caualler, e dix li: Ques aço, senyer? foliets me deshonrar con entraua en casa vostra, e ara donats me almoyna, e deys que prech a Deu per vos? Amich, dix lo caualler, per tal con tinch mal en aquest peu. E lescola respos: Prech que semblant mal vos do en laltre peu. Amich, dix lo caualler, e per que ho dius axi? Senyer, dix lescola, jo dich raho, car tro ara erets brau e aspre con leo, e ara sots tornats suau con anyell; e axi per vostre be fas aquesta oracio.

COCXLI. — *Eximpli de santa e perfeta paraula que un bisbe dix al abat Ylari, segons se recompte en los dits del sants Pares.*

¶ INIURIA propter Deum debet dimitti.

L ABAT Ylari vench vesitar a un bisbe, e menjant ab ell portaren los denant un capo rufit que menjassen. E lo dit abat Ylari con vee lo capo dix: James depuys que jo port aquest abit no mengi negun ocell. E lo dit bisbe respos: Depuys que pris aquest abit que port, james no

lexe dormir a negun hom quim hagues feta injuria tro que li hauia perdonat, e jo fos son amich, ne lexe abans que jo dormis no demanàs perdo a tot hom a qui jo hagues fet injuria. E lo dit abat Ylari ladonchs dix al bisbe: Pare senyor, perdonam de ço que he dit, que verament major e millor es la tua conuerfació que la mia.

CCCXLII. — *Eximpli e miracle con Fortunat bisbe feu exir lo dimoni del cors de un hom, segons recompte sent Gregori.*

¶ INTENTIO mala etiam bonum opus vincit.

LO bisbe, Fortunat per nom, trague un die lo diable del cors de un hom, lo qual diable tentost pres forma de pelegri, e anaua per la ciutat dient a altes veus: O quant de mal ha fet lo bisbe Fortunat a aquest pelegri en gitar lo de sa casa, e ara en tota aquesta ciutat no trob quim aculla. E un hom de la ciutat per que pogùes reprendre e jutjar los fets del arcabisbe, e no per deuocio, aculli per albergar lo dit pelegri. E stant prop del foch lo dit hom, e sa muller, e un lur petit fill, e lo diable pelegri, lo dit diable gita en lo foch e oucis lo dit fill, e tentost desparech. E la mare, e lo pare romangueren spauentats e ab gran dolor de la mort ten sobtosa de lur fill. E tentost lo dit hom conech que hauia fet mal de acullir en sa casa aquell quel fant bisbe hauia gitat de la sua, car nol aculli sino per diffamació del dit bisbe.

CCCXLIII. — *Eximpli de .j. monge qui per enueja acusa altre monge, segons recompte Cesar.*

¶ INUIDIE stimulis agitati religiosi aliquando se accusant.

UN monge per gran enueja acusa a un altre monge denant lur abat de molts e legs peccats. E lo dit abat no volch creure la dita accusacio. E apres vench lo vesitador per vesitar lo monestir; e tentost lo dit monge acusador feu denant lo vesitador la deffus dita accusacio. E lo vesitador creegue la accusacio; e denant tot lo capitol dix tots los peccats dels quals lo monge era accusat, e tentost mana lo metre en lo carçre. E passat algun temps, lo dit monge que hauia accusat laltre per enueja fo malalt, e dubtant se de morir comfessa denant tots en publich quell hauie accusat lo dit monge per enueja que li hauia. E tentost lo vesitador trague ab gran honor lo dit monge de la preso en la qual l' hauia mes.

CCCXLIV. — *Eximpli con hom qui es auaricios en la sua vida, encara en la sua mort usa de auaricia a dampnacio de la sua anima, segons recompte Cesar.*

¶ INUIDUS eciam in morte non cessat.

MORT lo Comte de Cirtugia oyiren una gran veu demunt lo munt de Muntgibell, lo qual munt lança deffus grans flames de foch, la qual veu dix: Mort es nostre amich lo Comte de Cirtugia, e deu vuy venir aci; e per a ell apare-

llem aquest gran foch aci. E fon sabut con en aquell die e hora que fo oyda la dita veu mori lo dit Comte, lo qual Comte era gran robador e molt hom auaricios. E con fo a la hora de la mort, abans que moris mana que de tot lo seu tresor fos fus, e fos feta una pasta, e fos soterrat, per tal que sos amichs, e seruidors, e parents no sen poguessen profitar, e que no haguessen pleer de la sua mort; car lo dit Comte no hauia infants.

CCCXLV. — *Miracle quel cors de sent Marti feu, que torna la vista a un orp, e guari un contret, segons se recompte en la istoria de sent Marti.*

¶ IN VITIS etiam prestat Deus multa beneficia.

UN hom orp e altre contret feren companyia, e lorp leuaua a la squena al contret, e lo contret guiaua al orp; per la qual cosa les gents los dauen moltes almoynes. E sdeuench se un die que aquest orp, e contret anauen per la ciutat de cos, e faberen que per la carrera on ells anauen hauen a passar lo cors de sent Marti que traslaidauen de una sgleya a altra pus honrada. E la un ab laltre se acordaren ques lunyassen de aquella carrera per on lo dit cors del dit fant haue a passar, per tal con ells sabien que sent Marti feya molts miracles, e ques dubtauen quels guarria de lurs malalties, e que depuys que fossen sans nols darien les gents tantes almoynes con feyen; e per tal se apartaren de aquella carrera per no encon-

trar lo dit cors de sent Marti; pero per be ques volgueffen apartar no pogueren per la molta gent quey hauia; axi que ultra lur volentat encontraren lo cors de sent Marti, e per merits del dit fant lo dit orb cobra la vista, e lo dit contret fo del tot fa de sos membres. Axi que ultra lur voler sent Marti feu miracle en ells.

CCCXLVI. — *Eximpli con sent Johan euangelista dix a un ballester quels seruidors de Deu de necessitat los coue que prenguen alcuna recreacio honesta per que mils puxen suportar lo seruey de Deu, segons que recompte Cesar.*

¶ IOHANNIS euangeliste.

UNA veguada sent Johan apostol e euangelista tenia una perdiu viua en la ma, affalagant la, e un joue queu veu dix a altres jouens: Vejats con esta aquell vell afalagant la perdiu axi con si fos fadri poch. E lo dit fant apostol per spiracio del Sperit Sant entes les dites paraules quel dit joue hauia dites, e acostas al joue, lo qual joue portaua una ballesta; e sent Johan lo prega que paras la ballesta, e lo joue ho feu. Tentost e apres que la tench parada, sent Johan lo mes en rahons, e tench lo a paraules una gran peça: Senyor, dix li lo joue, jo molt tench parada aquesta ballesta, e aflaquira tant que despuys no valra neguna cosa per a tirar. Amich, dix sent Johan, axi es de aquells qui seruexen a Deu; si continuament stigueffen en contemplacio, e no pren-

guessen alcuna recreacio honesta, aflaquirien tant que despuys no porien sofferir ne soportar ten sforçadament lo seruey de Deu : car la aguila pus alt vola que negun altre oucell , e guarda lo sol de dret en dret , ço que no fa neguna altra animalia ; mas quant ha volentat de menjar deualla al bax : e aytal es lo cor del hom , que con un poch se lexa de la contemplacio, despuys ab major deuocio e feruor de cor hi torna.

CCCXLVII. — *Miracle e eximpli de dos maestres en teologia que la un hauia singular deuocio en sent Johan baplista, e laltre en sent Johan euangelista , segons ques recompta en los miracles.*

¶ IOHANNES ex utroque.

DOs mestres en la santa teologia hauien gran deuocio la un a sent Johan euangelista , e laltre a sent Johan baplista. E entre los dits maestres ach porfia qual de aquests dos sants ach majors gracies de Jhesuchrist. E sobre allo empergueren entre ells die cert que de allo disputassen entre ells abdos ; e quescu studia molt curosa-ment per dir rahons per exalçar aquell en qui hauia la deuocio. E la nit que lendema deuia esser la dita disputacio , los dits dos sants aparegueren quescon al seu deuot , e digueren : Nosaltres som be auenguts en lo cel , e axi no disputets vosaltres en la terra. E lendema los dits mestres preycaren aquesta visio a tot lo poble.

CCCXLVIII.— *Miracle con sent Johan bapbista torna la paraula a un arciaca de Lombardia , e con lo dit arciaca en reuerencia del dit sant feu limne* *UT QUEANT LAXIS*, *segons ques recompte en la ligenda Lombardica.*

¶ IOHANNIS baptiste.

UN degua de una sgleya de Lombardia , lo qual degua hauia nom Paulo, metes en orde, e lo dissapte de Pasqua volent beneyr lo ciri pasqual perde la paraula , e compos e ordena aquell ymne *Ut queant laxis* ; lo qual degua demana ab deuocio a sent Johan bapbista dins son cor que li tornas son parlar e la veu ab quell pogues dir en honor sua lo dit ymne. E sent Johan ho feu axi de continent.

CCCXLIX.— *Miracle per quina manera una fembra deuota ach lo dit de sent Johan bapbista, segons ques recompta en la istoria Lombardica.*

¶ IOHANNIS baptiste.

UNA fembra dejunaua e vetlaua, faent oracio a Deu que li volgues donar alcuna reliquia del cors de sent Johan bapbista. E un die faent ella la dita oracio, vee demunt laltar un dit, lo qual dit era molt resplendent, lo qual dit la dita fembra pres ab gran alegria. E tres bisbes queu saberen vengueren a la dita fembra per hauer part del dit, e denant lo bisbe caygueren tres gotes de sanch del dit, e quefcun dels dits .iij.

bifbes pres ne la una gota, e la sen porta per reliquia ab gran pleer.

CCCL. — *Eximpli molt saui de gran abstinencia de fellonia que hagneren en si un arciaca, e Plato lo filosof, segons recompte Ualerius.*

¶ IRA aliquando est dissimulanda.

A un arciaca un feu majordom li feu un gran frau, e larciaça li dix: Verament jo pendria sus are venjança de tu, sino que stich ab fellonia mogut contra tu. Perque apar que mes volch lo dit arciaca perdonar la dita injuria quel feu majordom e feruidor li hauia fet, que no seguir lo mouiment que hauia dira e de fellonia contra aquell. E lo filosof Plato hauent fellonia contra un feu feruidor, mana que altri corregis e castigas lo dit feruidor, tement se que ab la fellonia que ell hauia no sobrepugas la correccio.

CCCLI. — *Eximpli con lom qui souen senfello-nex e aira, no ha altre remey ten bo con paciencia, segons ques recompte en lo libre de les vides dels sants Pares.*

¶ IRACUNDUS naturaliter eciam solus existens irascitur.

UN frare era hom molt fello e malenconios, e dix en si matex: Si jo no stigues en lo monestir ab los frares, e stigues tot sol en lermitatge, nom enfelloniria tan souen. E per tal acorda ell

ab si matex que isques del monestir, e que feras anas al herm a fer vida solitaria. E axi con fermanaue al herm fo prop de una font, de la aygua de la qual font umpli un vas que portaua; e axi con lach umplit, el volch posar en terra, vessas tota laygua que era en lo vas; e ell lompli altra vegada, e altra veguada laygua se vessa. E lardonchs lo frare ab gran fellonia trenca lo vas: e con lach trencat, tentost pensa en si matex que la fellonia lauia vençut e sobrat stant sols. Tornassen al monestir veent que en tot loch ha lom gran treball, e ha obs paciencia e la ajuda de Deu.

CCCLII.—*Miracle e eximpli que a Deu es desplaent cosa de la persona que senfellonex e es malenconiosa, segons que recompte Cefar.*

¶ IRACUNDUS visibiliter punitur.

UNA infanta filla de un hom rich era ten deffeciosa e malenconiosa, que no feya sino barallarse ab tots, e per benauenturat se tenia aquell ques podia guardar de la sua lengua. Sdeuench se que ella mori, e morta soterraren la en una sgleya. E lendem que son soterrada veeren exir de la fossa molt gran füm, e descobriren la fossa, e trobaren que ella era cremada en tot lo cors tro al melich, e dalli auant staua en cendra, a donar a conexer que era stada verge, mas que era stada molt fellona, e malenconiosa, e deffeciosa.

CCCLIII. — *Eximpli de una truffa e engan que un clergue qui emprenya una juya feu, segons que recompte Cesar.*

¶ IUDEI spectantes Maciam per clericum decipiuntur.

UN clergue jach carnalment e emprenya a una juhia filla de un juheu, e per tal lo dit clergue per dissimular al pare e mare de la dita juhia lo dit prenyat, pres una canya longa, e foradada de dins del un cap e laltre, e de nit mes la un cap de la dita canya en un forat que hauia de dins la paret prop lo lit on dormien los dits pare e mare, e per la canya lo clergue los apella per lur nom, e dix los: O justs, o amats del Creador, alegrats vos, que vostra filla ha concebut lo Macies, e es romafa verge. Les quals paraules oyi lo dit pare jaent en lo lit ab sa muller; e con les ach oyides dix a sa muller si les hauia oydes? Ella dix li que no, car dormia. E tentost los dits juheu e juya faeren oracio al Creador per que oyssen altra vegada les dites paraules. E lo dit capella qui oya les paraules quel juheu e la juya hauien dites, ell los torna en la dita manera les dites paraules; de la qual cosa lo juheu e la juhia prengueren molt gran pleer creent en si que era veritat. E quant fo de die guardaren lo ventre a lur filla, e trobaren e veeren que era prenys. Demanaren li de qui era prenys? Ella dix que nos sabia, mas que james no fera gitat null hom ab ella. E lo pare e la mare hagneren molt gran pleer, e diulgaren per totes les aljames dels ju-

heus que en aquella comarca hauia, que lur filla hauia concebut lo Messias. Quant vench lo temps del parir, gran poble de juheus fo alli vengut per veure nexer lo lur Messias. E la mesquina de juya ab molts plors e ab molts dolors no pari lo Messias, ans pari una filla. De la qual cosa tots los juheus foren molt enuergonyits, e scandelitzats, e molt trifts. E un juheu dels que alli eren per gran desplaer quen ach pres la criatura en aquella hora nada e baten les parets, per manera que tentost mori.

CCCLIV. — *Eximpli con lo fill de Ciro rey de Persia feu escorxar un jutge perque hauia jutjat no justament, segons que recompta Elinando.*

¶ IUDEX iniuste iudicans puniendus est.

LO fill de Ciro rey de Persia quant fon rey troba e sabe que un jutge hauia jutjat contra dret, e per ço lo feu scorxar, e de la dita pell feu fer una cuberta de una cadira, en la qual feyla figueren los jutges que apres vengueren; per tal que veent ells la dita pell los recordas de no jutjar injustament.

CCCLV. — *Eximpli con lo saltiri mana que tots temps deu hom fer justicia e guardar lo dret juy, segons que recompte Cesar.*

¶ IUDEX sine causa remittere penam non debet.

UN bisbe, hom saui e deuot, un die en quaresma legia lo psaltiri, e troba scrit en lo

dit psaltiri con tot hom deuia effer misericordios; e en axi con hi legia en aquell vers entra un feu algutzir, e dix li: Senyor, que fare de tal hom qui tench pres, qui es malfeytor? E lo bisbe, mogut a misericordia per ço que hauia legit en lo psaltiri, mana al dit algutzir que soltas lo dit malfeytor. E abans quel algutzir fos exit del palau del bisbe, lo bisbe continuant lo legir del psaltiri, legi en un psalm on es escrit: *Beati qui custodiunt iudicium et faciunt iustitiam in omni tempore*, que vol dir: Benaumenturats son aquells qui guarden lo dret juy e fan justicia en tot temps. E tentost quel bisbe ach legit aquest vers feu tornar denant si lalgutzir, e mana li que del dit hom malfeytor fes ço que trobaria que degues fer per dret. Per lo qual manament lo dit algutzir feu ouciure per dret lo dit malfeytor.

CCCLVI. — *Eximpli de gran virtut de justicia que ach .j. Emperador de Roma, que per complir la justicia feu traure la un ull a si matex, e laltre a un fill que hauia, segons que recompte Valeri.*

¶ IUDEX debet esse iustus tam in propinquis quam in alienis.

UN Emperador de Roma hauia un fill ten solament, lo qual fill forçadament jach carnalment ab una fembra. E Lemperador per aquell adulteri mana que al dit fill feu fossen trets ab dosos los uylls. E tentost tot lo poble de Roma

hauent gran dolor e pietat de aquella ten cruel sentencia, vengueren deuant lo dit Emperador suplicant li que degues reuocar aquella ten cruel sentencia que hauia donada contra son fill. E Lemperador, con a hom molt just, per que la justicia fos complida, e la ley seruada, e son fill no fos del tot orp, manas traure a si matex la un ull, e laltre a son fill; axi que pare e fill perderen fengles uylls.

CCCLVII. — *Eximpli de les virtuosos e sauios paraules que una fembra dix al Emperador de Roma Traiano, e de la gran paciencia e sauiosa quel dit Emperador feu per complir les dites paraules, segons recompta Helinando.*

¶ IUDEX bonus non debet differre iustitiam sine rationabili causa,

TRAYANO lemparador de Roma, axi con ell exia de la ciutat caualcant en un cauall per anar a una batalla, una fembra vidua acostas al feu strep, e dix li en plorant: Senyor, fes me justicia de aquell quim mata mon fill. E Lemperador li respos: Fembra, quant fere tornat de la batalla jot fare justicia. E la fembra li respos: E si no tornes, con lem faras tu? Si no torn, dix Lemperador, lo meu successor let fara. E la fembra li respos: E que aprofitia a mi né a tu que ton successor me faça justicia de la injuria que en lo teu temps es stada feta? car tu es mon deutor tro que la justicia me hages feta, e lo teu successor

fara la justicia que tu deuies fer, mas not liurara del peccat en que tu stas per no fer a mi justicia. E ladonchs Lemparador descaualca de son cauall, e alli oy la dita fembra, e feu li justicia de la mort de son fill. E feta la justicia, tentost torna caualcar en son cauall, e ana a la batalla.

CCCLVIII. — *Miracle e eximpli con un angel aparech e feu companyia a un hermita, lo qual hermita era temptat del sperit de blaffemia, segons que recompte Jacme de Vitriaco.*

¶ IUDICIA diuina sunt occulta.

UN hermita temptat del spirit de blaffemia comença pensar quels juy de Deu que no eren dreturers, per tal con vey a los mals homens hauer en aquest mon honors e riqueses grans, e altres benances e bones ventures, e vey a los bons homens esser turmentats per pobres, e des-honors, e dampnatges, e altres perfequions. E tentost langel aparech li en forma dom, e dix li: Seguex me, e veuras con son los juy de Deus amagats. E aquella nit dormiren en casa de un bon hom quels feu tota honor e bon acculliment, e per lo mati con sen partien langel li furta una taça dargent. E la segona nit albergaren en casa de un hom, mal hom, quels reebe de mala voluntat e aspre acculliment: e lendema quant sen partiren, langel li lexa la taça que hauia furtada. E aquella nit dormiren en casa de un bon hom quil reebe ab gran caritat e benignement; e con

vench per lo mati que sen partiren, l'angel demana al hoste quels donas hom quilz mostras lo cami, e lo ste ho feu volenterosament: e axi con caminauen e passauen un pont de fusta de un gran riu, l'angel sobtosament gita en lo riu lo dit hom quilz mostraua lo cami, lo qual hom caygut en lo riu mori. E al vespre vengueren albergar en casa de un bon hom quilz reebe de molt bona voluntat: e con tots foren adormits, l'angel aucis una criatura petita qui era fill del hoste. E l'ermita ladonchs cuydas quel angel fos diable, e dix li: Verament, Satanas, no ire pus en la tua companyia. E l'angel dix a l'ermita: Sàpies que jo son l'angel, e fuy trames per castigar la tua error, e mostrar te los juys de Deu con son amagats; car sapies que al primer hom a qui pris la taça d'argent que la tenia de mal just, e tolgui lay per son be, e doni la a altre mal hom en guardo de alcun poch de be quell ha fet en aquest mon. Mati al hom quel altre bon hoste nos hauia donat per mostrar lo cami, per tal con lo dit hom hauie acordat e ja deliberat de ouciure son senyor vuy per lo mati, e per ço liure lo bon hom de mort sobtana, e garde lo dit hom que no fos homicida per que hagues menys pena en linfern. La criatura fill del bon hoste mate, per tal con abans que aquesta criatura nasques son pare feya grans almoynes; e apres quel dit fill son nat non feya negunes, car volia estojar ço del seu per heretar lo dit fill, per la qual cosa ell perdera la anima;

e axi liure la anima del pare de morir en peccat, e la anima del fill mes la en parays. E con lermita ach oyit ço que langel li ach dit, feu laors e gracies con axi era deliurat de la dita temptacio.

CCCLIX. — *Eximpli de aquells qui van ricofament vestits en aquest mon e han les animes enfutzades de peccats.*

¶ IUDICIUM humanum aliquoties est injustum.

UN Rey feu fer quatre caxetes poques de fust, e les dues mana les daurar e umplir les doffos morts, e les altres dues no les mana daurar, ne pintar, ne omplir doffos morts, más feules umplir de pedres precioses: e apres en presencia de tots sos barons e cauallers feu portar les dites quatre caxetes denant ells, e dix los quals amarien ells mes? E ells digueren que les daurades. E ladonchs lo Rey feu les obrir, e isquen gran pudor per los ossos quey eren. Tals, dix lo Rey, son aquells qui van ricament vestits a vista de les gents, e dins tenen gran pudor per los peccats de lurs animes. E apres feu obrir les altres dues caxetes, e isquen bona odor, e molt plaent e alegra vista per les joyes precioses que dins aquelles stauen. Tals; dix lo Rey, son aquells qui van vestits de vestedures humils, e honestes, e pobres, e guarden la bellefa e nedeta de lurs animes.

CCCLX. — *Eximpli de castich que dona sent Johan almoyner als freres, que nul hom no deu jutjar son proysme encara quel vege peccar, segons ques recompta en la legenda de sent Johan almoyner.*

¶ IUDICANDUM non est de peccatis proximorum.

UN frare *D* (*sic*) una monge de un monestir. E tentost los altres freres del monestir començaren a scarnir e a jutjar del dit frare. Los uns deyen que era vedat, los altres que ell hauia perduda la anima, e que la hauia feta perdre a la monge. E tentost sent Johan almoyner repres los, e dix los: Vosaltres peccats mes que no ha fet lo frare de qui parlats mal, primerament con fets contra lo manament qui diu: No vullats jutjar; segonament que no sabets si tro aci han peccat, o si son penedits e no han fet lo peccat.

CCCLXI. — *Eximpli de sauia e vertadera paraula que dix un hom sobre la venguda que Jhesuchrist deu fer lo die del juy.*

¶ IUDICII ultimi adventus est incertus omnibus quantum ad tempus.

UN fenyor ana de fora fa casa, en la qual casa lexa homens seus, los quals homens entre si digueren los uns que vendria tost, e los altres deyen que vendria tart; e ach ni qui dix mils que tots: Axi fera de la venguda de Jhesuchrist quant vendra jutjar lo die del juy.

CCCLXII. — *Eximpli molt virtuos e saui de un Rey qui adora per reuerencia de Jhesuchrist a dos hermitans.*

¶ IUDICIUM ultimum debet timeri.

UN Rey affegut en un carro anaua per una ciutat en abit real, e anauen ab ell un seu germa e altres molts cauallers. E axi con lo Rey anaua per aytal manera per la dita ciutat, encontra dos hermitans grochs en les cares, e pobrement vestits. E tentost quel Rey los vee deualla del carro, e acoftas als hermitans, e agenollas denant ells ab molta gran reuerencia e humilitat, e adora los con a seruidors de Jhesuchrist. E lo dit germa feu per consell dels altres cauallers repres lo de la reuerencia que hauia feta als dits hermitans. En aquell regne era custuma que con lo Rey mana matar algun hom anauen tocar una trompa denant la porta de la casa daquell quel Rey deuia fer ociure; e lo Rey aquell dia mana sonar la dita trompa a la porta de la casa de son germa. E tentost lo dit germa, e sa muller, e lurs fills vestits de negre e de farzil vengueren plorant denant lo Rey, e dixeren li: Senyor, per quens manes ociure? E lo Rey ladonchs dix al seu dit germa: O foll, si tu has haut paor de la mort de la trompa que jot mane tocar a la porta, sens que tu nom has merefcut la mort, con me reprenguist con me humilie vuy als dos missatges de Deu, al qual se que tinch fets molts deffalliments e culpes?

CCCLXIII. — *Miracle e eximpli con labat Siluano vee moltes animes dels frares del seu orde anar en infern, e moltes animes de homens lechs anar an paradís.*

¶ IUDICIO ultimo ...

L ABAT Syluano, segons ques recompte, fo arrapat en l'esperit; e apres que fon tornat l'esperit al cors ploraua. Los monges li demanaren per que ploraua? E ell calla, e plora molt pus fortment que no feya dabans. E tantes veguades li demanaren los frares per que ploraua, quell los dix: Per ço plor coh jo he vists molts homens del nostre orde anar en infern, e molts homens lechs anar al sant parays, e per ço es lo meu plor.

CCCLXIV. — *Miracle e eximpli con un seruo parla a sent Julia, e con sent Julia oucis son pare e sa mare, segons ques recompte en la istoria de dit sant.*

¶ IULIANI comfessoris.

Q UANT sent Julia era joue anaua a caça, e seguint un seruo per que loucies, lo seruo li parla, e li dix: Tu seguexs a mi, que mataras ton pare, e ta mare! E sent Julia marauellant se de aquelles paraules, e que no li poguessen sdeuenir, lexa casa de son pare e de sa mare, e anassen de aquella terra en altra, e visque, e serui un gran senyor; e aquell feu lo son caualler, e dona li per muller una dona senyora de un castell. E apres lo pare e la mare de sent Julia desijant la

vista de lur fill partiren de lur terra, e tant cercaren a una part e a altra que vengueren al castell e a la casa de sent Julia, on trobaren sa muller, car ell era anat a caça. E lur muller ach gran pleer de lur venguda, e feu los gran e bon acculliment, per tal con per les demandes e paraules que foren entre ells ella conech que eren son sogre e fogra, e al vespre gitals en lo lit feu e de sent Julia. E con foren adormits, e fo ja gran nit, sent Julia vench, e entra en la cambra, e troba en lo feu lit son pare e sa mare qui dormien. E tentost quels vee, cuydant se que fos sa muller qui jagues ab algun hom ab qui hagues feta maluetat de son cors, trasch la pafa que portaua, e degollals ab dosos. E con los ach morts, que exia de la cambra, troba sa muller. E con sabe que aquells que hauia morts eren son pare e sa mare, plora molt fortment, e dix: O mesqui, e con he fet ço quel ceruo me dix! E tentost en aquella hora dix que volie anar a fer penitencia daquell peccat; e la muller nol volch defemparar, e anaren sen prop de un gran riu on molts pelegrins perien e morien moltes veguades. E sent Julia feu alli un spital en que albergaua los pelegrins, els passaue a la squena lo riu. Sdeuench se que una nit a hora de mige nit pluua molt, e lo riu venia gran, e sent Julia oy una veu d'hom qui cridaua plorant que li passas lo riu. E sent Julia passa lo riu, e apres passa lom quil hauia cridat; e puy quel ach passat, gital en lo lit. A poch

instant ell vee quel hom quell hauia gitat en lo lit sen puja en lo cel, e dix li: Julia, sapies que Deu ha hauda per agradable la tua penitencia, e dins breus dies tu e ta muller exirets de aquesta freuol vida, e les vostres animes iran a la gloria celestial. E axi fon fet, que fent Julia e sa muller acabaren lur vida en seruey de Deu.

CCCLXV. — *Miracle e eximpli con tot hom qui fa jurar e fer sagrament a son proisme peccament mortalment.*

¶ IURAMENTO alium compellere non est bonum.

UN hom molt feel e de bona vida empresta a altre hom una quantia de moneda. E quant li demana la dita moneda, negalay, e feu sagrament fals que nols hi deuia. Aquella nit lo dit bon hom de bona vida fo arrapat, e fo denant lo jutgement, e fon li interrogat per que hauia fet esser desperjur lome a qui ell hauie acomanat la moneda? E lo bon hom respos quel official a qui ell sera clamat lo hauia fet jurar, per tal con me negaua ço del meu. E lo jutge dix li: Millor te fora perdre ço del teu que no fer perdre a aquell la sua anima; e aytenbe ho has perdut. E lo dit jutge mana turmentar de açots al dit bon hom. E con lo hagneren assotat, lo jutge li dix que ja li era perdonat lo peccat. E quant lo bon hom torna al mon, tots temps mentre visch li aparegueren los dits açots en les spatles.

CCCLXVI. — *Miracle de un hom qui jura falsament demunt laltar de sent Pangraton.*

¶ IURARE falsum super reliquiis sanctorum periculosum est.

D Os homens hauien molt gran contrast sobre un plet. E lo jutge no sabent qual tenia la veritat, leua los abduy denant laltar de sent .P. pregant lo molt deuotament que mostras miracle sobre aquell qui tenia culpa, e feu jurar al demanant. E con veu que la jura hauia feta, dix: Aquest sent .P. veyll molt es misericordios, o vol donar la honor a sent Pagraçon que es pus joue. E tentoft quel culpant mes la ma en laltar de sent Pangraçon, la ma se pegua ab laltar per manera que no len podie arrencar, e mori alli. E encara al dia de vuy es costuma de aquella terra que prenen los segraments demunt les reliquies de sent Pengraçon.

CCCLXVII. — *Eximpli de gran e virtuosa justicia quel Emperador de Roma feu de un fill seu perque hauia mort lo fill de una fembra.*

¶ IUSTITIA Dei eciam in filio proprio exerceri debet.

U N fill del emperador Troiano caualcaua una veguada per la ciutat de Roma corrent lo cauall, e mata lo fill de una fembra vidua ab los peus del cauall. E tentoft la vidua clamassen al Emperador son pare, lo qual Emperador liura son fill a la dita fembra que li fes tots aquells ser-

ueys que son fill li feya , e demes dona li gran tresor.

CCCLXVIII. — *Miracle e eximpli del cors sagrat de Jhesuchrist que sdeuench a un gran princep, lo qual princep era molt virtuos, e saui, e dreturer en fer justicia.*

¶ IUSTITIA debet eciam in propriis parentibus exerceri.

UN gran princep qui hauia nom Erquibaldo, e era molt noble, e molt poderos, e just en la justicia, que james no jutjaua sino la justicia vertadera, esdeuench se que son malalt, e jahent malalt en lo lit oy crits, e enuia a saber que era; mas no loy volgueren dir que era, e ell trames hi un seu caualler que li digues la veritat que era. Senyor, dix lo cambrer, jous ho dire: sapiats que vostre nebot per força se volch gitar carnalment ab una fembra, e per tal la fembra gitaua los crits. E tentost lo dit princep dix a dos cauallers seus: Anats, e ouceyts mon nebot. E ells isqueren de fora, e feeren infinta quel hauien mort, e digueren li que nos mostras denant son auoncle tro que hagues perduda la fellonia dell. E apres tornaren denant lo dit princep, e digueren li que hauien complit lo seu manament. E al cinquen die pensant que a son auoncle seria pasfada la fellonia que hauia dell, entra dins la cambra on son auoncle jaye malalt. Loncle quel veu feu lo acostar a si; e quant li fou de prop, pres lo per los cabells, e ab un contell que tenia de

prop degolla lo : de que tots hagneren gran spa-
uentament. E apres per la malaltia quel sobtaua,
confessas de un bisbe ab gran contricció e ab mol-
tes lagremes; mas la mort de son nabot no la
comfessa, de la qual cosa lo bisbe se marauella
molt. E quant lo dit princep tenia lo cor de Jhe-
fuchrist per combregar , dix li lo dit bisbe: Se-
nyor, per que nous confessas de la mort que ara
poch hauets feta de vostre nabot? E lo dit prin-
cep respos: E con, peccat he? Och, dix lo bisbe;
molt gran. Verament , dix lo princep , jo nou
tench per peccat, nen deman perdo a Deu per
ell. El bisbe li dix: Si nous en confessats, nous
dare lo cors de Deu. E lo dit princep dix: Sapiats
per cert que nol confessare, que nol mate per
fellonia, mas solament per çel de la justicia e per
paor de Deu, car james negun auoncle no ama
tant a un nabot con jo fiu a ell. E si vos me ne-
gats de donar lo cor de Deu, jo coman a Deu lo
meu cors e la mia anima. E lo bisbe ladonchs
isques de la cambra ab la custodia del cors de
Jhefuchrist en la ma. E tentost lo princep lo feu
tornar, e dix li: Guardats si portats e tenits en
aqueixa custodia lo cors de Deu. E lo bisbe li dix:
Senyer , och, jol port dins aquesta custodia. E,
quant obri la custodia noy troba lo cors de Jhe-
fuchrist. E ladonchs dix lo princep al dit bisbe:
Aquell que vos me neguas de donar , nos nega
ell a mi. E obri la bocha, e dins la bocha aparech
la hostia sagrada que venia en la dita custodia. E

lo bisbe e tots los altres que alli eren feeren laors e gracies a nostre senyor Deus de ten gran miracle.

CCCLXIX. — *Eximpli con lo bon e honest religios no deu guardar en la cara neguna fembra, ne encara negun hom sino si es de necessitat.*

¶ IUVENTUS facit homines et mulieres diligenter considerare.

UN abat de un monestir anaua un die ab son companyo per la ciutat, e anauen caualcant, e encontraren una fadrina molt bella: e labat aturas, e dix a la dita fadrina que fos benueguda. E ella abaxa lo cap, e dix li quel mantengues Deus. E labat con se fon partit de la dita fadrina, per temptar son companyo dix li: Aparech me que molt era bella fadrina aquella; e lo companyo respos: Verament, senyor, e a mi ho fon viases. E labat li dix: Una cosa la enlegex, ques torta. E dix son companyo: Per cert, senyor, jo men pris ben guarda, mas no es torta. Per ço, dix labat, te regonexeran vuy la tua sque-na; que degueres effer ten simple que no degueres hauer vist si era hom o fembra. E quant foren tornats al monestir dix als frares tot ço que hauia fdeuengut ab son companyo, e dix los: Vosaltres me reprenets con no do licencia de anar de fora als frares jouens, e sapiats que gran perill los es exir al mon, car tot religios deu scufar lo mes que pot de no exir del monestir, per tal con hi ha

moltes occasions de peccar. E tentoft castiga molt cruelment a fon companyo per metre terror als altres frares.

☞ Aci se acaben los miracles e eximplis qui comensen per I: e comensen los miracles e eximplis qui comensen per K.

K.

CCCLXX — *Eximpli de les condicions e de la forma de la persona del Emparador Carles, segons ques recompte en les croniques dels Emperadors.*

¶ KAROLUS.

LEMPARADOR Carles fo molt bell hom de persona, en la vista molt cruel, en les tatura de lonch la sua persona hauia vuyt peus dels seus qui eren molt grans e lonchs, en les spatles hauia molt gran amplaria, per la cinta era molt ben fet, les cames e les cuxes e los braços hauia molt grossos, era caualler molt cortes, e era molt ardit e molt forts de sos membres. La sua cara hauia de lonch un palm e

mig, lo nas hauia de lonch mig peu, la barba que portaua hauia de lonch un peu, lo front hauia dample un peu, los ulls con a leo, les celles hauien una gran ma dample: aquell a qui ell guardaue ab fellonia ab los ulls uberts molt fortment fespauentaua. La cinta ab ques fenyia hauia de lonch .viiij. peus, solament ço que ell hauia obs al cenyir, fens ço que penjaua de la cinta. Ell ménjaua poch pa; carn menjaua, car ell menjaue a un dinar un quarter de molto, un parell de galines, o una oca, o una spatla de porch, o un pago, o una grua, o una lebre: beuia lo vin molt amarat. Ten gran força hauia, que ab un colp despafa tallaua un caualler caualcant, e un cauall el fenia del cap tro a la cella, e traueffaua daquell colp tot lo cors del cauall. Quatre ferradures de cauall, totes justades, ab les fues mans trencaua; un caualler armat de peus prenia en lo palmell de la sua man dreta, e alçaua lo de terra tro endret del seu cap. Continuament portaua ab si unes taulettes de cera en que scriuia ço que hauie a fer quescun dia. Al menjar ell no beuia sino tres veguades. Continuament usaua fets darmes. A filles fues que hauia feu apendre de filar e de cusir, per tal que no stigueffen ocioses. Ell feu dos ponts en un riu prop de la ciutat de Culunya, lo qual riu ha nom Regon; e quant vench a Roma, a una leugua de Roma descaualca del cauall, e ana a peu tro a la ciutat, en la qual entra a peu, e a peu vesita totes les fgleyes molt

deuotament, e dona a aquelles moltes almoynes. E apres ana a Jherusalem, e trague la de poder de moros; e torna per la ciutat de Contastinoble, a la qual porta de Jherusalem reliquies molt fantes, ço es la corona de Jhesuchrist, e un clau daquells ab que Jhesuchrist fon clauat en la creu, e lo fuari de Jhesuchrist, e la camisa que santa Maria feu a Jhesuchrist, e un braç de sent Simeon, e mes totes aquestes reliquies en una sgleya de Santa Maria que ell feu. E apres feu e ediffica tants monestirs de frares con ha letres en l' *a. b. c.*; e en quescun monestir mes a la porta una letra dor del *a. b. c.* E apres de sos dies lexa Lemperi a Luys son fill, e ple de bones obres fina sos dies, e manas foterrar en la dessus dita sgleya de Santa Maria; e abans que moris dona tot lo feu tresor a certs prelats quel donassen tot a les sgleyes.

CCCLXXI. — *Miracle e eximpli con un monge deuot a santa Catalina ach per reliquies un troç del dit de santa Catalina.*

¶ KATERINE virginis.

UN monge stech al munt de Synayi on jau foterrat lo cors de santa Katerine, .vij. ayns feruent alli a la sua sepultura, e continuament pregant la ab deuocio que li volgues donar alcuna cosa de les sues reliquies. E tentost caygue en la sua man un troç de dit, ab lo qual troç de dit lo monge pres molt gran pleer, e sen torna a son monestir.

CCCLXXII. — *Miracle e eximpli con santa Catalina ab daltres santes vergens aparech a un deuot hom.*

¶ KATERINA faciem suam velauit ab eo qui eam cognoscere voluit.

UN hom haüia deuocio en santa Catalina, e quescon die feya commemoracio della, demanant la en la sua ajuda. E apres per temps perde la memoria della, e oblidas de recomanarse a ella axi con folia. E un die stant ell en oracio vee moltes santes vergens passar denant, entre les quals vee una pus bella que totes les altres; la qual con passa prop dell cobris la cara. E ell demana a una de les altres qui era aquella qui se haüia cuberta la cara. E aquella li dix que era santa Cathalina, a la qual tu est molt deuot; mas per tal con tu has cessat de hauer en ella la deuocio que solies, ella tes passada de prop ab la cara cuberta per ço que no la veeßes, ni la coneguesses.

Assi se acaben los miracles e eximplis qui comensan per K: e feneix lo primer volum del present Legendari.

STANFORD UNIVERSITY LIBRARY

To avoid fine, this book should be returned on
or before the date last stamped below.

--	--	--

3 6105 011 955 502

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD AUXILIARY LIBRARY
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004
(650) 723-9201
salcirc@sulmail.stanford.edu
All books are subject to recall.
DATE DUE

~~NOV 25 2000~~
~~AUG 22 2000~~

1/16/2001-FB
DEC 2 2000

FEB 30 2011
JUN 2 2011

